

**ANALIZA ŚRODOWISKOWYCH
UWARUNKOWAŃ KSZTAŁTOWANIA
PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
SZKLARSKIEJ PORĘBY**

KRZYSZTOF KWILECKI

**ANALIZA ŚRODOWISKOWYCH
UWARUNKOWAŃ KSZTAŁTOWANIA
PRODUKTU TURYSTYCZNEGO
SZKLARSKIEJ PORĘBY**

GDAŃSK 2013

Recenzja: dr hab. prof. WSB Bogdan J. Kunicki
prof. dr hab. Lesław Wojtasik

Fotografie: na I stronie okładki oraz 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10,11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 22 autorstwa Pana Zygmunta Trylańskiego.

Fotografie 7, 17, 18, 19 udostępnione przez Archiwum Referatu Promocji Miasta Szklarska Poręba.

© Copyright by Krzysztof Kwilecki, 2013

WYDAWNICTWO UCZELNIANE
Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu
ul. Kazimierza Górskiego 1, 80-336 Gdańsk
tel. +4858 554 71 61
wydawnictwo@awf.gda.pl

ISBN 978-83-62390-64-9

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
Rozdział 1	
POŁOŻENIE I POWIERZCHNIA KARKONOSZY I GÓR IZERSKICH.....	13
1.1. Wpływ osadnictwa na przemiany w krajobrazie Karkonoszy	13
1.2. Podstawy rozwoju działalności turystyczno-rekreacyjnej i sportowej.....	15
Rozdział 2	
DZIEJE SZKLARSKIEJ PORĘBY	17
2.1. Tradycje kształtowania osady	17
2.1. Czynniki rozwoju Szklarskiej Poręby	19
2.1.1. Sport i rekreacja w Szklarskiej Porębie	20
2.1.2. Infrastruktura narciarska	22
2.1.3. Fundusz Wczasów Pracowniczych	26
2.1.4. Działalność kulturalna	29
Rozdział 3	
MARKOWE PRODUKTY TURYSTYCZNE POTRZEBĄ ZASPOKAJANIA REKREACYJNYCH OCZEKIWAŃ TURYSTÓW	31
Rozdział 4	
WALORY I ATRAKCJE TURYSTYCZNO-REKREACYJNE	38
4.1. Walory turystyczne i ich podział	38
4.2. Podstawy produktu turystyczno-rekreacyjnego	41
Rozdział 5	
ŚRODOWISKOWE UWARUNKOWANIA WYBORU SZKLARSKIEJ PORĘBY JAKO MIEJSCA WYPOCZYNKU, REKREACJI I TURYSTYKI.....	44
5.1. Położenie geograficzne i komunikacyjne miasta	44
5.2. Markowe produkty turystyczne Szklarskiej Poręby	45

5.3. Wybrane walory stanowiące markę produktu turystycznego.....	46
5.3.1. Unikatowe walory przyrody	46
5.3.2. Infrastruktura sportowa, rekreacyjno-turystyczna.....	55
5.3.3. Kultura.....	75
5.4. Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe GOPR.....	80
 Rozdział 6	
BAZA NOCLEGOWA	83
 Rozdział 7	
REKREACJA RUCHOWA I WYPOCZYNEK AKTYWNY	91
7.1. Styl życia – czas wolny i jego funkcje.....	96
7.2. Aktywność turystyczno-rekreacyjna elementem zdrowego stylu życia	101
 Rozdział 8	
OCENA PRODUKTU TURYSTYCZNEGO MIESZKAŃCÓW I PRZYJEZDNYCH W BADANIACH EMPIRYCZNYCH.....	114
8.1. Szklarska Poręba-Jakuszyce ośrodkiem sportowo-rekreacyjnym	114
8.2. Aktywność turystyczno-rekreacyjna mieszkańców Szklarskiej Poręby	118
8.3. Walory Szklarskiej Poręby w opinii przyjezdnych.....	151
8.3.1. Charakterystyka demograficzna kobiet odwiedzających Szklarską Porębę...	152
8.3.2. Charakterystyka demograficzna mężczyzn odwiedzających Szklarską Porębę	186
8.4. Analiza SWOT.....	218
 POSUMOWANIE I WNIOSKI	220
 ZAKOŃCZENIE	224
 BIBLIOGRAFIA	225
 STRESZCZENIE	231
 INDEKS NAZWISK.....	232
 SPIS FOTOFRAFII	235
 SPIS RYCIN	236
 SPIS TABEL	242
 ANEKSY	243
Aneks 1. Badanie przeprowadzone na mieszkańcach Szklarskiej Poręby	244
Aneks 2. Badanie przeprowadzone na turystach odwiedzających Szklarską Porębę	265

WSTĘP

Teoria turystyki obejmuje wiedzę o charakterze interdyscyplinarnym, na styku wielu dziedzin geografii, kultury, kultury fizycznej, historii, ekonomii, socjologii i innych dziedzin nauki. W swej istocie obejmuje „ogół zjawisk związanych z podróżą i pobytem osób przebywających czasowo i dobrowolnie poza swoim codziennym środowiskiem”¹. To zjawiska ekonomiczne, społeczne, interakcje zachodzące pomiędzy organizatorami ruchu turystycznego, usługodawcami, miejscową ludnością oraz samymi turystami. Polska jest krajem urokliwych regionów turystycznych, zasobnym w liczne jeziora, rzeki, lasy, góry, strumyki, piaszczyste plaże o urozmaiconej linii brzegowej, także parki narodowe, krajobrazowe i rezerваты przyrody. Walory te dostrzegają i doceniają polscy i zagraniczni turyści.

Duży ruch w turystyce krajowej i zagranicznej, a także wzrost społeczno-gospodarczego znaczenia turystyki, wzbudza coraz szersze zainteresowania przedstawicieli różnych środowisk naukowych. Najliczniej reprezentowane są badania z zakresu historii turystyki odniesione głównie do analizy tradycji oraz form organizacji ruchu turystycznego; są to między innymi publikacje J. Gaja „Dzieje turystyki w Polsce”, Z. Krawczyka „Globalne i krajowe tendencje rozwoju turystyki”, W. Krygowskiego „Zarys dziejów polskiej turystyki górskiej”, M. Lewan „Zarys dziejów turystyki w Polsce”, I. Łaborewicza oraz T. Wiatera „Szklarska Poręba. Monografia historyczna” (2011).

Badania dotyczące miejscowości turystycznych leżących także w otulinie parków narodowych, krajobrazowych czy rezerwatów przyrody bywają przedmiotem zainteresowań biologów, zoologów, ekologów socjologów i geografów. O rozwoju bazy turystycznej Sudetów pisali między innymi J. Wyrzykowski (1967), J. Łoboda i J. Wyrzykowski (1972), J. Czerwiński, B. Mikułowski, J. Wyrzykowski (1991), A. Raj „Ścieżka dydaktyczna po ekosystemach KPN” (2000), J. Merski „Turystyka kwalifikowana” (2002).

¹ G. Gołębski (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, PWN, Warszawa – Poznań 2002, s. 19.

Dzieje uzdrowisk sudeckich i ich role w rozwoju turystyki w swoich pracach podjęli R. Kincel (1994), R. Wytyczak (1980), J. Dębicki (1989). Źródłem informacji jest praca: „Sudety Zachodnie” T. Stecia (1955) i „Karkonosze” (1961) tego samego autora, „Rozwój zagospodarowania turystycznego Sudetów od połowy XIX w. do II wojny światowej” (2004) autorstwa J. Potockiego, czy też praca z 2004 roku autorstwa A. Zajadacz pt. „Potencjał turystyczny miast na przykładzie Sudetów Zachodnich”. Krajobrazowe walory regionu przedstawił A. Raj „Karkonoski Park Narodowy” (2008), K. Przeclawski „Człowiek a turystyka. Zarys socjologii turystyki” (1996), „Turystyka w badaniach naukowych” (pod red. R. Winiarskiego i W. Alejsiaka 2005). O wybranych szlakach i ich atrakcyjności pisał M. Rogowski: „Ocena atrakcyjności turystycznej szlaków pieszych na wybranych przykładach z Dolnego Śląska” (2012).

Coraz częściej na konferencjach naukowych organizowanych przez akademie wychowania fizycznego, Wyższą Szkołę Hotelarstwa i Gastronomii w Poznaniu oraz Polskie Stowarzyszenie Naukowe Animacji Rekreacji i Turystyki są wygłaszane referaty na temat atrakcyjności turystycznej rozproszonych po kraju uzdrowisk oraz miejscowości nadmorskich, jak i górskich. Stanowią one cenny wkład w badania nad szerszymi możliwościami rozwoju turystyki w Polsce.

Mimo znaczącej roli Szklarskiej Poręby w rozwoju turystyki na terenie Dolnego Śląska, miejscowości o urokliwych walorach i atrakcjach, masowo odwiedzanej przez turystów – trudno doszukać się opracowań informujących o potrzebach, motywach, zadowoleniu turystów z oferowanych usług, o globalnie przedstawionym produkcie turystycznym, a także o potrzebach lokalnej społeczności.

Region turystyczny Karkonoszy i Gór Izerskich był pozytywnie postrzegany już przed II wojną światową, a dominującą bazę uzdrowiskowo-turystyczną stanowiły wówczas Szklarska Poręba, Karpacz i Świeradów. Choć atrakcyjność położenia Szklarskiej Poręby nie budzi zastrzeżeń, to zadowolenie przyjezdnych jest zależne od szeroko rozumianego produktu turystycznego świadczącego o sile konkurencyjności usług. Rodzi się pytanie, czy miasto to ma szansę dominować w regionie, stać się górskim kurortem, o którym marzą jego władarze i mieszkańcy.

Szklarska Poręba zasługuje na solidną recenzję bazy i infrastruktury turystycznej, na ukazanie możliwości samorealizowania się społeczności lokalnej i przyjeżdżających gości w turystyce, rekreacji (sport dla wszystkich) i sporcie wyczynowym. Potencjalny turysta odczuwa wewnętrzną potrzebę regeneracji sił biologicznych, prozdrowotnych form aktywności ruchowej, kontaktów społecznych, przeżyć o podłożu emocjonalnym w warunkach samozadowolenia, satysfakcjonującej infrastruktury i w poczuciu niezagrażonego bezpieczeństwa.

Zadaniem prezentowanej pracy jest scharakteryzowanie zagadnień mogących mieć wpływ na pogłębiony rozwój i wagę produktu turystycznego Szklarskiej Poręby z uwzględnieniem miejsca i roli turystyki w życiu lokalnej społeczności.

Temat monografii wyłonił się z wielogodzinnych dyskusji z prof. Krzysztofem Podemskim, nauczycielem akademickim Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, któremu szczególnie dziękuję za ukierunkowanie moich zainteresowań dotyczących polskich regionów turystycznych.

Uzupełnienie zgromadzonego materiału empirycznego niniejszej monografii stanowiły źródła drukowane, czasopisma oraz wspomnienia ekspertów i relacje. Istotnym również źródłem informacji, które zostały wykorzystane w tej pracy, są mapy, cenne opracowania przekazane z jeleniogórskiego oddziału PTTK, a także publikacje, broszury i informatory okolicznościowe z Karkonoskiego Centrum Edukacji w Szklarskiej Porębie. Korzystano z roczników czasopism turystycznych, krajoznawczych z uwzględnieniem najnowszych dostępnych danych, jak i z materiałów Urzędu Miasta oraz Biura Informacji Turystycznej. Przydatne okazały się udostępnione materiały pozostające w rękach prywatnych, jak kroniki, korespondencja, sprawozdanie, wycinki prasowe. Wykorzystano także źródła prasowe regionalne i lokalne. Niezwykle ciekawe dopełnienie stanowią materiały udostępnione przez ekspertów dr. Przemysława Wiatera – Kuratora Muzeum Karkonoskiego, burmistrzów Arkadiusza Wichniaka i Grzegorza Sokolińskiego, prof. Jacka Potockiego – Kierownika Katedry Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Ekonomicznego w Jeleniej Górze, Andrzeja Mateusiaka – prezesa PTTK oddziału w Jeleniej Górze, Andrzeja Kucharczyka – dyrektora Ski-Areny, Jana Dębkowskiego – dyrektora ds. technicznych Ski-Areny, Sabiny Tabaki – kierownika Ośrodka Edukacyjno-Muzealnego z Karkonoskiego Centrum Edukacji, Andrzeja Raja – dyrektora Karkonoskiego Parku Narodowego, Michała Makowskiego – głównego specjalisty ds. udostępniania Parku, Zygmunta Trylańskiego – wieloletniego działacza, fotografa i przewodnika górskiego, Tadeusza Zasady – wieloletniego organizatora kultury w Szklarskiej Porębie, Ivo Łaborewicza – kierownika oddziału archiwum państwowego w Jeleniej Górze, Leszka Rakowskiego – wieloletniego dyrektora Funduszu Wczasów Pracowniczych. Niepowtarzalny charakter miały informacje uzyskane drogą wywiadów i relacji również od najstarszego rozmówcy, 84-letniego Edmunda Rakowskiego – aktywnego przewodnika sudeckiego, mieszkańca Świeradowa-Zdroju, który udostępnił broszury, zdjęcia, przewodniki i przekazał wiele cennych informacji o górskich szlakach turystycznych pieszych i rowerowych.

Założeniem pracy jest przeprowadzenie analizy produktu turystycznego miejscowości Szklarska Poręba będącej atrakcją turystycznego regionu Karkonoszy i Gór Izerskich. Obok dostępnych źródeł, obserwacji i wywiadów przeprowadzono bada-

nia ankietowe w okresie zimowym i letnim w latach 2009–2012 w celu zgromadzenia i określenia wartości produktu turystycznego, stanu atrakcji turystycznych, zadowolenia turystów korzystających z infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej Szklarskiej Poręby, a także określenia nastawienia mieszkańców Szklarskiej Poręby do aktywności turystycznej z uwzględnieniem płci, wieku i wykształcenia. Elementem, który przyczynić się może do uzyskania obrazu tego zjawiska, jest analiza stylu życia ze szczególnym uwzględnieniem zachowań wolnoczasowych podejmowanych dla samozadowolenia, poprawy stanu zdrowia, a także sprawności psychofizycznej.

Tabela 1. Wykaz ekspertów

Badani – eksperci	Funkcja – stanowisko
Grzegorz Sokoliński	Obecny Burmistrz Szklarskiej Poręby
Arkadiusz Wichniak	Burmistrz Szklarskiej Poręby kadencji 2006–2010
Przemysław Wiater	Historyk sztuki, kustosz dyplomowany
Andrzej Raj	Dyrektor Karkonoskiego Parku Narodowego
Andrzej Mateusiak	Prezes PTTK Oddziału Sudety Zachodnie
Jan Dębowski	Dyrektor do spraw technicznych Ski-Areny
Andrzej Kucharczyk	Dyrektor Ski-Areny
Leszek Rakowski	Wieloletni dyrektor Funduszu Wczasów Pracowniczych
Edmund Rakowski	Przewodnik górski
Zygmunt Trylański	Przewodnik sudecki, fotograf
Tadeusz Zasada	Wieloletni organizator kultury w Szklarskiej Porębie przy Funduszu Wczasów Pracowniczych
Sabina Tabaka	Kierownik Ośrodka Edukacyjno-Muzealnego z Karkonoskiego Centrum Edukacji
Michał Makowski	Główny specjalista ds. udostępniania Parku

Źródło: Badania własne autora.

Szklarska Poręba dla wielu mieszkańców naszego kraju, jak i turystów zagranicznych jest stolicą biegów narciarskich, posiada narciarskie trasy zjazdowe, które mogą mieć wpływ na odczuwane doznania, emocje, pozostawiać niezapomniane pozytywne wrażenia.

Autor dąży do scharakteryzowania uwarunkowań wyboru turystów Szklarskiej Poręby jako miejscowości wypoczynkowej, do ustalenia oceny atrakcyjności Szklarskiej Poręby w opinii turystów, które skutkować mogą w zarysowaniu kształtów obrazu dalszych możliwości rozwojowych tego środowiska.

Jednym z zamierzeń pracy było ukazanie tła zjawisk, które towarzyszyły powstawaniu:

1. Marki turystyczno-rekreacyjnej Szklarskiej Poręby z uwzględnieniem najistotniejszych cech produktu turystycznego.

2. Motywów, potrzeb, a także poziomu zadowolenia przyjezdnych z udzielonej usługi.
3. Zainteresowań aktywnością turystyczną mieszkańców Szklarskiej Poręby.
4. Miejsca i roli turystyki w życiu lokalnej społeczności.

Ranga zdrowia, aktywności turystyczno-rekreacyjnej i zaradności życiowej w hierarchii wartości osobistych społeczności lokalnej i przyjezdnych turystów przekłada się na wzory prezentowanych zachowań prozdrowotnych.

Hipotetycznie zakłada się, że:

- Mieszkańcy Szklarskiej Poręby różnią się wzorami zachowań turystyczno-rekreacyjnych w zależności od płci, wieku, poziomu wykształcenia.
- Przyjezdni turyści prezentują różne zainteresowania ogólnie dostępnym produktem turystycznym Szklarskiej Poręby.
- Najczęściej deklarowane rodzaje potrzeb i oczekiwań przyjezdnych turystów to dostępność komunikacyjna, stan tras biegowych i zjazdowych, wyciągów oraz szlaków turystycznych pieszych i rowerowych.
- Rodzaje podejmowanej aktywności turystyczno-rekreacyjnej nie wykazują odmienności ze względu na płeć.

Materiał gromadzono w czterech etapach. W pierwszym za pomocą wywiadów objęto przybyłe do Szklarskiej Poręby osoby uprawiające narciarstwo biegowe. W drugim etapie zastosowano badania diagnostyczne – posłużono się ankietami, gromadząc wypowiedzi społeczności lokalnej o ich postawach wobec turystycznej i rekreacyjnej aktywności.

Trzeci związany był z sondażem diagnostycznym turystów od których oczekiwano wypowiedzi dotyczących opinii i oceny między innymi walorów przyrodniczo turystycznych, infrastruktury turystycznej, podmiotów gospodarki turystycznej – globalnie marki i produktu turystycznego Szklarskiej Poręby. Czwarty etap to przeprowadzone, udokumentowane wywiady z ekspertami – osobami posiadającymi wiedzę także o odległych dziejach Szklarskiej Poręby, z których to wywiadów uzyskane wiadomości stanowią cenne uzupełnienie treści wcześniejszych rozdziałów.

W literaturze polskiej brak jest prac traktujących globalnie zagadnienia marki i produktu turystycznego Szklarskiej Poręby, miejscowości o szczególnych walorach, która dla wielu turystów jest celem wycieczek pieszych, kolarskich, jak i postawach społeczności lokalnej wobec aktywności turystycznej.

Założenia poznawcze przygotowanej do druku monografii najlepiej oddają kolejne rozdziały.

Rozdział pierwszy przedstawia walory środowiskowe Karkonoszy i Gór Izerkich, w których usytuowana jest Szklarska Poręba. W rozdziale drugim przedstawiono rys historyczny Szklarskiej Poręby, w tym rozwój sportu, infrastruktury narciarskiej, działalności kulturalnej i Funduszu Wczasów Pracowniczych. Trzeci

rozdział dotyczy marki i produktu turystycznego. Rozważania dotyczące odkrywania zalet Szklarskiej Poręby stanowią treść czwartego rozdziału. Unikatowe walory przyrody, sport, rekreacja, turystyka, kultura i GOPR przedstawia rozdział piąty. W rozdziale siódmym poddano pod rozwagę styl życia, czas wolny, jego funkcje oraz zwrócono uwagę na turystyczno-rekreacyjne elementy zdrowego stylu życia. Rozdział ósmy to badania własne; omówiono tu aktywność wypoczynkowo-turystyczną mieszkańców Szklarskiej Poręby oraz ocenę infrastruktury miasta przez przyjezdnych turystów. W rozdziale dziewiątym omówiono wyniki badań oraz przedstawiono własną analizę SWOT, sformułowano istotne wnioski dotyczące przyszłości miasta.

W podsumowaniu pracy wskazano czynniki decydujące o przyszłości Szklarskiej Poręby, również opisano przemyślenia ekspertów. Tekst został zilustrowany zdjęciami z autorskich albumów. Praca opatrzona jest aneksami zawierającymi zestawienia tabelaryczne wyników badań.

Rozdział 1

POŁOŻENIE I POWIERZCHNIA KARKONOSZY I GÓR IZERSKICH

1.1. Wpływ osadnictwa na przemiany w krajobrazie Karkonoszy

Na obecny stan środowiska przyrodniczego Karkonoszy miały wpływ długotrwałe procesy związane z rozwojem górnictwa i hutnictwa. Także znaczącą rolę mającą wpływ na kształt szaty roślinnej Karkonoszy miało pasterstwo, które początkowo miało charakter sezonowy, lecz po upadku górnictwa i hutnictwa, z końcem tegoż stulecia zaczęły powstawać stałe osady. W wyniku rozwoju osadnictwa pasterskiego ogromne obszary wierzchowiny Karkonoszy uległy ogołoceniu z koso-drzewiny. W wyniku prężnego zagospodarowywania tych terenów Karkonosze należą do gór o najbogatszej infrastrukturze turystycznej w Polsce i w środkowej Europie. Karkonoski Park Narodowy zajmuje strefę przygraniczną po stronie polskiej i czeskiej. Obszar Karkonoszy objęty jest kompleksową ochroną ze względu na szczególne wartości przyrodnicze oraz piękno krajobrazu i w 1993 roku został uznany przez UNESCO, jako wynik wspólnych polsko-czeskich dążeń, za Bilateralny Rezerwat Biosfery Karkonosze/Krkonoše. Za pomniki przyrody uznano większość granitowych skałek z Pielgrzymami, a także rezerwat „Góra Chojnasty”, obejmujący obszar wzgórza Chojnik².

Pasma Sudetów, a także sąsiadujące z nimi od zachodu Góry Izerskie leżą na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych wewnątrz trójkąta, utworzonego pomiędzy Dolnym Śląskiem, Czechami a Saksonią. Szklarska Poręba znajduje się w środku tego obszaru, na styku Karkonoszy i Gór Izerskich, pomiędzy masywem Szrenicy a Wysokiego Grzbietu, w górnej części doliny rzeki Kamiennej oraz jej licznych dopływów. To graniczne położenie odgrywało w dziejach osady znaczącą rolę, gdyż występowały tutaj różne wpływy i oddziaływania.

² A. Raj, *Karkonoski Park Narodowy*, KPN, Jelenia Góra 2008, s. 15–18.

Do początków XIX w. Karkonosze traktowano jako jedno pasmo wraz z pobliskimi Górami Izerskimi. Najbardziej rozpowszechnioną nazwą dla Karkonoszy było określenie *Riesengebirge* – co oznaczało „Góry Olbrzymie” bądź bardziej tajemniczo „Góry Olbrzymów”. Niezależnie od interpretacji nazwa świadczyła o szacunku i strachu, jaki przed wiekami góry te wzbudzały. Wcześniej Karkonosze znane były jako „Góry Niemieckie” bądź „Góry Czeskie”, czy po prostu jako „Góry”. Inna, mniej popularna wersja tłumaczenia nazwy *Riesengebirge*, wywodzi ją od czeskiego określenia *ryže* – co oznacza płukanie złota – zajęcie, któremu się w tych stronach przed wiekami często oddawano. Niekiedy Karkonosze nazywane były też *Schnegebirge* – „Góry Śnieżne”, gdyż śnieg zalega tutaj w wyższych partiach przez większą część roku³. Niedostępne dla ludzi zimą, porośnięte gęstym, mieszanym lasem, zamieszkałe przez dzikie zwierzęta, ale też wyimaginowane straszydła i demony, Karkonosze uważane były za królestwo surowego Karkonosza – Ducha Gór. Pierwszymi przybywającymi w te strony byli myśliwi, kupcy i żołnierze.

Masyw Karkonoszy stanowi jeden z najciekawszych krajobrazowo i mineralogicznie obszarów Europy. Karkonosze i Góry Izerskie to region szczególnie zasobny w złoża minerałów i kamieni szlachetnych, o których informacje już od średniowiecza przyniosły wzrost zainteresowania tym obszarem. Przez Góry Izerskie od okolic Kopańca po Nove Město pod Smrkiem przebiega wielka, licząca ponad 10 km długości i kilkadziesiąt metrów miąższości żyła wyjątkowo czystego pod względem mineralogicznym kwarcu. W okolicy występują ametysty, kryształy górskie, złoto, szmaragdy, piryty oraz inne kamienie i minerały szlachetne, lecznicze zioła oraz wody termalne⁴. Wyjątkowość Karkonoszy w skali całej Europy Środkowej i Średniogórza Europejskiego wynika z bogactwa występujących tutaj form rzeźby terenu, powstałych w skutek działalności różnorodnych procesów kształtujących powierzchnię ziemi. Zróżnicowanie rzeźby Karkonoszy jest konsekwencją długotrwałej ewolucji trwającej miliony lat. Karkonosze są górami wyjątkowymi, nie tylko na tle Sudetów, ale wszystkich pasm Europy Środkowej. Góry Olbrzymie, jak bywają nazywane Karkonosze, wyróżniają się budową geologiczną, urozmaiconą rzeźbą terenu i surowym klimatem. W szczególny sposób o ich odrębności decyduje szata roślinna. Przejawia się ona w występowaniu na stosunkowo niewielkim obszarze gatunków pochodzących z różnych regionów geograficznych, w tym reliktywów polodowcowych, posiadających w Karkonoszach swe izolowane stanowiska, a także roślin, których poza omawianym pasmem nie spotykane w żadnym innym miejscu na świecie, czyli tzw. endemitów. Na szlakach karkonoskich można zaobserwować,

³ P. Wiater, *Osada Szklarska Poręba – Orle w Górach Izerskich*, Wyd. Agencja CB, Warszawa 2012, s. 8–9.

⁴ I. Łaborewicz, P. Wiater, *Szklarska Poręba. Monografia historyczna*, Związek Gmin Karkonoskich 2011, s. 14 i 16.

jak zmienia się roślinność wraz ze wzrostem wysokości nad poziomem morza, zaczynając od lasów u podnóża gór, kończąc na murawach o charakterze alpejskim na szczycie Śnieżki. Zmieniająca się wraz z wyniesieniem nad poziom morza roślinność tworzy leżące równolegle pasy, które nazywane są piętrami roślinności. Podział na piętra roślinne oparty jest na występujących w nich zbiorowiskach. W Karkonoszach wyróżnia się:

- 1) piętro pogórza (do 500 m n.p.m.)
- 2) piętro reglowe (500–1250 m n.p.m.)
 - piętro regła dolnego (500–1000 m n.p.m.)
 - piętro regła górnego (1000–1250 m n.p.m.)
- 3) piętro subalpejskie/kosodrzewiny (1250–1450 m n.p.m.)
- 4) piętro alpejskie/halne (1450–1602 m n.p.m.).

O wysokich walorach Karkonoszy decyduje również łatwa do nich dostępność i czytelność form rzeźby krajobrazu⁵.

1.2. Podstawy rozwoju działalności turystyczno-rekreacyjnej i sportowej

Na zmiany w krajobrazie Karkonoszy i ich szaty roślinnej w znaczący sposób wpłynęła rozwijająca się turystyka. Na skutek nasilającego się ruchu turystycznego pasterskie budy zaczęły spełniać rolę schronisk turystycznych. Funkcję tę sprawowała także kaplica św. Wawrzyńca na szczycie Śnieżki. Dużą popularnością turystów cieszyły się również ruiny zamku Chojnik, wodospady Szklarki, Kamieńczyka i Podgórnej. Budowano specjalne drogi i ścieżki turystyczne ułatwiające wędrowanie. Wraz z turystyką rozwijała się komunikacja kolejowa w istotny sposób mająca wpływ na zwiększenie popularności Karkonoszy. Pod koniec XIX wieku zaczęły się rozwijać sporty zimowe, przede wszystkim saneczkarstwo. Wraz ze wzrostem popularności sportów zimowych na tym obszarze rozwija się infrastruktura sportowa. W 1907 w Szklarskiej Porębie zbudowano tor bobslejowy, a w 1908 roku w Karpaczu, a pierwsze skocznie narciarskie w 1905 roku na Hali Szrenickiej, a w 1909 roku w Karpaczu. Po II wojnie światowej nastąpiło istotne ograniczenie ruchu turystycznego w Karkonoszach. Zarówno część schronisk, jak i infrastruktura turystyczna w tym okresie uległy znacznej dewastacji. Ożywienie ruchu turystycznego nastąpiło w 1956 roku w związku z udostępnieniem szlaków przygranicznych, uruchomieniem pierwszych wyciągów krzeselkowych z Karpacza na Kopę (1959 r.) i z Szklar-

⁵ L. Przewoźnik, *Rośliny Karkonoskiego Parku Narodowego*, KPN, Jelenia Góra 2008, s. 3–5.

skiej Poręby na Szrenicę (1961 r.) Organizowano trasy zjazdowe dla narciarzy, budowano nowe wyciągi orczykowe. Przystąpiono do kompleksowego zagospodarowania rejonów Kopy/Złotówki nad Karpaczem oraz Szrenicy/Łabskiego Szczytu nad Szklarską Porębą⁶.

⁶ A. Raj, *Karkonoski Park...*, op. cit., s. 15–18.

Rozdział 2

DZIEJE SZKLARSKIEJ PORĘBY

2.1. Tradycje kształtowania osady

Początki powstania miejscowości sięgają czasów piastowskich (wzmianka o pierwszej hucie znajduje się już w dokumencie księcia Bolka II świdnicko-jaworskiego z 1366 r.).⁷ Miejscowość powstała dzięki wędrownej hucie szkła, która jeszcze w XIV wieku przemieszczała się wzdłuż Kamiennej, eksploatując lasy potrzebne do opalania pieców hutniczych. Na wyrębach pozostawionych przez hutę osiedlali się rolnicy. Z czasem prócz przemysłu szklarskiego rozwinęło się tu górnictwo dzięki złożom rudy żelaza miedzi i cyny w Górach Izerskich. Po ich wyczerpaniu górnictwo zanikło, wciąż jednak licznie powstawały tutaj huty szkła produkujące w oparciu o bogate złoża kwarcu. Bogate w minerały Góry Izerskie penetrowali walońscy poszukiwacze kruszców i drogich kamieni, o czym wspominają tzw. księgi walońskie z pierwszej połowy XV w.⁸ W średniowiecznej Europie romańscy Walonowie, mający celtyckich przodków zamieszkiwali tereny leżące na pograniczu dzisiejszej Belgii, Francji i Niemiec. Trudnili się rolnictwem, rzemiosłem, karczowaniem lasów, melioracją i zamienianiem nieużytków na pola uprawne; ale niektórzy z nich byli też specjalistami z zakresu pozyskiwania bogactw naturalnych, w tym minerałów i szlachetnych kamieni. Walonowie zajmowali się najczęściej poszukiwaniami mineralogicznymi, specjalistycznym doradztwem, organizacją i nadzorem prac wydobywczych. Walonowie wędrowali po Europie i niekiedy osiedlali się, tworząc niewielkie lokalne społeczności lub dołączali do środowisk już istniejących, z czasem zjawili się na Dolnym Śląsku. Pobyt rzemieślników walońskich poświadczony jest istnieniem od XII w. osady włókienniczej we Wrocławiu. Na Dolnym Śląsku walońscy przybysze trudnili się głównie uprawą roli i tkactwem oraz poszukiwaniem minerałów i kamieni szlachetnych. Przez wieki dla karkonoskich poszukiwaczy

⁷ *Szlaki turystyczne okolic Szklarskiej Poręby*, Informator turystyczny – ulotka.

⁸ K. Marcinek, *Przewodnik po Polsce*, wyd. IV, Sport i Turystyka, Warszawa 1976, s. 194.

skarbow, kamieni i minerałów szlachetnych przyjmowano różne, podobnie jednak brzmiące określenia: „Walh”, „Wale”, „Walen”, „Valen”, „Walonen”, „Wallone”, „Wallonen”, „Wahlen”, „Welsche”, „Walscha”, „Walch”, a współcześnie – „Walonowie” lub „Walończycy”. Możliwe, że określenie to pochodziło od regionu Walonii, ale też – być może – wywodzić się mogło od niemieckiego określenia „wallen”, czyli „wędrować”, „chodzić”, które użyte zostało dla nazwania przemierzających śląskie góry wszelkich cudzoziemskich poszukiwaczy skarbow. Podobnie brzmiący starogermański wyraz „Walh” lub „Walha”, a we współczesnym języku niemieckim „Welsch”, oznacza „cudzoziemiec”, „obcy” lub „mieszkaniec krajów romańskich”. Dawni wędrowcy, którzy odwiedzili Karkonosze, nie musieli być wyłącznie rodowitymi mieszkańcami Walonii, a najprawdopodobniej określenie to oznaczało wszelkich poszukiwaczy, którzy wywodzili się z różnych krajów europejskich. Nie wyklucza to udziału w mineralogicznej penetracji Karkonoszy mieszkańców rdzennej Walonii, którzy mogli ją tutaj zapoczątkować i w niej w kolejnych wiekach uczestniczyć⁹.

W XVI wieku istniały tu kopalnie pirytów oraz wytwórnia kwasu siarkowego. Z czasem założone zostały kolejne huty nad Czeskim Brodem, pod Babińcem, na Orlu i największa z nich Josophinenhütte – Huta „Józefiny” – znana po II wojnie światowej jako Huta Szklą Kryształowego „Julia”. W XVII w. w Białej Dolinie powstała kolejna huta szkła, której wyroby – dzięki wysokiemu poziomowi artystycznemu – docierały na rynki europejskie, a nawet na dwór angielski¹⁰.

Pod koniec XIII w. Tereny dzisiejszej Szklarskiej Poręby zostały kupione przez zakon Joannitów z Cieplic w celu poszukiwania złota i szlachetnych kamieni. Późniejszym właścicielem terenów oraz inicjatorem powstania kolejnych hut była rodzina Schaffgotschów, której majątek obejmował obszar gór i przedgórze¹¹. Duży wpływ na historię Szklarskiej Poręby miało przybycie na jej tereny w 1578 r. grupy czeskich protestantów – emigrantów religijnych, którym na osadnictwo po śląskiej stronie gór zezwolił znany z tolerancji religijnej hrabia Schaffgotsch; w ten sposób powstała osada Marysin u stóp Szrenicy. Z grupy czeskich emigrantów szczególnie chwalebnie na kartach historii regionu zapisali się laboranci, znawcy medycyny naturalnej, produkujący słynne ziołowe specyfiki¹². W czasach nowożytnych Szklarska Poręba, obok Karpacza, była jednym z ważniejszych w Sudetach ośrodków leczenia ziołami, a kres tej działalności przyniósł dopiero wiek XIX¹³.

⁹ I. Łaborewicz, P. Wiater, *Szklarska Poręba...*, op. cit., s. 15–16.

¹⁰ Z. Kwaśny, *Huta szkła „Józefina” w Szklarskiej Porębie w latach 1841–1846*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego”, Seria A, nr 7 Historia, 1957.

¹¹ I. Łaborewicz, P. Wiater, *Szklarska Poręba...*, op. cit.

¹² <http://www.szklarskaporeba.pl/pl/o-szklarskiej-porebie/historia/historia-miasta.html>

¹³ M. i Z. Domośławscy, *Z historii zielarstwa w Karkonoszach*, Rocznik Jeleniogórski, t. 6, 1968, s. 106.

Na przestrzeni XVII–XVIII wieku powstawały kolejne osiedla, i tak na początku XIX w. Szklarska Poręba stała się jedną z największych wsi sudeckich. Składało się na nią: 26 osad z 336 domami, dwa kościoły (katolicki i ewangelicki), cztery szkoły, dwie huty, szesnaście szlifierni szkła, trzy młyny i tartaki. Głównym źródłem dochodu miejscowej ludności była praca w lesie (drwale i kurzacy), wytop szkła (hutnicy) oraz uprawa ziemi i pasterstwo. To właśnie budy pasterskie na wysokogórskich halach dały początek dzisiejszym schroniskom górskim.

2.2. Czynniki rozwoju Szklarskiej Poręby

Od połowy XIX w. zaczęła intensywnie rozwijać się turystyka. Szklarska Poręba stała się znaną stacją klimatyczną i turystyczną Dolnego Śląska, a po doprowadzeniu w latach 1900–1902 linii kolejowej z osady drwali, hutników i zdobników szkła przekształciła się w największy z sudeckich ośrodków turystyczno-wypoczynkowych. Miejscowość została włączona do Polski w 1945 roku, a prawa miejskie uzyskała w 1959 r. Po 1945 roku większość bazy noclegowej Szklarskiej Poręby została przejęta przez Funduszu Wczasów Pracowniczych¹⁴.

Szklarska Poręba rozwijając funkcję turystyczną, ugruntowała swoją pozycję jako znane centrum turystyki i sportów zimowych. Kolejnym ważnym dla rozwoju turystyki wydarzeniem było wybudowanie w 1962 r. Kolei Linowej „Szrenica” (wyciąg krzesikowy). Pod koniec XIX w. wieść o uroku miejscowości i pięknie okolicy spowodowała napływ artystów – pisarzy, poetów, malarzy i rzeźbiarzy. Tak powstała kolonia artystyczna pod nazwą Pisarzewiec, której tradycję kontynuują artyści współcześni. Koncepcja rozwoju Szklarskiej Poręby jako miejscowości sportowej oraz turystyczno-rekreacyjnej ma bogatą tradycję. Twórcy projektów rozwoju Szklarskiej Poręby w przestrzeni historycznej mieli odmienne spojrzenia. Przed wojną Szklarska Poręba aspirowała do miejscowości typowo sportowej z torem bobslejowym, dwiema skoczniami narciarskimi, mogła organizować igrzyska olimpijskie. Natomiast po wojnie dzięki odkryciu walorów zdrowotnych stała się miejscowością uzdrowiskową, której bazę noclegową zapewniały wielkie polskie przedsiębiorstwa. Z czasem stała się bazą typowo turystyczną z szerokim zapleczem infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, również sportowej w Jakuszycach.

¹⁴ T. Steć, *Sudety Zachodnie, Sport i Turystyka*, Warszawa 1965.

2.2.1. Sport i rekreacja w Szklarskiej Porębie

Działalność sportowa była zauważalna na tym terenie już przed wojną i kontynuowana w powojennych latach. Z czasem stawała się areną wielu zmagania sportowych, także o charakterze międzynarodowym. Jedną z ciekawszych imprez sportowych, jakie miały miejsce w Szklarskiej Porębie w okresie powojennym, był międzynarodowy turniej szermierczy z udziałem reprezentacji Belgii, Czechosłowacji i Polski¹⁵.

Ważnym wydarzeniem sportowym był w maju 1948 r. przejazd przez Szklarską Porębę kolarskiego wyścigu Warszawa – Praga, z którego później wykształcił się słynny Wyścig Pokoju, a wcześniej marcu odbył się pierwszy turniej szachowy o indywidualne mistrzostwo Szklarskiej Poręby. Jednak Szklarska Poręba to przede wszystkim sporty zimowe. Dla organizacji zawodów narciarskich w konkurencjach zjazdowych niezbędne były wyciągi. Wyciąg narciarski zaczęto budować na Hali Szrenickiej w połowie 1947 r. i oddano go do użytku w styczniu 1948 r. Był to tzw. „wyciąg saniowy”. Szklarska Poręba posiadała w tym czasie dwa inne poważne obiekty sportów zimowych: skocznię narciarską w Jakuszycach oraz tor bobslejowy, na którym w pierwszych dniach marca 1948 r. odbyły się zawody saneczkowe w konkurencji skeletonów (jedynek bez kierownicy), dwójek bez kierownicy i dwójek z kierownicą¹⁶.

Lata pięćdziesiąte XX w. w Szklarskiej Porębie to okres dużego napływu młodzieży pragnącej uprawiać różne dyscypliny sportowe. Szklarska Poręba była organizatorem kilku ważnych imprez w polskim narciarstwie. Do tradycji należały Noworoczne Zawody w Skokach Narciarskich na zboczu Babińca w Jakuszycach, gdzie także organizowano podobne imprezy w innych terminach¹⁷.

Poza konkurencjami narciarskimi odbywały się wyścigi na łyżwach, a także turnieje tenisa stołowego. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również bobsleje, dla których istniał specjalny tor. Sekcja bobslejowa miejscowego klubu sportowego powstała w 1948 r., gdy klubem zaopiekowało się Sportowe Zrzeszenie Związków Zawodowych Chemików. Największym osiągnięciem bobsleistów było mistrzostwo Polski, zdobyte przez Mariana Świąsa i Juliana Trzepana w 1954 r. na Mistrzostwach Polski w Karpaczu. Jednak pogarszający się stan techniczny toru bobslejowego i kłopoty finansowe doprowadziły do rozwiązania sekcji w 1956 r.¹⁸

¹⁵ I. Łaborewicz, P. Wiater, *Szklarska Poręba...*, op. cit., s. 200.

¹⁶ T. Steć, *Sudety Zachodnie...*, op. cit., s. 33.

¹⁷ T. Steć, *Na nartach przez Góry Izerskie i Karkonosze*, Sport i Turystyka, Warszawa 1955.

¹⁸ Ibidem.

Związkowy Klub Sportowy „Szrenica” prowadził oprócz narciarskiej także sekcje piłki nożnej i piłki siatkowej. W październiku 1949 r. zorganizowano turniej piłki siatkowej o Puchar Karkonoszy. Klub ten miał również krótki epizod bokserski. Sekcja bokserska została założona w 1951 r. przez Erwina Kamińskiego, który pełnił w niej jednocześnie funkcję trenera i zawodnika. W 1956 roku, po rezygnacji Kamińskiego z funkcji trenera, sekcję rozwiązano¹⁹. W 1961 r. w Szklarskiej Porębie powstał jeden z trzech w kraju centralnych ośrodków Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej, który szkolił m.in. instruktorów TKKF. Byli oni często organizatorami wielu lokalnych imprez o charakterze rekreacyjnym, jak i rywalizacji sportowej. W 1965 r. zakończono prace nad renowacją płyty stadionu sportowego, a w roku następnym wyremontowano bieżnię i trybuny. W 1972 r. przystąpiono do budowy wyciągu orczykowego, łączącego górną stację wyciągu krzeselkowego na Szrenicę z początkiem trasy zjazdowej. W 1974 r. planowano zmodernizować istniejącą nartostradę w Szklarskiej Porębie. W latach 1975–1990 głównymi organizatorami imprez sportowych i rekreacyjnych w Szklarskiej Porębie były Centralny Ośrodek Sportu oraz Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji. Wytyczone zadania instytucje te mogły przeprowadzać dzięki licznym obiektom sportowym, jakie znajdowały na terenie miasta. W dyspozycji Centralnego Ośrodka Sportu – Oddział Karkonoski były:

- kolejka linowa na Szrenicę – dwuodcinkowa, długość pierwszego odcinka – 1492 m, drugiego – 1502 m; zdolność przewozowa 240 os./godz. (w 1985 r. przewieziono 489 tys. osób);
- wyciąg narciarski Szrenica – długość 1093 m, zdolność przewozowa 180 os./godz.;
- wyciąg narciarski Hala Szrenicka – długość 702 m, zdolność przewozowa 624 os./godz.;
- trasa zjazdowa Szrenica – długość 2080 m, różnica poziomów 540 m (posiadała homologowane przez FIS odcinki do rozgrywania slalomów – specjalnego i giganta);
- nartostrada „Lollobrigida” – długość 4444 m, różnica poziomów 637 m, średni stopień trudności;
- nartostrada „Śnieżynka” – długość 2080 m, różnica poziomów 297 m, trasa trudna;
- nartostrada „Puchatek” – długość 1080 m, różnica poziomów 177 m, trasa łatwa;
- trasy biegowe w Jakuszycach – 3 km, 7,5 km, 10 km, docelowo na Bieg Piastów przygotowywało się trasy 25 i 50 km. Trasy posiadały licencje PZN, dla turystów w ciągłej eksploatacji;

¹⁹ I. Łaborewicz, P. Wiater, *Szklarska Poręba...*, op. cit., s. 244.

- skocznia narciarska p-28, świadectwo homologacji z 1985 r., do celów szkoleniowych i organizacyjnych;
- kort tenisowy i boisko do siatkówki – posiadające nawierzchnię ziemną;
- strzelnica biathlonowa w Jakuszycach na 20 stanowisk.

Drugim co do wielkości i liczby posiadanych obiektów sportowych był Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, który administrował:

- stadionem sportowym, z boiskiem piłkarskim, bieżnią lekkoatletyczną, torem asfaltowym, rzutniami i skocznią w dal;
- asfaltowymi boiskami do gier małych przystosowanymi do gier w koszykówkę i piłkę ręczną, wykorzystywanymi zimą na lodowiska;
- salą gimnastyczną do gier w koszykówkę i siatkówkę;
- siłownią ze stanowiskami do podnoszenia ciężarów i ćwiczeń ogólnorozwojowych,
- kortami tenisowymi w Dolnej Szklarskiej Porębie z dwoma boiskami tenisowymi i boiskiem do siatkówki o nawierzchni asfaltowej²⁰.

Bardzo skromną bazę sportową posiadał Fundusz Wczasów Pracowniczych. Były to 4 zespoły boisk do siatkówki, kometki i ringo, usytuowane przy domach wczasowych „Polanka”, „Górnik”, „Siła” oraz „Jaś i Małgosia”, także nieczynny basen i zdewastowaną ścieżkę zdrowia na Białej Dolinie. Na terenie miasta znajdowały się też sala gimnastyczna i obiekty sportowe, którym dysponowało Wojsko Ochrony Pogranicza oraz kryty basen w sanatorium „Granit”²¹.

2.2.2. Infrastruktura narciarska

Pierwsze prace projektowe budowy kolei linowej w Szklarskiej Porębie rozpoczęły się w 1958 r., inwestycję realizowało warszawskie Przedsiębiorstwo Wyciągów Turystycznych, które było agendą Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki, utworzoną do budowy jak planowano większej liczby wyciągów krzeselkowych. Geodezyjne prace projektowe wykonał Geoprojekt z Warszawy. Projekt techniczny, wykonanie konstrukcji stalowych i budowę kolei powierzono firmie Mostostal z Zabrze. Nadzór nad pracami w terenie wykonywali delegowani pracownicy kolei linowej „Skrzyczne” ze Szczyrku, której budowę zakończono w 1958 r. i Inspektorat Budowy Wyciągów Turystycznych z Zakopanego.

Za eksploatację i budowę kolei linowej w Szklarskiej Porębie odpowiedzialne było Przedsiębiorstwo Imprez Sportowych Warszawa. Na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego rozpoczęto budowę drugiego odcinka kolei linowej w Szklarskiej

²⁰ T. Steć, *Szklarska Poręba i okolice: Michałowice, Jagniątków, Sobieszów*, Sport i Turystyka, Warszawa 1963.

²¹ J. Korzeń, G. Zawila, *Szklarska Poręba. Zarys Monograficzny*, Szklarska Poręba 1993.

Porębie, na który przeznaczono tereny działek pod budowę stacji pośredniej i górnej. W tym czasie istniał już na terenie miasta prywatny wyciąg narciarski zaczepowy „Janosik” w Dolinie Szczęścia i podobne wyciągi na Hali Szrenickiej i na Hali Pod Łabskim Szczytem. Wyciągami wyjeżdżało się trzymając stalową linię pociągową rękami lub za pomocą krótkiego drewnianego kołka z nacięciem, który trzeba było w odpowiedni sposób zaklinować na linie. Ponieważ drewniane kołki dość szybko się niszczyły z czasem zastąpiono je podobnie działającymi patentami ze stali, a później z aluminium. W tym czasie istniały też dwie nartostrady: „Filutek”, który prowadził z Hali Szrenickiej do dzielnicy Huta i „Liczyrzepa” z Hali Łabskiego Szczytu do dzielnicy Marysin. Nartostrady utrzymywane były przez nadleśnictwo i Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Obie bardzo długie, wąskie i o minimalnym nachyleniu wykorzystywane były głównie jako szlaki spacerowe lub trasa powrotna dla słabo jeżdżących, a bardziej doświadczeni zjeżdżali do Szklarskiej Poręby drogami transportowymi, na których koleiny po saniach ciągniętych przez koniki, grupki pieszych turystów i saneczkarzy nie dawały wiele możliwości do skrętu lub zatrzymania się. W 1962 r. zakończono budowę i uruchomiono kolej linową na Szrenicę. Kolej składała się z dwóch odcinków połączonych wspólną stacją przesiadkową i miała przepustowość 360 osób na godzinę. Jednoosobowe krzeselka wywoziły narciarzy i turystów z prędkością 2 m/s. W tym też roku przeniesiono siedzibę oddziału terenowego Przedsiębiorstwa Imprez Sportowych do Szklarskiej Poręby. Wytyczono nartostrady: Puchatek i Lolobrygida, które początkowo przebiegały głównie leśnymi drogami. W 1966 roku zaczęto budować wyczynową trasę zjazdową „Ze Szrenicy”, której lokalizację znacznie zmieniono w dolnej części w stosunku do jej przebiegu przed wybudowaniem kolei linowej „Na Szrenicę”. Rozpoczęto budowę tras biegowych w dzielnicy Jakuszyce i przygotowania do budowy wyciągów narciarskich na północnym stoku Szrenica i na Hali Szrenickiej. W dokumentach budowy kolei linowej istniała nazwa Kolej Linowa „Szrenica”, nazwana później „Wyciągiem Krzeselkowym na Szrenicę”. Nazwa ta funkcjonuje do dzisiaj nie tylko w miejscowym nazewnictwie. W miejsce istniejącego do 1969 roku Przedsiębiorstwo Imprez Sportowych, został powołany Centralny Ośrodek Sportu Turystyki i Wypoczynku, który od 1970 roku rozpoczął inwestycje narciarskie i turystyczne na szeroką skalę. Rozpoczęto rozbudowę biegowych tras narciarskich i strzelnicy biathlonowej w dzielnicy Jakuszyce. W 1973 r. oddano do użytku wyciąg narciarski równoległy do drugiej sekcji kolei linowej w Szklarskiej Porębie. Wybudowano nartostradę Śnieżynka, a w 1975 roku wyciąg narciarski na Hali Szrenickiej. Poszerzono nartostrady Puchatek i Lolobrygida. W planach była budowa kolei linowej łączącej centrum miasta z dolną stacją istniejącej kolei. Wybudowano nartostradę z Hali Łabskiego Szczytu. Rozpoczęto prace geodezyjne przy budowie wyciągu narciarskiego na Hali Łab-

skiego Szczytu i budowę nartostrady „Bystra” do stacji pośredniej kolei linowej „Na Szrenicę”. Dolna stacja tego wyciągu miała być zlokalizowana na granicy lasu w dolnej części kotła. Trasa wyciągu miała przebiegać pomiędzy schroniskiem a kotłem. Wyciąg miał dowozić narciarzy aż na „wypłaszczenie” stoku w pobliżu skrzyżowania szlaków turystycznych na granicy państwa. Kiedy wytyczono fundamenty i firma Mostostal rozpoczęła produkcję podpór, cofnięto zgodę na rozbudowę wyciągu. Następnie zakupiono austriacki wyciąg przenośny, który służył tylko do obsługi zawodów rozgrywanych w Kotle Łabskiego Szczytu i treningów zawodników klubu sportowego „Julia” ze Szklarskiej Poręby. Plany rozbudowy były duże: od wybudowania kolei linowej na Wysoki Kamień i czterech wyciągów narciarskich na północnych zboczach Wysokiego Kamienia z logicznym połączeniem komunikacyjnym, do budowy wyciągów narciarskich w Jagniątkowie i Borowicach. Przygotowano też plany modernizacji skoczni narciarskich według nowych przepisów FiS. Dla małej skoczni w centrum miasta o punkcie konstrukcyjnym (PK) = 28 m (Wybudowano wieżę sędziowską i nowy rozbieg na tej skoczni). Rozpoczęto poszukiwania wykonawcy dla skoczni średniej o PK = 70 m w dzielnicy Huta. W 1975r. nastąpiła kolejna reorganizacja i zmiana nazwy firmy: Centralny Ośrodek Sportu Turystyki i Wypoczynku przekształcono w Centralny Ośrodek Sportu²².

W 1979 r. uzyskano licencję na zorganizowanie międzynarodowych zawodów w konkurencjach alpejskich na trasie zjazdowej FIS i na Hali Łabskiego Szczytu. W międzyczasie przy Zakładowych Ośrodkach wypoczynkowych powstało kilkanaście nowych małych wyciągów narciarskich od Szklarskiej Poręby Dolnej aż do Białej Doliny. Ponadto właściciele stromych łąk inwestowali w instalacje wyciągowe, które nie podlegały żadnym dozorum i nie wymagały zezwoleń. W niektórych zastosowano bardziej nowoczesne rozwiązania. Prace budowlane i modernizacyjne na Polanie w Jakuszycach i na trasach biegowych ze względu na brak środków zostały wstrzymane. Oddano do użytkowania trasy biegowe w rejonie stacji dolnej kolei linowej „Na Szrenicę” i uporządkowano w 1989 r. własność gruntów zajętych pod urządzenia turystyczne i nartostrady w Karkonoskim Parku Narodowym. W związku z likwidacją w 1990 roku oddziału Centralnego Ośrodka Sportu w Szklarskiej Porębie, majątek tego oddziału został w 1991 roku przekazany wojewodzie jeleniogórskiemu, który zdecydował o przejęciu majątku przez gminy, na których znajdował się ośrodek. Z niewiadomych przyczyn trasy biegowe, strzelnica biathlonowa i wyposażenie ośrodka na polanie w Jakuszycach nie zostały przekazane gminie Szklarska Poręba, tylko Stowarzyszeniu Bieg Piastów. Miasto Szklarska Poręba otrzymało mocno wyeksploatowane koleje linowe i wyciągi narciarskie wymagające koniecznej modernizacji. Decyzja zezwalająca na ich eksploatację, wydana

²² Opracowanie na podstawie wywiadu z dyr. A. Kucharczykiem i dyr. J. Dębkowskim.

przez Kolejowy Dozór Techniczny, wygasła w 1991 r. Stan techniczny tych urządzeń nie zezwalał na ich remont. Rada Miasta zawarła umowę z prywatną spółką Sudety Inwestycje Turystyczne (Sudety IT) na tymczasową administrację do czasu wyboru oferty inwestora i możliwości wybudowania nowych kolei linowych i wyciągów narciarskich. W listopadzie 1991 r. na ogłoszony przez miasto przetarg stawiła się jedynie spółka Sudety IT, która zgodziła się na dalszą dzierżawę terenów i urządzeń do czasu znalezienia inwestora. Do 1993 r. Kolejowy Dozór Techniczny akceptował warunkowo eksploatację urządzeń wyciągowych. W 1992 r. udziałowcy spółki Sudety IT nawiązali kontakt z austriacką firmą Alberger Bergbahnen, właścicielem terenów narciarskich i kilkudziesięciu kolei linowych i wyciągów narciarskich w zachodnim Tyrolu. W tym samym roku spółka Sudety IT zakupiła w firmie „Polsport” jednoosobowy wyciąg narciarski, który został zainstalowany na Hali Pod Łabskim Szczytem. Po obejrzeniu Szrenicy i okolic Austriacy przedstawili swoją koncepcję budowy i zagospodarowania terenów. Akceptacja tej koncepcji była niezbędnym warunkiem zgody na dzierżawę. Austriacy zaproponowali: wymianę obu kolei linowych na koleje dwuosobowe; wymianę wyciągu orczykowego na Hali Szrenickiej na wyciąg podwójny; wymianę wyciągu narciarskiego przy drugiej części kolei linowej; wybudowanie nowych wyciągów wzdłuż górnej części nartostrady Lolobrygida, z Kotła Szrenickiego na Szrenicę z Kotła Szrenickiego lewą stroną kotła pod Sokolnik, z Kotła Szrenickiego na halę Pod Łabskim Szczytem i dwóch wyciągów na hali Pod Łabskim Szczytem; połączenie wszystkich kolei linowych i wyciągów narciarskich szerokimi i logicznie poprowadzonymi nartostradami; naśnieżanie wszystkich nartostrad i poszerzenie istniejących nartostrad do standardów alpejskich 30–50 m.

Burmistrz, wojewoda, rada miasta i zarząd spółki Sudety IT w ciągu jednego roku spełnili wszystkie wymagane ustawami warunki. W maju 1993 r. burmistrz otrzymał zgodę ministra ochrony środowiska na prawie wszystkie inwestycje. Z projektu wykreślono tylko wyciąg narciarski z Kotła Szrenickiego na górę Sokolnik, argumentując tę decyzję szczególną ochroną przyrodniczą Kotła Szrenickiego. Pierwszego czerwca 1993 roku powstaje nowa spółka Sudety Lift, której założycielami są Sudety Inwestycje Turystyczne i austriacka firma Alberger Bergbahnen. Została podpisana z Urzędem Miasta Szklarska Poręba umowa na dzierżawę terenów narciarskich na 25 lat. W tym samym roku po niecałych 6 miesiącach budowy w miejsce starych kolei linowych zostały wybudowane dwie nowoczesne w tym czasie w Polsce koleje linowe „Szrenica I” (1417 m) i „Szrenica II” (1341 m), a w styczniu 1994 r. zakończona została budowa nowego podwójnego wyciągu narciarskiego na Hali Szrenickiej (636 m). W tym samym roku zostaje wymieniony wyciąg narciarski usytuowany wzdłuż kolei linowej „Szrenica II” na nowoczesny firmy

Leitner. Przystąpiono do poszerzenia tras narciarskich i wyposażono nartostradę Puchatek i dolną część Lolobrygidy w instalację naśnieżającą, dwa lata później trasę FiS, nartostradę Śnieżynka i w środkowej części nartostradę Lolobrygida. W 1998 r. zbudowany zostaje wyciąg narciarski „Świąteczny Kamień” (835 m), a w 2011 oddana do użytku nowoczesna 6-osobowa kanapa „Karkonosz”²³.

2.2.3. Fundusz Wczasów Pracowniczych

Piękne położenie, wyjątkowe warunki klimatyczne, rozległe tereny górskie doskonałe do uprawiania sportów zimowych, doceniła niemiecka finansjera i arystokracja, budując tu w ostatnim pięćdziesięcioleciu komfortowe rezydencje, luksusowe hotele, i pensjonaty, dziś tereny te są wczasowiskami, uzdrowiskami i młodzieżowymi ośrodkami kolonijnymi²⁴.

Pojawienie się Funduszu Wczasów Pracowniczych było zaczątkiem upowszechniania potrzeby prozdrowotnej aktywności społeczeństwa oraz rozwoju na szerszą skalę turystyki. Stan posiadania przez Fundusz Wczasów Pracowniczych (1949) domów przeznaczonych na wczasy pracownicze był dość duży dzięki przejmowaniu poniemieckich obiektów, jak domów branżowych związków zawodowych oraz niektórych prywatnych pensjonatów głównie na Dolnym Śląsku w pasie Karkonoszy. Z niektórymi placówkami noclegowymi na przełomie lat 80. i 90. XX w. Fundusz Wczasów Pracowniczych musiał się rozstać, zwracając je prawowitym właścicielom, a niektóre ze względu na stan dużego zużycia i braku środków finansowych, które mogłyby być przeznaczone na remonty, zostały sprzedane. Domy wczasowe Funduszu Wczasów Pracowniczych świadczyły podstawowe usługi dla wczasowiczów. Dodatkowo między innymi zapewniały możliwość wypożyczenia sprzętu sportowego i podejmowały działalność rozrywkową. Każdy dom wczasowy miał swojego przewodnika, który wypełniał wczasowiczom część wolnego czasu, między innymi przez organizowanie pieszych wycieczek. Formy usług Funduszu Wczasów Pracowniczych obejmowały wczasy 14-dniowe indywidualne i rodzinne, wczasy profilaktycznie 21-dniowe, oraz 24-dniowe sanatoria. Poza tym wczasy świąteczne, turystyczne, wędrownie, piesze na szlakach górskich, rowerowe i inne. Organizowano także wczasy zagraniczne²⁵. Należy stwierdzić, że Fundusz Wczasów Pracowniczych miał znaczący udział w rozwoju usług turystyczno-wypoczynkowych, głównie dla warstw społecznych słabszych materialnie. Socjalny charakter tych usług był możliwy dzięki pomocy finansowej państwa i charakterowi Funduszu Wczasów

²³ Opracowanie na podstawie wywiadu z dyr. A. Kucharczykiem i dyr. J. Dębrowskim.

²⁴ T. Steć, *Sudety Zachodnie*, Sport i Turystyka, Warszawa 1954, s. 133.

²⁵ J. Gaj, *Dzieje turystyki w Polsce*, Almamater, Warszawa 2006, s. 162–163.

Pracowniczych – organizacji reprezentującej interesy wielomilionowej rzeszy związkowców²⁶.

Szeroką akcją socjalną w ramach wczasów pracowniczych w latach 50. XX w. według eksperta Leszka Rakowskiego, wieloletniego dyrektora Funduszu Wczasów Pracowniczych, prowadziły wielkie polskie przedsiębiorstwa, kopalnie Górnego Śląska, przemysł włókienniczy z Łodzi, elektrownia Bełchatów, Poczta Polska, Wojsko Polskie i wiele innych, które na terenie Szklarskiej Poręby utworzyły i zmodernizowały ośrodki wypoczynkowe dla swoich pracowników, a Fundusz Wczasów Pracowniczych zorganizował w Szklarskiej Porębie największy w Polsce ośrodek wczasowy. Bazę noclegową stanowiło 118 domów wypoczynkowych, przyjmujących rocznie sto tysięcy wczasowiczów²⁷.

Leszek Rakowski podkreślił, że w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prawo do wypoczynku zapewniała obywatelom Konstytucja, której artykuł 59 brzmiał: „Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do wypoczynku”²⁸. W świetle tego sformułowania problem wypoczynku i zagospodarowania czasu wolnego ludu pracy i ich rodzin jest bardzo istotnym elementem polityki społecznej państwa²⁹.

Po drugiej wonie światowej do 30 listopada 1948 roku procedura przejmowania infrastruktury wczasowej objęła 658 domów wczasowych wraz z 30 tys. miejsc noclegowych. Czwartego lutego 1949 roku Sejm PRL uchwalił ustawę o Funduszu Wczasów Pracowniczych Komisji Centralnej Związków Zawodowych. Drugiego września 1949 roku został ustalony statut Funduszu Wczasów Pracowniczych zatwierdzony przez ministra pracy i opieki społecznej³⁰. Instytucją wyspecjalizowaną i posiadającą największe doświadczenie w organizowaniu wczasów dla pracowników i członków ich rodzin w PRL był Fundusz Wczasów Pracowniczych. Wspierało go wiele instytucji, również zakłady pracy, organizacje społeczne, wojewódzkie przedsiębiorstwa turystyczne³¹. Instytucja podlegała Centralnej Radzie Związków Zawodowych, dysponującej określoną pulą państwowych pieniędzy, które przeznaczone były na organizację wczasów pracowniczych przez Funduszu Wczasów Pracowniczych. Centralna Rada Związków Zawodowych zapewniała stuprocentowe obłożenie przez 9 miesięcy w roku. Wysokość dofinansowania do wczasów zależna była od wysokości zarobków i stanowiła od 85% do 92 % dopłaty do całego pobytu.

²⁶ T. Sierpiński, *Wczasy pracownicze w Polsce Ludowej*, CRZZ, Warszawa 1968, s. 19.

²⁷ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji L. Rakowskiego.

²⁸ *Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Książka i Wiedza, Warszawa 1952.

²⁹ R. Okrasa, *Wczasy pracownicze – system organizacyjny*, CRZZ, Warszawa 1979, s. 5.

³⁰ *Statut FWP CRZZ*, Monitor Polski nr A-37, poz. 27, 1949.

³¹ R. Okrasa, *Wczasy pracownicze...*, op. cit., s. 5.

Niejednokrotnie pobyt dzieci na wczasach był bezpłatny. Fundusz Wczasów Pracowniczych miał za zadanie:

- organizowanie wypoczynku dla pracowników w okresie urlopów wypoczynkowych oraz w czasie wolnym od pracy,
- prowadzenie i popieranie badań naukowych nad organizacją wczasów,
- tworzenie instytucji pomocniczych związanych z organizowaniem wczasów,
- prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej w domach wczasowych,
- współpracę z urzędami i instytucjami krajowymi współdziałającymi w organizowaniu wczasów,
- współpracę z pokrewnymi instytucjami zagranicznymi, w tym wymiana osób korzystających z wczasów³².

Zdaniem eksperta Fundusz nie tylko zapewniał noclegi dla wczasowiczów, ale świadczył usługi rekreacyjne i kulturalne. Zakres działalności wskazany przez ustawę o Funduszu Wczasów Pracowniczych określa ogólny jej charakter i główne kierunki. Wynika z niej, że Fundusz Wczasów Pracowniczych jest instytucją świadcząca kompleksowe usługi związane z wypoczynkiem, hotelarskie, gastronomiczne, kulturalno-rozrywkowe i rekreacyjne, które obejmują działalność oświatową, imprezowo-artystyczną, turystyczno-krajoznawczą, świetlicowo-czytelniczą i sportowo-rekreacyjną³³.

Zarząd Okręgu Funduszu Wczasów Pracowniczych w Szklarskiej Porębie obejmował swą działalnością miejscowości: Jelenią Górę-Jagniątków, Jelenią Górę-Cieplice, Jelenią Górę-Sobieszów, Michałowice, Piechowice, Świeradów Zdrój, Świeradów-Czerniawę Zdrój oraz Szklarską Porębę.

W latach 80. XX w. wraz z pogarszającą się sytuacją ekonomiczną społeczeństwa nastąpiła konieczność ukształtowania nowego sposobu funkcjonowania gospodarki (w tym ośrodków wypoczynkowych), wyzwalającego motywację do trwałego postępu ekonomicznego³⁴.

Powstaje Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” i zaczyna konkurować z Ogólnopolskim Porozumieniem Związków o bazę noclegową w całej Polsce i następuje podział. W 1990 roku ośrodki nie generowały żadnych zysków, brak środków na modernizację spowodował konieczność obniżenia cen za pobyt. Fundusz musiał zatrudniać regulaminową liczbę pracowników, przestrzegając prawa pracy. Nastąpiła pełna centralizacja z dyrekcją w Warszawie, a każdy ośrodek posiadał kierownika.

³² H. Kruszewska, *Wczasy pracownicze*, „Robotniczy Przegląd Gospodarczy” 1946, nr 2.

³³ J. Sierpiński, *Wczasy pracownicze...*, op. cit., s. 19.

³⁴ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji L. Rakowskiego.

W latach 1981–83 Fundusz Wczasów Pracowniczych stracił wpływy pieniężne ze strony państwa. Brak dofinansowania do wczasów pracowniczych spowodował spadek zainteresowania klientów i brak obłożenia, a stosowane formy reklamowe nie były skuteczne. Oferowany dotychczas standard zakwaterowania był niski, nieodpowiadający oczekiwaniom turystów. Wczasowicze wybierali inne ośrodki branżowe, które świadczyły usługi na wyższym poziomie, o wyższym standardzie lub decydowali się na wczasy zagraniczne. Poszczególne okręgi Fundusz Wczasów Pracowniczych pozostają w coraz większym stopniu skomunalizowaną bazą, gdyż 80% ośrodków przejmują urzędy wojewódzkie, a następnie miasta i gminy. Obiekty Funduszu Wczasów Pracowniczych nadal funkcjonowały, lecz na starych zasadach. Nałożono na nie ponadto wysokie podatki od nieruchomości. Dla utrzymania płynności finansowej Fundusz oddaje część budynków miastu w zamian za umorzenie podatku od nieruchomości, wydzierżawia obiekty osobom prywatnym, również pracownikom, którzy mieli do tego pierwszeństwo, a także pozbywa się własnościowych budynków doprowadzając do zmniejszenia w 2012 roku bazy noclegowej. Z ośrodków należących do Funduszu Wczasów Pracowniczych w Szklarskiej Porębie obecnie funkcjonują „Bożenia”, „Halny”, „Zdrowie” oraz „Sudety” dzierżawione przez prywatnych inwestorów.

W okresie transformacji ustrojowej następuje wyprzedaż bazy noclegowej ośrodki przejmują przyjezdni, napływowi inwestorzy. Na bazie starych, istniejących konstrukcji powstają nowoczesne obiekty spełniające wymagania potencjalnych klientów. Powstają hotele, pensjonaty, wielorodzinne apartamentowce. Dynamiczny rozwój infrastruktury powoduje ponowny wzrost zainteresowania turystów miejscowością.

2.2.4. Działalność kulturalna

Działalnością kulturalną w Szklarskiej Porębie od 1949 roku zajmował się Fundusz Wczasów Pracowniczych, w którego obiektach powstawały klubokawiarnie, biblioteki, świetlice, tam organizowano, wieczorki kulturalno-oświatowe i zajęcia dla dzieci. Wycieczki krajoznawcze, piesze i autokarowe prowadzone były przez przewodników turystycznych. Odbywały się również spotkania z zespołami ludowymi, aktorami, sportowcami, przewodnikami. Fundusz Wczasów Pracowniczych zapewniał także wczasowiczom dostęp do własnej biblioteki i klubów „Sasanka”, „Kaczęta”, „Kaprys”, gdzie znajdowały się sala bilardowa, stoliki do gry w brydża i szachy, czytelnia prasy, a także bufet oraz klub „Wanda” w Szklarskiej Porębie Dolnej. Tu też organizowano dancingi, które cieszyły się dużym zainteresowaniem. Najbardziej popularną rozrywką mieszkańców i wczasowiczów było kino. Ze względu na długo

trwający remont, funkcjonowało jako kino objazdowe, wyświetlając seanse na terenie miasta. Działalnością kulturalną zajmowała Komisja Klimatyczna, która poza dbaniem o estetykę miejscowości, kontrolami sanitarnymi w punktach zbiorowego żywienia i ośrodkach wczasowych, organizowała występy przyjezdnych artystów i okazjonalne wystawy. Nadzorowała takie obiekty jak Park Miejski, muszla koncertowa, taras do leżakowania, czytelnia oraz kawiarnia „Esplanada”³⁵.

Istniejące na terenie Dolnego Śląska muzea zostały upaństwowione i podporządkowane Centralnemu Zarządowi Muzeów i Ochrony Zabytków przy Ministerstwie Kultury i Sztuki w Warszawie. Pośrednikiem wobec ministerstwa było powołane Muzeum Śląskie we Wrocławiu. Dla powiększenia zbiorów przejmowało cenne eksponaty z podległych sobie mniejszych placówek w terenie. Podobnie było w przypadku Szklarskiej Poręby, z której poza eksponatami umieszczonymi w muzeum wrocławskim przeniesiono część księgozbioru do wrocławskiego „Ossolineum” – resztę książek pozostawiono w dotychczasowej siedzibie. Z upoważnienia Ministerstwa Kultury i Sztuki, starszy radca Leonard Mokisz w 1951 roku zarządził likwidację placówki, pozostałe zbiory rozdzielono pomiędzy Muzeum w Cieplicach, Muzeum Ziemi w Warszawie oraz Składnicę Muzealną w Karpaczu. W tym samym czasie zlikwidowano wszystkie pomniejsze ekspozycje muzealne z Domu Carla Hauptamna, a eksponaty przewieziono do Muzeum Regionalnego w Jeleniej Górze i Śląskiego we Wrocławiu. Usunięto również wszystkie poniemieckie tablice pamiątkowe, następnie obiekt został przejęty przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, w którym utworzono siedzibę Domu Weteranów Pracy Twórczej.

³⁵ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji T. Zasady.

Rozdział 3

PRODUKT I MARKOWE PRODUKTY TURYSTYCZNE POTRZEBĄ ZASPOKAJANIA REKREACYJNYCH OCZEKIWAŃ TURYSTÓW

W koncepcji marketingowej produktem jest wszystko, co oferowane na rynku zaspokaja potrzeby konsumentów. Produktem jest każda oferta stanowiąca przedmiot wymiany rynkowej. Może nim być towar, usługa, idea, pod warunkiem, że odpowiada społecznemu zapotrzebowaniu.

Pojęcie produktu turystycznego jest interpretowane wielorako. Produktem turystycznym jest zarówno jednostkowa usługa noclegowa, transportowa, żywieniowa, także cały pakiet stanowiący wiele różnych świadczeń, a nabywany przez turystę jako kompleks usług. I tak obejmuje cały zespół świadczeń produkt określonego obszaru z podstawową ofertą walorów turystycznych; usług bytowych i handlowych; udogodnień o nierynkowym charakterze: ochrony środowiska, bezpieczeństwa; usług umożliwiających korzystanie z dóbr turystycznych: rekreacyjnych, sportowych, rozrywkowych, leczniczych itp. Produktem o charakterze kompleksowym jest również oferta imprezy turystycznej, np. wycieczki dookoła świata, wyjazdy wypoczynkowe nad morze itp.³⁶

Produkt może być zdefiniowany jako pakiet składników materialnych i niematerialnych opartych na możliwościach spędzania czasu w miejscu docelowym. Pakiet jest postrzegany przez turystę jako przeżycie dostępne za określoną cenę³⁷. Produktem turystycznym są wszystkie dobra i usługi tworzone i kupowane w związku z wyjazdem poza miejsce stałego zamieszkania i to zarówno przed rozpoczęciem podróży, w trakcie podróży, jak i w czasie pobytu poza swoją rodzinną miejscowością³⁸.

³⁶ G. Gołębcki (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wyd. PWN, Warszawa 2009, s. 24–25.

³⁷ V.T.C. Middleton, *Marketing w turystyce*, [w:] G. Gołębcki (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wyd. PWN, Warszawa 2009, s. 25.

³⁸ G. Gołębcki, *Przedsiębiorstwo turystyczne w gospodarce rynkowej*, [w:] G. Gołębcki (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wyd. PWN, Warszawa 2009, s. 27.

J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk definiują pojęcie produktu, turystycznego jako zintegrowany układ oczekiwań, korzyści i wrażeń tworzących niepowtarzalną kompozycję trzech podróży: wyobrażonej, rzeczywistej i zapamiętanej. Również określają go jako zbiór użyteczności związanych z podróżami turystycznymi, czyli dostępne na rynku dobra i usługi turystyczne umożliwiające ich planowanie, odbywanie, przeżywanie oraz gromadzenie doświadczeń z nimi związanych. Ponadto przedstawili uproszczoną klasyfikację produktów turystycznych w wyodrębnionych kategoriach:

- Produkt turystyczny – **rzecz** może funkcjonować samodzielnie lub zazwyczaj jest tylko dodatkiem do innych produktów. Jest to dobro materialne, np. przewodniki, mapy turystyczne, sprzęt turystyczny, pamiątki itp.
- Produkt turystyczny – **usługa** obejmuje pojedynczą usługę turystyczną, np. hotelarską, gastronomiczną, transportową, przewodnicką.
- Produkt turystyczny – **wydarzenie** może istnieć samodzielnie lub być częścią składową produktu turystycznego, charakteryzuje się dużą spójnością tematyczną, organizacyjną oraz konkretnym umiejscowieniem w czasie i przestrzeni. Typowa dla tego produktu jest niecodziennosc, wyjątkowość, niekiedy cykliczność, np. Jarmark Dominikański w Gdańsku, Dymarki Świętokrzyskie, festiwale, imprezy sportowe itp.
- Produkt turystyczny – **impreza** składa się z zestawu kilku usług lub usługi i dóbr materialnych oferowanych przez organizatorów turystyki (touroperatorów i agentów). Przykładem tego typu produktów mogą być wycieczki, wczasy, rajdy itp. Można ją utożsamiać z pojęciem pakietu turystycznego.
- Produkt turystyczny – **obiekt** charakteryzuje się występowaniem jednej głównej atrakcji (usługi) i dodatkowo kilku usług towarzyszących, skupionych w jednym miejscu (obiekcie) np. muzeum, zabytek, hotel, jaskinia, pomnik przyrody itp.
- Produkt turystyczny – **szlak** składa się z wielu miejsc lub obiektów związanych z pewną nadrzędną ideą połączonych ze sobą wytyczoną, zwykle oznakowaną trasą, np. pieszą wodną, samochodową oraz z różnorodnej infrastruktury turystycznej, zlokalizowanej wzdłuż szlaku, np. szlaki Kopernikański, Piastowski, Orlich Gniazd itp.
- Produkt turystyczny – **obszar** jest szczególnym zdeterminowanym geograficznie rodzajem produktu turystycznego. Mianem tym określa się wewnętrznie złożony zbiór elementów wyróżnionych ze względu na konkretną lokalizację w przestrzeni, charakteryzującą się walorami turystycznymi. Może to być region, powiat, miejscowość, park narodowy itp.³⁹

³⁹ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny: pomysł, organizacja, zarządzanie*, [w:] G. Gołębski (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wyd. PWN, Warszawa 2009, s. 28.

W literaturze wyróżnia się również pojęcie produktu turystycznego *sensu stricto* i *sensu largo*. Do produktu turystycznego *sensu stricto* zalicza się dobra i usługi, które zaspokajają turystyczne potrzeby rekreacyjne i wypoczynkowe⁴⁰:

- dobra i usługi, dla których czynnikiem popytotwórczym jest wyłącznie turystyka, np. przejazdy, noclegi, usługi przewodnickie;
- dobra i usługi, których zakup występuje w związku z uprawianiem turystyki, np. obuwie, ubiór;
- dobra i usługi, które zaspokajają potrzeby turystów i osób nie będących turystami np. ochrona zdrowia, łączność, kultura⁴¹.

Do produktu turystycznego *sensu largo* oprócz dóbr i usług świadczonych turystom, należą:

- walory turystyczne (przedmiot), które nie stanowią własności organizatorów turystyki, ale które są „sprzedawane” turystom;
- udogodnienia (usługi) – istniejąca infrastruktura turystyczna i paraturystyczna;
- pomysł (idea) produktu turystycznego;
- Wizerunek miejsca docelowego wyjazdu istniejące w świadomości stereotypy na jego temat, lokalizacja, położenie w przestrzeni;
- organizacja, czyli sposób przygotowania oraz przeprowadzenia „konsumpcji” produktu turystycznego⁴².

Produkt turystyczny najczęściej stanowi kompozycję składników zaspokajających różne komplementarne potrzeby turystów, których realizacja ma zaspokoić potrzebę główną – cel wyjazdu. Turysta zatem kupuje warunki atmosferyczne – słońce, brak opadów, ciszę, możliwość podziwiania krajobrazów, obcowania z przyrodą, wytworów tradycyjnej kultury ludowej. Wszystko to stanowi między innymi rdzeń produktu turystycznego⁴³.

Rdzeń produktu, zwany też **istotą produktu**, koresponduje ściśle z tzw. rdzeniem korzyści związanym z głównym motywem podróŜowania. Rdzeniem korzyści moŜe więc być zaspokojenie potrzeby wypoczynku, zwiedzenie interesującego miasta, polepszenie stanu zdrowia itp. Realizacja tego celu wymaga usługowej kompozycji o określonej strukturze zawierającej usługi i dobra zaspokajające potrzebę podstawową i potrzeby komplementarne. Jednocześnie wymaga ona działań w zakresie ochrony środowiska, dbałości o walory, podnoszenia ich atrakcyjności, aby pełniej zaspokoić podstawowy cel wyjazdu.

⁴⁰ G. Gołembski, *Przedsiębiorstwo turystyczne w Polsce*, Warszawa 1979.

⁴¹ G. Gołembski, *Rynek turystyczny w Polsce*, [w:] G. Gołembski (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wyd. PWN, Warszawa 2009, s. 28–29.

⁴² J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny...*, op. cit., s. 29.

⁴³ M. Nowacki, *Atrakcje turystyczne, dziedzictwo i jego interpretacja – jako produkt turystyczny*, „Problemy Turystyki” 1999, nr 2, Instytut Turystyki, Warszawa.

Produkt rzeczywisty zawiera składniki warunkujące realizację wyjazdu, takie jak: przejazdy, noclegi, posiłki. Jego skład jest zmienny, zależy od poziomu rozwoju usług, rodzaju wyjazdu, wymagań konsumentów, ich zamożności itp. Do ich realizacji musi zostać stworzona odpowiednia infrastruktura ekonomiczna i techniczna w miejscowościach i regionach turystycznych. Traktując produkt rzeczywisty jako zestaw podstawowych usług, można zaobserwować wyraźną tendencję do poszerzania jego zakresu przez coraz szerszy zbiór usług, np. ubezpieczenia, opieki lekarskiej, rezerwacji, które stają się standardowym zestawem w ofercie biur podróży⁴⁴. Są to usługi umożliwiające turystom przebywanie poza domem w terenie lub miejscowości, będących celem wyjazdu. Turysta może korzystać z różnych dóbr i usług, które nie są niezbędne, mówimy wówczas o tzw. produkcie poszerzonym.

Produkt poszerzony stanowią elementy decydujące o wyróżnieniu produktu na rynku, o jego konkurencyjności i atrakcyjności. Są to elementy składowe produktu, o które jest on wzbogacony, te które dotąd stanowiły jego treść przechodzą najczęściej do produktu podstawowego jako nieodzowne jego składniki. Można tu zaliczyć dodatkowe wycieczki, serwis posprzedażowy itp.

Produkt potencjalny tworzą elementy, które w przyszłości mogą się znaleźć w ofercie i staną się składowymi produktu, ponieważ oczekują tego konsumenci, albo będą mogły zostać zrealizowane np. po ukończeniu budowy atrakcji turystycznej. Produkt potencjalny jest utożsamiany z taką kompozycją świadczeń, która mogłaby dodatkowo uatrakcyjnić produkt i przyciągnąć nabywcę⁴⁵. V.T.C Middleton w produkcie turystycznym wyodrębnił pięć podstawowych składników:

- 1) Atrakcje i środowisko miejsca docelowego.
- 2) Infrastruktura i usługi miejsca docelowego.
 - bazę noclegową – apartamenty, schroniska, kwatery prywatne, pensjonaty, kempingi,
 - gastronomię,
 - transport w miejscu docelowym,
 - aktywny wypoczynek,
 - inne oferty,
 - sieć sprzedaży detalicznej,
- 3) Łatwość dotarcie do miejsca docelowego.
- 4) Wizerunek miejsca docelowego.
- 5) Przewidywany koszt związany z pobytem w miejscu docelowym⁴⁶.

⁴⁴ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny...*, op. cit., s. 29.

⁴⁵ G. Gołembski (red.), *Kompendium wiedzy...*, op. cit., s. 32.

⁴⁶ V.T.C. Middleton, *Marketing w turystyce*, PAPT, Warszawa 1996.

Cechą produktu turystycznego jest jego związek z czasem, czyli sezonowością jego sprzedaży i konsumpcją. Produkt turystyczny ma charakter komplementarny, a popyt na dobra turystyczne wiąże się z popytem na liczne dobra i usługi i ma charakter uzupełniający. O jakości produktu turystycznego decyduje w dużym stopniu zachowanie personelu, indywidualizacja obsługi, fachowość, szybkość, życzliwość, podejmowanie trafnych decyzji w sytuacjach nietypowych⁴⁷.

W literaturze marketingowej termin „marka” występuje w co najmniej w trzech znaczeniach. W pierwszym ujęciu może oznaczać pozycję asortymentową (produkt), linię produktu, rodzinę produktów lub cały asortyment oferowany przez określoną firmę. W drugim bywa utożsamiane z pojęciem znaku towarowego. Trzecie pojęcie marki funkcjonuje jako skrót myślowy, oznaczający rynkowy wizerunek produktu, zestawu produktów i/lub organizacji, która je oferuje. Określenie marka ma wówczas odcień wartościujący i najczęściej w tym właśnie znaczeniu istnieje w potocznej polszczyźnie. Z punktu widzenia marketingu najważniejsze jest podejście łączące wszystkie powyższe znaczenia. Przyjmując takie założenie, można określić markę jako produkt zapewniający korzyści funkcjonalne plus wartości dodane, które niektórzy konsumenci cenią w wystarczającym stopniu, aby dokonać zakupu⁴⁸. Marka powinna być dla konsumenta obietnicą stabilności i wysokiej jakości. W ten sposób produkty markowe zabezpieczają interesy konsumentów, dają im poczucie psychicznego komfortu i spełniają funkcję gwarancyjną. Definicje marki dzieli się zasadniczo na dwie grupy. Pierwsza określa markę jako sumę produktu oraz pewnej wartości dodanej z nim związanej. Produktami mogą być przedmioty, usługi, osoby, miasta, regiony, organizacje lub idee. Zakres przedmiotowy marki jest co najmniej tak samo szeroki. Druga grupa definicji określa markę jako wartość dodaną do produktu, np. wizerunek, ale bez uwzględniania samego produktu⁴⁹. Odnosząc się do przedstawionych rozważań, można uznać ważną rolę marki w procesie promocji miast, ponieważ wpływa na:

- wzrost świadomości i rozpoznawalności,
- możliwość wyróżnienia się,
- wzrost zainteresowania wśród turystów,
- wzrost obłożenia w hotelach i pensjonatach oraz rotacja w obiektach gastronomicznych,
- spadek skutków sezonowości,
- wzrost grupy lojalnych turystów,

⁴⁷ G. Gołębowski (red.), *Kompendium wiedzy...*, op. cit., s. 32.

⁴⁸ J. Altkorn, *Strategia marki*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999.

⁴⁹ G. Urbanek, *Zarządzanie marką*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002.

- wzrost potrzeb poznawczych wśród grup docelowych (weekendy, częstsze pobyty w mieście)⁵⁰.

Jednostki terytorialne dostarczają o wiele więcej możliwości kreowania marki i budowania wizerunku niż „klasyczne” produkty. Wszystkie elementy stanowiące o ich atrakcyjności budują wyjątkowość, osobowość, klimat w stopniu większym niż w przypadku tradycyjnych produktów⁵¹. Wizerunek jest to kreowanie w opinii publicznej pozytywnego obrazu organizacji. Podmioty, którym udaje się stworzyć taki obraz i których nazwa wywołuje w opinii publicznej pozytywne skojarzenia, mają znacznie większe szanse na pozyskanie wartościowych partnerów i na korzystne ułożenie współpracy⁵². W innym ujęciu to konglomerat doświadczeń, informacji, opinii, oczekiwań, wyobrażeń, emocji, skojarzeń dotyczących danego produktu lub miasta, jednostki samorządu terytorialnego, ukształtowany w świadomości lub podświadomości znaczącej liczby odbiorców⁵³. Wizerunek to subiektywny oraz emocjonalny stosunek, pogląd i ocena danego obszaru lub miejscowości⁵⁴, który powinien bez przeszkód docierać do grupy docelowej, spełniając następujące warunki⁵⁵:

- powinien być zakomunikowany w sposób możliwie najprostszy i najbardziej jednoznaczny,
- należy mieć na uwadze, że promowanie wizerunku jest tylko jednym z elementów szerszej strategii realizowanej w danej jednostce samorządowej,
- należy pamiętać, że budowanie wizerunku powinno być ściśle podporządkowane precyzyjnie określonym celom, zapisanym w strategii rozwoju i określone w taki sposób, aby można było je monitorować,
- działania promocyjne nie dzieją się w próżni, lecz w konkurencji z innymi podmiotami.

Nasilająca się konkurencja między miastami o pozyskiwanie nowych użytkowników regionalnej przestrzeni wymusza bardziej aktywne poszukiwanie rozwiązań dających konkurencyjną ofertę. Marka powinna stać się elementem realizowanej strategii marketingowej⁵⁶:

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ A. Gołębiccka, M. Musioł, *Miasto jako marka*, „Marketing w Praktyce” 2009, nr 1.

⁵² A. Koźmiński, W. Piotrowski, *Zarządzanie. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.

⁵³ M. Zboralski, *Nazwy firm i produktów*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2000.

⁵⁴ A. Kornak, *Jak gospodarować w regionach, gminach, miejscowościach turystycznych i uzdrowiskowych*, Wydawnictwo Comer, Toruń 2007.

⁵⁵ T. Domański, *Skuteczna promocja miasta i regionu podstawowym zadaniem marketingu terytorialnego* [w:] T. Markowski (red.), *Marketing terytorialny*, Polska Akademia Nauk, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Warszawa 2006.

⁵⁶ A. Łuczak, *Wizerunek miasta*, „Samorząd Terytorialny” 2001, nr 1-2.

- jest nośnikiem charakteru miasta i jednym z ważniejszych czynników wpływających na decyzje inwestycyjne, dotyczące wyboru miejsca zamieszkania, szkoły czy spędzania wolnego czasu;
- stanowi pewne uproszczenie rzeczywistości, swoisty skrót myślowy. Informacje docierające do ludzkiej świadomości są oceniane selektywnie i ograniczane do najważniejszych z indywidualnego punktu widzenia. Marka w tym układzie pełni rolę drogowskazu w umysłach ludzi, jest dla nich uproszczeniem;
- przez pryzmat marki napływające do świadomości informacje są systematyzowane w logiczną całość, tworzą zestaw skojarzeń;
- pozwala dokonać subiektywnego zróżnicowania miast, regionów, co w przypadku niewystarczającej liczby informacji potrzebnych do dokonania wyboru ułatwia i przyspiesza proces decyzyjny;
- oprócz realnych korzyści – jak nowe inwestycje, miejsca pracy, wzrost dochodów z turystyki – marka daje użytkownikom przestrzeni miejskiej korzyści dodatkowe, wartości dodane jak prestiż związany z organizowaniem ważnych imprez kulturalnych, poczucie satysfakcji z mieszkania w znanym, wyjątkowym miejscu;
- wykreowanie silnej marki miasta przekłada się na wzrost zaufania do władz lokalnych jako głównie przyczyniających się do budowania konkurencyjności danego terytorium;
- marka ułatwia powstawanie lojalności mieszkańców, turystów wobec określonych produktów lokalnych, obszarów miasta, symboli związanych z miastem;
- ewentualne negatywne informacje, zdarzenia są łatwiej redukowane w przypadku silnej i stabilnej marki. W tym wypadku pełni ona rolę „bufora” dla negatywnych procesów. Produkt turystyczny to wszystkie dobra i usługi nabywane przez konsumentów w związku z wyjazdem ze stałego miejsca zamieszkania, między innymi wydarzenia, rzeczy, usługi, wycieczki, obiekty, szlaki turystyczne, obszar geograficzny.

Mając na uwadze znaczenie marki w aspekcie promocji miasta, sporządzono listę wyboru markowych produktów turystycznych Szklarskiej Poręby. Każdy z nich posiada specyficzne cechy składające się na całościowy obraz Szklarskiej Poręby jako miasta nowoczesnego, oferującego produkty dostosowane do potrzeb wszystkich potencjalnych grup odbiorców⁵⁷.

⁵⁷ A. Raszkowski, *Strategia promocji miasta Szklarska Poręba na lata 2010–2020*, Szklarska Poręba 2010, s. 31–32.

Rozdział 4

WALORY I ATRAKCJE TURYSTYCZNO-REKREACYJNE

4.1. Walory turystyczne i ich podział

O wyborze miejsca wypoczynku decyduje atrakcyjność jego terenu⁵⁸. Atrakcyjność turystyczna jest określoną cechą charakterystyczną przyciągająca turystów w pewne tereny dzięki walorom: krajobrazu naturalnego, klimatu, pomników historii, a także kultury ludowej oraz obiektów zagospodarowania turystycznego⁵⁹. O atrakcyjności turystycznej wybranego terenu oraz o rozwoju ruchu turystycznego na nim decydują trzy czynniki: ranga walorów turystycznych⁶⁰, dostępność komunikacyjna⁶¹ oraz zdolność obsługowa urzędzeń turystycznych⁶².

Cechą walorów turystycznych jest ich występowanie na określonych obszarach o specyficznych cechach klimatycznych i zasobach wód mineralnych, na określonych wysokościach nad poziomem morza, w miejscach historycznych, także centrach kultu religijnego⁶³.

Jak podaje O. Rogalewski, ruch turystyczny nie rozkłada się równomiernie na obszarze całego kraju, a skupia się w określonych miejscach czy terenach. O tej koncentracji decydują przede wszystkim walory turystyczne, tj. wyjątkowe elementy i cechy środowiska geograficznego lub specyficzne przejawy działalności człowieka. Wśród walorów turystycznych ze względu na pochodzenie wyróżnia się naturalne, które stworzyła przyroda – natura i te, w które ingeruje człowiek⁶⁴.

⁵⁸ G. Bieńczyk, *Krajoznawstwo i jego związki z turystyką*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2003, s. 153.

⁵⁹ Z. Kruczek, S. Sacha, *Geografia atrakcji turystycznych Polski*, Wyd. Ostoja, Kraków 1995.

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ T. Lijewski, B. Mikułowski, J. Wyrzykowski, *Geografia Turystyki Polski*, PWE, Warszawa 1998.

⁶² O. Rogalewski, *Zagospodarowanie turystyczne*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1974.

⁶³ G. Gołębski (red.), *Kompendium wiedzy...*, op. cit.

⁶⁴ O. Rogalewski, *Zagospodarowanie turystyczne...*, op. cit.

W. Gaworecki do walorów środowiska naturalnego zalicza rzeźbę terenu, jakość powietrza, pokrywę śnieżną, rzeki, potoki, zbiorniki wodne, źródła mineralne, malowniczą panoramę gór, szatę roślinną, świat zwierzęcy (ryby, ptaki, chronione gatunki fauny, zwierzyna łowna).

Natomiast produkty pracy ludzkiej zalicza się do walorów środowiska antropogenicznego, jak zbiory muzealne, miejsca kultu religijnego, obiekty przemysłowe, dzieła techniki komunikacyjnej, tj. wyciągi narciarskie, stanowiska archeologiczne, interesujące obiekty przemysłowe, centra handlowe i ośrodki kulturowo-rozrywkowe⁶⁵. Roman Peretiatkowicz, wyróżnia walory o charakterze materialnym, jak góry, lasy, jeziora, i niematerialnym, jak możliwość rozrywki, uprzejmość i życzliwość mieszkańców, legendy, pieśni ludowe⁶⁶.

Łazarek komplementarnie traktuje świadczone dobra i usługi turystyczne, mając na uwadze komunikację, drogi, bazę noclegową, gastronomię, wyposażenie recepcyjne regionu, możliwość bezpiecznego szybkiego dojazdu⁶⁷. Walory turystyczne między innymi spełniają funkcje wypoczynkowe, które stanowią podstawę rozwoju funkcji wypoczynkowych i pozostają w ścisłej zależności od warunków środowiska przyrodniczego. Dotyczą terenów ciekawych krajobrazowo, o niskim stopniu urbanizacji, sprzyjającym klimacie, zapewniające łatwy kontakt z dobrami natury⁶⁸. Walory wypoczynkowe posiada większość miejscowości uzdrowskich.

T. Lijewski, B. Mikułowski i J. Wyrzykowski wyróżniają zespół cech niezbędnych, których występowanie stanowi minimum warunków do wypoczynku, oraz zespół cech korzystnych, podnoszących wartości wypoczynkowe terenu. Do cech niezbędnych zaliczają czyste powietrze, ciszę, walory krajobrazowe, a do cech korzystnych zaliczają walory widokowe, warunki do uprawiania czynnego wypoczynku, wędrówek pieszych, rowerowych, wodnych, możliwość kąpieli, a w okresie zimy przydatność terenów do aktywności w sportach zimowych i wędrówkach narciarskich⁶⁹. Cechy i elementy środowiska przyrodniczego umożliwiają uprawianie różnych rodzajów turystyki kwalifikowanej: kajakowej, rowerowej, górskiej, speleologicznej oraz turystyki specjalistycznej: wędkarskiej, myśliwskiej, uzdrowskiej⁷⁰.

⁶⁵ W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2002.

⁶⁶ R. Peretiatkowicz, *Przestrzenne powiązania turystyczne woj. krośnieńskiego*, [w:] *Walory rekreacyjno-uzdrowskie terenów górskich woj. krośnieńskiego*, TNOiK, Kraków 1976.

⁶⁷ R. Łazarek, *Ekonomia turystyki*, WSE, Warszawa 1999.

⁶⁸ Z. Kruczek, S. Sacha, *Geografia atrakcji...*, op. cit.,

⁶⁹ T. Lijewski, B. Mikułowski, J. Wyrzykowski, *Geografia turystyki...*, op. cit.

⁷⁰ Ibidem.

Walory turystyczne to osobliwości przyrody, głównie regionalne, klimat, temperatura, opady śniegu i deszczu, naturalna rzeźba terenu, szczyty i urwiska, lodowce i tereny skaliste, strefy wulkaniczne, morza, jeziora, stawy i rzeki, lasy i uprawy charakterystyczne, rozległe krajobrazy, panorama gór, fauna i flora, także źródła lecznicze i grotty⁷¹.

A. Nowakowska atrakcje turystyczne traktuje jako walory turystyczne, o których atrakcyjności decyduje unikatowość, niezwykłość i niepowtarzalność. Łączy je również z infrastrukturą turystyczną. Według Gołębskiego atrakcja turystyczna to wszystkie walory turystyczne występujące w stanie naturalnym lub przystosowane do użytkowania przez turystów, które mogą stanowić przedmiot ich zainteresowania⁷².

R. Davidson wyróżnia rodzaje atrakcji turystycznych, w tym walory naturalne, transport i przejazdy, rozrywki, urządzenia sportowe, kompleksy rekreacyjno-handlowe oraz historię i kulturę⁷³. J. Majewski uwzględnia atrakcje główne takie, które mają zasadniczy wpływ na decyzje klienta o wyborze docelowego miejsca podróży oraz atrakcje dodatkowe – drugorzędne, które podwyższają wartość doświadczeń turystów ale nie stanowią czynnika wpływającego na wybór docelowego miejsca⁷⁴.

Kolejnym elementem atrakcyjności turystycznej jest dostępność komunikacyjna jako możliwość bezpiecznego dojazdu do celu i możliwość poruszania się po terenie docelowym, wybranym regionie. O stopniu dostępności decyduje organizacja ruchu komunikacyjnego oraz stan zaplecza techniczno-usługowego⁷⁵. Na atrakcyjność turystyczną ma wpływ stan urządzeń turystycznych stanowiących bazę materialną turystyki, czyli baza komunikacyjna zapewniająca dostęp do miejsc docelowych, noclegowa umożliwiająca turystom przebywanie poza miejscem stałego zamieszkania dłużej niż jeden dzień, zapewniająca zakwaterowanie o określonym standardzie, żywieniowa zapewniająca turystom możliwość wyżywienia w miejscowościach i na szlakach turystycznych oraz baza towarzysząca umożliwiająca turystom korzystanie z walorów turystycznych danego terenu, zabezpieczająca potrzeby rozrywkowe oraz ułatwiająca uprawianie turystyki, jak wypożyczanie sprzętu turystycznego czy sportowego⁷⁶. Zadaniem bazy materialnej jest zaspokojenie potrzeb ruchu turystycznego, zapewnienie dojazdu do miej-

⁷¹ R. Łazarek, *Ekonomika turystyki...*, op. cit.

⁷² G. Gołębski (red.), *Kompendium wiedzy...*, op. cit.

⁷³ R. Davidson, *Turystyka*, Polska Agencja Promocji Turystyki, Warszawa 1996.

⁷⁴ J. Majewski, B. Lane, *Turystyka wiejska i rozwój lokalny*, Fundacja Fundusz Współpracy, Poznań 2001.

⁷⁵ O. Rogalewski, *Zagospodarowanie turystyczne...*, op. cit.

⁷⁶ T. Lijewski, B. Mikułowski, J. Wyrzykowski, *Geografia turystyki...*, op. cit.

sca docelowego, umożliwienie turystom zakwaterowania i wyżywienia w miejscowościach i na szlakach turystycznych, przystosowanie walorów turystycznych dla potrzeb turystów: wyznaczenie miejsca do plażowania, wytyczanie szlaków pieszych i rowerowych, przystosowanie infrastruktury narciarskiej dla turystów o różnych umiejętnościach, przygotowanie bezpiecznych tras narciarskich, rowerowych z zapleczem socjalnym.

A. Nowakowska dokonała podziału walorów regionalnych na walory przyrodnicze, kulturowe i współczesnych osiągnięć człowieka⁷⁷.

D. Zaręba pisze o formie symbiozy między człowiekiem a środowiskiem przyrodniczym, polegającej na tym, że przyroda daje człowiekowi-turystyce radość, w zamian za co otrzymuje od niego ochronę przed zagładą. Turystyka zwiększa świadomość ekologiczną turystów, jak i lokalnych mieszkańców, buduje poparcie społeczne dla obszarów chronionych⁷⁸. Sprzyjające warunki atmosferyczne, słońce, brak opadów, cisza, możliwość podziwiania krajobrazów, obcowania z przyrodą, wytworami tradycyjnej kultury narodowej, przejawy folkloru, podziwianie zabytków architektury to walory świadczące o atrakcyjności środowiska. Satysfakcja, duchowe przeżycia w miejscach kultu religijnego, leczenie, atrakcje turystyczne, usługi i dobra umożliwiające zaspokojenie podstawowych potrzeb turysty świadczą o jakości oferowanej usługi⁷⁹.

W literaturze występuje wiele podziałów walorów stanowiących o atrakcji turystycznej regionów.

4.2. Podstawy produktu turystyczno-rekreacyjnego

Cechy regionu, jego walory naturalne, proturystyczne założenia władz, permanentne modernizowanie infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej, a także współdziałanie inwestorów wpływa na atrakcyjność turystyczną miasta. Atrakcją turystyczną dzięki walorom są ciekawe miejsca przyciągające turystów, krajobraz naturalny, klimat, pomniki historii, kultury ludowej oraz obiektów zagospodarowania turystycznego, które warto zobaczyć, które tworzą niezapomniane wspomnienia i wyróżniają się oryginalnością. Region atrakcyjny turystycznie może być celem krajowych i zagranicznych inwestorów.

⁷⁷ G. Gołębski (red.), *Kompendium wiedzy...*, op. cit.

⁷⁸ D. Zaręba, *Ekoturystyka. Wyzwania i nadzieje*, PWN, Warszawa 2000.

⁷⁹ M. Nowacki, *Atrakcje turystyczne...*, op. cit.

Goodall określa atrakcje turystyczne jako miejsce charakterystyczne, często unikalne, wskazuje na środowisko naturalne, zabytki historyczne, wydarzenia jak festiwale czy imprezy sportowe⁸⁰.

Pojęcie atrakcji turystycznej, obejmuje nie tylko elementy przyrody i kultury, ale i poziom cen, postawy ludności miejscowej wobec turystów i turystyki, urządzenia turystyczne wraz z całą infrastrukturą techniczną⁸¹. Wiele nowego wnosi do dyskusji nad istotą atrakcji turystycznych systemowa definicja McCannella⁸². Jego zdaniem atrakcja turystyczna jest empiryczną relacją pomiędzy turystą, widokiem (*sight*) a oznaczniakiem (*marker*) – informacją dotyczącą miejsca. Empiryczny związek pomiędzy turystą, widokiem i oznaczniakiem przedstawia zapis:

Turysta → Widok (Oznacznik) → ATRAKCJA

Obiekt-widok zdaniem tego autora nabiera charakteru atrakcji dopiero poprzez nadanie oznacznika. Oznaczniki mogą mieć zróżnicowaną formę informacji, są to przewodniki, tabliczki informacyjne, slajdy, odczyty. Rolę oznacznika może pełnić promocja obiektu. Promocja i reklama są czynnikami kreującymi ciągle nowe atrakcje, a oznacznik spełnia w tym zakresie istotną rolę, atrakcji często nie dałoby się odróżnić od innych obiektów, gdyby ich nie oznaczono.

Swarbrooke proponuje podział atrakcji na cztery grupy⁸³:

- 1) naturalne atrakcje turystyczne,
- 2) dzieła stworzone przez człowieka, ale w innym celu niż przyciąganie turystów, które z czasem stały się atrakcjami samymi w sobie,
- 3) miejsca zaprojektowane i zbudowane od podstaw jako atrakcje,
- 4) imprezy kulturalne, sportowe, religijne, festiwale, igrzyska olimpijskie itp.⁸⁴

Turystyka jest formą podróży i można spojrzeć na nią jak na zinstytucjonalizowaną formę tego z czym boryka się każdy podróżnik-turysta w oswojaniu obcości. Turystyka to także przyjęte i stosowane sposoby wyolbrzymiania obcości⁸⁵. Głównym jej celem jest odwiedzanie atrakcji turystycznych (stwierdzili Cohen⁸⁶

⁸⁰ B. Goodall, *The Dynamics of Tourism Place Marketing*, [w:] G. Ashworth i B. Goodall (red.), *Marketing Tourism Places*, Routledge, London 1990.

⁸¹ K. Podemski, *Socjologia podróży*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2004.

⁸² D. MacCannell, *Turysta nowa teoria klasy próżniaczej*, Muza, Warszawa 2002.

⁸³ J. Swarbrooke, *The development and management of visitors attractions*, Butterworth-Heinemann, Oxford, 1995.

⁸⁴ Z. Kruczek, *Metody badań atrakcji turystycznych*, [w:] *Turystyka w badaniach naukowych*, R. Winiarski, W. Alejski (red.), AWF Kraków i WZLiZ w Rzeszowie, Kraków-Rzeszów 2005 s. 36–37.

⁸⁵ K. Podemski, *Antropologia turystyki* [w:] *Turystyka w naukach humanistycznych*, R. Winiarski (red.), PWN, Warszawa 2008, s. 48.

⁸⁶ E. Cohen, *Towards a Sociology of the International Tourism*, „Social Research” 1972, nr 39, s. 164–182.

oraz MacCannell⁸⁷) rzeczywistych, czyli przyciągających turystów ze względu na swoje szczególne cechy, lub sztucznych, wykreowanych specjalnie na użytek turystów. Zdaniem Cohena turystyka to zjawisko transformacji, polegające na dodatkowym „uatrakcyjnianiu” atrakcji turystycznych. Zauważa, że nawet naturalne atrakcje są uatrakcyjniane na potrzeby turystycznej konsumpcji. Naturalne widoki zostają przerobione na jeszcze ładniejsze parki, tradycyjne święta i ceremonie zostają ubarwione, a zamieszkałe starówki przekształcone w żywe muzea.

R. Davidson przedstawia ciekawą koncepcję następujących kategorii atrakcji turystycznych⁸⁸:

- walory naturalne – krajobraz i klimat, plaża i morze, wulkany, parki i ogrody, jeziora, góry, rzeki, uzdrowiska,
- atrakcje historyczne i kulturalne będące dziełem człowieka – obiekty budowlane i zabytki architektoniczne, muzea, wykopaliska archeologiczne, muzyka i sztuka, obyczaje, tradycje, folklor i rzemiosło ludowe, imprezy artystyczne,
- urzędnictwo sportowe – centra rekreacyjne, ośrodki żeglarskie, lodowiska, pola golfowe, stoki narciarskie, korty tenisowe, baseny kąpielowe,
- rozrywki – kina, nocne kluby, tory wyścigowe, parki rozrywki, tereny wystawowe,
- transport i przejazdy – koleje parowe, kanały i gondole, balony, przejażdżki wielbłądem, kolejki linowe, statki,
- zakupy – kompleksy rekreacyjno-handlowe, bazy orientalne, specjalistyczne zakupy, hipermarkety, sklepy wolnocłowe.

W Polsce badania nad atrakcjami turystycznymi podejmował Nowacki (2000, 2002, 2003), problematyką atrakcji interesowali się też Kruczek (2002), Podemski (2004), Kożuchowski (2005) i Instytut Turystyki (Byszewska-Dawidek i Kulesza 2004).

⁸⁷ D. MacCannell, *Turysta, Nowa teoria...*, op. cit.

⁸⁸ R. Davidson, *Turystyka...*, op. cit.

Rozdział 5

ŚRODOWISKOWE UWARUNKOWANIA WYBORU SZKLARSKIEJ PORĘBY JAKO MIEJSCA WYPOCZYNKU REKREACYJNEGO I TURYSTYCZNEGO

5.1. Położenie geograficzne i komunikacyjne miasta

Miasto znajduje się w województwie dolnośląskim, powiecie jeleniogórskim, położone jest na wysokości 650–850 m n.p.m. w dolinie rzeki Kamiennej, na pograniczu Karkonoszy i Gór Izerskich. Atrakcyjność jego wynika między innymi z umiejscowienia na styku trzech państw, na przecięciu szlaków komunikacyjnych i handlowych wschód–zachód i północ–południe⁸⁹.

Stację klimatyczną Szklarska Poręba stanowią Szklarska Poręba Dolna, Średnia i Górna, Biała Dolina, Marysin, Jakuszyce, osiedle Orle oraz Huta. Ważnym momentem do ostatecznego kształtu i rozwoju Szklarskiej Poręby było wybudowanie drogi biegnącej przełomem rzeki Kamiennej, w efekcie czego Szklarska Poręba Górna rozrosła się nadając ton znanemu ośrodkowi wczasowo-turystycznemu, natomiast pozostałe części miasta straciły na znaczeniu, stając się dzielnicami peryferyjnymi⁹⁰. Szklarska Poręba jest wyjątkowo bogata w liczne pomniki przyrody (skałki i wodospady), punkty widokowe. Równolegle ciągnące się z północnego zachodu gnejsowe i granitowe grzbiety są dla wędrowca pełne łagodności i spokoju. Zwarty las szpilkowy, miejscami mieszany i liściasty pokrywa zbocza i szczyty, gdzie znajdują się wysokogórskie torfowiska i mokradła⁹¹.

Teren wzbudza zainteresowanie z uwagi na zabytki architektury, stare pasma górskie, zasoby flory i fauny, lecznicze źródła i kopaliny oraz na obecność Karkono-

⁸⁹ W. Lechowicz, *Poznaj Szklarską Porębę*, Komisja Klimatyczna w Szklarskiej Porębie, s. 3.

⁹⁰ B. W. Szarek, *Karkonosze – część zachodnia. Rejon Szklarskiej Poręby*, PTTK KRAJ, Warszawa 1985, s. 35.

⁹¹ K. Sosnowski, M. Suchocki (red.), *Dolny Śląsk, część 2*, Instytut Zachodni, Poznań – Wrocław 1948, s. 204.

skiego Parku Narodowego. Region Szklarskiej Poręby charakteryzuje się łagodnym klimatem, a zróżnicowana rzeźba terenu sprzyja aktywnemu wypoczynkowi, może mieć wpływ na rozwój zainteresowaniach sportowych i turystyczno-rekreacyjnych, umożliwia uprawianie wędrówek pieszych, wycieczek rowerowych, wspinaczki skałkowej i górskiej, kolarstwa górskiego oraz kajakarstwa turystycznego.

W poszukiwaniu kamieni szlachetnych i rzadkich minerałów przebiega trasa ścieżki wokół Szklarskiej Poręby. Można tu znaleźć takie okazy jak ametyst, gadolinit, fergusonit czy allanit, cenione przez naukowców i kolekcjonerów. Atrakcją tej trasy jest również najwyższy wodospad polskiej części Sudetów Wodospad Kamieńczyka. Ścieżka częściowo biegnie po znakowanych szlakach turystycznych. Przebieg trasy: Szklarska Poręba – dawna skoczna narciarska – kopalnia Skalna Brama (pegmatyt, minerały ziem rzadkich) – Wodospad Kamieńczyka (gardziel dolinna) – Złote Jamy (ametysty) – sztolnia przy Gonciarskiej Łące (eksploatacja skalenia, minerały ziem rzadkich) – Szklarska Poręba. Długość trasy: 9 km. Jest to szlak wiodący w obrębie miejscowości, umożliwia prowadzenie wycieczek spacerowych indywidualnych i grupowych⁹².

O atrakcyjności Szklarskiej Poręby świadczy jej położenie geograficzne, które w ekonomii i biznesie może stanowić o sukcesie lub porażce, a miejscowość ta skazana jest niewątpliwie na sukces. Otoczona górkim krajobrazem, leży w otulinie Karkonoskiego Parku Narodowego, w którym znajdują się rekreacyjne i turystyczne ścieżki piesze, rowerowe, jak i narciarskie trasy o różnym poziomie trudności. Położenie Szklarskiej Poręby jest atrakcyjne i w okresie letnim, i zimowym. Zimowe zainteresowania turystów to przede wszystkim narciarstwo zjazdowe, snowboard, narciarstwo biegowe w Jakuszycach i rozwijający się od niedawna skitouring. Atutem miasta są powstające szlaki przeznaczone do jazdy konnej. W okresie letnim obserwuje się zwiększone zainteresowanie turystów wycieczkami pieszymi z uwagi na atrakcyjne uwarunkowania terenowo-klimatyczne, a zróżnicowana charakterystyka tras rowerowych powoduje napływ zaawansowanych, jak i początkujących cyklistów.

5.2. Markowe produkty turystyczne Szklarskiej Poręby

Na analizowanym obszarze znajdują się liczne markowe produkty rekreacyjno-turystyczne przyciągające wielu turystów. Niektóre z nich wymieniono w poniższej tabeli (tab. 2).

⁹² R. Knapik, P. Migoń, *Atlas. Georóżnorodność i geoturystyczne atrakcje Karkonoskiego Parku Narodowego i otuliny*, Wyd. KPN, Jelenia Góra 2011, s. 39.

Tabela 2. Edukacyjne sfery działalności rekreacyjno-turystycznej

Unikatowe Walory Przyrody	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	Działalność Kulturalna
Karkonoski Park Narodowy	Centrum narciarstwa zjazdowego	Skwer Radiowej Trójki
Wodospad Szklarki	Centrum narciarstwa biegowego Polana Jakuszycka	Ekoglass Festiwal – Leśna Huta
Wodospad Kamieńczyka	Psie Zaprzęgi	Dom Hauptmannów
Zakręt Śmierci	Trasy – ścieżki rowerowe	Muzeum Mineralogiczne
Śnieżne Kotły	Trasy piesze – spacerowe	Muzeum Ziemi
Chybotek.	Tematyczne szlaki turystyczne	Karkonoskie Centrum Edukacji Ekologicznej
Białe Skały	Magiczny Szlak Ducha Gór,	Chata Walońska Juna
	Schronisko „Hala Szrenicka”	Szlak Waloński
	Schronisko „Szrenica”	Sudeckie Bractwo Walońskie
	Schronisko „Pod Łabskim Szczytem”	Wyprawa po złotego Auruna,
	Centrum Wspinaczki Górskiej – Krucze Skały	Prace kolonii artystów
	Festiwal Rowerowy	Artystyczne osobowości miasta
	Weekend z Adrenaliną	Warsztaty ceramiczno-plastyczne
	Mistrzostwa Polski w Rzeźbie ze Śniegu „Śniegolepy”	Miejski Ośrodek Kultury
	Ślalom Retro	
	AlpinCoster – Esplanada – Rodzinny Park Rozrywki,	
	Dino Park	

5.3. Wybrane walory stanowiące markę produktu turystycznego

Z uwagi na zróżnicowaną atrakcyjność oferty markowego produktu turystycznego Szklarskiej Poręby z licznych walorów w opisie uwzględniono segmenty cieszące się największą popularnością wśród turystów.

5.3.1. Unikatowe walory przyrody

Karkonoski Park Narodowy

Karkonosze są najwyższym pasmem Sudetów, a ich największa kulminacja Śnieżka, wznosi się na 1602 m n.p.m. Polską część Karkonoszy uzupełnia Pogórze Karkonoskie. Jest to wyraźne obniżenie wykształcone przy udziale czynników tek-

tonicznych, składające się z szeregu śródgórskich kotlin i dolin. Ciągają się one na linii od Karpacza na wschodzie po Szklarską Porębę na zachodzie⁹³.

Leżący w południowo-zachodniej części Polski na granicy dwóch krajów: Polski i Czech, Karkonoski Park Narodowy rozpoczął swoją historię 16 stycznia 1959 roku. Obejmuje obszar od Przełęczy Okraj (1046 m n.p.m.) na wschodzie do Mumlawskiego Wierchu (1219 m n.p.m.) na zachodzie. Powstał z terenów nadleśnictwa Sobieszów, którego obszar obejmował wszystkie lasy leżące od Janowic Wielkich i Gryfowa na północy i od Przełęczy Kowarskiej do Zdroju na południu wzdłuż granicy z Czechami. Powierzchnia parku wynosi 5575 ha, w tym lasy zajmują około 70% powierzchni, tj. 3829 ha. Ścisłą ochroną objęto całe piętra subalpejskie i alpejskie o powierzchni 1717 ha (około 30%). Na pozostałym terenie obowiązuje ochrona częściowa, której celem jest odtworzenie zniszczonych lub uszkodzonych elementów środowiska przyrodniczego oraz utrzymywanie określonych elementów ekosystemów w równowadze ekologicznej. Wokół parku utworzono otulinę obejmującą powierzchnię 11 266 ha⁹⁴. Powierzchnia parku narodowego na terenie gminy Szklarska Poręba: 1035,3647 ha, z czego w użytkowaniu wieczystym Karkonoskiego Parku Narodowego 1033,3381 ha. Długość szlaków turystycznych na terenie gminy Szklarska Poręba wynosi 17,03 km. Park narodowy jest najwyższą formą ochrony przyrody w Polsce. Dotychczas utworzono na terenie Polski 23 parki narodowe o łącznej powierzchni ponad 300 tys. ha, co stanowi zaledwie 1% powierzchni kraju. Chronią one najcenniejsze obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, kulturowymi, naukowymi i społecznymi. Dlatego też powinny być traktowane na równi z innymi dziedzinami powszechnie uznawanymi za „narodowe”⁹⁵.

Według informacji dyrektora Karkonoskiego Parku Narodowego A. Raja dostępność Parków Narodowych dla celów turystycznych, rekreacyjnych i sportowych wynika z ustaw prawnych o ochronie przyrody. Karkonoski Park Narodowy posiada nowoczesną infrastrukturę sportowo-rekreacyjną i największą gęstość szlaków turystycznych (21 m/ha szlaku turystycznego) ze wszystkich Parków Narodowych w Polsce. Funkcjonowanie Karkonoskiego Parku Narodowego zapewnia ochronę środowiska naturalnego przed agresywnymi formami turystycznego zagospodarowania terenu⁹⁶.

Karkonoski Park Narodowy sąsiaduje wzdłuż granicy państwa z Krkonoškim narodnim parkiem utworzonym w 1963 roku (jego powierzchnia łącznie z otuliną wynosi ponad 55 000 ha)⁹⁷.

⁹³ T. Steć, *Sudety Zachodnie...*, op. cit., s. 125–126.

⁹⁴ A. Raj, *Karkonoski Park...*, op. cit., s. 11.

⁹⁵ *Informator Karkonoskiego Parku Narodowego*, 2012.

⁹⁶ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji A. Raja.

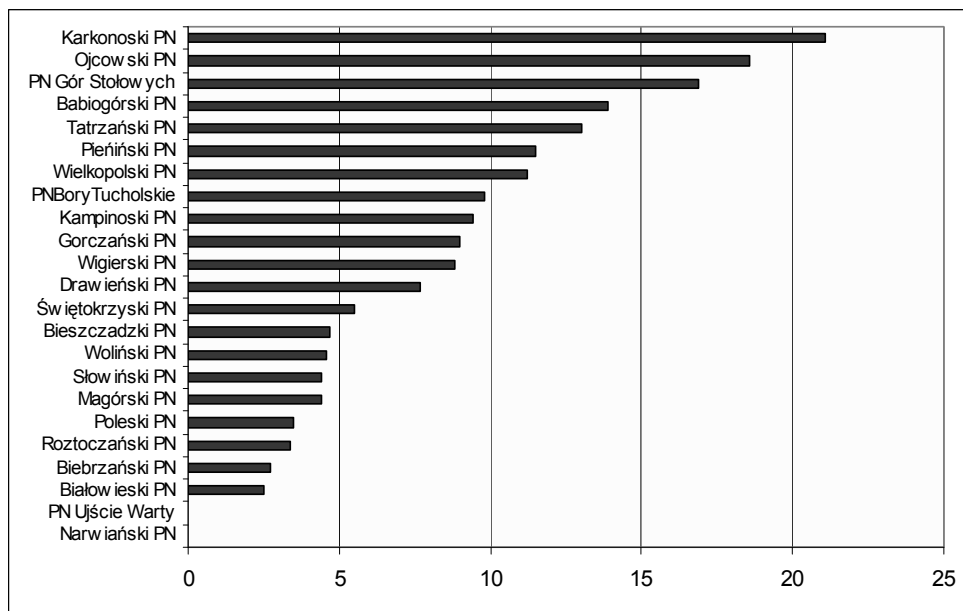
⁹⁷ A. Raj, *Karkonoski Park...*, op. cit., s. 11.

Fot. 1. Karkonosze zimą

Fot. 2. Końskie Łby

Ryc. 1. Gęstość szlaków turystycznych w Parkach Narodowych (m/ha)

Źródło: Dane pochodzące z wywiadu z A. Rajem

Karkonosze po polskiej stronie zajmują około 20 000 ha, natomiast Karkonoski Park Narodowy 5500 ha, pozostałość to otulina parku, która nie jest w gestii dyrektora parku. Po czeskiej stronie park obejmuje powierzchnię 36 000 ha oraz 16 000 ha otuliny. Znaczna część Szklarskiej Poręby znajduje się w Górach Izerskich poza otuliną Karkonoskiego Parku Narodowego. Rzeka Kamienna jest granicą Gór Izerskich i Karkonoszy⁹⁸.

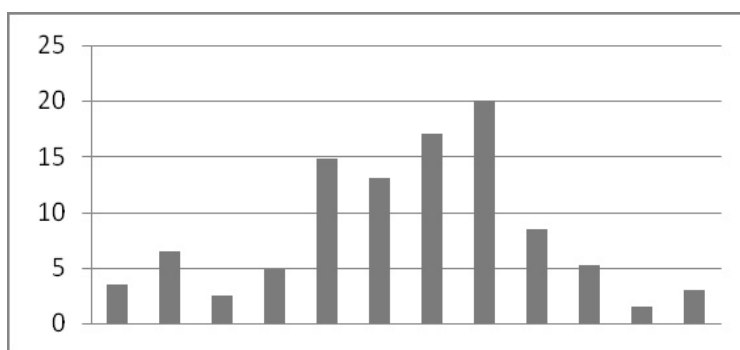
Karkonosze i Park Narodowy nie są parkiem rozrywki. Są to wysokie góry o klimacie zbliżonym do Tatr czy Alp. Na obszarze Karkonoszy i Parku Narodowego jest znaczna liczba tras pieszych i rowerowych. Nowością są ścieżki konne mające swój początek w Szklarskiej Porębie⁹⁹.

W Karkonoskim Narodowym Parku znajduje się 10 schronisk. Odległości pomiędzy schroniskami nie są zbyt znaczne. Turysta wychodząc w góry na turystyczne szlaki, powinien być świadomy podejmowanego wysiłku (odpowiedni ubiór, woda, podstawowy posiłek w plecaku). Dyrektor Karkonoskiego Parku Narodowego promuje zasadę: „to, co wnosi turysta do parku powinien też wynieść” (plastiki, opakowania, puszki). Dlatego celowo nie stawia się zbyt gęsto pojemników na odpady. Motywem

⁹⁸ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji A. Raja.

⁹⁹ Ibidem.

przyjazdu latem jest chęć wędrówek, spokój, cisza, przyroda. W całym obszarze Karkonoszy i Parku Narodowego jest znaczna liczba tras pieszych, rowerowych oraz nowość – konnych, mających swój początek w Szklarskiej Porębie. Karkonoski Park Narodowy po polskiej stronie odwiedza corocznie około dwóch milionów turystów. Jest to największy wskaźnik w przeliczeniu na jednostkę przestrzenną¹⁰⁰.

Ryc. 2. Intensywność ruchu turystycznego. Udział procentowy w poszczególnych miesiącach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w dyspozycji Karkonoskiego Parku Narodowego.

Istnienie i działalność Karkonoskiego Parku Narodowego reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1959 roku i określa główne cele, dla których park utworzono, między innymi dla ochrony przyrody, udostępniania parku do badań naukowych, działalności edukacyjnej, jak również udostępniania turystom do zwiedzania¹⁰¹.

Działalność edukacyjna KPN opiera się na Programie Edukacji Ekologicznej Karkonoskiego Parku Narodowego opracowanego na podstawie Planu Ochrony Parku. Program ten jest sukcesywnie modyfikowany i uzupełniany. Obecnie działalność edukacyjna Karkonoskiego Parku Narodowego obejmuje:

- Karkonoskie Centrum Edukacji Ekologicznej Karkonoskiego Parku Narodowego w Szklarskiej Porębie,
- Ośrodek Informacyjno-Edukacyjny „Domek Myśliwski” w Karpaczu,
- Centrum Informacyjne KPN w Karpaczu,
- oraz Ośrodek Edukacyjny „Chojnik” w siedzibie Dyrekcji Parku w Jeleniej Górze-Sobieszowie.

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ Ibidem.

Funkcje edukacyjne pełni także Karkonoski Bank Genów w Jagniątkowie, a terenową bazę edukacyjną stanowi 11 ścieżek dydaktycznych wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę w postaci pulpitów i tablic¹⁰².

Wodospad Szklarki

Jest wodospadem znajdującym się na granicy Piechowic i Szklarskiej Poręby Dolnej często odwiedzanym przez turystów, gdzie można śledzić skutki procesów rzecznych oddziałujących na podłoże skalne. Pod wodospadem istnieje zagłębienie powstałe w wyniku ruchu wirowego wody i tarcia elementów rumowiska na litą skałę. Jest rezerwatem ścisłym, dolny odcinek biegu rzeki Szklarki płynie w skalistym wąwozie o długości 400 metrów. Wąwóz o skalistych zboczach porasta stary las, drzewostan obejmuje buki i najgrubsze w Karkonoszach jodły. Kaskada wodospadu ma 13 metrów wysokości. Wąski strumień wpada do wyrzeźbionego przez wodę koła eworsyjnego, leżącego u podnóża wodospadu. To jedno z najpiękniejszych miejsc w Karkonoszach.. Pierwsze wzmianki o nim pochodzą już z okresu średniowiecza. A w drugiej połowie XVIII wieku zbudowano specjalną ścieżkę wzdłuż prawego brzegu rzeki Kamiennej, umożliwiającej dojście do wodospadu. Obok znajduje się schronisko PTTK „Kochanówka”¹⁰³.

Fot. 3. Wodospad Szklarki

¹⁰² Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji S. Tabaki.

¹⁰³ M. Szarf, J. Tropiło (red.), *100 cudów natury w Polsce*, Wyd. Publicat, Poznań 2006, s. 78.

Wodospad Kamieńczyka

Fot. 4. Wodospad Kamieńczyka

To najwyższy, 27-metrowy wodospad po polskiej stronie Karkonoszy, z poziomem górnej krawędzi 846 m n.p.m. Powstał w wyniku dźwignięć mas skalnych w ostatniej orogenezie (alpejskiej). Poniżej wodospadu znajduje się 100-metrowy skalisty wąwóz o pionowych granitowych ścianach. Wodospad wypływa z Hali Szrenickiej, a jego źródła znajdują się w rezerwacie ścisłym Karkonoskiego Parku Narodowego¹⁰⁴. Trzy kaskady spadają z górnego progu do Wąwozu Kamieńczyka. Za środkową kaskadą Kamieńczyka znajduje się Żłota Jaskinia, zwana Żłotą Dziurą, która została częściowo pogłębiona w XV wieku przez walońskich poszukiwaczy

¹⁰⁴ M. Maj (red.), *Polskie Góry: Sudety, Karpaty, Góry Świętokrzyskie*, Wyd. PASCAL, Bielsko-Biała 2010, s. 8.

złota, skarbów, minerałów i kamieni szlachetnych¹⁰⁵. Największe bogactwo, jakie tu znaleźli to złoża różnych minerałów, miedzi, żelaza, piasków kwarcytu oraz półszlachetnych kamieni¹⁰⁶. Po tragicznym wypadku w 1973 roku, gdy spadający głaz zabił turystę, przeprowadzono prace zabezpieczające i ograniczono zejście do wodospadu. Obecnie zwiedzanie wiąże się z koniecznością włożenia kasku¹⁰⁷.

Droga Sudecka – Zakręt Śmierci (775 m n.p.m.)

Jest to zakręt na drodze okrążającej zbocza Czarnej Góry (965 m n.p.m.)¹⁰⁸ między Szklarską Porębą a Świeradowem-Zdrój. Droga zatacza tu łuk niemal 180°, bardzo ostry i niebezpieczny. Nazwa ta związana jest z licznymi wypadkami samochodowymi, szczególnie w okresie zimowym spowodowanymi nieostrożnością kierowców. Miejsce stanowi wspaniały punkt widokowy z panoramą Karkonoszy i Kotliny Jeleniogórskiej¹⁰⁹.

Fot. 5. Zakręt śmierci

¹⁰⁵ M. Szarf, J. Tropiło (red.), *100 cudów...*, op. cit., s. 77.

¹⁰⁶ W. Lechowicz, *Poznaj Szklarską Porębę...*, op. cit., s. 7.

¹⁰⁷ A. Plenzler, *100 cudów natury*, Podsiedlik-Raniowski i Spółka, Poznań 2004, s. 77.

¹⁰⁸ K. Marcinek, *Przewodnik...*, op. cit., s. 194.

¹⁰⁹ A. Walenciak, J. Kasprzak-Sieradzka, *Przewodnik turystyczny – Polska nie tylko na narty*, Daunpol, Warszawa 2012, s. 113.

Śnieżne Kotły

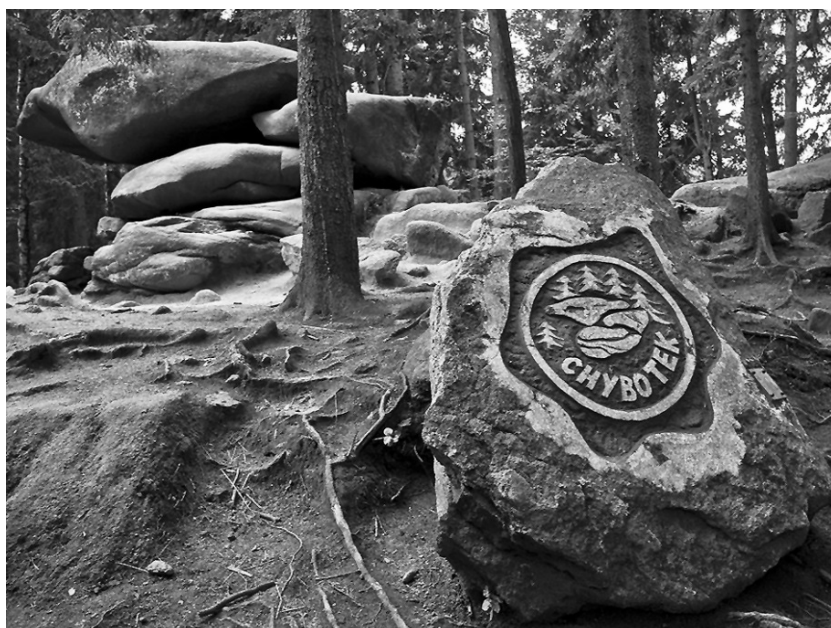
Polodowcowe kotły podcinają północną krawędź głównego grzbietu Karkonoszy między Wielkim Szyszakiem na wschodzie i Łabskim Szczytem na zachodzie. Latem dno kotłów porastają płaty kosodrzewiny, trawy oraz wiele rzadkich i chronionych roślin alpejskich jak skalnica śnieżna. Trzy niewielkie płytkie Śnieżne Stawki – dwa w Wielkim Śnieżnym Kotle, jeden na przedpolu Małego rozlewają się między zalegającymi tu głazami. W XVIII wieku żyły tu niedźwiedzie i rysie. Dziś można znaleźć wiele endemicznych i reliktowych roślin oraz relikтового ślimaka epoki lodowcowej o nazwie *Pupea arctica*¹¹⁰.

Chybotek

Granitowy głaz który swym wyglądem przypomina cukiernicę w XIX wieku ze względu na swoje właściwości stał się jedną z największych atrakcji turystycznych Szklarskiej Poręby. Ze względu na dość regularny kształt najwyższego z bloków był też zwany „Kamieniem Siedmiokątnym”. Znajduje się na wysokości 565 m n.p.m. przy niebieskim szlaku turystycznym. Ma około 4 metrów wysokości i składa się z kilku spłaszczonych bloków skalnych. Kulminację skałki stanowi siedmiokątny blok w zarysie odwróconego stożka o średnicy około 4 metrów. Chybotek powstał w wyniku procesu wietrzenia polodowcowej formy skalnej, zachodzącego już po powstaniu twardego trzonu granitowego z otuliny zwietrzelinowej. Uważany był za miejsce, z którego Walonowie po odbyciu stosownych obrzędów rozpoczynali swoje wyprawy. Według dawnych legend głaz ten miał zamykać dostęp do ukrytych skarbów, a tajemny korytarz prowadzi z Chybotka aż na Zamek Wieczorny, gdzie miały się znajdować skarby, złoto i wielkie ilości kamieni szlachetnych. Skała Chybotka miała być według legendy ułożona przez diabła, który przygotował tu sobie kryjówkę. Chybotek został uznany za pomnik przyrody nieożywionej w 1933 roku i pozostał jedynym tego typu obiektem znajdującym się po polskiej stronie Karkonoszy i Gór Izerskich, nie tracąc swojej oryginalności i naturalnej równowagi¹¹¹.

¹¹⁰ M. Szarf, J. Tropiło (red.), *100 cudów...*, op. cit., s. 76.

¹¹¹ I. Łaborewicz, P. Wiater, *Szklarska Poręba...*, op. cit., s. 378–380.

Fot. 6. Chybotek

Białe skały

Białe Skały położone są około 2 km na północ od Szklarskiej Poręby. Znajdują się we wschodniej części Gór Izerskich. To niewielka grupa skalna położona blisko centrum przy czerwonym szlaku prowadzącym ze Szklarskiej Poręby na Wysoki Kamień. Granitowy masyw skalny usytuowany jest tuż nad stacją kolejową na zbieżności Hutniczej Górki. Białe Skały są wyodrębnionymi w procesie wietrzenia skałkami na stoku górskim. Znajduje się tu popularny i łatwo dostępny punkt widokowy na Szklarską Porębę i Karkonosze¹¹².

5.3.2. Infrastruktura sportowa, rekreacyjno-turystyczna

Cykliczne imprezy rekreacyjno-sportowe, organizowane na terenie gminy Szklarska Poręba akceptowane są przez dyrekcję Karkonoskiego Parku Narodowego, który udostępnia swój obszar między innymi na imprezy rekreacyjno-sportowe jak Maraton Karkonoski, Śniegolepy, Festiwal Rowerowy, w ramach którego odbywa się rowero-

¹¹² Opracowanie na podstawie wywiadu oraz informacyjnych broszur archiwalnych będących w dyspozycji E. Rakowskiego.

wa wycieczka edukacyjna dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz kilkanaście okazjonalnych imprez narciarskich odbywających się na terenie Ski-Areny¹¹³.

Fot. 7. Śniegolepy

Szklarska Poręba – centrum narciarstwa zjazdowego

Jest ośrodkiem sportów zimowych z szeregiem wypożyczalni, serwisów, szkół narciarskich, usług instruktorskich. Organizowane są tu zawody sportowe oraz imprezy rekreacyjne. Funkcjonuje system informacji narciarskiej (tablice, komunikaty pogodowe w Internecie i innych mediach) oraz „ski kamery” na stokach. Pokrywa śnieżna zalega średnio 110 dni w roku. Centrum narciarskim jest masyw Szrenicy. Przewodnik sudecki, fotograf Z. Trylański podejmuje problem niewłaściwego przygotowania tras narciarskich, których wyrównywanie niestety nie jest możliwe ze względu na występujące formacje skalne, jednak istnieją możliwości niwelowania kluczowych miejsc na trasach zjazdowych, ponadto planowana jest budowa specjalnego zbiornika wodnego na Hali Szrenickiej do naśnieżania 100% tras narciarskich.

W 2011 roku została oddana do użytku nowoczesna 6-osobowa kanapa „Karkonosz Express”, stanowiąc istotny walor infrastruktury narciarskiej. Dzięki systemowi naśnieżania narciarstwo można uprawiać trzy miesiące w roku, a niekiedy więcej.

¹¹³ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji głównego specjalisty ds. udostępniania Parku M. Makowskiego.

W rejonie „Ski Areny Szrenica” znajduje się jedna z trudniejszych tras narciarskich w kraju, tzw. ścianka.

W opracowaniu znajdują się projekty modernizacji infrastruktury narciarskiej. Mają dotyczyć kolei linowej (KL1) i (KL2) ma być oddana do użytku cztero- lub sześćoosobowa kanapa o przepustowości 2 tysięcy osób na godzinę, również mają powstać nowe trasy i wyciągi dla początkujących, równoległe do istniejącego „Puchatka”, również nowy wyciąg krzesłkowy cztero- lub sześćoosobowy na Świątecznym Kamieniu. Według zapowiedzi dyrektora A. Kucharczyka powstaną nowoczesne wyciągi na Hali Szrenickiej.

Poniżej szczytu Szrenicy (1362 m n.p.m.) mają początek naśnieżane trasy narciarskie o różnicy wzniesień 510 m i nachyleniu sięgającemu miejscami 50°. Można pokonać trasy: FIS (2080 m), Lolobrygida (4400 m), Puchatek (1470 m), Śnieżynka (2080 m), Hala Szrenicka (650 m)¹¹⁴. Do dyspozycji narciarzy są:

- **Kolej Linowa „Karkonosz Express”**: krzesła 6-osobowe, długość 2393 m, różnica poziomów 508,1 m, zdolność przewozowa 1985 osób / godz., usytuowanie stacji dolnej 713,5 m n.p.m., usytuowanie stacji górnej 1221,6 m n.p.m.
- **Kolej Linowa „Szrenica” I sekcja**: krzesła 2-osobowe, długość 1417 m, różnica poziomów 174 m, zdolność przewozowa 1436 osób/godz., średnie nachylenie 12,31%, największe nachylenie 32,01%, usytuowanie stacji dolnej 710,8 m n.p.m, usytuowanie stacji górnej 884,5 m n.p.m.
- **Kolej Linowa „Szrenica” II sekcja**: krzesło 2-osobowe, długość 1341 m, różnica poziomów 429 m, zdolność przewozowa 1437 osób/godz., średnie nachylenie 33,92%, największe nachylenie 64,14%, usytuowanie dolnej stacji 880,5 m n.p.m, usytuowanie górnej stacji 1309,6 m n.p.m.
- **Wyciąg narciarski „Baby Lift”**: zaczep 1-osobowy (wyciąg dla dzieci), długość 80 m, różnica poziomów 17 m, zdolność przewozowa 720 osób/godz., średnie nachylenie 21%, największe nachylenie 25%, usytuowanie stacji dolnej 712,5 m n.p.m, usytuowanie stacji górnej 729,5 m n.p.m.
- **Wyciąg narciarski „Ściana”**: orczyk 2-osobowy, długość 1390 m, różnica poziomów 434 m, zdolność przewozowa 1437 osób/godz., średnie nachylenie 33,07% największe nachylenie 55,26%, usytuowanie dolnej stacji 881,3 m n.p.m, usytuowanie górnej stacji 1315,4 m n.p.m.
- **Wyciąg narciarski „Hala Szrenicka”**: podwójny orczyk 2-osobowy (2 równoległe wyciągi), długość 636 m, różnica poziomów 118 m, zdolność przewozowa 2 x 1200 osób/godz., średnie nachylenie 18,02%, największe nachylenie 25,5%, usytuowanie stacji dolnej 1163,5 m n.p.m, usytuowanie stacji górnej 1281,5 m n.p.m.

¹¹⁴ A. Walenciak, J. Kasprzak-Sieradzka, *Przewodnik...*, op. cit., s. 116.

- **Wyciąg narciarski „Świąteczny Kamień”**: orczyk 2-osobowy, długość 835 m, różnica poziomów 172 m, zdolność przewozowa 1400 osób/godz., średnie nachylenie 21,08%, największe nachylenie 36,0%, usytuowanie stacji dolnej 1134,7 m n.p.m, usytuowanie stacji górnej 1306,5 m n.p.m¹¹⁵.

Pozostałe wyciągi narciarskie:

- **W Dolinie Szczęścia**: I wyciąg o długości 220 m dla średnio zaawansowanych, II wyciąg o długości 150 m dla początkujących, III wyciąg o długości 220 m, sztuczne dośnieżanie, stok ratrakowany, parking, gastronomia,
- **Pietkiewiczówka**: I wyciąg o długości 232 m, II wyciąg o długości 218 m, wyciąg orczykowy, stok oświetlony, sztuczne dośnieżanie, wypożyczalnia sprzętu,
- **Wesoła Górka**: dwa wyciągi o długości 120 m – zaczepowe, stok oświetlony (jazda nocna), serwis, wypożyczalnia, szkoła narciarska, parking, mała gastronomia,
- **Snowpark**: wyciąg narciarski o długości 290 m, stok oświetlony, snow park, stok ratrakowany,
- **Biała Polana**: długość 170 m, wyciąg talerzowy, stok oświetlony, dla początkujących, wypożyczalnia sprzętu¹¹⁶.

Jakuszyce

Jakuszyce (1825 r. Jakobstale, następnie Jakobsthal lub Jakobstal, w 1945 r. przejściowo Jakuszec, potem Jakuszyce) to najwyżej (850–886 m n.p.m.) położona część Szklarskiej Poręby, przy drodze prowadzącej do sąsiedniego Harrachova i dalej na południe. Jest to dogodny trakt komunikacyjny, będący najkrótszym połączeniem Wrocławia z czeską Pragą. W Jakuszycach drogę przecina rzeka Kamienna, która bierze swoje początki z torfowisk pod Mumławskim Wierchem, barwiących wody rzeki na charakterystyczny, brązowy kolor. Jest to najbardziej odległa od centrum dzielnica Szklarskiej Poręby, położona w rejonie Przełęczy Szklarskiej (886 m) na granicy dwóch pasm górskich, pomiędzy Karkonoszami a Górami Izerskimi, w której organizowane są zawody międzynarodowe, ogólnopolskie i regionalne.

Jakuszyce to dzielnica o szerokich możliwościach organizacyjnych imprez rekreacyjno-sportowych. Szlaki narciarskie zamieniają się w szlaki wędrówek pieszych i ścieżki rowerowe. Organizowane są wędrówki na raketach śnieżnych. Odbywają się tu zawody psich zaprzęgów ras północnych i Bieg Retro na starych nartach. Tra-

¹¹⁵ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji dyr. ds. technicznych Ski-Areny J. Dębrowskiego.

¹¹⁶ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji Biura Informacji Turystycznej.

sy biegowe w Jakuszykach jako produkt turystyczny wzbudzają zainteresowanie nie tylko turystów i sportowców, ale również stanowią przedmiot badań naukowych.

Znajdująca się tu baza noclegowa i gastronomiczna oraz atrakcyjne trasy biegowe z pełnym oznakowaniem (tablice, schroniska, punkty gastronomiczne), wypożyczalnie, serwis. Rejon ten charakteryzuje się największymi opadami, zaleganie pokrywy śnieżnej trwa średnio 5 miesięcy. Dzięki temu istnieją w Jakuszykach znakomite warunki do uprawiania narciarstwa biegowego. Długie zaleganie pokrywy śnieżnej, ciekawe ukształtowanie terenu oraz możliwość wytyczania tras narciarskich, spowodowały, że Jakuszyce stały się ośrodkiem narciarstwa biegowego i biathlonu¹¹⁷. W Jakuszykach znajduje się ponad 150 kilometrów tras narciarstwa biegowego i śladowego. W pierwszy weekend marca rozgrywana jest największa masowa impreza narciarska w Polsce¹¹⁸.

Ośrodek Narciarstwa Biegowego „Jakuszyce” oferuje trasy biegowe o różnym stopniu trudności, od bardzo łatwych do bardzo trudnych. Większość tras położona jest w Górach Izerskich na terenie Nadleśnictwa Szklarska Poręba i częściowo Nadleśnictwa Świeradów-Zdrój. Trasy wyczynowe posiadające homologację światową FIS (Międzynarodowej Federacji Narciarskiej) to:

- Trasa Unii Europejskiej – 7500 m (CL, F) Masa D,
- Trasa Elektrowni Turów – 5005 m A (Cl) klasa E,
- Trasa PKO Bank Polski – 5090 m B (F) klasa E,
- Trasa Marszałkowska – 1000 m (do 1500 m) klasa D.

Narciarskie trasy spacerowo-turystyczne tworzą pętle w kształcie listka koniczyny, dając możliwość łączenia tras przejazdu z dostosowaniem do własnych potrzeb. Najwyżej położony punkt na trasach wynosi 1003 m n.p.m, a najniższy położony punkt na trasach wynosi 752 m n.p.m. (w pobliżu Harrachova). Ośrodek posiada bogatą bazę noclegową, gastronomiczną oraz wypożyczalnię sprzętu biegowego. Najbardziej popularne to Bieg Piastów – impreza masowa z grupy biegów Worldloppet oraz Puchar Świata¹¹⁹.

Popularność narciarstwa biegowego systematycznie wzrasta. Sprzyja temu coraz większe zapotrzebowanie na ruch w plenerze, wzrasta też świadomość prozdrowotnych walorów turystyki i rekreacji. W ostatnich latach zdrowotne korzyści wynikające z rekreacyjnej aktywności ruchowej są lepiej rozpoznawane i doceniane, nauka w tym względzie stawia na wartość rekreacji ruchowej w podnoszeniu sprawności i stanu zdrowia człowieka. Pozytywne przeżycia emocjonalne, wynikające z pošli-

¹¹⁷ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji E. Rakowskiego.

¹¹⁸ A. Walenciak, J. Kasprzak-Sieradzka, *Przewodnik turystyczny – Polska nie tylko na narty*, Daunpol, Warszawa 2012, s. 116.

¹¹⁹ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji Burmistrza Szklarskiej Poręby G. Sokolińskiego.

zgu na śniegu, z pokonywania progu trudności, kształtują zdrowie psychiczne. Uprawianie narciarstwa zaspokaja potrzebę aktywności ruchowej, przebywania w środowisku naturalnym, potrzebę kontaktów społecznych, potrzebę osiągnięć¹²⁰.

Fot. 8. Narciarstwo biegowe

Bieg Piastów

To międzynarodowa impreza narciarska odbywająca się na Polanie Jakuszyckiej w Szklarskiej Porębie od 1976 roku. Znajdują się tu 4 trasy wyczynowe (FIS), 14 tras spacerowo-turystycznych. Zawody stanowią kontynuację tradycji i doświadczeń zdobytych w czasie poprzednich biegów. Udział w nich daje wiele satysfakcji, wiarę we własną sprawność fizyczną, siłę woli i zachęca do systematycznego uprawiania rekreacji na świeżym powietrzu. Wzrastająca liczba startujących w kolejnych imprezach świadczy, że masowe biegi narciarskie posiadają coraz więcej zwolenników wśród młodzieży i dorosłych.

¹²⁰ S. Krasicki, *A to narty właśnie*, Fall, Kraków 2006.

Fot. 9. Bieg Piastów

Julian Gozdowski, pełniący od 1973 r. funkcję kierownika Wydziału Kultury Fizycznej i Turystyki Powiatowej Rady Narodowej w Jeleniej Górze, już wcześniej uprawiający biegi narciarskie, zapragnął zorganizować imprezę sportową, która wyróżniałaby Sudety. Wzorując się na słynnym szwedzkim Biegu Wazów, wpadł na pomysł zorganizowania Biegu Piastów, który miał być dużą cykliczną imprezą masową. Kolejne Biegi Piastów odbywały się już na początku marca, a z każdą jego edycją przybywało uczestników. W drugim Biegu wzięło udział ponad 2000 uczestników, w tym także goście ze Szwecji i Australii¹²¹.

Psie zaprzęgi

To widowiskowa, sportowo-rekreacyjna dyscyplina w okresie zimowym. Zaprzęg ciągnie sanie na płozach na trzech dystansach: sprinterskim, średnim i długim. Wyścigi sprinterskie w zależności od liczby psów, dzielą się na klasy (N, O i od A do D), a te z kolei na kategorie uzależnione od rasy psów (0, 1, 2, gdzie „0” to dowolne rasy pociągowe, „1” to syberyjski husky lub rasy nordyckie z minimum jednym husky, a „2” to alaskany malamute, pies grenlandzki i samojed). Dodatkowe kategoryzacje w klasach komplikuje podział na długość odcinków

¹²¹ I. Łaborewicz, P. Wiater, *Szklarska Poręba...*, op. cit., s. 334 – 335.

w poszczególnych etapach wyścigu – uwarunkowany liczbą psów w zaprzęgu. Zwierzęta pokonują maksymalnie 20 km podczas jednego biegu¹²².

Fot. 10. Psie zaprzęgi

Pulka i skijoring to dyscypliny sportowe, w których wykorzystuje się psy do ciągnięcia pulki, czyli płaskich sanek i maszera na nartach biegowych. Zawody rozgrywa się w klasie z jednym psem lub w klasie nielimitowanej. Sanki są dodatkowo obciążone balastem, którego ciężar zależy od liczby czworonogów w zaprzęgu. W skijoringu, wywodzącym się z Norwegii, maszer specjalną uprzężą związany jest z psem lub ich grupą. Zarówno w pierwszym, jak i drugim przypadku maszer musi biec na nartach, a psy stanowią jedynie siłę pomocniczą. W startach masowych pokonuje się dystans 10–50 km (pulka) i 10–30 km (skijoring)¹²³.

Trasy – ścieżki rowerowe

Stowarzyszenie Cyklistów „Szklarska Poręba na dwóch kółkach” powstało w 2001 roku, a celem stowarzyszenia było w szczególności wytyczanie, budowa, konserwacja i znakowanie ścieżek i szlaków rowerowych, organizacja imprez ro-

¹²² M. Pawłowicz, P. Trybalski, *Podróże z adrenaliną*, Wyd. Publicat, Poznań 2008, s. 92.

¹²³ Ibidem, s. 93.

werowych o charakterze rekreacyjno-sportowych, promocja Szklarskie Poręby jako centrum górskiej turystyki rowerowej, propagowanie walorów turystycznych i krajoznawczych Sudetów, przygotowanie dzieci i młodzieży do bezpiecznego udziału w ruchu drogowym. Idea stworzenia wyczynowego ruchu cyklistów powstała w 2000 roku, a pomysłodawcą był późniejszy burmistrz Arkadiusz Wichniak. Powstał pierwszy przewodnik rowerowy, którego autorem był Jerzy Kwaśniewski. To on wyznaczył jedne z pierwsze trasy w rejonie, przedstawił opisy, mapki, profile wysokościowe poszczególnych tras. W tym samym czasie powstało stowarzyszenie cyklistów, organizujące imprezy rowerowe dla dzieci. Prekursorami tych poczynań byli Arkadiusz Wichniak, Jerzy Zawadzki i Maciej Abramowicz. Kolarsko-górskie spotkało się z dużym zainteresowaniem. Zmodyfikowano układ tras zaproponowany przez J. Kwaśniewskiego, ponieważ przedstawiony przewodnik dla cyklistów nie został uzgodniony z władzami terenów leśnych. Również wojewódzki konserwator przyrody oprotestował przebieg tras rowerowych. Z myślą o jak najszerszej populacji amatorów jazdy na rowerze w terenach górskich powstał projekt tras o zróżnicowanym charakterze, oznakowany tablicami i znakami zaakceptowany przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, jak i leśników¹²⁴.

Fot. 11. Trasy rowerowe

¹²⁴ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji byłego Burmistrza A. Wichniaka.

Fot. 12. Festiwal rowerowy

Projekt powstawania tras rowerowych wspierały firmy i sponsorzy. W pierwszym okresie były to Interferie, Kogeneracja, a następnie Jelfa. Partnerem medialnym została Radiowa Trójka i Gazeta Wyborcza. Celem Stowarzyszenia Cyklistów jest tworzenie, modyfikacja i rozbudowa tras. Miasto wraz ze sponsorami organizuje imprezy dla dzieci i młodzieży oraz rodzin Power Bike, wyścigi terenowe, rajdy rodzinne i imprezy typu Family Cup.

Najciekawszą i najstarszą imprezą rowerową w Polsce jest organizowana corocznie w sierpniu Bike Action, w 2012 roku po raz pierwszy w Szklarskiej Porębie zorganizowano maraton Mountain Tour Bike. Podczas imprezy miał miejsce pokaz *downhillu* jako dyscypliny sportowej, odbyły się również popisy akrobatów skaczących do wody na *dirtach* (AirWaterShow). Infrastrukturę centrum rowerowego w Szklarskiej Porębie tworzy 19 tras rowerowych:

- trasa nr 1 „Mała Szklarska Pętla” o długości 13 km,
- trasa nr 2 „Po polskich Izerach i czeskich Karkonoszach” o długości 58 km,
- trasa nr 3 to trasa Radiowej Trójki, tzw. Duża Szklarska Pętla, o długości 25 km,
- trasa nr 4 to „Łącznik Trzech Dzielnic” o długości 9 km,
- trasa nr 5 „Karkonoski Ekspres pod Regłami” o długości 19 km,
- trasa nr 6 Pętla „Trzy Jawory” o długości 8 km,
- trasa nr 7 Pętla „Dwóch Rzek” o długości 31 km,
- trasa nr 8 „U podnóża Wysokiego Grzbietu” o długości 35 km,

- trasa nr 9 Trasa Towarzystwa Izerskiego „Konna Ścieżka” o długości 18,5 km,
- trasa nr 10 „Izerska Pętla” o długości 48 km,
- trasa nr 11 trasa Gazety Wyborczej, „Pętla Kamienna” o długości 13,5 km,
- trasa nr 12 „Artystyczna” o długości 12 km,
- trasa nr 13 to „Izerska Pętla” o długości 41 km,
- trasa nr 14 Świeradów Zdrój „Lang Team” o długości 5,9 km,
- trasa nr 15 „Dookoła Kwisy” o długości 28 km,
- trasa nr 16 „Duża Pętla Starej Kamienicy” o długości 40 km,
- trasa nr 17 „Mniejsza Pętla Kamienicka” o długości 23,5 km,
- trasa nr 18 trasa „Dokoła Piechowic” o długości 19 km,
- trasa nr 19 Piechowice – Michałowice o długości 10 km.

Dla rowerzystów dostępne są też:

- ścieżka wielofunkcyjna o nawierzchni szutrowej – Świeradów – Szklarska Poręba – Michałowice,
- park rekreacyjno-sportowy z torami do uprawiania *freestyle*, *downhillu*, *four crossu*,
- trasy alternatywne do istniejących ze Szklarskiej Poręby Centrum do Jakuszyce,
- Rozdroże Izerskie będące węzłem szlaków rowerowych;
- bike park, skate park, hala free style i teren Parku Narodowego przy Ski Arenie.

Produktem uzupełniającym potrzeby rowerzystów są mapy, przewodniki, tablice z mapami, stojaki na rowery, schrony, „kwatery dla rowera”, wypożyczalnie, serwis¹²⁵.

Zygmunt Trylański podkreśla brak liberalnego podejścia władz Karkonoskiego Parku Narodowego dla możliwości korzystania przez turystów z dóbr Parku, gdyż trasy rowerowe na tym terenie są dla turystów zamknięte, w przeciwieństwie do sąsiednich terenów Parku w Czechach¹²⁶.

Dla prawidłowego tworzenia produktu turystycznego należy poznać oczekiwania i potrzeby konsumentów. Z materiałów udostępnionych z Urzędu Miasta wynika, że rowerzystom najbardziej przeszkadza ruch samochodowy. Preferują oni szlaki przez obszary atrakcyjne, bogate w walory naturalne, tereny z dostępnością map, sklepów z akcesoriami i miejscami do odpoczynku. Oczekiwana jest możliwość bezpiecznego przechowywania sprzętu oraz czytelne komunikatywne oznakowanie tras¹²⁷.

¹²⁵ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji Burmistrza Szklarskiej Poręby G. Sokolińskiego.

¹²⁶ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji przewodnika Z. Trylańskiego.

¹²⁷ Opracowanie na podstawie wywiadu z Burmistrzem Szklarskiej Poręby G. Sokolińskim oraz dokumentów będących w dyspozycji Urzędu Miasta.

Podsumowując, szansą na rozwój turystyki i rekreacji rowerowej jest skoncentrowanie działań na tworzeniu centrów rowerowych, intensywna promocja, inwentaryzacja oznakowanych tras oraz wyznaczanie obszarów do tworzenia produktu.

Szlaki piesze

Turystykę górską można uznać za najbardziej popularną formę aktywności pieszej, o jej specyfice decydują właściwości terenu. Wymaga znacznego wysiłku oraz większych umiejętności poruszania się niż na terenach nizinnych. Rekompensatą włożonego trudu są wspaniałe widoki górskiego środowiska przyrodniczego. Turystyka górską jest naturalną i bardzo skuteczną formą aktywności fizycznej.

Fot. 13. Szlaki piesze

Szlak turystyczny to propozycja określonej trasy dla realizacji wycieczki, poza obszarami chronionymi, łączy obiekty lub miejsca atrakcyjne dla wędrującego. Wyróżnia się szlaki historyczne i archeologiczne, etnograficzne i kulturowe, architektury i przemysłu, biograficzne, górskie, przyrodnicze i wodne. Szlaki powstały jako wskazanie drogi dla pieszych i rowerzystów, w czasach gdy nie było map ani innych przyborów do orientacji w terenie. Szlak to oznakowany teren wydeptany, znaczony znakami rytymi na drzewach czy mazanych na skałach, a w górach, w nieznanym terenie, ową rolę spełniały kopczyki kamienne. Oznakowaniem w Polsce tras pie-

szych zajmuje się Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze. Teren Polski podzielony jest na strefy działania, którymi kieruje 400 oddziałów. Sudety Zachodnie podlegają Polskiemu Towarzystwu Turystyczno Krajoznawczemu w Jeleniej Górze i stanowią wielkościowo obszar większy niż powiat jeleniogórski. Z wywiadu z prezesem PTTK w Jeleniej Górze A. Mateusiakiem wynika, że nie ma podziału na szlaki piesze i górskie szlaki rowerowe. Brakuje norm na oznakowanie szlaków górskich rowerowych. Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze zajmuje się znakowaniem szlaków turystyczno-rekreacyjnych, utrzymaniem ich w pożądanym przez turystów stanie oraz budowanie infrastruktury pieszych szlaków turystycznych, która często jest niszczone w sposób naturalny i dewastowana przez człowieka. Często trasy piesze są również przeznaczane dla rowerzystów, co stwarza zagrożenie dla wędrujących na szlakach turystów¹²⁸.

Szklarska Poręba stanowi bazę wyjściową w Karkonosze i Góry Izerskie, posiada sieć 24 pieszych szlaków lokalnych (tab. 3) oraz 3 szlaki tematyczne.

Tabela 3. Oznakowanie pieszych szlaków lokalnych

Lp.	Kolor	Przebieg trasy	Długość w km
1	czerwony	Główny Szlak Sudecki – Szklarska Droga – Rozdroże pod Zwaliskiem	4,9
2	czerwony	Główny Szlak Sudecki – Rozdroże pod Zwaliskiem – Wysoki Kamień	2,1
3	czerwony	Główny Szlak Sudecki – Wysoki Kamień – Hutnicza Górka – Szklarska Poręba Górna	3,4
4	czerwony	Główny Szlak Sudecki – Szklarska Poręba Górna – Wodospad Kamieńczyka – Hala Szrenicka	4,9
5	czerwony	Główny Szlak Sudecki – Hala Szrenicka – Trzy Świnki – Mokra Przełęcz – Równina nad Śnieżnymi Kottami – Czarna Przełęcz – Czeskie Kamienie – Śląskie Kamienie – Przełęcz Karkonoska – „Odrodzenie”	12,0
6	czerwony	Mokre Rozdroże – Schr. PTTK „Pod Łabskim Szczytem”	0,15
7	niebieski	Rozdroże pod Cichą Równiną – Szklarska Droga – Zwalisko – Rozdroże pod Zwaliskiem	4,2
8	niebieski	Rozdroże pod Zwaliskiem – Szklarska Droga – Biała Dolina – Szklarska Poręba Górna ul. Jedności Narodowej	5,1
9	niebieski	Szklarska Poręba Górna ul. Jedności Narodowej – Szklarska Poręba Dolna PKP	5,6
10	niebieski	Schronisko PTTK „Pod Łabskim Szczytem” – Czeska Ścieżka	3,25
11	zielony	Przełęcz Szklarska – Jakuszyce – Rozdroże pod Przedziałem – Hala Szrenicka	7,6
12	zielony	Rozdroże pod Cichą Równiną – Przełęcz Szklarska	2,9
13	zielony	Rozdroże pod Zwaliskiem – Zwalisko – Szklarska Droga – Rozdroże pod Cichą Równiną	4,2
14	zielony	Hala Szrenicka – Trzy Świnki – Mokra Przełęcz – Mokre Rozdroże	6,8
15	zielony	Orle – Rozdroże pod Działem Izerskim – Przejście gr. Polana Jakuszycka – Harrachov	5,6

¹²⁸ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji Prezesa PTTK w Jeleniej Górze A. Mateusiaka.

Tabela 3. c.d.

Lp.	Kolor	Przebieg trasy	Długość w km
16	zielony	Granica KPN – Szklarska Poręba – Hala Szrenicka – Stacja pośrednia wyciągu na Szrenicę – Stara Droga – Szklarska Poręba – Schronisko Pod Łabskim Szczytem	3,3
17	zielony	Szklarska Poręba Górna – Dolina Kamiennej	6,5
18	żółty	Szklarska Poręba ul. Jedności Narodowej – Stara Droga – Schronisko „Pod Łabskim Szczytem”	6,5
19	żółty	Wysoki Kamień – Czarna Góra – Zakręt Śmierci	3,1
20	żółty	Rozdroże pod Działem Izerskim – Przełęcz Szklarska	3,4
21	czarny	Szklarska Poręba Huta PKS „Krokus” – Dolina Stacji Wyciągu na Szrenicę – Dolina Kamiennej – Szklarska Poręba Dolna przystanek PKS „Szklarka”	6,2
22	czarny	Szklarska Poręba Dolna PKP – Szklarska Poręba Dolna ul. Jeleniogórska, przystanek PKS n/ż Szklarka	3,0
23	czarny	Górna stacja wyciągu na Szrenicę – Graniczna Łąka	1,0
24	RAZEM		105,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PTTK oddział Sudety Zachodnie.

Szlaki tematyczne Szklarskiej Poręby to:

1. **Szlak Sztudyngera** „Wędrówka z fraszką” – Stowarzyszenia „Puch Ostu” w Szklarskiej Porębie powstało w 2006 roku, a od 2008 jest Organizacją Pożytku Publicznego. Wycieczka realizowana jest w cyklu trzydniowym. Pierwszego dnia zwiedza się okoliczne atrakcje Szklarskiej Poręby: Skałki Karczmarza, kościół parafialny p.w. Bożego Ciała, kościół cmentarny w Szklarskiej Porębie Dolnej, Sowie Skały, formację skalną Chybotek, pierwszą hutę szkła – miejsce, w którym przed wiekami tworzyła się historia Szklarskiej Poręby. Kolejną atrakcją pierwszego dnia wycieczki jest Wodospad Szklarki, Stara Chata Walońska, gdzie mieści się Sudeckie Bractwo Wielkiego Mistrza Walońskiego. Drugiego dnia – Muzeum Mineralogiczne, następnie schronisko Pod Łabskim Szczytem, Kukułcze Skały, Łabski Szczyt, Śnieżne Kotły, schronisko Szrenica, Końskie Łby, Halę Szrenicką, gdzie początek ma potok Kamieńczyk, którego wodospad jest kolejnym punktem wycieczki. Trzeciego dnia zwiedzanie rozpoczyna się od Skweru Radiowej Trójki, przez Krzywe Baszty i Krucze Skały, zabudowania Huty Julia, Białą Dolinę, schronisko Orle, Wysoki Kamień i Zakręt Śmierci, aż po Białe Skały, zwane przez mieszkańców Skałkami Miłości¹²⁹.
2. **Szlak Waloński**, organizowany przez Stowarzyszenie „Zdolna Dolna”, prowadzi ze Szklarskiej Poręby Dolnej od kościoła cmentarnego p.w. Matki Boskiej Różańcowej obok Lipy Sądowej, koło miejsca lokalizacji najstarszej huty szkła, doliną Kamieńczyka, następnie poprzez wodospad Szklarki, Starą Chatę

¹²⁹ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji Prezesa PTTK w Jeleniej Górze A. Mateusiaka.

Walońską, Muzeum Ziemi, Muzeum Wlastimila Hofmana, Złoty Widok, Grób Karkonosza, Chybotek¹³⁰.

3. **Magiczny Szlak Ducha Gór** to gra terenowa, szlak rekreacyjno-turystyczny, zabawa, historia i przyroda w jednym. W najbardziej interesujących punktach szlaku znajdują się granitowe głazy zawierające tajemnicze hologramy. Magiczny Szlak Ducha Gór w 2010 roku został uznany za najlepszy produkt turystyczny powiatu jeleniogórskiego. Powstał z myślą o rodzinnej rekreacji¹³¹. Na trasie są: Leśna Huta – obecnie jedyna huta szkła w Szklarskiej Porębie, w której doświadczeni szklarze kontynuują średniowieczne tradycje wytwarzania szkła dmuchanego, Karkonoskie Centrum Edukacji Ekologicznej, Krucze Skały, Szrenica, Zakręt Śmierci, Skałki Karczmarz (główna arteria zawężająca się między skałkami, stanowiąca charakterystyczny element miejskiego krajobrazu, nazwa pochodzi od stojącej tu w dawnych czasach popularnej karczmy, słynącej ze smacznego jadła). Złoty Widok to wysoko położony próg skalny, z którego rozciąga się panorama Karkonoszy. Kolejne etapy rekreacyjnego spaceru obejmują Chybotek, Lipę Sądową, miejsce dawnych rozpraw sądowych, Wodospad Szklarki, Starą Chatę Walońską, siedzibę Sudeckiego Bractwa Walońskiego i jego Wielkiego Mistrza – Juliusza Naumowicza¹³².

Fot. 14. Szlak Ducha Gór

¹³⁰ Ibidem.

¹³¹ Broszura informacyjna, *Magiczny Szlak Ducha Gór*, Szklarska Poręba.

¹³² Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji Prezesa PTTK w Jeleniej Górze A. Mateusiaka.

Schronisko na Hali Szrenickiej

Jest największym obiektem PTTK, położone na wysokości 1195 m n.p.m., usytuowane na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego w zachodniej części Karkonoszy pomiędzy dwoma szczytami Kamiennikiem i Szrenicą. Dostępne dla wędrowców przez cały rok. Pokrywa śnieżna utrzymuje się ponad 6 miesięcy. W pobliżu znajduje się 6 wyciągów narciarskich, 2 krzesełkowe i 6 naśnieżanych nartostrad. Można dojechać tam wyciągiem krzesełkowym, rowerem, dojść czerwonym szlakiem pieszym w sezonie późnowiosennym, letnim i jesiennym¹³³.

Schronisko „Szrenica”

Zostało przejęte i zagospodarowane przez Polaków w 1946 roku. Usytuowane jest na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego na wierzchołku góry o tej samej nazwie (1362 m n.p.m.), przy głównym karkonoskim szlaku turystycznym, 300 m od granicy z Czechami. Stanowi idealną bazę wypadową i rekreacyjno-turystyczną zarówno po polskiej, jak i czeskiej stronie¹³⁴.

Fot. 15. Schronisko „Szrenica”

¹³³ B.W. Szarek, *Karkonosze część zachodnia...*, op. cit., s. 50–51.

¹³⁴ Ibidem, s. 52–54.

Schronisko pod Łabskim Szczytem

Schronisko umiejscowione jest w zasadzie u stóp Śnieżnych Kotłów, dzięki czemu stanowi dogodnie miejsce wypadowe również na czeską stronę. Obiekt ten był strażnicą, a później leśniczówką. Po roku 1945 obiekt znajdował się w gestii Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji i nosił nazwę „Piaś”. W roku 1950 został przejęty przez Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze i otrzymał nazwę Schronisko Pod Łabskim Szczytem. Położony na krawędzi Łabskiego Kotła na wysokości 1168 m n.p.m.¹³⁵

Centrum Wspinaczki Górskiej – Krucze Skały

Wspinaczką górską w okresie letnim zajmuje się Ośrodek Wysokościowy Krucze Skały. Na terenie ośrodka odbywają się kursy i szkolenia wspinaczkowe dla instruktorów oddziałów specjalnych wojska i policji oraz imprezy towarzyszące konferencjom, seminariom. Kompleks wykorzystywany jest również do prowadzenia specjalistycznych szkoleń przez GOPR. „Krucze Skały” promowane są przez miasto Szklarska Poręba jako jedna z atrakcji regionu – kolejka tyrolska, ścianka wspinaczkowa, mosty, wiszące wahadło, most murzyński, *via ferrata* stanowią atrakcję rekreacyjno-sportową. Krucze Skały i Krzywe Baszty – to grupa skalna położona około 30 metrów nad prawym brzegiem rzeki Kamiennej. Główną atrakcją jest system mostów tworzących nieregularny czworobok o wysokości dochodzącej nawet do 25 m nad ziemią. Stanowi dobry punkt widokowy. Kulista jama w masywie skalnym Krzywych Baszt powstała przez wyeksploatowanie dużego skupiska pegmatytu. Dodatkową atrakcją jest kolejka tyrolska, czyli 80-metrowy szybki i stromy zjazd ze szczytu Kruczych Skał za rzekę znajdującą się 35 metrów poniżej.

Trollandia w Szklarskiej Porębie to jeden z największych parków linowych w Polsce; założono go w samym centrum miasta i jest on doskonałą atrakcją rekreacyjną dla osób szukających mocnych wrażeń. Na trasie przygotowano wiele przeszkód: mosty linowe, krótkie zjazdy, kilkanaście szczebli zawieszonych w poziomie, koła, spirale, trapezy i pętle¹³⁶.

Festiwal rowerowy

Głównym punktem programu festiwalu jest górski maraton. Uczestnicy mają do wyboru dwa dystanse. Pierwszy to 35-kilometrowy „Piccolo”, czyli mały, suma

¹³⁵ Ibidem, s. 52–54.

¹³⁶ M. Pawłowicz, P. Trybalski, *Podróże z adrenaliną...*, op. cit., s. 206.

podjazdów wynosi 800 metrów, przeznaczony dla osób o mniejszym stopniu sprawności. Drugi „Grande” liczy 72 km; wybierają go bardziej sprawni i doświadczeni cykliści. Jest to powtórzenie mniejszej pętli – w sumie 1600 m podjazdów. Pokonanie tej trasy ze Szklarskiej Poręby to prawie tyle co dwukrotne wjechanie na najwyższy szczyt Karkonoszy¹³⁷.

Fot. 16. Maraton rowerowy

Bieg maratoński

Maraton rozpoczyna się na dolnej stacji wyciągu na Szrenicę w Szklarskiej Porębie. Trasa prowadzi grzbietem Karkonoszy oznakowanymi szlakami turystycznymi: Dolna stacja wyciągu na Szrenicę – Schronisko pod Łabskim Szczytem – Śnieżne Kotły – Przełęcz Karkonoska (Odrodzenie) – Śnieżka – Przełęcz Karkonoska (Odrodzenie) – Śnieżne Kotły. Meta znajduje się na Szrenicy. Dystans, który muszą pokonać zawodnicy wynosi 44 km. Uczestnikiem Maratonu Karkonoskiego może zostać każda osoba która ukończyła 18 lat. Zaleca się, by ukończyła w ciągu ostatnich 2 lat maraton górski w limicie lub bieg maratoński w czasie poniżej 5 godzin. Limit czasu ukończenia biegu wynosi 7,5 godziny¹³⁸.

¹³⁷ Ibidem, s. 240.

¹³⁸ <http://www.maratonkarkonoski.pl/>

Fot. 17. Maraton Karkonoski

Weekend z Adrenaliną

Fot. 18. Weekend z Adrenaliną

To cykliczna, letnia impreza o mistrzostwo Karkonoszy w bungee jumping, która przyciąga do Szklarskiej Poręby setki turystów z całej Polski. Uczestnicy konkursu oceniani są nie tylko za odwagę i styl wykonania skoku, ale i za prezentowany strój. Fire Walk wyzwala chęć pokonania własnych słabości, lęku przed

nieznany, a jednocześnie ciekawość i odwagę. Podobne doznania towarzyszą uczestniczącym w takich atrakcjach, jak *zorbing*, *paintball*, tyrolka czy chodzenie po mostkach linowych. Podczas corocznej imprezy organizowane są koncerty oraz spotkania z gwiazdami radia i telewizji.

Slalom Retro

W 1900 roku po śląskiej stronie Karkonoszy powstał pierwszy klub narciarski. W 2005 roku dla uczczenia tego faktu z inicjatywy pomysłodawcy P. Wiatera odbył się pierwszy Slalom Retro, którego uczestnicy starali się odtworzyć dawny styl i technikę jazdy na ówczesnym sprzęcie narciarskim. Ocenie sędziów podlegał czas przejazdu, styl, sprzęt, strój i ogólne wrażenie. W ubiorze panów dominowały cylindry i eleganckie pumpy, a u pań długie spódnice i kożuszki. Zawodnicy jeździli na drewnianych nartach ze skórzanymi zapięciami. Impreza ma charakter cykliczny.

Fot. 19. Slalom Retro

AlpinCoster – Esplanada

Zjeżdżalnia grawitacyjna wybudowana w centrum miasta, jest elementem rekreacyjnym Rodzinnego Parku Rozrywki ESPLANDA. Duże nachylenie terenu sprawia, że prowadzona jest 12 metrów nad drogą krajową nr 3. Wózki rozpędzają się do prędkości 40 km/h. Niesprzyjające warunki pogodowe, takie jak deszcz i wiatr, nie wykluczają zjazdów. Natomiast ulewa, porywiste wiatry czy gołoledź

wykluczają korzystanie z tej atrakcji. Dzięki ustawionemu wzdłuż toru oświetleniu możliwa jest jazda wieczorna.

Dinopark

To doskonałe miejsce rodzinnej przygody łączące rekreację, edukację i odpoczynek. Na wolnym powietrzu wśród skał i wzgórz znajdują się rekonstrukcje kilkudziesięciu szkieletów dinozaurów naturalnej wielkości, kino 3D wzbogacone o efekty, jakimi są ruszające się fotele, wiatr, śnieg oraz tryskająca woda.

5.3.3. Kultura

Skwer Radiowej Trójki

To rekreacyjny symbol Szklarskiej Poręby, a Radiowa Trójka obejmuje stałym patronatem imprezy kulturalne i rekreacyjne, turystyczne i sportowe, uczestniczy w organizowaniu tras rowerowych:

- Trasa Radiowej Trójki nr 3,
- Trójkowa Magistrala Szklarska Poręba – Augustów.

Fot. 20. Skwer Radiowej Trójki

Ekoglass Festival – Leśna Huta

Od 1998 roku ręcznie i za pomocą 120-letnich pras hutniczych formowane są tu wyroby ze szkła, które można nabyć w firmowym sklepie. Ekspozycja muzealna

promuje edukację ekologiczną w zakresie produkcji szkła i upowszechnianiu wyrobów. Atrakcją jest możliwość samodzielnego wykonania wyrobu pamiątki ze szkła¹³⁹.

Dom Carla i Gerharta Hauptmannów

Dał początek kolonii artystycznej w Szklarskiej Porębie, którą tworzyli literaci, ludzie nauki, malarze. Mieści się w XIX-wiecznym budynku, a od 1995 roku jest filią Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze, a aktualną nazwę posiada od 2001 roku. Skupia się tu dziedzictwo kulturowe przedwojennych i powojennych Karkonoszy, zgromadzono tu eksponaty związane z twórczością literatów – braci Gerharta i Carla Hauptmannów, Wystawiane są prace malarzy Wlastimila Hofmana i Alfreda Niki-scha, a także kolekcja szkła śląskiego. Stanisław Firszt – dyrektor Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze zainicjował powstanie stałej ekspozycji „W królestwie Ducha Gór” Ta mityczna postać stała się dla mieszkańców i turystów patronem Muzeum Karkonoskiego. Wystawy czasowe są w tematyką nawiązują do historii regionu, pokazywane są także prace współczesnych artystów. Wokół muzeum usytuowany jest park skomponowany przez Carla Hauptmanna z wieloma ciekawymi gatunkami drzew¹⁴⁰.

Fot. 21. Dom Carla i Gerharta Hauptmannów

¹³⁹ A. Walenciak, J. Kasprzak-Sieradzka, *Przewodnik...*, op. cit., s. 114.

¹⁴⁰ B. Danielska (red.), *Artyści w Szklarskiej Porębie*, Wyd. Moniatowicz Foto Studio w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2007, s. 73.

Muzeum Mineralogiczne

Usytuowane w Szklarskiej Porębie-Marysinie Muzeum Mineralogiczne ma na stanie blisko 3000 eksponatów, w tym 22 skalne odciski dinozaurów oraz cztery kompletne ich szkielety pokazane na tle krajobrazu jurajskiego sprzed 140 mln lat. W otoczeniu muzeum znajduje się Las Karboński – skamieniałe pnie drzew rosnących w Sudetach w epoce karbonu¹⁴¹.

Karkonoskie Centrum Edukacji Ekologicznej

Ekspozycja interaktywnie prezentuje wielkoformatową panoramę przyrody karkonoskiej. Dysponuje dotykową makietą gór oraz ścieżką edukacyjną¹⁴². Jej zadaniem jest tworzenie nowych wzorców zachowań jednostek, grup i społeczności lokalnej, w których świadomości ma być utrwalona potrzeba ochrony przyrody, sposobów postępowania oraz chęć podejmowania decyzji przyjaznych dla środowiska. Szerzenie wiedzy o unikatowych walorach przyrodniczych i kultury zwiedzania. Opracowano edukacyjne programy dla odwiedzających grup: dla społeczności lokalnej i turystów, dzieci, młodzieży, osób niepełnosprawnych, studentów, słuchaczy Uniwersytetu III wieku, kadr nauczycielskich, sudeckich przewodników turystycznych oraz osób pracujących na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego¹⁴³.

Zadania edukacyjne Karkonoskiego Centrum Edukacji Ekologicznej są realizowane za pomocą różnych form i metod. Scenariusze zajęć edukacyjnych dostosowane są do określonej tematyki zgodnej z podstawą programową nauczania określonych przedmiotów. Edukacja czynna wymaga aktywnego zaangażowania uczestników w proces edukowania. Należą do niej ścieżki dydaktyczne, warsztaty edukacyjne dla dzieci, warsztaty naukowo-edukacyjne dla młodzieży i nauczycieli, wycieczki dydaktyczne, badania terenowe, inicjowanie powstawania grup, klubów i kół ekologicznych, szkolenia dla przewodników turystycznych i Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, imprezy masowe (festyny) o charakterze lokalnym i transgranicznym, konkursy przyrodnicze: literackie, fotograficzne i plastyczne. Formami edukacji biernej realizowanymi w KPN są publikacje, filmy, prezentacje, wystawy fotograficzne i plastyczne, tablice i pulpity informacyjne.

¹⁴¹ G. Zawilowa, *Muzeum w Szklarskiej Porębie*, „Karkonosze” nr 11–12.

¹⁴² A. Walenciak, J. Kasprzak-Sieradzka, *Przewodnik...*, op. cit., s. 113.

¹⁴³ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji Kierownika Ośrodka Edukacyjno-Muzealnego z Karkonoskiego Centrum Edukacji S. Tabaki.

Edukacyjne programy wykonawcze Karkonoskiego Parku Narodowego

Pracownicy Działu Edukacji Karkonoskiego Parku Narodowego realizują program edukacyjny „4 x Park”. W związku ze zmianami organizacyjnymi Karkonoskiego Parku Narodowego i intensywnym rozwojem bazy edukacyjnej jest on w trakcie modyfikacji. Składają się na niego cztery części, które można realizować w dowolnym czasie dostosowując do własnych możliwości. Realizowany jest również program edukacyjny „3 x Park” dla osób niepełnosprawnych, które są także pełnoprawnymi odbiorcami zajęć o tematyce przyrodniczej. Jest on realizowany przy ścisłej współpracy z nauczycielami szkół specjalnych i liderami „Warsztatów Terapii Zajęciowej”. Karkonoski Park Narodowy dostosował szlak do Wodospadu Szklarki dla osób niepełnosprawnych, na którym istnieje możliwość prowadzenia bezpiecznych i skutecznych zajęć terenowych. W ramach współpracy transgranicznej korzysta się z podobnego obiektu w KRNAP na terenie Czech. Program składa się z trzech części, które w sposób bezpieczny i skuteczny pozwalają grupie odbiorców zapoznać się z karkonoską przyrodą. Zimowy program „2 x Park” połączony jest z zajęciami terenowymi na nartach.

Tabela 4. Ścieżki dydaktyczne Karkonoskiego Parku Narodowego

Lp.	Nazwa	Długość trasy (km)	Różnica wysokości (m)	Czas spaceru
1.	Ścieżka dydaktyczna „Chojnik”:	5,3	brak danych	1–1,5 h 2 h 3 h
	Wariant I – Leśne Wrota	0,8		
	Wariant II – Skarby Historii	1,7		
	Wariant III – Droga Zbójnicka	2,8		
2.	Ścieżka „Wokół Wielkiego i Małego Kotta Stawu”	11,5	330	5–6 h
3.	Ścieżka przyrodnicza we Wschodnich Karkonoszach”	13,0	802	8 h
4.	Ścieżka dydaktyczna „Śląską Drogą na Śnieżkę”	7,0	870	3–4h
5.	Ścieżka dydaktyczna po ekosystemach leśnych Karkonoskiego Parku Narodowego”	12,2	850	6–7 h
6.	Ścieżka dydaktyczna „Na Górę Chojnik”	5,0	270	2,5 h
7.	Ścieżka dydaktyczna „Do Wodospadu Szklarki”	3,0	11	30 min
8.	Ścieżka dydaktyczna „ Na Szrenicę”	12,0	680	5–6 h
9.	Transgraniczna ścieżka dydaktyczna „Polodowcowe dziedzictwo Karkonoszy”	7,5	235	5–6 h
10.	Ścieżka dydaktyczna „Dolina Wilczego Potoku”	3,5	50	1,5–2 h
11.	Ścieżka dydaktyczna „Karkonosze Wschodnie”	13,0	802	8 h

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji będących w dyspozycji Karkonoskiego Centrum Edukacji.

W infrastrukturze edukacyjnej Karkonoskiego Parku Narodowego rolę szczególną pełnią ścieżki dydaktyczne. Są one formą realizacji aktywnych metod edukacyjnych poprzez bezpośredni kontakt z przyrodą. Wokół budynku Karkonoskiego Centrum Edukacji Ekologicznej została poprowadzona ścieżka edukacyjna dostosowana dla osób niepełnosprawnych, a w pobliżu KCEE rozpoczyna się ścieżka przyrodnicza na Szrenicę. Na terenie Parku znajduje się 11 takich ścieżek, różnią się one treścią, długością i stopniem trudności (tab. 4). Ze Szklarskiej Poręby mają początek dwie ścieżki dydaktyczne pierwsza „Do Wodospadu Szklarki”, druga „Na Szrenicę”.

Chata Walońska Juna

Chata Walońska stoi przy rozwidleniu czeskiej ścieżki biegnącej do źródeł Łaby, miejsca prastarego kultu oraz czarnego szlaku okalającego Szklarską Porębę. Siedziba Walonów, średniowiecznych mistrzów w wydobywaniu i obróbce bogactw naturalnych, rud metali, kamieni szlachetnych i kwarcu. W chacie odbywa się średniowieczna celebra – próba czterech żywiołów pod przewodnictwem kobiet.

Muzeum Ziemi

Od trzystu lat na miejscu dawnej budowli – fundamentach strażnicy, budynku Karczmy Głodowej znajduje się Muzeum Ziemi. Prezentowana jest tu wystawa szlachetnych i ozdobnych kamieni oraz jedna z czterech replik obrazu Matki Bożej Łaskawej z Krzeszowa. W piwnicy Karczmy zachował się do dzisiaj stary piec chlebowy opalany słomą żytnią i owsianą. Mieściło się w nim dwieście chlebów jednorazowo. Bochenek chleba i skopek mleka stanowiło dzienne wynagrodzenie dla bezimiennych mieszkańców gór po dziesięciogodzinnym dniu pracy. Nazwa „Karczma Głodowa” pochodzi z połowy XIX wieku i jest związana z czasami wielkiego głodu spowodowanego wieloletnim nieurodzajem i bezrobociem¹⁴⁴.

Wśród pozostałych walorów Szklarskiej Poręby na uwagę zasługują Miejski Ośrodek Kultury i Aktywności Lokalnej kultywujący pamięć działalności dawnej kolonii artystów, a także inspirujący współczesnych artystów, malarzy, rzeźbiarzy, realizujących się między innymi w warsztatach ceramiczno-plastycznych i rzemiośle artystycznym. Miasta Szklarska Poręba i Kazimierz Dolny są jedynymi polskimi koloniami artystycznymi będącymi członkami Europejskiej Federacji Kolonii Artystycznych EURO-ART¹⁴⁵.

¹⁴⁴ A. Walenciak, J. Kasprzak-Sieradzka, *Przewodnik...*, op. cit., s. 114.

¹⁴⁵ Opracowanie na podstawie wywiadu oraz dokumentów będących w dyspozycji Kustosza Muzeum Hauptmanna P. Wiatera.

Fot. 22. Muzeum Hauptmanna

5.4. Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe GOPR

Pierwszą organizacją ratowniczą działającą na terenie Karkonoszy była Ochotnicza Kolumna Sanitarna DRK (*Deutsches Rotes Kreuz* – Niemiecki Czerwony Krzyż), powstała w 1908 r. w dzisiejszym Karpaczu, który wtedy nazywał się Krummhübel. Jej zadaniem było nieść pierwszą pomoc medyczną ofiarom wypadków i nagłych zachorowań oraz przewozić rannych i chorych do szpitali. Kolumny Sanitarne działały we wszystkich miastach i gminach na terenie dzisiejszej Kotliny Jeleniogórskiej. Składały się z sekcji sanitarnej, narciarskiej, wysokogórskiej, transportowej i grabarskiej. W 1923 r. wprowadzono w górach patrole drużyn ratowniczych oraz dyżury w schroniskach. W 1948 r. z inicjatywy Dolnośląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Jeleniej Górze powołano grupę pogotowia górskiego. W tych czasach pomocy ofiarom wypadków w górach udzielali także pracownicy schronisk. Były to jednak działania przypadkowe i niewystarczające. Dla zwiększenia bezpieczeństwa przebywających w górach prezes Dolnośląskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego dr Stanisław Bialikiewicz skierował na kursy ratownictwa trzech miejscowych, młodych działaczy. Kolejne kursy ratownictwa górskiego organizowano w Szklarskiej Porębie, a następnie w Karpaczu, szkoleniowcami byli ratownicy Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. W 1952 r. z inicjatywy Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Turystyczno

Krajoznawczego powołano do życia Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe i przystąpiono do organizacji jego sekcji w poszczególnych grupach na terenie Polski – w tym również na terenie Sudetów. Powołano Sudeckie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, zwane Sekcją Sudecką. W 1951 r. Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, uwzględniając potrzeby turystyki górskiej rowerowej, pieszej i narciarskiej w zakresie ratownictwa górskiego, zobowiązał Dział Organizacji i Ruchu do zorganizowania na terenie Szczyrku, Żywca, Wisły, Karpacza i Szklarskiej Poręby Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego spośród członków Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

Główne założenia działalności GOPR – zadania statutowe. Od 1952 roku Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe jest Stowarzyszeniem działającym na terenie polskich gór, sprawującym opiekę nad turystami. Aktem prawnym Służby Górskiej GOPR jest Statut Górskiego Pogotowia Ratunkowego pochodzący z 1990 r., który określa główne założenia, cele i zadania, jakimi są niesienie i udzielanie pierwszej pomocy poszkodowanym, poszukiwanie osób zaginionych w górach, prowadzenie profilaktyki i szkoleń dla zapobiegania wypadkom oraz ochrona środowiska górskiego. Zadania realizowane są poprzez 7 Grup Regionalnych: beskidzką, bieszczadzką, jurajską, karkonoską, krynicką, podhalańską, wałbrzysko-kłodzką. Służbę ratowniczą stanowią ratownicy zawodowi, sezonowi, ratownicy ochotnicy oraz ratownicy kandydaci.

W pierwszym sezonie zimowym działalności SOPR, wykorzystując sprzęt przywieziony przez tatrzańskich ratowników, zwiozło 54 poszkodowanych. Odnotowano 108 przypadków doraźnej pomocy, przeprowadzono również jedną wyprawę poszukiwawczą. Wzrastający z roku na rok ruch turystyczny spowodował, iż w 1954 r. zorganizowano na terenie Sudetów kolejne kursy ratownicze. W 1956 r. Sudeckie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe zostało przemianowane na Grupę Sudecką GOPR. Obszar działania Grupy Sudeckiej GOPR był bardzo rozległy, obejmował cały łańcuch sudecki, co utrudniało kierowanie działaniami ratowniczymi. Przeprowadzona w 1975 r. w Polsce reforma administracyjna przyczyniła się do rozwiązania Grupy Sudeckiej GOPR. Równocześnie powołane zostały dwie nowe grupy terenowe: Grupa Karkonoska, z siedzibą w Jeleniej Górze oraz Grupa Wałbrzysko-Kłodzka, z siedzibą w Wałbrzychu. Obszar, na którym miała działać nowo powstała grupa obejmował Karkonosze, Góry Izerskie, Góry Kaczawskie, Rudawy Janowickie oraz Grzbiet Lasocki.

Zadania statutowe GOPR to niesienie pomocy ludziom, których zdrowie lub życie jest zagrożone, zapobieganie wypadkom oraz ochrona środowiska górskiego. Grupa Karkonoska jest Stowarzyszeniem, które zajmuje się ratowaniem życia ludz-

kiego na terenie Sudetów Zachodnich, w Górach Izerskich, Karkonoszach, Górach Kaczawskich, Rudawach Janowickich oraz Wzgórzach Bramy Lubawskiej. To teren, który corocznie odwiedzany jest przez blisko 4 mln turystów z całego świata. W ciągu roku przeprowadza się średnio 300 akcji ratunkowych, 100 interwencji oraz 10 wypraw poszukiwawczych. Zaangażowanie oraz profesjonalne przygotowanie ratowników doceniane są zarówno w kraju, jak i zagranicą. Kadra ratowników, składająca się z blisko 150 ratowników, przez cały rok pełni całodobowy dyżur w górach. GOPR nie walczy o ograniczenie dostępu czy zamknięcie szlaków dla ludzi bez specjalistycznych uprawnień, walczy z ograniczeniami wyobraźni i brakiem wiedzy. Uczenie kultury turystyki górskiej jest podstawowym zadaniem wszystkich tych, którzy znają środowisko gór. Wiedza o górach jest wciąż rzadką umiejętnością, choć miliony turystów góry przemierzają.

Stacje Ratunkowe Grupy Karkonoskiej to:

- Stacja Centralna – Jelenia Góra,
- Stacja Ratunkowa „Marysienka” – Szklarska Poręba,
- Stacja Ratunkowa „Bacówka” – Karpacz,
- Schronisko „Chojnik” – rejon Jelenia Góra.

W tabeli 5 zestawiono dane informujące o działalności 7 grup Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego¹⁴⁶.

Tabela 5. Statystyka w GOPR

GOPR grupa:	Interwencja	Akcje ratunkowe	Wyprawy ratunkowe	Użycie śmigłowca (akcje-wyprawy)	Wypadki narciarskie	Wypadki śmiertelne	Liczba osób ratowanych	Liczba ratowników (za-wodowi + ochotnicy)
Beskidzka	712	807	70	10-4	1044	3	1594	19+413=432
Bieszczadzka	155	197	25	36-8	151	6	395	16+187=203
Jurajska	428	198	33	3-1	14	3	723	11+90=101
Karkonoska	186	585	14	0-3	495	7	795	15+138=153
Krynicka	343	690	4	0-0	879	1	1038	11+219=230
Podhalańska	270	457	16	4-4	588	4	776	16+193=209
Wałbrzysko-Kłodzka	242	530	22	1-0	683	3	804	12+123=135
Razem	2336	3482	184	54=20=64	3854	27	6125	100+1363=1463

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów otrzymanych z PTTK

¹⁴⁶ <http://esanok.pl/2012/gopr-w-akcji-podsumowanie-2011-roku.html>

Rozdział 6

BAZA NOCLEGOWA

Zgodnie z klasyfikacją stosowaną przez Eurostat¹⁴⁷ powszechnie dostępną bazę noclegową stanowią obiekty indywidualnego zakwaterowania, do których zaliczane są pokoje gościnne/kwatery prywatne – rodzaj obiektu turystycznego, który stanowią umeblowane pomieszczenia i lokale (z wyjątkiem kwater agroturystycznych) w mieszkaniach, domach i innych budynkach mieszkalnych należących do osób fizycznych lub prawnych (z wyjątkiem rolników) wynajmowane turystom na noclegi za opłatą oraz gospodarstwa agroturystyczne – rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią pokoje i domy mieszkalne oraz przystosowane budynki gospodarcze (po adaptacji) w gospodarstwach wiejskich (rolnych, hodowlanych, ogrodniczych czy rybackich), będące własnością rolników, wynajmowane turystom na noclegi za opłatą. Do obiektów zbiorowego zakwaterowania zaliczane są:

- **Hotele** – obiekty zlokalizowane głównie w zabudowie miejskiej, dysponujące co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczące szeroki zakres usług związanych z pobytem gości. Każdy hotel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii hoteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.
- **Motele** – obiekty zlokalizowane przy trasach komunikacji drogowej, które poza usługami hotelarskimi przystosowane są również do świadczenia usług motoryzacyjnych i dysponują parkingiem. Motel musi posiadać co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych. Każdy motel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia i zakresu świad-

¹⁴⁷ **Eurostat** – urząd statystyczny Unii Europejskiej z siedzibą w Luksemburgu. Eurostat utworzono w 1953 r. w celu wsparcia prac Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, a od 1958 r., po powstaniu Wspólnoty Europejskiej stał się jedną z podstawowych jednostek Komisji Europejskiej. Misją Eurostatu jest dostarczanie Unii Europejskiej wysokiej jakości informacji statystycznych na poziomie europejskim, które umożliwiają porównania między krajami i regionami.

czonych usług wyróżnia się pięć kategorii moteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

- **Pensjonaty** – obiekty świadczące usługi hotelarskie łącznie z codziennym wyżywieniem i dysponujące co najmniej 7 pokojami. Muszą świadczyć usługi gastronomiczne w formie podawania co najmniej dwóch posiłków dziennie. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się 5 kategorii pensjonatów: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.
- **Inne obiekty hotelowe** – obiekty noclegowe – podzielone na dwa pokoje, podlegające jednemu zarządowi, świadczące pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprzątanie pokoi ślanie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych (np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoryzacja).
- **Domy wycieczkowe** – obiekty położone na obszarze zabudowanym lub w pobliżu zabudowy, posiadające co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowane do samoobsługi klientów oraz świadczące minimalny zakres usług związany z pobytem klientów. Każdy dom wycieczkowy musi posiadać przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie domów wycieczkowych: najwyższa – kat. I, najniższa – kat. III.
- **Schroniska** – obiekty położone poza obszarem zabudowanym, przy szlakach turystycznych, świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Schronisko posiada przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. Pojęcie „schronisko” nie obejmuje schronisk młodzieżowych.
- **Schroniska młodzieżowe** – obiekty przeznaczone do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowane do samoobsługi klientów. Schronisko młodzieżowe jest placówką zlokalizowaną w samodzielnym budynku lub w wydzielonej części budynku. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie schronisk młodzieżowych: najwyższa – kategoria I, najniższa – kategoria III.
- **Szkolne schroniska młodzieżowe** – placówki oświatowo-wychowawcze umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego.
- **Ośrodki wczasowe** – obiekty (lub zespoły obiektów) noclegowe przeznaczone i przystosowane do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z wczasami.
- **Ośrodki kolonijne** – obiekty (lub zespoły obiektów) noclegowe przeznaczone i przystosowane do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z koloniami.

- **Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe** – obiekt (lub zespoły obiektów) noclegowe przeznaczone i przystosowane do przeprowadzania kursów, konferencji, szkoleń, zjazdów itp. Mogą być także przystosowane do świadczenia usług wczasowych.
- **Domy pracy twórczej** – obiekty, w którym są zapewnione właściwe warunki do wykonywania pracy twórczej i wypoczynku twórców, wykorzystywane również (głównie przez ich rodziny) jako ośrodki wczasowe.
- **Zespoły domków turystycznych** – domek turystyczny – budynek niepodpiwniczony, posiadający nie więcej niż cztery pokoje, dostosowany do świadczenia usług typu hotelarskiego. Domki turystyczne mogą tworzyć zespoły domków turystycznych, a także organizacyjnie wchodzić w skład innych obiektów noclegowych. W grupie zespoły domków turystycznych mogą znajdować się również miejsca kempingowe.
- **Kempingi (campingi)** – tereny zwykle zadrzewione, strzeżone, oświetlone, mające stałą obsługę recepcyjną i wyposażone w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne), umożliwiające turystom nocleg w namiotach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzanie posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się cztery kategorie kempingów: najwyższa – 4 gwiazdki, najniższa – 1 gwiazdka.
- **Pola biwakowe** – wydzielone miejsca niestrzeżone w terenie zadrzewionym, umożliwiające turystom nocleg w namiotach. Na polu biwakowym znajdują się punkty poboru wody pitnej, podstawowe urządzenia sanitarne i tereny rekreacyjne.
- **Ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego** – zespoły obiektów i urządzeń zlokalizowanych w niedużej odległości od aglomeracji miejskiej, w bezpośrednim sąsiedztwie terenów o walorach przyrodniczych korzystnych dla rekreacji, w strefach z zapewnioną komunikacją środkami przewozu publicznego. Ośrodek wyposażony jest zgodnie z potrzebami krótkotrwałego wypoczynku i rekreacji. Umożliwia obsłużenie jednocześnie znacznej liczby osób o różnych upodobaniach. Obiekty noclegowe wchodzące w skład ośrodka mogą być wykorzystywane na potrzeby wczasów. Od 2009 r. obiekty te zaliczane są do grupy „pozostałe niesklasyfikowane” w „pozostałych obiektach zbiorowego zakwaterowania”.
- **Hostele** – obiekty noclegowe o standardzie różniącym się od obiektów hotelowych głównie liczbą miejsc w pokojach, łózkami piętrowymi i współdzieleniem części wyposażenia oraz pomieszczeń przeznaczonych dla gości (np. wspólna kuchnia/lazienka). Charakterystyczne dla hostelu jest wynajmowanie łóżka, a nie

pokoju. Pokoje w hostelach to najczęściej dormy, czyli pokoje wieloosobowe, a także pokoje indywidualne: 1-, 2- i 3-osobowe.

- **Zakłady uzdrowiskowe** – zakłady opieki zdrowotnej położone na terenie uzdrowiska, wykorzystujące przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych naturalne zasoby lecznicze uzdrowiska i świadczące usługi noclegowe.

Turystyczne obiekty indywidualnego zakwaterowania to:

- **Pozostałe niesklasyfikowane**, takie jak internaty, domy studenckie, ośrodki rekreacyjno-sportowe, które do 2004 roku zaliczano do obiektów spełniających wymogi kategoryzacyjne. Wymogi te do 2008 roku spełniały również hostele, a do 2009 ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego. Od 2010 roku urzędy miast i gmin zobowiązane są do przekazywania Głównemu Urzędowi Statystycznemu informacji o obiektach noclegowych niepodlegających kategoryzacji w formie elektronicznej za pomocą aplikacji pod nazwą *Ewidencja obiektów turystycznych*¹⁴⁸.

Ewidencja obiektów turystycznych

Wśród wykazanych obiektów bazy noclegowej Dolnego Śląska w 2011 roku ponad 85% stanowią obiekty indywidualnego zakwaterowania. Baza kwater agroturystycznych i pokoi gościnnych stanowiła 1,6 tys. podmiotów, o łącznej ilości 20,9 tys. miejsc noclegowych, w tym 0,6 tys. kwater agroturystycznych posiadających 7,3 tys. miejsc noclegowych oraz 1000 pokoi gościnnych, dysponujących 15,5 tys. miejsc.

Województwo dolnośląskie pod względem liczby turystów korzystających z bazy noclegowej zbiorowego zakwaterowania zajęło trzecią lokatę po województwie mazowieckim i małopolskim, a pod względem liczby udzielonych noclegów piąte miejsce po województwie zachodniopomorskim, małopolskim, pomorskim i mazowieckim (tab. 6).

Dla porównania w tabeli przedstawiono dane statystyczne dotyczące Szklarskiej Poręby. Hotele w Szklarskiej Porębie dysponują 937 miejscami noclegowymi. Ogółem skorzystało z zakwaterowania 34029 osób, w tym 3273 turystów zagranicznych. Udzielono 95842 noclegi, w tym 10861 turystom zagranicznym.

W kraju odnotowano spadek liczby obiektów noclegowych o 2,3%, jak i miejsc noclegowych o 0,6%. Z obiektów zbiorowego zakwaterowania w 2011 roku skorzystało 2026,7 tysiąca osób, tj. o 131,2 tys. (o 6,9%) więcej niż w 2010 roku oraz więcej niż w 2009 roku (12,4%) i w 2008 roku 0,7%. Najwięcej osób skorzystało z hoteli 1175,4 tys., tj. 58% ogółu korzystających, a z innych obiektów noclegowych 225 tys. (11,1%), z ośrodków wczasowych 153,2 tys. (7,6%) i ośrodków szkolenio-

¹⁴⁸ Dane będące w dyspozycji Głównego Urzędu Statystycznego.

wo-wypoczynkowych 95,7 tys. (4,7%). Większość turystów wybierała hotele trzygwiazdkowe 559 tys. (47,6%).

Tabela 6. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w hotele w województwach o największym natężeniu ruchu turystycznego w Polsce (w tys.)

Hotele i ich wykorzystanie w Polsce							
Obszar	miejsca noclegowe	korzystających z noclegów		udzielone noclegi		wynajęte pokoje	
		ogółem	w tym turystów zagr.	ogółem	w tym turystom zagr.	ogółem	w tym turystom zagr.
POLSKA	186 968	12 721,6	3592,5	23 096,7	7 534,6	14 788,8	4 994,4
Małopolskie	29 479	1 911,2	762,6	3 944,7	1 722,9	2 273,3	995,2
Mazowieckie	26 437	2 700,1	907,5	4 296,3	1 608,9	3 023,9	1 204,1
Dolnośląskie	20 208	1 175,4	348,5	2 288,7	763,5	1 424,1	505,6
Pomorskie	14 682	842,0	229,4	1 761,4	550,4	1 058,7	333,7
Zachodnio-pomorskie	11 247	650,2	228,0	1 646,3	807,8	996,9	479,8
Szklarska Poręba	937	34,029	3,273	95,842	1 0861	b.d.	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011.

W turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania udzielono 4998,7 tys. noclegów. Najwięcej noclegów w hotelach 2288,7 tys. (45,8%) wszystkich udzielonych noclegów, a także w ośrodkach wczasowych 636,3 tys. (12,7%), w innych obiektach noclegowych 563,1 tys. (11,3%) i ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych 303 tys., (6,1%). Średni pobyt turystów w obiektach zbiorowego zakwaterowania wyniósł 2,5 dnia. Najdłużej turyści przebywali w zakładach uzdrowiskowych (średnio 9 dni) i w ośrodkach kolonijnych (ok. 4–9 dni), a najkrócej w motelach (1–2 dni).

Turyści zagraniczni w 2011 roku stanowili 21,3%. Udzielono im 1028,1 tys. noclegów, a w 2010 stanowili 21,9%, w 2009 20,3% turystów odwiedzających województwo dolnośląskie. Korzystali oni głównie z hoteli (80,9%), w tym przeważnie z hoteli trzygwiazdkowych (43,4%). Większość turystów zagranicznych stanowili Europejczycy (93,3%), a wśród nich obywatele Unii Europejskiej (80,9%). W stosunku do 2010 roku największą dynamiką wzrostu charakteryzowały się ośrodki kolonijne. W ciągu roku liczba wzrosła o 33,3%, a liczba miejsc noclegowych w ośrodkach kolonijnych o 32%. Największy spadek miejsc noclegowych w województwie odnotowano na polach biwakowych (34%). W roku 2008 zmniejszała się liczba ośrodków wczasowych ze 169 do 97 w 2011 roku (spadek o 42,6%). W porównaniu do 2010 roku nie zmieniła się liczba działających moteli, domów pracy twórczej, pól biwa-

kowych i zakładów uzdrowiskowych. Wśród 18 obiektów zbiorowego zakwaterowania najliczniejszą grupę stanowiły obiekty hotelowe; ich udział w ogólnej liczbie turystów wzrastał z 41% w 2008 roku do 52% w 2011 roku.

Województwo dolnośląskie w 2011 roku przygotowało w 692 obiektach zbiorowego zakwaterowania 49,6 tys. miejsc noclegowych, w tym ok. 46,1 tys. miejsc całorocznych. W porównaniu do 2010 roku liczba obiektów noclegowych zmniejszyła się o 34 (4,7%), natomiast liczba miejsc noclegowych wzrosła o 484 miejsca (1%). Województwo dolnośląskie było jednym z siedmiu województw, które odnotowało wzrost liczby miejsc noclegowych w porównaniu do 2010 roku.

Baza noclegowa Szklarskiej Poręby (2011 r.) to obiekty zbiorowego i indywidualnego zakwaterowania. Do pierwszej grupy należy 12 hoteli, z 937 miejscami noclegowymi. W 2011 roku korzystało z noclegów 34029 turystów, w tym 3273 zagranicznych. Udzielono 95842 noclegi turystom krajowym i 10861 turystom zagranicznym. W 10 pensjonatach jest 559 miejsc noclegowych, korzystało z noclegu 9985 osób, w tym 364 turystów zagranicznych. Udzielono 38313 noclegów, w tym 2002 turystom zagranicznym. W 13 ośrodkach wczasowych znajduje się 719 miejsc noclegowych stanowi 719. Korzystało z nich 14810 turystów, w tym 81 z zagranicy. Łącznie udzielono 56770 noclegów, w tym 499 gościom z zagranicy. W pięciu istniejących schroniskach na terenie Szklarskiej Poręby znajduje się 278 miejsc noclegowych, z noclegu korzystały 6654 osoby, w tym 128 turystów zagranicznych. Udzielono 9286 noclegów, w tym 155 turystom zagranicznym. W jedenastu ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych jest 700 miejsc noclegowych. Z bazy noclegowej skorzystało 20416 osób, w tym 474 osoby to turyści zagraniczni. Udzielono 79433 tys. noclegów, w tym turystom zagranicznym – 2408.

Tabela 7. Stan i obłożenie turystycznych obiektów noclegowych Szklarskiej Poręby (2011 r.)

Turystyczne obiekty noclegowe Szklarskiej Poręby – skategoryzowane							
Obiekty	liczba	miejsca noclegowe		korzystający z noclegów		udzielone noclegi	
		ogółem	w tym całoroczne	ogółem	w tym turyści zagraniczni	ogółem	w tym turystom zagranicznym
Hotele	12	937	937	34 029	3273	95 842	10 861
Pensjonaty	10	559	559	9 985	364	38 313	2 002
Ośrodki wczasowe	13	719	719	14 810	81	56 770	499
Schroniska	5	278	278	6 654	128	9 286	155
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	11	700	700	20 416	474	79 433	2 408

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2011.

Szklarska Poręba posiada 1 ośrodek kolonijny dysponujący 183 miejscami noclegowymi. Korzystało w nim z noclegów 3886 osób, a udzielono 21 814 noclegów. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w Szklarskiej Porębie stanowi 65 obiektów, w których jest 3747 miejsc noclegowych, w tym całorocznych 3722. Z noclegów korzystało 99 767 turystów, w tym zagranicznych 4579. W Szklarskiej Porębie udzielono w sumie 334768 noclegów, w tym turystom zagranicznym 17 000.

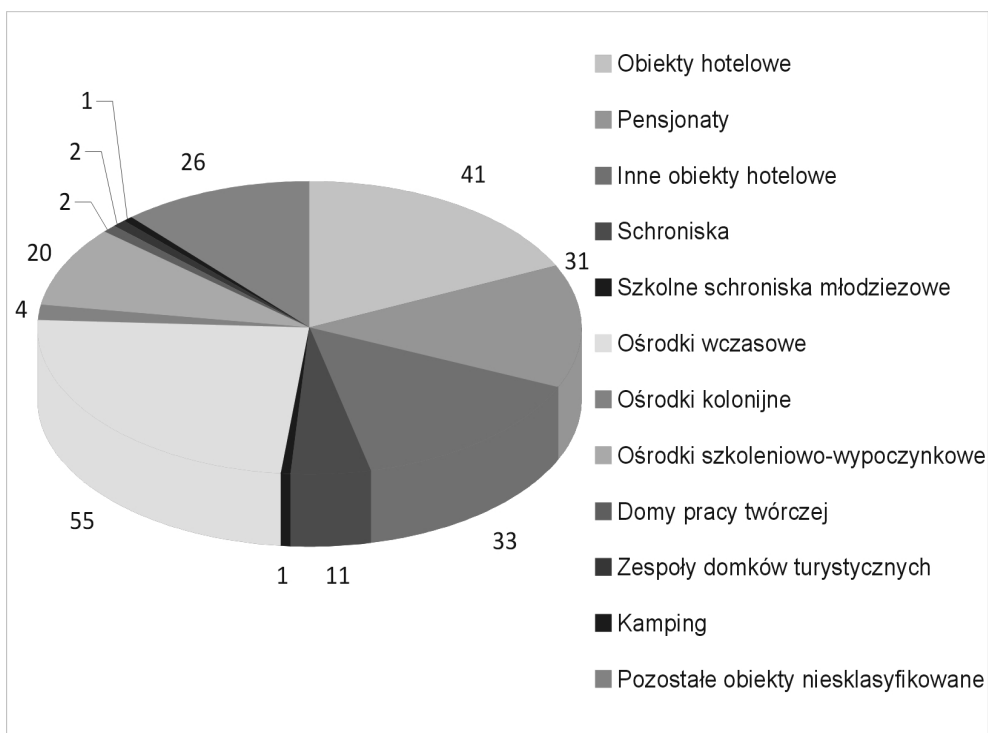
Tabela 8. Ewidencja obiektów i liczba miejsc noclegowych w Szklarskiej Porębie (2012 r.)

Obiekt	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych
Hotele	12	877
Pensjonaty	10	617
Schroniska	5	147
Pokoje Gościnne	241	2130
Wille	59	1015
Apartamenty	22	264
Domy Wczasowe	13	1655
Schroniska Górskie	5	162
Ośrodki kolonijne	1	183
Pozostałe – ośrodki wypoczynkowo-szkoleniowe	11	1134
Suma	379	8184

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Szklarskiej Porębie.

W powiecie jeleniogórskim dynamicznie rozwija się produkt turystyczny, szczególnie baza noclegowa, infrastruktura narciarska i szeroki zakres usług dodatkowych w Karpaczu, Szklarskiej Porębie i Świeradowie.

W powiecie tym ogółem występuje 228 obiektów zbiorowego zakwaterowania, w tym 41 obiektów hotelowych, 31 pensjonatów, 33 inne obiekty hotelowe, 11 schroniska, 1 schronisko młodzieżowe, 1 szkolne schroniska młodzieżowe, 55 ośrodków wczasowych, 4 kolonijne, 20 szkoleniowo-wypoczynkowych, 2 domy pracy twórczej, 2 zespoły domków turystycznych, 1 kamping oraz 26 pozostałych obiektów niesklasyfikowanych (ryc. 3).

Ryc. 3. Obiekty zbiorowego zakwaterowania w powiecie jeleniogórskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Szklarskiej Porębie.

Rozdział 7

REKREACJA RUCHOWA I WYPOCZYNEK AKTYWNY

Problem czasu wolnego dostrzeżono już w starożytności, wraz z pojawieniem się zegara mierzącego czas i wyznaczającego rytmy dobowe, jednak dopiero na przełomie XVIII i XIX wieku w związku z zachodzącymi procesami urbanizacyjnymi i industrializacyjnymi stał się nową kategorią czasu oraz rozpoznawalną kategorią społeczną. Dokonujący się postęp technologiczny ma wpływ na zmianę struktury czasu życia codziennego, na tempo i styl codziennego funkcjonowania – a co za tym idzie – na stosunek ludzi do czasowej jego organizacji oraz kształt i charakter codziennych relacji i osobistych doświadczeń. Prawie połowa Amerykanów uważa, że brak czasu jest większym problemem niż brak pieniędzy¹⁴⁹. Konieczność wykonywania wszystkich czynności z zegarkiem w ręku, świadomość, że dalsze opóźnienie może narazić na przykre konsekwencje, wywołuje dobrze znane uczucie szkodliwości, podniecenia – stresu. Stres trwający zbyt długo może doprowadzić do wyczerpania nerwowego, do uczucia zmęczenia, pustki myślowej, apatii, a czasem chorobliwego rozdrażnienia¹⁵⁰. Niepokojącym zjawiskiem jest ciągły wyścig, w jaki zmienia się nawet czas wolny. Stres stanowi bardzo poważne obciążenie zdrowia doprowadza do przewlekłego zmęczenia. Należy posiadać umiejętność organizowania wypoczynku i znajdowania miejsca, by się schronić i odprężyć¹⁵¹. Masowy konsumpcyjny styl życia charakteryzuje społeczeństwa o najwyższych wskaźnikach rozwoju gospodarczego. Nowoczesną postawę można charakteryzować jako tę, która piętnuje ideologię posiadania, a nie bycia, w celu zaspokojenia nie tyle podstawowych, co ekstatycznych i nagłych potrzeb, pozwalających czerpać z tego jak najwięcej przyjemności i korzyści. Istnieje powszechne dążenie do coraz lepszych

¹⁴⁹ W. Muszyński, *Czas ukoj nas? Jakość życia i czas wolny we współczesnym społeczeństwie*, Wyd. A. Marszałek, Toruń 2008, s. 89–91.

¹⁵⁰ A. Galina, *Współczesna cywilizacja a zdrowie człowieka*, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1967, s. 34–35.

¹⁵¹ H. Markus, *Przewlekłe zmęczenie, poradnik medycyny naturalnej*, Cedrus Publishing House, Warszawa 1998, s. 22.

warunków życia. Powstaje wówczas mentalność konsumpcyjna, która obejmuje wszystkie dziedziny życia osobistego i społecznego. Dobra materialne zaczynają być stawiane wyżej niż wartość człowieka czy rodziny, a ideałem życiowym jest materialny dostatek. Człowiek staje się niewolnikiem posiadania. Do rozpowszechniania się takiego sposobu życia przyczyniają się media, a lansowane w nich odpowiedniego typu treści reklamowe i seriale telewizyjne¹⁵². Aktywność rekreacyjno-sportową czy turystyczną w pewnym zakresie wypiera z życia współczesnego człowieka świat wirtualny. Czas pobytu uczestników w sieci stale się wydłuża. Również telewizja zawładnęła codziennością, a korzystanie z mediów odbywa się w sposób niekontrolowany¹⁵³. Za pośrednictwem telewizji oraz niektórych czasopism prezentowane są programy popularno-naukowe i artykuły o czynnościach rekreacyjnych podnoszących dobrostan psychofizyczny człowieka. Działając na sferę emocjonalną, nie zawsze wywołują pozytywne zachowania rekreacyjne. Mogą jednak zachęcić do udziału w aktywności fizycznej. Po dniach wyczerpanej pracy lub nauki organizm potrzebuje odpoczynku. Przekształcanie środowiska, z którym wiąże się zmiana otoczenia sprawia, że coraz bardziej ceniony jest aktywny wypoczynek, uprawianie sportu lub rozwijanie zamiłowań niezwiązanych z pracą zawodową¹⁵⁴. Rozsądnie i systematycznie uprawiania aktywność fizyczna należy do najważniejszych czynników wpływających na stan zdrowia, jakość życia i długowieczność gatunku ludzkiego¹⁵⁵.

Zdrowie fizyczne i psychiczne są ze sobą powiązane; jako pierwszy na problem ten zwrócił uwagę Freud (1856–1939). W dolegliwościach psychosomatycznych często najlepszym lekarstwem jest dobre słowo lekarza lub bliskiej osoby, ale załagodzić tego rodzaju niedomagania można i samemu. Dłuższy wypoczynek, systematyczny relaks na świeżym powietrzu, gimnastyka, regularne ćwiczenia relaksująco-koncentrujące są ku temu najlepszą drogą¹⁵⁶. Dla uzyskania szybkiej poprawy stanu zdrowia potrzebna jest zmiana negatywnych przyzwyczajeń. Tylko praktyczne przyswojenie ćwiczeń fizycznych daje przyjemne uczucie własnego wpływu na zdrowie¹⁵⁷. Kluczem do osiągnięcia sukcesu są motywacja, regularne ćwiczenia, otwarty umysł i czerpanie doświadczenia z życia¹⁵⁸.

Według J. Kędzior i M. Wawrzak-Chodaczek styl życia, będący standardowymi reakcjami i wzorcami zachowań powstałych w wyniku długookresowych procesów

¹⁵² W. Muszyński, *Czas ukoi nas...*, op. cit., s. 189–191.

¹⁵³ B. Maj, *Spoleczne uwarunkowania rekreacji ruchowej i turystyki młodzieży wielkomejskiej*, Impuls, Kraków 2007, s. 17–18.

¹⁵⁴ P. Wład, *Geografia – Człowiek gospodarzem Ziemi*, Wydawnictwo Oświatowe Ortus, Warszawa 2006, s. 168.

¹⁵⁵ M. Dutkowski (red.), *Problemy turystyki i rekreacji*, t. 2, Implus, Szczecin 2009, s. 116.

¹⁵⁶ Z. Przybylak, *Tajemnice zdrowego i naturalnego życia*, Wydawnictwo Domena, Bydgoszcz 1990, s. 94.

¹⁵⁷ M. Sygitt, *Wychowanie zdrowotne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1997, s. 163.

¹⁵⁸ S. Shivapremananda, *Joga. Sposób na stres*, Wydawnictwo Bis, Warszawa 2004, s. 35.

socjalizacji, może stanowić wzorzec dla zróżnicowanych typów zachowań. Wśród nich autorki wyróżniają wzorce związane z dbałością o zdrowie, jak również z turystyką, rekreacją i aktywnością sportową¹⁵⁹.

Zdrowy styl życia to „sposób bycia wynikający z wzajemnego oddziaływania człowieka i warunków, w jakich żyje oraz indywidualnych wzorców zachowania, które zostały określone przez czynniki społeczno-kulturowe i osobiste cechy charakteru”¹⁶⁰.

Współczesny styl życia, nazywany cywilizacyjnym, znacznie odbiega od ideału w zakresie dawki ruchu koniecznej dla utrzymania zdrowia i kondycji fizycznej. Przy coraz bardziej powszechnym w krajach rozwiniętych dostępie do dóbr konsumpcyjnych w tym żywności, człowiek w mniej lub bardziej świadomy sposób doprowadza do obniżenia sprawności oraz narażony jest na różnego rodzaju problemy zdrowotne¹⁶¹. Świadomość potrzeb w zakresie aktywnego stylu życia znacząco wzrasta, deklaruje ją 30% społeczeństwa. Natomiast około 7% Polaków realizuje rekreację ruchową w miarę regularnie, co w porównaniu z europejskimi liderami Finlandią (30,2%) czy Hiszpanią (23,7%) nie jest wynikiem oczekiwanym¹⁶².

Według J. Merskiego kultura fizyczna staje się dla ludzi dorosłych i starszych zajęciem obowiązkowym, z rygiorem systematyczności. Spośród wszystkich czynników oddziałujących negatywnie na zdrowie człowieka (zazwyczaj oddziałujących stale) należy uznać zmniejszenie jego aktywności ruchowej¹⁶³.

Zdrowy styl życia jest istotą funkcjonowania w czasach pogoni za sukcesem zawodowym, pieniędzmi w czasach dynamicznych zmian cywilizacyjnych. Może chronić społeczeństwo przed chorobami, zapewnia lepsze samopoczucie. Problemem nieprawidłowego stylu życia, jest brak aktywności rekreacyjnej, złe nawyki w odżywianiu, spożywanie znacznych ilości alkoholu, kawy oraz palenie tytoniu. Zdrowy styl życia to umiejętne korzystanie z dobrodziejstw sauny, masażu, ośrodków odnowy biologicznej *wellness* i *spa*.

A. Ronikier na podstawie badań Centrum Badania Opinii Społecznej stwierdza, że Polakom, zdrowie kojarzy się najczęściej ze skutecznością leczenia i zwalczaniem choroby w czasie jej istnienia¹⁶⁴. Światowa Organizacja Zdrowia zdefiniowało zdro-

¹⁵⁹ J. Kędzior, M. Wawrzak-Chodaczek (red.), *Czas wolny w różnych jego aspektach*, Warszawa 2000, s. 6–7.

¹⁶⁰ M. Kwilecka, Z. Brożek, *Bezpośrednie funkcje rekreacji*, Wydawnictwo AlmaMer, Warszawa 2007, s. 95.

¹⁶¹ I. Kielbasiewicz-Drozdowska, W. Siwiński (red.), *Teoria i metodyka rekreacji. Zagadnienia podstawowe*, AWF w Poznaniu, Poznań 2001, s. 45.

¹⁶² A. Dąbrowski (red.), *Zarys teorii rekreacji ruchowej*, Wydawnictwo AlmaMer, Warszawa 2006, s. 101.

¹⁶³ J. Merski, *Wpływ uprawiania turystyki kwalifikowanej przez ludzi dorosłych na ich sprawność motoryczną*. Praca doktorska, Akademia Wychowania Fizycznego, Wydział Turystyki i Rekreacji, Poznań 2001, s. 5.

¹⁶⁴ A. Ronikier, *Fizjologia wysiłku w sporcie, fizjoterapii i rekreacji*, [w:] W. Gaworecki, Z. Mroczyński (red.), *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2008, s. 23.

wie jako „nie tylko brak choroby i niedołęstwa, ale stan dobrego fizycznego, psychicznego i społecznego samopoczucia”¹⁶⁵, ujmując zdrowie w trzech płaszczyznach: fizycznej, psychicznej i społecznej.

Styl życia, to zespół zachowań i ogólna filozofia życia jednostki lub grupy, zależy od postaw, wartości, wiedzy, umiejętności życia, polityki i organizacyjnej struktury rodziny i społeczeństwa¹⁶⁶. Wśród tych wielu uwarunkowań, są zależne i niezależne od jednostki. Styl życia jest wypadkową uwarunkowań i wyborów u dzieci wyboru dokonywanego najczęściej przez rodziców i nauczycieli, a u młodzieży i dorosłych zwykle osobiście i z pełną świadomością¹⁶⁷.

Styl życia to sposób oparty o wzajemny związek pomiędzy warunkami życia w szerokim sensie, a indywidualnymi wzorami zachowań zdeterminowanymi przez czynniki społeczno-kulturowe i cechy indywidualne. Może różnić się w zależności od wielu istotnych aspektów: wieku, płci, miejsca zamieszkania, pochodzenia społecznego, przynależności etnicznej czy religii. Zdaniem A. Tyszki styl życia można rozumieć jako kulturowo uwarunkowany stopień i sposób zaspokajania potrzeb i aspiracji za pomocą posiadanych możliwości¹⁶⁸.

Według A. Sicińskiego styl życia znamieny dla danej zbiorowości ludzkiej oznacza charakterystyczny dla tej zbiorowości sposób bycia w społeczeństwie. A sposób bycia to nic innego, jak specyficzny zespół codziennych zachowań w środowisku zawodowym, społecznym i w rodzinie.

Najogólniej, styl życia ludzi można określić na podstawie wzorów ich codziennych zachowań, albowiem styl życia jednostek i całych grup społecznych przejawia się najczęściej poprzez różnorodne sposoby realizacji potrzeb materialnych i kulturalnych, które rzutują na odmiennosc stylu życia¹⁶⁹.

A. Siciński wyróżnia style życia: styl jednostkowy, przyjacielsko-rodzinny i publiczny. Dla stylu jednostkowego charakterystyczna jest tendencja do przypisywania szczególnej roli zachowaniom związanym z zaspokajaniem osobistych potrzeb. W przyjacielsko-rodzinnym stylu życia dominują kontakty i motywacje związane z bezpośrednimi kontaktami międzyludzkimi, a styl publiczny oznacza uczestnictwo w grupach społecznych. Przyjmując, że styl życia wyznacza główne cele życiowe, obiektami zainteresowania jednostki mogą być: polityka, życie rodzinne, aktywność rekreacyjna. Wśród wielu różnorodnych możliwości aktywnego wy-

¹⁶⁵ M. Kwilecka, Z. Brożek: *Bezpośrednie funkcje...*, op. cit., s. 87.

¹⁶⁶ B. Woynarowska, *Edukacja zdrowotna – podręcznik akademicki*, PWN, Warszawa.

¹⁶⁷ W. Pańczyk, *Wychowanie fizyczne dla zdrowia: aktywność fizyczna w plenerze wobec zdrowotnych potrzeb człowieka cywilizacji konsumpcyjnej*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2012.

¹⁶⁸ A. Tyszka, *Uczestnictwo w kulturze. O różnorodności stylów życia*, PWN, Warszawa 1971, s. 19.

¹⁶⁹ Z. Sufin, *Jakość życia i sposób życia społeczeństwa socjalistycznego*, [w:] *W kręgu ideologicznych dyskusji*, Książka i Wiedza, Warszawa 1975.

korzystania czasu wolnego, za jedne z ważniejszych uważa się turystykę, która zaspokaja poza miejscem zamieszkania oraz rekreację w miejscu zamieszkania potrzeby aktywności fizycznej i intelektualnej jednostki ludzkiej¹⁷⁰.

Uczestnictwo społeczeństwa w turystyce oznacza podejmowanie podróży poza miejsce zamieszkania w celach uznawanych za turystyczne. Miernikami aktywności turystycznej są liczba wyjazdów w danym roku oraz poniesione na nie wydatki przez gospodarstwa domowe. Elementy te według S. Bosiackiego określane są wspólnym mianem konsumpcji turystycznej¹⁷¹.

Uczestnictwo w turystyce lub rekreacji, jak każde inne działanie ludzkie, uwarunkowane jest różnymi potrzebami. Na ogół pojęcie potrzeb ludzkich oznacza brak czegoś, co wprowadza jednostkę w niepożądany stan będący zwykle motywem do działania w kierunku odpowiedniej zmiany tego stanu, czyli zaspokojenia potrzeby¹⁷².

W zakresie klasyfikacji potrzeb największą liczbę zwolenników uzyskała teoria A. Masłowa, zgodnie z którą wyróżnić można dwa rodzaje potrzeb: potrzeby wynikające z niedostatku oraz potrzeby ludzkiego rozwoju¹⁷³. Zdaniem S. Bosiackiego spośród licznych grup motywów dwie zdają się mieć decydujące znaczenie: motywy migracji oraz motywy regeneracji¹⁷⁴.

Zróźnicowanie uczestnictwa w turystyce i rekreacji wynika z różnorodności treści oraz form także uwarunkowań i okoliczności ich realizacji. Uczestnictwo w turystyce, rekreacji i w kulturze fizycznej, uznaje się jako integralną składową uczestnictwa w kulturze i traktuje jako dziedzinę konsumpcji kulturalnej odnoszącej się do zbioru wartości, norm, sposobów kreacji ludzkiego ciała i ducha, a także stosunków społecznych¹⁷⁵.

W. Kocemba¹⁷⁶ podkreśla, że uczestnictwo w kulturze fizycznej jest procesem uwarunkowanym społecznie i w określonych warunkach może być pełniejsze, bogatsze i obejmujące liczne formy, w innych natomiast ubogie i jednostronne. Pewne czynniki społeczne sprzyjają rozwojowi uczestnictwa w kulturze fizycznej, inne ten rozwój hamują. Płeć, wiek, sytuacja rodzinna, wykształcenie i przynależność spo-

¹⁷⁰ A. Siciński, *Styl życia. Przemiany we współczesnej Polsce*, PWN, Warszawa 1978.

¹⁷¹ S. Bosiacki, *Spoleczne aspekty rozwoju turystyki w Polsce*, [w:] *Sport, rekreacja ruchowa i turystyka*, Poznań 1996.

¹⁷² A. Kamiński, *Krajoznawstwo jako problem kultury masowej*, „Nowa Szkoła” 1971, nr 7–8.

¹⁷³ Ibidem.

¹⁷⁴ S. Bosiacki, *Konsumpcja dóbr i usług turystycznych w gospodarstwach domowych*, Instytut Turystyki, Warszawa 1987.

¹⁷⁵ M. Ponczek, *Z genezy polskiej turystyki zorganizowanej i niezorganizowanej w Zagłębiu Dąbrowskim (do 1939 roku)*, [w:] M. Orlewicz-Musiał, R. Wasztyl (red.), *Przeszłość polskiej kultury fizycznej*, Zeszyty Naukowe AWF Kraków, nr 189, Kraków 2004.

¹⁷⁶ W. Kocemba, *Spoleczne zróźnicowanie uczestnictwa w kulturze fizycznej*, [w:] Z. Krawczyk (red.), *Socjologia kultury fizycznej*, Wydawnictwa Dydaktyczne, AWF, Warszawa 1995.

leczno-zawodowa, wielkość dochodów – to cechy wpływające na poziom i charakter uczestnictwa w kulturze fizycznej.

Według S. Bosiackiego, zaspokojenie potrzeb wypoczynku turystycznego-rekreacyjnego uzależnione jest od sytuacji materialnej rodziny, jej wewnętrznej struktury oraz wynikającej stąd określonej hierarchii potrzeb konsumpcyjnych jako całości¹⁷⁷.

7.1. Styl życia – czas wolny i jego funkcje

Rekreacja ruchowa to specyficzny psychofizyczny trening zdrowotny. Termin ten określa zespół zachowań, które realizuje człowiek w wolnym czasie, utożsamiany jest wypoczynkiem, regeneracją sił, usuwaniem skutków zmęczenia. Identyfikuje się z marką „rekreacja” różnorakie formy zachowań, podejmowane poza obowiązkami zawodowymi, domowymi i społecznymi dla odpoczynku, rozrywki, samodoskonalenia¹⁷⁸. Obejmuje też wszystkie zajęcia o treści hobbystycznej, ruchowej, sportowej, turystycznej lub rozrywkowej, które człowiek realizuje z własnej chęci w czasie wolnym dla odpoczynku, przyjemności i rozwoju własnej osobowości¹⁷⁹.

Pojęcie czasu wolnego i rekreacji występują najczęściej razem, gdyż zgodnie z definicją wszelką aktywność rekreacyjną można podejmować wyłącznie w czasie wolnym – obok dążenia do homeostazy, jest to warunek konieczny, aby zajęcia można zauważać za rekreacyjne. Obydwa zjawiska mieszczą się w obrębie rozpatrywanej w kategoriach społecznych bytu, określając możliwości zaspokajania podstawowych aktywności wypoczynku¹⁸⁰.

Rekreacją są te zajęcia, których celem jest odpoczynek, rozrywka lub rozwój własny wykonywany w czasie pozostającym wyłącznie do dyspozycji jednostki. Ten czas wolny od obowiązków zawodowych, społecznych i domowych nosił miano „wczasów”¹⁸¹. Jego zagospodarowanie zajęciami rekompensującymi nagromadzone zmęczenie jest ważnym procesem społecznym. Chodzi o wytworzenie w społeczeństwie potrzeb i umiejętności spędzania czasu wolnego by dostarczając rozrywki, przyjemności służył wszechstronnemu rozwojowi i wydolności psychofizycznej człowieka, wzbogacał jego osobowość. Przez wydolność psychofizyczną ustroju rozumiemy zdolność do wykonywania wysiłku bez odczuwanego zmęczenia i za-

¹⁷⁷ S. Bosiacki, *Konsumpcja dóbr...*, op. cit.

¹⁷⁸ M. Demel, W. Humen, *Wprowadzenie do rekreacji fizycznej*, Sport i Turystyka, Warszawa 1970, s. 7.

¹⁷⁹ T. Wolańska (red.), *Rekreacja ruchowa i turystyka*, AWF, Warszawa, 1989, s. 9.

¹⁸⁰ Z. Krawczyk, *Kultura fizyczna*, [w:] Z. Krawczyk (red.), *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. Kultura fizyczna, sport*, Instytut Kultury, Warszawa 1997.

¹⁸¹ W. Okoń, *Wszystko o wychowaniu*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1999, s. 245.

burzeń homeostazy, czyli odporność na zmęczenie – tolerancję na wysiłek psychofizyczny¹⁸². Wydolność organizmu jest cechą, którą można mnożyć przez systematyczne usprawnianie, zwiększając adaptację do podejmowania wysiłku. Stanowi ważny składnik zdrowego stylu życia, jest bowiem podstawą sprawności funkcjonalnej człowieka, wyznacza jego sprawność zdrowotną. Sprawność zdrowotna funkcjonalna jest zdrowotna z jakością życia, a jej odpowiedni stan ma decydujące znaczenie w profilaktyce chorób cywilizacyjnych¹⁸³.

O poziomie zdrowia osobnika decyduje jakość i ilość systematycznych zachowań rekreacyjnych. Aktywność fizyczna jest najprostszym i najskuteczniejszym środkiem doskonalenia komponentów sprawności zdrowotnej, której koncepcja zbliżona jest do przyjętego w antropomotoryce pojęcia „zdolności motoryczne”. Rozumie się przez nie strukturalne i funkcjonalne właściwości organizmu, warunkujące zakres i sposoby fizycznego działania¹⁸⁴.

Rekreacja rozumiana jest jako proces wspomaganie i odtwarzania zasobów energetycznych organizmu, a także jako cel wypoczynku¹⁸⁵. Wypoczynek czynny może być stosowany przy umiarkowanych stanach zmęczenia psychofizycznego. W poważniejszych stanach zmęczenia zalecany jest odpoczynek bierny odpowiednio dobrany i dawkowany¹⁸⁶. Wypoczynek nieodłącznie wiąże się z pojęciem czasu wolnego¹⁸⁷. Za czas wolny uważa się część dnia, tygodnia, roku, która pozostaje po wypełnieniu obowiązków zawodowych, domowych, szkolnych i która przeznaczona jest na relaks, radość, zabawę i dobrowolny rozwój osobowościowy czy społeczny. Wyróżnia się czas wolny krótki w trakcie dnia codziennego, średni w ramach weekendu, długi czas wakacyjno-urlopowy¹⁸⁸. Wszystkie trzy mają zastosowanie w organizacji wypoczynku i rekreacji przy wykorzystaniu różnorodnych form jego zagospodarowania, jak turystyka, sport, teatr, filharmonia, wystawy, muzea, zabawy, kolekcjonerstwo, hobby, aktywność społeczna¹⁸⁹. Wyróżnia się również według treści podejmowanych czynności¹⁹⁰ działalność twórcza, nauka, samokształcenie, in-

¹⁸² A. Ronikier, *Fizjologia sportu*, Biblioteka Trenera, Warszawa 2001.

¹⁸³ W. Osiński, *Koncepcja „health-Related fitness” jako teoretyczna podstawa we współczesnym systemie wychowania fizycznego*, [w:] R. Muszkieta, M. Bronikowski (red.), *Wychowanie fizyczne w nowym systemie edukacyjnym*, AWF, Poznań 2000; H. Kuński, *Wpływ obciążeń w treningu zdrowotnym na wskaźniki zdrowia pozytywnego u osób dorosłych*, [w:] T. Wolańska (red.), *Aktywność fizyczna a zdrowie*, PTNKF, Warszawa 1995.

¹⁸⁴ J. Raczek, *Koncepcja strukturalizacji i klasyfikacji motoryczności człowieka*, [w:] W. Osiński (red.), *Motoryczność człowieka – jej struktura, zmienność i uwarunkowania*, AWF, Poznań 1993.

¹⁸⁵ W.Z. Traczyk, *Filozofia człowieka w zarysie*, PZWL, Warszawa 2002.

¹⁸⁶ H. Różański, *Anatomia i fizjologia wysiłku*, PWSZ, Krosno 2002.

¹⁸⁷ K. Czajkowski, *Wychowanie do rekreacji*, WSIP, Warszawa. 1979, s. 10.

¹⁸⁸ S. Toczek-Werner (red.), *Podstawy rekreacji i turystyki*, AWF, Wrocław 1998.

¹⁸⁹ A. Kamiński, *Czas wolny i jego problematyka społeczno-wychowawcza*, PWN, Warszawa 1965, s. 148–199.

¹⁹⁰ B. Gruszyn, *Czas wolny. Aktualna problematyka*, PWN, Warszawa 1970, s. 25.

dywidualne korzystanie z kultury, zaspokajanie potrzeb o charakterze widowiskowym – imprezy sportowe, kino, teatr, koncerty, uprawianie sportu, turystyki, spotkania towarzyskie, zajęcia kulturalne. Wśród form rekreacyjnych mających miejsce w czasie wolnym można wymienić zajęcia amatorskie, potrzeby i zajęcia aktywne fizycznie i towarzysko konsumpcyjne¹⁹¹.

W doborze form służących podejmowania form aktywności rekreacyjnej w stylu życia, wyróżnić można ich specyfikę, czyli swoistą odmienność, a także charakterystyczne podobieństwo cech postępowania i zachowania. W codziennym zachowaniu jednostki bądź grupy zauważalna jest manifestacja swoistych w pełni podobnych lub różniących się cech¹⁹². Na kulturę indywidualną jednostki, czyli styl życia ma wpływ międzypokoleniowy przekaz wartości i postaw częściowo zależny od statusu społecznego, w jakim człowiek żyje. Kształtuje się przez całe życie i ulega nieustannym przeobrażeniom. Na kreowanie stylu wpływa wykształcenie, dochody, charakter pracy, pochodzenie społeczne, wiek i płeć. Na styl życia składają się cechy, zachowania codzienne¹⁹³.

- poziom i charakter konsumpcji,
- życie rodzinne,
- charakter kontaktów społecznych,
- uczestnictwo w kulturze,
- rodzaj mieszkania i wyposażenia,
- ruchliwość społeczna i przestrzenna,
- sposób wyrażania siebie,
- rekreacja i ochrona zdrowia.

Brak aktywności ruchowej i jej ograniczanie, powoduje, że rekreacja fizyczna staje się powinnością, koniecznością, wynikającą nie tylko z założeń socjopedagogicznych polecających kształtowanie określonego stylu-trybu życia, ale przede wszystkim z surowych nawyków higieny somatycznej i psychicznej¹⁹⁴. Celem rekreacji ruchowej jest zaspokojenie potrzeb ruchu niezbędnego dla zdrowia, poprawa i utrzymanie sprawności, wydolności, dobrej kondycji psychofizycznej, osiąganie przyjemności i zadowolenia z wysiłku fizycznego jest dobrostanem i relaksem.

Rekreacja jako specyficzna forma ludzkiej aktywności obwarowana jest regułami, których spełnienie stanowi o zakwalifikowaniu i uporządkowaniu jej wszelkich

¹⁹¹ Z. Skóżyński, *Z zagadnień wolnego czasu ludności miast w Polsce*, „Socjalizm a czas wolny” dodatek do miesięcznika „Problemy Pokoju i Socjalizmu” 1965, nr 1, s. 13.

¹⁹² A. Płotka, *Zdrowy styl życia psychicznego*, NeuroCentrum, Lublin 2003.

¹⁹³ Z. Słońska, M. Misiura, *Promocja zdrowia. Słownik podstawowych terminów*, Agencja Promo-lider, Warszawa 1993.

¹⁹⁴ M. Demel, W. Humen, *Wprowadzenie do...*, op. cit., s. 52.

form i przejawów. Niezależnie od zewnętrznych różnic zachowania rekreacyjne spełniają zasady:

- czasu wolnego: rekreacja fizyczna ma miejsce wyłącznie w czasie wolnym;
- dowolności: jest formą zajęć dowolnych, może przybierać najróżniejsze formy, a ich wybór jest podyktowany indywidualnymi preferencjami jednostki;
- dobrowolności: zachowania rekreacyjne są podejmowane z własnego wyboru bez jakiegokolwiek przymusu administracyjnego, moralnego, ekonomicznego lub innego zewnętrznego względem jednostki;
- indywidualizacji: przy wyborze zachowań rekreacyjnych uwzględnia indywidualne preferencje, możliwości i zainteresowania człowieka;
- wypoczynku: stanem osiąganym dzięki zachowaniom rekreacyjnym jest uczucie spokoju i odprężenia, prowadzące do zachowania homeostazy organizmu; rekreacja jest podejmowana w celu wypoczynku, relaksu, wytchnienia, ale nigdy nie jest próżnowaniem czy nudzeniem się;
- respektowania dobra indywidualnego i społecznego: jest czynnością społecznie użyteczną, powinna przyczyniać się do doskonalenia tych cech charakteru, które są pożądane z punktu widzenia indywidualności człowieka, ale także jego możliwości pracy i życia społecznego;
- komplementarności: w zależności od charakteru wykonywanej pracy obowiązkowej jest formą biernego lub czynnego odpoczynku – nie może zatem kolidować z pracą i z gotowością do niej;
- adekwatności: jest formą równoważeniem jednostronności wysiłku obowiązkowego, zatem powinna stanowić zajęcie angażujące alternatywną stronę funkcjonowania człowieka;
- atrakcyjności: jest ciekawym doświadczeniem, przygodą, okazją do poznawania czegoś nowego;
- dostępności: musi być przystępna, a jej cele powinny być osiągalne, niezbyt odległe i realne;
- egalitaryzmu: musi być dostępna dla wszystkich, niezależnie od wieku, pozycji społecznej i ekonomicznej, talentu i zdolności czy nadziei na sukces;
- pozytywnego zaangażowania (przyjemności): musi przynosić zadowolenie i radość z samego udziału, a nie tylko z ostatecznego produktu czy wyniku;
- socjalizacji: musi spełniać funkcje wychowawcze lub samowychowawcze, powodować pozytywne zaangażowanie w życie społeczne;
- uspołecznienia: nie może kolidować z interesem społeczeństwa, a kiedy jest oparta na ruchu społecznym lub współdziałania z nim, uczestnicy powinni brać udział w planowaniu, przeprowadzeniu i przygotowaniu programu, nawet w zorganizowanej rekreacji.

Zajęcia spełniające wymienione zasady traktowane mogą być autotelicznie (aktywność dla samej aktywności), ale i w mniejszym i większym stopniu instrumentalnie: do spełniania własnych zainteresowań, do samorealizacji, traktowane jako środek dbałości o zdrowie, sylwetkę, sprawność i kondycję fizyczną. Rekreacja to nie tylko określony sposób zagospodarowania, wypełniania czasu wolnego¹⁹⁵, ale również sfera dobrowolności, luzu, komfortu, spadku napięcia zadaniowego, osiągania przyjemności funkcjonalnej, umożliwiająca autoekspresję, kreację i rozwój osobowości, odnowę i pomnażanie potencji psychofizycznej¹⁹⁶. Wybór zajęć rekreacyjnych musi być zatem sprawą indywidualną i podyktowany podmiotowymi potrzebami jednostki.

Istotą rekreacji są cechy, które można sklasyfikować¹⁹⁷ jako:

- aktywność, która dostarcza zadowolenia, radości, miłych i przyjemnych wrażeń, umożliwia odprężenie, relaks i obniżenie poziomu samokontroli emocjonalnej;
- dobrowolność, czyli poczucie swobody wyboru i możliwości podejmowania działań w zgodzie z własnymi wartościami, preferencjami i zamiłowaniem;
- odmiennność w stosunku do zadań i obowiązków dnia codziennego, czynności związanych z pracą zawodową i prowadzeniem domu;
- bezinteresowność, która charakteryzuje się przede wszystkim brakiem motywów natury ekonomicznej przy podejmowaniu zachowań wolnoczasowych;
- zabawę i rozrywkę, czyli możliwość przeniesienia się w rzeczywistość umowną, rzeczywistość zabawy, gdzie obowiązują inne, mniej surowe wartości, w której wiele działań podejmuje się z pobudek autotelicznych.

W kontekście przeciwdziałania ujemnym następstwom przemian cywilizacyjnych twórcze podejście do rekreacji stanowić może jedno z zadań rozwojowych człowieka, a niewątpliwie aktywność ruchowa jest formą rekreacji, która powinna być jak najszybciej włączona w repertuar behawioralny człowieka postindustrialnego. O tym rodzaju aktywności, która może stać się istotnym elementem różnych stylów życia przyszłości¹⁹⁸.

¹⁹⁵ W. Siwiński, *Pedagogika kultury fizycznej w zarysie*, AWF Poznań 2000, s. 156.

¹⁹⁶ T. Wolańska, *Leksykon. Sport dla wszystkich – rekreacja ruchowa*, AWF, Warszawa 1997, s. 59.

¹⁹⁷ R. Winiarski, *Czas wolny i rekreacja w perspektywie roku 2000. Prognoza i bariery rozwoju*, AWF Warszawa, „Kultura Fizyczna” 1997, nr 9–10.

¹⁹⁸ A. Siciński (red.), *Styl życia. Przemiany we współczesnej Polsce*. PWN, Warszawa 1978.

7.2. Aktywność turystyczno-rekreacyjna elementem zdrowego stylu życia

Na bytowanie współczesnego człowieka składa się wiele czynników, głównie to nawyki i zachowania mające na celu ochronę szeroko pojętego zdrowia i utrzymanie jak najwyższej jego jakości¹⁹⁹. Zdrowy styl życia wiąże się ściśle z umiejętnością dokonywania wyboru wzorów racjonalnych zachowań prozdrowotnych, w tym głównie rekreacyjnych. Racjonalnie dobierane i stosowane formy aktywności, a przede wszystkim ruch oznaczają ważne konsekwencje dla zdrowia. Pozytywny wpływ aktywności fizycznej mającej bezpośredni związek ze stanem zdrowia prowadzi do dobrostanu psychofizycznego. Jednak przebieg procesu od uświadomienia sobie wagi problemów zdrowia do decyzji osobistych i zachowań zdrowotnych zależy od wielu czynników. Proces ten koncentruje się na zrozumieniu faktu, że środowisko społeczne oraz aktywność fizyczna i zachowania zdrowotne są głównymi determinantami zdrowia. W procesie tym zdobywa się wiedzę i kształtuje postawy sprzyjające zdrowiu. Ważne znaczenie w kształtowaniu postaw prozdrowotnych mają środki masowego przekazu. Obejmują podnoszenie świadomości społecznej, kreowanie właściwego klimatu wokół problemów zdrowotnych oraz poradnictwo z zakresu zagrożeń zdrowia. Przyjmują postać reklamy, marketingu, serwisu informacyjnego wykorzystując do tego celu radio, telewizję, prasę i inne formy przekazu. Działania te ukierunkowane są na zmiany zachowań jednostki społeczności lokalnych i społeczeństwa w płaszczyźnie dbałości o zdrowie. Odnosi się to szczególnie do braku aktywności fizycznej, braku kontaktu ze środowiskiem naturalnym oraz niezaspokojenia potrzeb ambicjonalnych i emocjonalnych. Aktywność ruchowa stanowi także czynnik pomocniczy w leczeniu przykrych nastrojów związanych z menstruacją, zmniejsza i minimalizuje syndrom napięcia przedmiesiączkowego oraz bolesne miesiączki²⁰⁰. Ma wpływ na psychofizyczną równowagę ustroju na przestrzeni całego cyklu²⁰¹. Daje silne korzystne skojarzenia między wysiłkiem fizycznym a stanami psychicznymi w czasie trwania cyklu²⁰². Medycyna mimo

¹⁹⁹ J. Baker, *Lifestyle Questionnaire*, [w:] P. Jordan (red.), *Fitness Theory and Practice*, AFAA, Sherman Oaks, California 1997.

²⁰⁰ M. Lipowski, *Rekreacja ruchowa kobiet jako zachowanie prozdrowotne – uwarunkowania a motywy uczestnictwa*, [w:] K. Kwilecki, *Rozważania o czasie wolnym – wybrane zagadnienia*, GWSH, Katowice 2011, s. 98.

²⁰¹ P.Y.L. Choi, P. Salmon, *How do women cope with menstrual cycle changes*, „British Journal of Clinical Psychology” 1995, s. 139-151.

²⁰² J.C. Prior, Y. Vigna, *Conditioning exercise and premenstrual symptoms*, „The Journal of Reproductive Medicine” 1987, s. 423-428.

postępu²⁰³, jaki obserwowany jest w ostatnich latach, bez udziału rekreacji nie ma możliwości ochrony człowieka przed kalectwem, niedołążnością i niepełnosprawnością. Tak więc rekreacja ze wszystkimi obszarami funkcjonowania obok medycyny jest środkiem leczniczym, naprawczym i wyrównującym²⁰⁴.

Turystyka ma znaczenie zdrowotne, polega na wyrwaniu człowieka z niezdrowego środowiska i wprowadzeniu w środowisko na przykład przyrodnicze. To odzyskiwanie sił, regeneracja i leczenie. Odnawia fizyczną i duchową siłę zużytą na pracę, naukę i inne obowiązki. Turystyka oznacza podróże lub wędrówki odbywane w wolnym czasie dla wypoczynku, rozrywki i zdobywania nowych doświadczeń. Obejmuje ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych lub innych poza swoim codziennym otoczeniem z wyłączeniem wyjazdów, których głównym jest praca zawodowa²⁰⁵. Termin turystyka należy do obiegowych pojęć większości języków europejskich. Jego początkowe, kulturowe czy środowiskowe zróżnicowanie uległo zatarciu i w powszechnym zrozumieniu oznacza podróże lub wędrówki odbywane w czasie wolnym, rozrywki i zdobywanie nowych doświadczeń. Jest zjawiskiem bardzo zróżnicowanym, jej struktura i znaczenie zmieniają się zależnie od sytuacji międzynarodowej, okoliczności wewnętrznych poszczególnych krajów oraz systemu instytucji zapewniających jej funkcjonowanie²⁰⁶.

Turystyka jest sposobem spędzania czasu wolnego, jest jednym z przejawów tego, jak praca i wypoczynek są zorganizowane jako odrębne i regulowane obszary praktyki społecznej w społeczeństwach nowoczesnych²⁰⁷. Turystyka to także zespół stosunków i zjawisk mających związek z podróżowaniem lub pobytem osób przyjezdnych niezmiennych stałego osiedlenia oraz niepodjęających działalności zarobkowej. Turystyką według K. Przecławskiego jest całokształt zjawisk ruchliwości przestrzennej, związanych z dobrowolną, czasową zmianą miejsca pobytu, rytmu i środowiska życia oraz z wejściem w styczność osobistą ze środowiskiem odwiedzanym (przyrodniczym, kulturowym bądź społecznym). Turystyka i wszystkie turystyczne formy rekreacji obok walorów zdrowotnych, zaspokajają potrzeby poznawcze, towarzyskie, utylitarne, ludyczne. Wysilek fizyczny w czasie wędrówek regulowany jest indywidualnie, samooceną komfortu psychicznego, rytmem oddychu, wartością tętna. Wszystkie formy zajęć w plenerze można urozmaicić ćwicze-

²⁰³ W. Hollmann, *Körperliches Training als Prävention von Herz-Kreislaufkrankheiten*, Hippokrates – Verlag, Stuttgart, 1965.

²⁰⁴ M. Kwilecka, B.J. Kunicki, *Bariery rozwoju rekreacji fizycznej*, „Rekreacja Fizyczna” 1976, nr 4–6.

²⁰⁵ G. Gołembski, *Kompendium wiedzy...*, op. cit., s. 19.

²⁰⁶ Z. Krawczyk, *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. Kultura fizyczna, sport*, [w:] K. Kwilecki, *Rozważania o czasie wolnym – wybrane zagadnienia*, GWSH, Katowice 2011, s. 34.

²⁰⁷ E. Dunning, *O emocjach w sporcie i wypoczynku*, [w:] K. Kwilecki, *Rozważania o czasie wolnym – wybrane zagadnienia*, GWSH, Katowice 2011, s. 34.

niami gimnastycznymi czy grami rekreacyjnymi²⁰⁸. Turystyka jest zarazem gimnastyką, zabawami i grami ruchowymi oraz sportem oraz podstawowym środkiem wychowania fizycznego, służy do prawidłowej budowy ciała, rozwijania sprawności ruchowej, podnoszenia odporności i zdrowia organizmu, wyrabiania nawyków rekreacji czynnej, można w niej docenić walory zdrowotne i ruch, który w bezpośrednim zetknięciu z przyrodą oddziałuje regenerująco, wyswobadzająco i równoważąco, pozwala podtrzymywać sprawność i zdrowie do późnych lat życia. Można w niej szukać okazji do wyżycia się, do wysiłku sięgającego niekiedy granicy wyszynu sportowego²⁰⁹. Przez wiele lat turystyka należała do potrzeb wyższego rzędu. Rozwój społeczno-gospodarczy krajów, wzrost poziomu życia, wzrost znaczenia jakości życia powodują, że turystyka przechodzi do grupy potrzeb podstawowych. Jeżeli potrzeby stanowią punkt wyjścia zachowań ludzkich, to motywy określają zachowanie konsumentów oraz bezpośrednią przyczyną ludzkich działań. Każda czynność człowieka powodowana jest motywami, które nim kierują, określają rodzaj działań i cel. Najczęściej motywy określane są jako czynnik psychiczny wyznaczający postępowanie w danej sytuacji. Decyzje podjęcia podróży są zwykle bardzo złożone, dlatego trudno jest ustalić jednolitą listę motywów uprawiania turystyki. Podróże turystyczne mogą być motywowane więcej niż jedną przyczyną, struktura motywacji turystycznych ma charakter dynamiczny, ulega przemianom na skutek zmian w systemie potrzeb, warunków życia, zmian osobowości, doświadczeń i przeżyć zdobytych w poprzednich podróżach. Można wyróżnić pewne podstawowe powtarzające się motywy:

- Motyw wypoczynkowy i zdrowotny. Turystyka to odzyskiwanie sił, regeneracja i leczenie. Podróżowanie odnawia, przywraca siłę zużytą podczas codziennego życia, pracy, nauki.
- Motyw poznawczy. Turystyka poszerza horyzonty, podnosi poziom wiedzy, przyczynia się do wzrostu poziomu wykształcenia, rozszerza znajomości świata, wyrobienia postaw i osobowości, podniesienia kultury ogólnej. Ludzie podejmują podróże turystyczne, aby poznać świat, zobaczyć ciekawe zjawiska, korzystać z dóbr kultury, wejść w bezpośredni kontakt z ludnością odwiedzanego kraju, poznać ich styl życia, zachowania, wzorce, tradycje, zwyczaje itp.
- Motyw zmiany. Turystyka jest ucieczką od codzienności. Jest zmianą otoczenia, poszukiwaniem inności, nowości, urozmaicenia, powrotu do natury, poszukiwaniem ciszy, piękna, spokoju a niekiedy samotności.

²⁰⁸ D. Szałtynis, T. Kochańczyk, *Aktywność fizyczna w promocji zdrowego starzenia*, TKKF, Warszawa, 1997, s. 34.

²⁰⁹ W. Lipniacki, *Elementy teorii krajoznawstwa*, Tom I, *Krajoznawstwo jako działalność poznawcza*, PTTK, Szczecin 1985, s. 104.

- Motyw religijny. Poprzez turystykę możemy wypełnić obowiązek religijny. Niejednokrotnie religia nakazuje wiernym odbycie podróży do miejsc czy miejscowości szczególnych pod względem kultu religijnego (np. Rzym, Mekka). Wyznawcy również wybierają się do miejsc świętych z własnej woli. Podczas podróży uczestnicy pielgrzymki korzystają z tych samych co inni podróżujący dóbr i usług turystycznych.
- Motyw służbowy. Duży udział w podróżach krajowych i zagranicznych mają wyjazdy w celach służbowych, na kongresy, konferencje, seminaria, szkolenia, targi oraz podróże motywacyjne itp. Organizacja takich podróży bardzo często zleca jest biurom turystycznym. Osoby wyjeżdżające w celach służbowych mają jednocześnie okazję zwiedzania, zobaczenia czegoś nowego, odpoczynku, nawiązania nowych znajomości.

W wielu przypadkach motywy nakładają się i trudno niejednokrotnie określić, który z nich ma najistotniejsze znaczenie przy podejmowaniu decyzji wyjazdu. Współczesne kierunki rozwoju turystyki charakteryzuje zróżnicowanie oczekiwań, jakie zaspokoić ma wyjazd, co spowodowane jest zróżnicowaniem motywów wyjazdów²¹⁰.

W ostatnich latach turystyka rozwijała się bardzo dynamicznie. Obecnie jest ona stałym elementem życia codziennego społeczeństwa. Obserwuje się wzrost pozycji z gospodarce krajowej. Jako znacząca gałąź gospodarki wpływa na rozwój zagospodarowania przestrzennego regionów i miejscowości turystycznych. Na popularyzację ruchu turystycznego w Polsce ma niewątpliwie wpływ coraz atrakcyjniejsza baza turystyczno-rekreacyjna i możliwości finansowe wczasowiczów. Wzrost ofert, zróżnicowany poziom usług sprzyja rozwojowi turystyki w Polsce. Turystyka umożliwia zapoznanie się z lokalnymi zwyczajami, kulturą, w tym także kulturą narodową (np. malarstwem, rzeźbą, literaturą itd.). Budzi aspiracje intelektualne – jeśli nie od razu, to w przyszłości – do poznania świata w jego złożoności, różnorodności i bogactwie. Odkrywa rzeczy ważne i interesujące, które bardzo często zaskakują i budzą podziw (obiekty przyrodnicze, kulturowe, kultowe)²¹¹.

Turystyka, jako wielowymiarowe i dynamiczne zjawisko współczesnej kultury bytowania społeczeństw, znajduje odzwierciedlenie w różnych sferach życia: społecznej, psychologicznej, kulturowej, przestrzennej i ekonomicznej. Dzięki temu spełnia określone funkcje, pojmowane jako skutki jej rozwoju dla tych licznych sfer współczesnego życia. Mówiąc o funkcjach turystyki, należy mieć na uwadze całościowy kształt skutków jej rozwoju²¹².

²¹⁰ G. Gołębski, *Kompendium wiedzy...*, op. cit., s. 43.

²¹¹ Z. Łyko, *Elementy filozofii turystyki*, [w:] Z. Dziubiński (red.), *Społeczny wymiar sportu*, Warszawa 2003, s. 53.

²¹² K. Przeclawski, *Człowiek a turystyka: zarys socjologii turystyki*, Albis-FHU, Kraków 2004, s. 81.

Rozważając zagadnienie określenia i klasyfikacji funkcji turystyki w przyjętym rozumieniu, warto wskazać na niektóre źródła ich kreacji. Na funkcje turystyki można spojrzeć jako na wynik obiektywnych powiązań z otaczającą rzeczywistością, w której trwa jej rozwój. Można również przyjrzeć się skutkom tego rozwoju z punktu widzenia postulatów polityki państwowej lub środowiskowej jako wyrazu woli i intencji określonych ośrodków decyzyjnych i wiodących podmiotów w gospodarce, programowaniu i organizacji turystyki.

Skutki rozwoju turystyki mogą być oczekiwane, postulowane, a także rzeczywiste. Na przykład rozwój turystyki zdrowotnej może przynosić nie tylko poprawę szeroko rozumianego zdrowia społeczeństwa, lecz także poszerzyć jego stan wiedzy o kraju lub regionie. Dlatego funkcja rzeczywista turystyki zdrowotnej i rzeczywiste skutki jej rozwoju przerastają funkcję oczekiwaną. Bywa również odwrotnie. Postulowana skala zdrowotnej funkcji turystyki może zostać znacząco zmniejszona na skutek wadliwej organizacji usług zdrowotnych, wypoczynkowych itp. Oznacza to, że funkcja rzeczywista jest mniejsza od oczekiwanej, a więc nie spełnia wszystkich oczekiwań.

Funkcje współczesnej turystyki zasługują na systematyczną ocenę. Trzeba również zwrócić uwagę, że skutki rozwoju turystyki mogą zasługiwać na ocenę negatywną, gdy towarzyszą im pewne zjawiska patologiczne, np. dewastacja środowiska przyrodniczego, kulturowego, nielegalny handel, inflacja. W takim przypadku można mówić o dysfunkcjach turystyki.

Zarówno funkcje, jak i dysfunkcje turystyki można rozpatrywać w odniesieniu do przyrody, kultury, człowieka jako jednostki i jako grupy oraz w odniesieniu do gospodarki. Ze społecznego punktu widzenia istnieje konieczność pogłębiania wiedzy o wszystkich skutkach rozwoju współczesnej turystyki, wzmocnienia sił i poszerzenia zakresu występowania skutków pozytywnych oraz redukcji skutków negatywnych.

Zagadnienie funkcji turystyki stanowi poważny problem naukowy o wyraźnie zarysowanych aspektach praktycznych. Układ funkcji i dysfunkcji współczesnej turystyki może być powodem wielu dyskusji. Stanowi jednak próbę klasyfikacji skutków ekspansji turystyki i jej wszechobecności w życiu. Wśród funkcji Gaworecki wymienia:

- Funkcję wypoczynkową – turystyka wypoczynkowa sama w sobie może sprawiać przyjemność i być źródłem radości życia. Jej rozwój jest również konieczny z ekonomicznego punktu widzenia – do odnowy i utrzymania sił fizycznych i psychicznych człowieka, wydatkowanych w pracy i poza nią. Bez wypoczynku ludzie nie mogą działać efektywnie, gospodarka zaś może ponieść znaczne straty. Mimo że postęp techniczno-organizacyjny sprawia, że praca staje się fizycznie coraz łatwiejsza, to coraz bardziej angażuje ona człowieka i wyczerpuje jego siły psychiczne, zmniejszając odporność życiową. Niedostateczny wypoczynek prowadzi często do kumulowania się zmęczenia i przechodzi w stan wyczerpania, grożącymi niebezpiecznymi powikłaniami w organizmie oraz niesprawnością

w pracy i nauce. Temu właśnie może zaradzić uprawianie turystyki. Wypoczynkowa funkcja turystyki, w pełni realizowana, stymuluje rozwój społeczny i gospodarczy, co z kolei tworzy materialno-organizacyjne warunki do urzeczywistnienia omawianej funkcji turystyki. Obiektywny rozwój wypoczynkowej funkcji turystyki wymaga wzrastających wysiłków ekonomicznych. Ponieważ przyczyny wywołujące rozwój tej formy turystyki stają się coraz głębsze, a okresy odzyskiwania sił fizycznych i psychicznych są obiektywną koniecznością, przeto nie trudno zauważyć, iż koszty wypoczynku stale się zwiększają. Pełna efektywność społeczna wypoczynkowej funkcji turystyki daje się urzeczywistnić zwłaszcza w połączeniu z jej funkcją zdrowotną²¹³.

- Funkcja zdrowotna – punktem wyjścia szeroko rozumianej zdrowotnej funkcji turystyki jest definicja zdrowia. Zdrowotna funkcja turystyki może się przyczynić do redukcji negatywnych zjawisk współczesnej cywilizacji. Aby można było mówić o zdrowotnych funkcjach turystyki, miejsce wypoczynku musi posiadać odpowiednie walory środowiska przyrodniczego: czyste powietrze, dobry klimat, wody mineralne itp. Gaworecki wymienia różnego typu zagrożenia zdrowia, które można zredukować poprzez turystykę zdrowia – zakłada, że „zdrowie” to nie tylko brak choroby, ale pełnia energii i ogólne dobre samopoczucie odbijające się na stanie zdrowia człowieka. Najczęściej niestety, na co dzień nie dbamy o swoje zdrowie i dopiero pod wpływem zaleceń lekarskich udajemy się np. do miejsc uzdrowiskowych w celu poprawy naszego stanu²¹⁴.
- Funkcja wychowawcza – turystyka oznacza wejście człowieka w bezpośredni kontakt z nowym środowiskiem społecznym rozumianym jako zespół trojaki składników: przyrodniczych, społecznych, kulturowych. Z pojęciem środowiska społecznego pozostaje w bezpośrednim związku środowisko wychowawcze. Środowisko wychowawcze obejmuje całość wpływów i oddziaływań kształtujących rozwój człowieka oraz przygotowujących go do życia w społeczeństwie. W tym złożonym procesie turystyka jest obecna, a jej rola aktywna. Wychowawczy walor turystyki należy szczególnie odnieść do turystyki krajoznawczej i kwalifikowanej. Turystyka w swoim założeniu wychowawczym może przynosić pozytywne skutki w toku ludzkiego życia w każdej jego fazie²¹⁵.
- Funkcja kształceniowa – kształceniowa funkcja turystyki znajduje uzasadnienie jako element jej funkcji wychowawczej, może więc być spełniana zarówno w sensie poznawczym, jak i praktycznym. W turystyce krajoznawczej człowiek odkrywa nowe wartości moralne i intelektualne, może też obudzić w sobie nowe zainteresowania kulturalne i intelektualne. Kształceniowa funkcja turystyki za-

²¹³ W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2003, s. 389.

²¹⁴ Ibidem, s. 390.

²¹⁵ Ibidem, s. 392.

sługuje na popularyzację zwłaszcza w turystyce młodzieżowej zorganizowanej. Może stanowić odbicie w formułowaniu prawidłowego obrazu odwiedzanych miejscowości i krajów. Turystyka daje okazje do praktycznego wykorzystania umiejętności językowych opanowana wcześniej wiedza o życiu społeczno-kulturalnym innych krajów może stymulować aktywność intelektualną turystów. Kształceniowa funkcja turystyki może odegrać znaczną rolę w postępowych przeobrażeniach społeczno-kulturowych, politycznych i gospodarczych²¹⁶.

- Funkcja miastotwórcza – proces urbanizacji polega na rozwoju ośrodków miejskich, proces ten jest uwarunkowany rozwojem czynników miastotwórczych. Wśród tych czynników można wymienić przede wszystkim przemysł, handel, węzeł komunikacyjny, port, szkolnictwo średnie i wyższe, naukę, administrację publiczną i turystykę. W strukturze czynników miastotwórczych turystyka pełni funkcję modernizacyjną, interesującą z punktu widzenia nowoczesnych czynników, przemian społeczno-gospodarczych i przestrzennych. Pod wpływem rozwoju turystyki zwiększa się liczba stałej oraz sezonowo i tymczasowo zamieszkałej ludności w danej miejscowości turystycznej. Stosunek liczby ludności stałej do stanu ludności ogółem przebywającej w szczycie turystycznym jest wysoki i zwiększa się w miarę wzrostu atrakcyjności turystycznej danej miejscowości, na skutek tego zwiększa się uciążliwość życia obu grup ludności oraz zmniejsza satysfakcja turystów. Istotnym czynnikiem rozwoju urządzeń infrastruktury turystycznej i para turystycznej są nakłady inwestycyjne, powstają nowe miejsca pracy, wzrasta liczba zatrudnionych w gospodarce, zwiększają się więc źródła zarobkowania w sektorze nierolniczym oraz rozszerzają ekonomiczne podstawy rozwoju danego miasta. Urbanizacja w płaszczyźnie społecznej wnosi zmiany do stylu życia kształtując jego miejski charakter²¹⁷.
- Funkcja edukacji kulturowej – może być stymulatorem popularyzacji dorobku współczesności i kultywowania dziedzictwa przeszłości. Może wzbogacać postawy patriotyzmu pojmowanego jako troska o narodową wspólnotę. Czynnikiem edukacji kulturowej jest turystyka pielgrzymkowa, jak i wypoczynkowa oraz zdrowotna. Turystyka krajoznawcza oraz kwalifikowana rozumnie uprawiana i dobrze zorganizowana może odegrać ważną rolę w kształtowaniu świadomości kulturowej jej uczestników. Turystyka kulturowa przejawia się także w ekonomicznych aspektach rozwoju turystyki, odzwierciedla ją wzrost poziomu życia w miejscowościach turystycznych²¹⁸.
- Funkcja ekonomiczna – turystyka krajowa stanowi przede wszystkim ważny czynnik społeczno-gospodarczego obszaru recepcji turystycznej. Turysta ma

²¹⁶ Ibidem, s. 394.

²¹⁷ Ibidem, s. 396.

²¹⁸ Ibidem, s. 406.

do swojej dyspozycji środki płatnicze i zaspokaja potrzeby w zakresie usług komunikacyjnych, gastronomicznych, noclegowych, handlowych, rozrywkowych, rzemieślniczych, kulturalnych, pamiątek. Turyści są konsumentami wielu usług i dóbr, a więc nośnikami popytu na świadczenia turystyczne²¹⁹.

- Funkcja etniczna – obejmuje podróże zagraniczne związane głównie z miejscem pochodzenia, urodzenia i zamieszkania w przeszłości samych turystów oraz ich przodków. W ruchu tym biorą udział emigranci, ich dzieci i wnuki, Struktura tej populacji według wieku jest zróżnicowana. Cele podróży tego rodzaju turystów są wizyty u rodzin, znajomych w miejscowościach rodzin oraz w ośrodkach historycznych i kulturalnych. Turystyka etniczna często wiąże się z motywami religijnymi i w tym sensie wspiera proces kreowania określonych wartości²²⁰.
- Funkcja kształtowania świadomości ekologicznej – rozwój turystyki zależy od atrakcyjności środowiska. Degradacja krajobrazu musi prędzej czy później prowadzić do zniszczenia turystyki. W świetle tych uwag, funkcja kształtowania świadomości ekologicznej współczesnej turystyki nabiera coraz większego znaczenia. Można jej przypisać konieczność uświadomienia problemu środowiska przyrodniczego i społecznego. Turyści i organizatorzy świadczący usługi turystyczne powinni mieć właściwy stosunek do narastających współcześnie problemów środowiska, należy zmniejszyć różnicę między świadomością ekologiczną a postępowaniem ekologicznym podmiotów turystycznych²²¹.
- Funkcja polityczna – omówione wyżej funkcje współczesnej turystyki nie wyczerpują wszystkich skutków jej rozwoju. Współczesną turystykę cechuje masowość. W 1995 r. odnotowano na świecie 567 mln zagranicznych podróży; ponad 36 mln Polaków wyjechało za granicę w celach turystycznych. Dlatego można śmiało mówić o politycznej funkcji turystyki, ponieważ państwa są na skutek tych migracji międzynarodowych automatycznie włączone w tę sferę przez kształtowanie np. zakresu formalności granicznych (prawo paszportowe, dewizowe, celne itp.). Turystyka międzynarodowa może stanowić istotny instrument osiągania innych celów politycznych, m.in. poszerzania międzynarodowych stosunków z innymi krajami, budowania wizerunku swojego kraju za granicą, aktywizacji turystyki etnicznej²²².

Turystyka to nie tylko pozytywne, ale również negatywne zjawiska. Głównym problemem jest degradacja środowiska naturalnego poprzez nadmierną jego eksploatację, a także rozwój urbanistyki. Turystyka może prowadzić do rozwoju epidemii i chorób, np. AIDS. Turystyka bywa też oceniana jako przyczyna upadku

²¹⁹ Ibidem, s. 410.

²²⁰ Ibidem, s. 414.

²²¹ Ibidem, s. 415.

²²² Ibidem, s. 417.

zainteresowania kulturą i religią, jest to związane, z ogromnymi kurortami nadmorskimi, do których przybywają ludzie spragnieni jedynie plaży i ciepłej wody. Kreują oni wizerunek turysty znudzonego, skomercjalizowanego i niezainteresowanego miejscem, do którego przybył²²³. Inną dysfunkcją jest coraz większy ruch komunikacyjny i związane z nim wypadki.

Motywy i znaczącym bodźcem rozwoju turystyki jest ciekawość poznawania i obserwacji odwiedzanego miasta, regionu, kraju i ludzi. Istotną jest potrzeba odnowy sił psychofizycznych człowieka utraconych po pracy, nauce i innych obowiązkach, jak również likwidowanie zmęczenia wywołanego negatywnymi następstwami współczesnej cywilizacji. Turystyka to obcowanie z różnym stylem życia, kulturą, tradycją, innymi religiami. Pozwala odkryć siebie i innych w rozległej historii rodzaju ludzkiego, wpływając na poznawanie i postrzeganie świata.

Większość celów, ich różnorodność i zmienność czyni turystykę zjawiskiem o charakterze dynamicznym. Cele wyjazdów turystycznych zmieniały się na przestrzeni wieków, różna była ich hierarchia i struktura zależna zarówno od czynników otoczenia: warunków i poziomu życia, świadomości społecznej, jak i od stanu rozwoju turystyki²²⁴. Turystyka może mieć wpływ na przynależność do określonej grupy społecznej. Uczestnictwo w grupie turystycznej jest dla jednostki szansą na wejście w nowe środowisko, gdzie nie występuje podział hierarchiczny znany ze środowiska pracy. Uczestnik ma do spełnienia inne role społeczne, dzięki czemu spełniona może zostać funkcja samorealizacji, a jednostka dowartościowuje się. Turystyka jest źródłem nowych doznań, silnych emocji i przeżyć, może być urozmaicheniem życia²²⁵. Doznawane emocje bardzo silnie są związane z odwiedzanym miejscem, jak również wynikają z atrakcyjności form podejmowanej aktywności turystycznej. W literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące motywy kierujące aktywnością turystyczną związane z pragnieniem bycia obecnym w danym kraju, regionie lub miejscowości, zmiany miejsca stałego pobytu, przebywania i pobytu z inną osobą w innym miejscu niż stałe miejsce zamieszkania, zawarcia nowych znajomości, pozostania w zgodzie ze stereotypami i obowiązującymi normami w środowisku, do którego należy dana jednostka, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, twórczych i biologicznych, uprawianie turystyki w celach pielgrzymkowych, rodzinnych, udział w konferencjach, wypoczynku²²⁶.

Motywacja do uprawiania turystyki jest zróżnicowana, a jej charakter może się zmienić w trakcie uprawiania turystyki, w zależności od subiektywnie odczuwanych

²²³ W. Alejziak, *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*, Albis, Kraków 2000, s. 285.

²²⁴ A. Nowakowska, *Turystyka jako zjawisko społeczno-gospodarcze*, [w:] G. Gołembski (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, PWN, Warszawa 2006, s. 20.

²²⁵ Z. Kruczek, *Pilotaż wycieczek zagranicznych*, Proksenia, Kraków 1998, s. 134.

²²⁶ *Ibidem*, s. 136.

potrzeb²²⁷. Ciągły rozwój cywilizacji, sprawia, że ludzie mają coraz mniej czasu na dbanie o rozwijanie potrzeb poznawczych, stając się w ten sposób ofiarą własnych osiągnięć. Goniąc, brak czasu, życie pomiędzy domem a pracą mają swoje Konsekwencje: zmęczenie, depresja, stany przygnębienia, stres oraz uczucia niedowartościowania. Jedną z podstawowych funkcji turystyki względem człowieka jest zapewnienie ruchu, który zapewnia właściwe funkcjonowanie organizmu. Potrzeba odpoczynku przez ruch stała się koniecznością, szczególnie w czasach, kiedy na co dzień aktywność ruchowa jest w zdecydowanej większości ograniczona do minimum²²⁸.

Turystyka kształtuje postawy ludzi wobec otaczającej ich rzeczywistości, determinuje poznawanie świata, przez co pełni funkcję wychowawczą. Odgrywa także znaczącą rolę w procesie integracji różnych grup społecznych. Pomaga także kształtować świadomość narodową, pełni zatem, funkcję edukacyjną. Aktywność turystyczna ważna jest także w życiu rodzinnym, gdyż wspólne przeżywanie emocji związanych z wyjazdem, powstawanie wspomnień z nim związanych i umacniają więzi rodzinne²²⁹.

Ruch turystyczny to migracja ludności do miejscowości atrakcyjnych turystycznie, jest zjawiskiem ogólnospołecznym. Podróźni charakteryzują się różnymi potrzebami, celami, dobrowolnie zmieniając miejsce zamieszkania.

W literaturze przedmiotu wyróżnia się następujące motywy kierujące aktywnością turystyczną związane z pragnieniem²³⁰: bycia obecnym w danym kraju, regionie lub miejscowości, zmiany miejsca stałego pobytu, przebywania i pobytu z inną osobą w innym miejscu niż stałe miejsce zamieszkania, zawarcia nowych znajomości, pozostania w zgodzie ze stereotypami i obowiązującymi normami w środowisku, do którego należy dana jednostka, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, twórczych i biologicznych, uprawianie turystyki np. w celach zarobkowych, pielgrzymkowych, rodzinnych, udział w konferencjach i wypoczynku.

Motywacja do uprawiania turystyki może być bardzo różna, a jej charakter może się zmienić w trakcie uprawiania turystyki, w zależności od subiektywnie odczuwanych potrzeb²³¹. Oprócz potrzeb istotne znaczenie na poszczególnych etapach organizowania podróży turystycznej posiadają ujawniające się funkcje turystyki. Zarówno w czasie przygotowywania się do podróży, podczas przejazdu oraz pobytu. W literaturze przedmiotu wyróżnia się funkcje turystyki, które skupiają się wokół takich jej aspektów życia jak wypoczynek, zdrowie wykształcenie. Dotykają też sfery ekonomicznej, etnicznej, politycznej oraz kształtowania przestrzeni.

²²⁷ Ibidem. s. 136.

²²⁸ K. Zamłyńska, *Turystyka i rekreacja a promocja zdrowia rodziny*, „Roczniki Naukowe AWF w Poznaniu”, Zeszyt 54, s. 174, 2005.

²²⁹ Ibidem, s. 175.

²³⁰ Ibidem, s. 136.

²³¹ Z. Kruczek, *Pilotaż...*, op. cit., s. 136.

Funkcje turystyki realizowane również na płaszczyźnie społeczno-kulturowej to przede wszystkim funkcja wypoczynkowo-zdrowotna, kształceniowa edukacji kulturowej, kształtowania świadomości ekologicznej, wychowawcza²³²:

- 1) funkcja wypoczynkowo-zdrowotna ma na celu regenerację sił fizycznych i psychicznych człowieka, realizowanych poza miejscem zamieszkania, realizacja funkcji wypoczynkowej ze zdrowotną jest możliwa dzięki temu, że odpoczynek przyczynia się do poprawy stanu zdrowia, a do realizacji funkcji zdrowotnej konieczny jest wypoczynek;
- 2) funkcja kształceniowa – lub poznawcza odnosi się do aspektów poznawczych człowieka w trakcie podróżowania, który poszerza posiadaną wiedzę lub zdobywa nową;
- 3) funkcja edukacji kulturowej – kultura jest jednym z elementów, które pobudzają turystykę, a turystyka oddziałuje na edukację;
- 4) funkcja kształtowania świadomości ekologicznej – w sposób bezpośredni wynika z wykorzystywania zasobów przyrodniczych przez turystę, funkcja kształceniowa realizowana jest także w stosunku do mieszkańców odwiedzanej miejscowości, którzy mają możliwość poznania odmiennej kultury od swojej;
- 5) funkcja wychowawcza – jest szczególnie istotna, gdyż podstawowym jej założeniem jest kształtowanie osobowości człowieka i przygotowanie go do życia w społeczeństwie, funkcja ta jest realizowana w zasadzie przez całe życie;
- 6) funkcja etniczna – istotą tej funkcji są związki uwarunkowane historycznie i kulturowo między obszarami emisji a recepcji turystycznej; zaliczane jest tutaj np. odwiedzanie kraju urodzenia.

Wśród funkcji gospodarczych turystyki wymienia się²³³:

- 1) funkcję ekonomiczną – przejawiają się w skali krajowej o zagranicznej, ruch turystyczny w połączeniu z popytą na dobra turystyczne przynosi korzyści dla gospodarki, ekonomiczny wymiar turystyki przejawia się także w zmianach przestrzennych w strukturze podziału dochodu narodowego; wymiar ekonomiczny ma szczególne znaczenie, jeśli mowa o turystyce w skali międzynarodowej, gdyż turystyka zagraniczna daje efekty podobne jak w odniesieniu do eksportu towarów i usług;
- 2) funkcja polityczna – wraz z postępującą integracją w Europie funkcję polityczną wciąż się pogłębiają, czym większy poziom zacieśniania współpracy gospodarczej i kulturalnej, tym większy wpływ omawianej funkcji na turystykę.

Turystyka odgrywa w wielu krajach szczególną rolę, zwłaszcza kiedy jest głównym źródłem dochodu narodowego. Wśród społeczeństwa pełni szereg funkcji, odnoszących się zarówno do życia kulturalnego, społecznego, gospodarczego oraz aspektów zdrowotnych i wypoczynkowych.

²³² B. Meyer, *Funkcje turystyki*, [w:] Panasiuk A., *Ekonomika turystyki*, PWN, Warszawa 2007, s. 35–39.

²³³ W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2001, s. 408–409.

Aktywność turystyczna społeczeństwa umożliwia zdobywanie doświadczenia poznawczego, uczy przeżywania doznań estetycznych, pozwalających na rozwijanie ciekawości świata. Zapobiega nudzie oraz pomaga zwalczyć stan przemęczenia, ułatwia relaks. Wczesna aktywność turystyczna uczy racjonalnego dysponowania czasem oraz wyrabia nawyk zachowania równowagi pomiędzy nauką, pracą a odpoczynkiem. Aktywne uczestnictwo w różnych formach turystyki stanowi atrakcyjną ofertę organizowania aktywnie czasu wolnego całego społeczeństwa²³⁴.

Tabela 9. Rodzaje ruchu turystycznego

Kryteria opisujące podróż turystyczną	Przykładowe rodzaje ruchu turystycznego
Cel podróży	turystyka wypoczynkowa, turystyka poznawcza, turystyka kwalifikowana, turystyka biznesowa, turystyka zdrowotna, turystyka motywacyjna, turystyka alternatywna, turystyka ekologiczna,
Charakter podróży: z punktu widzenia miejsca zamieszkania w zależności od czasu trwania w zależności od okresu wyjazdu	ruch krajowy ruch zagraniczny ruch krótko-, średnio-, długopobytowy, wycieczki, wyjazdy krótkie i długie (powyżej czterech noclegów) turystyka sezonowa i pozasezonowa, turystyka letnia i zimowa, turystyka weekendowa
Sposób organizacji podróży: ze względu na organizatora ze względu na wielkość grupy ze względu na sposób finansowania	turystyka indywidualna turystyka zorganizowana turystyka indywidualna turystyka grupowa turystyka rodzinna ruch w całości finansowany przez uczestników ruch częściowo dofinansowany
Elementy składowe podróży	ze względu na miejsce docelowe ze względu na bazę noclegową ²³⁵

Źródło: Panasiuk A., *Ekonomika turystyki*, PWN, Warszawa 2007.

²³⁴ M. Bochenek, G. Godlewski, *Turystyka aktywna w aspekcie zdrowego stylu życia na przykładzie dzieci i młodzieży szkolnej z regionu Południowego Podlasia*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, vol. LVIII, suppl. XIII, 18, sectio D, Lublin 2003, s. 92.

²³⁵ A. Panasiuk, *Ekonomika turystyki*, PWN, Warszawa 2007, s. 25.

Tabela 10. Podział form turystycznych według kryterium podmiotowego

Cecha	Forma turystyki
Liczba uczestników	indywidualna lub grupowa
Wiek uczestników	seniorzy, dzieci, młodzież,
Czas pobytu	krótkoterminowa, długoterminowa,
Pora roku	letnia, zimowa
Rodzaj zakwaterowania	kempingowa, hotelowa,
Środek transportu	kolejowa, lotnicza, promowa, rowerowa, autokarowa, piesza
Oddziaływanie na bilans płatniczy	zagraniczna przyjazdowa (niewidzialny eksport), zagraniczna wyjazdowa
Rodzaj finansowania	socjalna, komercyjna
Zakres oddziaływania urzędowego i politycznego	swobodna, reglamentowana
Aspekt socjologiczny	ekskluzywna, luksusowa, tradycyjna
Aspekt zaangażowania emocjonalnego	świadoma, nieświadoma ²³⁶

Źródło: W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2001.

Tabela 11. Typologia turysty

Typologia turysty	
Poznawczy	turysta nastawiony na kontakt z przyrodą, kulturą
Integracyjny	turysta nastawiony na kontakt z grupą społeczną
Zadaniowy	turysta nastawiony na konkretne działania
Rozrywkowy	turysta nastawiony na rozrywkę
Wypoczynkowy	turysta nastawiony na wypoczynek
Kontemplacyjny	turysta nastawiony na wypoczynek przez medytację, rozmyślanie, zadumę
Zdrowotny	turysta nastawiony na poprawę własnego zdrowia ²³⁷

Źródło: Opracowanie własne na podst.: K. Przeclawski, *Człowiek a turystyka: zarys socjologii turystyki*, Albis, Kraków 1996.

²³⁶ W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa 2001, s. 29.

²³⁷ K. Przeclawski, *Człowiek a turystyka: zarys socjologii turystyki*, Albis, Kraków 1996.

Rozdział 8

OCENA PRODUKTU TURYSTYCZNEGO MIESZKAŃCÓW I PRZYJEZDNYCH W BADANIACH EMPIRYCZNYCH

Informacja zgromadzona została w rezultacie czterech niezależnie przeprowadzonych badań na łącznej próbie 1105 respondentów. Sondaż diagnostyczny realizowano w latach 2011–2012.

8.1. Szklarska Poręba-Jakuszyce ośrodkiem sportowo-rekreacyjnym

Materiał i metoda

Celem pracy jest poznanie motywów wyboru uprawiania narciarstwa biegowego w Ośrodku Narciarstwa Biegowego i Biathlonu w Jakuszycach jako formy spędzania czasu wolnego. Celem poznawczym jest przybliżenie wiedzy o stanie zainteresowania społeczeństwa narciarstwem biegowym. Celem praktycznym jest wiedza na temat, kto jest potencjalnym uczestnikiem tej formy rekreacji oraz jakie korzyści wynikają z jej uprawiania.

Głównym problemem pracy była próba odpowiedzi na pytanie, jakie są motywy wyboru narciarstwa biegowego jako formy zagospodarowania czasu wolnego. W badaniach zastosowano obserwację bierną dla uzyskania informacji dotyczących Ośrodka Narciarskiego w Jakuszycach. Badania przeprowadzono na przełomie 2011/2012 roku. Objęto nimi losowo wybraną grupę 100 dorosłych osób uprawiających narciarstwo biegowe na terenie Ośrodka Narciarstwa Biegowego i Biathlonu „Jakuszyce”. To najbardziej znany ośrodek narciarstwa biegowego na Dolnym Śląsku i w Polsce. Specyficzny mikroklimat sprzyja długiemu zaleganiu śniegu, który utrzymuje się przeciętnie 156 dni w roku, a dzięki doskonałym warunkom klimatycznym pokrywa śnieżna zalega grubą warstwą do późnej wiosny. Polana Jakuszycka oferuje wiele tras przygotowanych do biegów i narciarskich wędrówek, są to trasy wycieczkowe i turystyczne, stanowi administracyjną część Szklarskiej Poręby,

oddaloną o 6 km i uznana jest za najlepsze w Polsce miejsce do uprawiania narciarstwa biegowego. Odremontowany ośrodek szkoleniowy to kolejna szansa na reaktywację tego ciągle obecnego w Jakuszykach sportu. Panują tutaj doskonałe warunki do uprawiania narciarstwa biegowego dla amatorów i wyczynowców. Od lat na terenie ośrodka organizowana jest znana wśród miłośników narciarstwa biegowego impreza sportowa – Bieg Piastów.

Wyniki badań własnych

Pierwsze z badań wykonano wśród turystów odwiedzających Szklarską Porębę jako stolicę biegów narciarskich i biathlonu w oddalonej o 6 km od centrum dzielnicy miasta, Jakuszykach. Objęto nimi 100 osób (47 kobiet i 53 mężczyzn). Respondenci w wieku do 25 lat w większości uprawiali narciarstwo biegowe z przyjaciółmi i znajomymi, w grupie 26–35 i 36–45 lat najczęściej spotykano rodziców z dziećmi (36%), natomiast najbardziej liczną grupę (46%) stanowiły osoby w wieku powyżej 55 lat, które uprawiają narciarstwo biegowe najczęściej typowo rekreacyjnie, w roli opiekuna i „sponsora”, dotrzymując towarzystwa wnukom. Podstawową wiedzę o możliwości bezpłatnego uprawiania narciarstwa biegowego w Jakuszykach były informacje o trasach podczas poprzedniego pobytu latem lub zimą (34%), część wskazała na informacje zasłyszane od rodziny, znajomych (26%). Trzecie źródło informacji stanowiły środki masowego przekazu (40%). Wyniki badań wskazują, że Szklarska Poręba jest atrakcyjnym miejscem wypoczynku indywidualnego i rodzinnego. Aż 62% badanych deklaruje, że kilka razy w roku wybiera ośrodek w Jakuszykach z uwagi na piękne krajobrazy, ciekawe trasy narciarskie, takie jak:

1. Trasa Unii Europejskiej – 7500 m (CL, F) klasa D,
2. Trasa Elektrowni Turów – 5005 m A (CI) klasa E,
3. Trasa PKO Bank Polski – 5090 m B (F) klasa E,
4. Trasa Marszałkowska – 1000 m klasa D.

i trasy rekreacyjno-turystyczne tworzące pętle w kształcie listka koniczyny, co daje możliwość łączenia tras i dostosowania ich wyboru do własnych możliwości i potrzeb. Dla większości badanych (70%), narciarstwo biegowe jest zdrowym stylem spędzania wolnego czasu, ale również przyjemnością, część (8%) traktuje narciarstwo biegowe jako sportową rywalizację kobiet i mężczyzn, a także (22%) jako zabawę i rozrywkę bez względu na wiek. Osoby uprawiające narciarstwo biegowe (60%) uczestniczą również w innych formach aktywności fizycznej. Ponad połowa badanych była aktywna w gronie rodzinnym mimo dużych nakładów finansowych związanych z samym wyjazdem. Interesujące jest to, że trzydzieści trzy badane osoby uprawiały tę dyscyplinę po raz pierwszy oraz to, że 95 osób zamierza z tej formy aktywności korzystać. Aktywność rekreacyjna na trasach biegowych w Jakuszykach

najbardziej podoba się respondentom aktywnym. Wysoko oceniono infrastrukturę i możliwość aktywnego wypoczynku w przyjaznym środowisku. Zdecydowana większość (80%) badanych zamierza podjąć tę formę aktywności w kolejnym okresie urlopowym i zachęcić do jej uprawiania znajomych i przyjaciół. Respondenci chętnie udzielali odpowiedzi na stawiane im pytania.

Narciarstwo posiada wiele walorów zdrowotnych, krajobrazowych i przyrodniczych, które można czerpać poprzez uprawianie tej dyscypliny sportu. Narciarstwo biegowe wywiera pozytywny wpływ na organizm człowieka, poprawia jego funkcjonowanie, koordynację ruchową oraz usprawnia sylwetkę.

Podsumowując, nasuwają się następujące uwagi i wnioski:

1. Walory zdrowotne narciarstwa biegowego powodują wzrost liczby uczestników tej formy rekreacji.
2. Różnorodność konfiguracji terenu oraz otoczenie mroźnej śnieżnej zimy zwiększa atrakcyjność narciarstwa.
3. Narciarstwo rekreacyjne jest coraz częściej podejmowaną aktywnością fizyczną przez młodzież. Daje możliwość fizycznego i psychicznego wyżycia się, zachowania zdrowia, jak i zdobycia dobrej kondycji.
4. Narciarstwo z powodzeniem można stosować jako środek leczniczy. Jest ono formą ruchu doskonalącą koordynację, wzmacniającą mięśnie, jak i poprawiającą sprawność układu krążenia, mięśniowego i oddechowego.
5. Ruch jest najważniejszą potrzebą człowieka, a taką możliwość stwarza narciarstwo biegowe uprawiane w rodzinnym gronie.

Narciarstwo biegowe cieszy się dużym powodzeniem i jest sportem dla wszystkich. Uprawiają je dzieci, młodzież, dorośli, również niepełnosprawni, niezależnie od płci, wieku, sprawności fizycznej i umiejętności. Bieganie na nartach zapewnia aktywny wypocznik. Jest to dyscyplina lubiana, atrakcyjna zwłaszcza w dobie sukcesów Justyny Kowalczyk. Jest również formą rekreacji rodzinnej.

Narciarstwo biegowe w czasie wolnym mogą uprawiać wszyscy, a Arena Narciarska w Jakuszycach spełnia wszelkie wymogi do uprawiania jego sportowych i rekreacyjnych form. Narciarstwo z powodzeniem można stosować jako środek leczniczy przy schorzeniach układu nerwowego, krwionośnego, oddechowego oraz różnych innych dolegliwościach. Poprzez korzystny wpływ na układ krążeniowo-oddechowy następuje zwiększenie pojemności wyrzutowej serca, a także spotęgowanie powinowactwa tlenu do krwi w związku z przyrostem liczby erytrocytów, a zatem zwiększeniem procentu hemoglobiny. Podniesienie pułapu tlenowego zwiększa wydolność wysiłkową, wzmacnia przemianę materii oraz usprawnia pracę narządów wewnętrznych. Poprawia się pojemność życiowa płuc. Szczególnie cenne jest tutaj oddychanie czystym i pozbawionym zanieczyszczeniem powietrzem. Jazda na nartach wpływa na harmonijny rozwój aparatu ruchu, wzmocnienie układu sta-

wowo-więzadłowego oraz mięśni, a szczególnie kończyn dolnych i obręczy barkowej. Zwiększa ogólną sprawność fizyczną i koordynację ruchów. Ważną korzyścią wynikającą z uprawiania narciarstwa jest możliwość hartowania organizmu, a to prowadzi do zwiększenia jego odporności na przeziębienia i różnego rodzaju infekcje. „Kontakt z przyrodą i przebywanie na świeżym powietrzu mają korzystny wpływ na organizm, a taką szansę stwarzają właśnie sporty zimowe”²³⁸.

Niemale są też wychowawcze wartości narciarstwa biegowego. Ćwiczenia na nartach kształtują dokładność i ekonomikę ruchów, wytrwałość, wewnętrzną dyscyplinę oraz systematyczność. Ponadto sprzyjają wyrobieniu odwagi, zdecydowania, opanowania i aktywności – cech wyjątkowo przydatnych we współczesnym życiu społecznym i pracy.

Należy wskazać na ważną rolę narciarstwa, które przez swój turystyczno-rekreacyjny charakter zyskało wielu zwolenników. Wpływa ono korzystnie na zachowanie dobrej kondycji fizycznej, a przez to na zdrowie i dobre samopoczucie²³⁹. Narciarstwo realizowane w przyjaznym dla człowieka środowisku kształtuje takie cechy charakteru, jak: wytrwałość, zdecydowanie, odwagę, opanowanie, odporność psychiczną, a specyfika tego sportu dla wszystkich polega nie tylko na zmaganiu się z samym sobą, ale też z warunkami atmosferycznymi.

Uprawianie narciarstwa bardzo korzystnie wpływa na stan zdrowia. Organizm, który poddawany jest wysiłkowi fizycznemu w warunkach czystego, górskiego powietrza, w niskich temperaturach jest hartowany. Lekarze zwracają uwagę na fakt, że takie warunki wpływają korzystnie na funkcjonowanie układu krwionośnego. Wypoczynek w górach pozwala na zrelaksowanie się i odnowę psychofizyczną. Narciarstwo biegowe pozwala na rozwinięcie wielu partii mięśniowych, na wypracowanie prawidłowej sylwetki i postawy. Narciarstwo jest sportem całorocznym, a jego uprawianie nie musi być ściśle związane z pobytem w górach. Zastosowanie tworzyw sztucznych do wyłożenia tras narciarskich sprawiło, że pokrywa śnieżna przestała być warunkiem koniecznym do uprawiania narciarstwa biegowego. Kolejnym dowodem na potwierdzenie tezy, że narciarstwo można uprawiać przez cały rok, są nartorolki. Są to specjalne narty, przystosowane do jazdy po trawie i gładkich nawierzchniach utwardzonych. Idealnie nadają się do uprawiania narciarstwa biegowego w formie rekreacyjnej i sportowej.

²³⁸ L. Michalik, *Sporty zimowe na lekcjach wf w szkołach podstawowych*, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 1997, nr 5.

²³⁹ W. Czarny, R. Czaja, *Białe szaleństwo*, „Przyroda Polska” 2002, nr 2.

8.2. Aktywność turystyczno-rekreacyjna mieszkańców Szklarskiej Poręby

W Szklarskiej Porębie zarejestrowanych jest 1011 przedsiębiorców, z czego 700 (10% mieszkańców) świadczy usługę turystyczno-rekreacyjną ukierunkowaną na wzrost poziomu satysfakcji turystów. Według eksperta G. Sokolińskiego 70% mieszkańców zajmuje się świadczeniem usług turystycznych. Urząd Pracy w Jeleniej Górze wykazuje 21,1% zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie, natomiast w Szklarskiej Porębie w 2011 roku 401 osób, o 30 więcej niż w 2010 roku, w tym z wykształceniem wyższym 32, średnim 41, zasadniczym 94, zawodowym policealnym 84, gimnazjalnym 150. Szklarską Porębę zamieszkuje 6956 osób, w tym 3264 mężczyzn i 3692 kobiety. W zestawieniu z sąsiadującym Karpaczem, gdzie wykazano 324 bezrobotnych w 2010 roku, a 296 w 2011 roku wynika, że Karpacz zdecydowanie zdominował Szklarską Porębę, prawdopodobnie ze względu na intensywny rozwój bazy hotelarskiej. Ciekawostkę stanowi fakt, że 113 mieszkańców, w tym 22 mężczyzn i 91 kobiet, jest w wieku powyżej 85 lat. W wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat i mniej) jest ogółem 987 osób (14,2%), w tym 501 mężczyzn i 486 kobiet. W wieku produkcyjnym, ogółem 4619 (66,4%), w tym 2384 mężczyzn i 2235 kobiet (aktualizacja na koniec 2011 roku)²⁴⁰.

Tabela 12. Ludność Szklarskiej Poręby w latach 2005–2011

Lata	Ludność ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2005	7121	3307 (46,44%)	3814 (53,56%)
2006	7087	3285 (46,35%)	3802 (53,65%)
2007	6949	3228 (46,45%)	3768 (53,55%)
2008	6923	3226 (46,59%)	3697 (53,41%)
2009	6823	3169 (46,44%)	3654 (53,56%)
2011	6956	3264 (46,92%)	3692 (53,08%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2005–2012 kobiety stanowiły większość mieszkańców Szklarskiej Poręby. W życiu człowieka na przestrzeni lat zmieniają się poglądy dotyczące zdrowia, dobrego samopoczucia czy stylu życia. Przez lata funkcjonował model ujmujący zdrowie jako stan braku objawów choroby. Współcześnie ma on szerszy wymiar, zawiera odporność biologiczną, wydolność psychofizyczną, utrzymanie dobrostanu psychofizycznego, zapobieganie chorobom, odpowiednią sprawność fizyczną, umie-

²⁴⁰ Dane uzyskane z GUS.

jętność walki ze stresem, pokonywanie uczucia bólu, a także dbałość o zgrabną i sprawną sylwetkę.

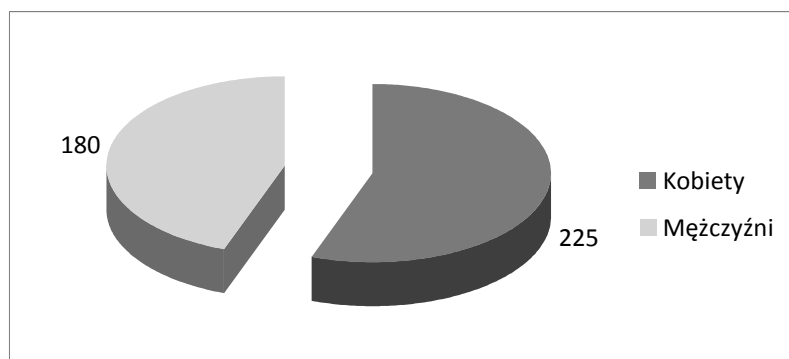
Pojawia się pytanie, czy i jaki wpływ ma człowiek na utrzymanie własnego zdrowia oraz jego sprawność funkcjonalną. Czy współczesny przekaz medialny uczestniczący w kreowaniu wzorów aktywności ruchowo-rekreacyjnej może mieć wpływ na podnoszenie jakości stylu życia. Czy krzewiona wiedza, szczególnie przez środki masowego przekazu, tradycje rodzinne, szkolne wychowanie fizyczne, podkreśla w hierarchii wartości jako priorytet zdrowie, czyli aktywność ruchową, sprawność i wydolność fizyczną, dostatecznie wzmacnia umiejętności wyboru stosownych zachowań w trosce o pełniejsze wykorzystanie zdrowotnych funkcji kultury fizycznej, w aspektach biologicznym, psychologicznym i społecznym.

Problematyka potrzeb, uwarunkowania i czynniki wpływające na decyzję o wyjeździe turystycznym, doborze miejsca wypoczynku mieszkańca Szklarskiej Poręby stanowi przedmiot badań. Miasto odwiedza rocznie ok. 200 tys. przyjezdnych – zatem, jakie motywy, potrzeby, cele decydują o wyjeździe, jaki jest między innymi czas trwania i kierunek wyjazdu, społeczeństwa w czterech grupach wiekowych, ze względu na wykształcenie i płeć.

Metody i materiał badań

Badaniem objęto dorosłych mieszkańców Szklarskiej Poręby. Posłużono się metodą sondażu diagnostycznego z zastosowaniem ankiety. Analizie poddano deklarowane przez społeczność lokalną formy wypoczynku turystyczno-rekreacyjnego, czas jego trwania, korzystania z zakwaterowania – noclegu, docelowego miejsca podróży, osób towarzyszących, sposobów spędzania czasu wolnego i rodzaju wyjazdu (kraj, zagranica). Dociekano czy płeć, wiek oraz wykształcenie determinują wybór formy aktywności ruchowej. Jeżeli tak, to w czym wpływ ten się przejawia. Wyodrębniono wśród 405 badanych osób, cztery zespoły zróżnicowane ze względu na wiek 18–25 lat, 26–40, 41–55 oraz 56 lat i więcej oraz o odmiennym poziomie wykształcenia: podstawowe, średnie, policealne, wyższe I stopnia, także magisterskie. Ankiety rozdano wśród znajomych, ich rodzin, ponadto ankiety zostały rozdane pracownikom urzędu miasta, poczty, pracownikom policji, również wypełnili je mieszkańcy korzystający z dwóch zakładów fryzjerskich, pracownicy dwóch supermarketów, nauczyciele, pracownicy obsługi Ski Areny. Spośród oddanych ankiet 20 zostało błędnie wypełnionych, ankiety te zostały odrzucone.

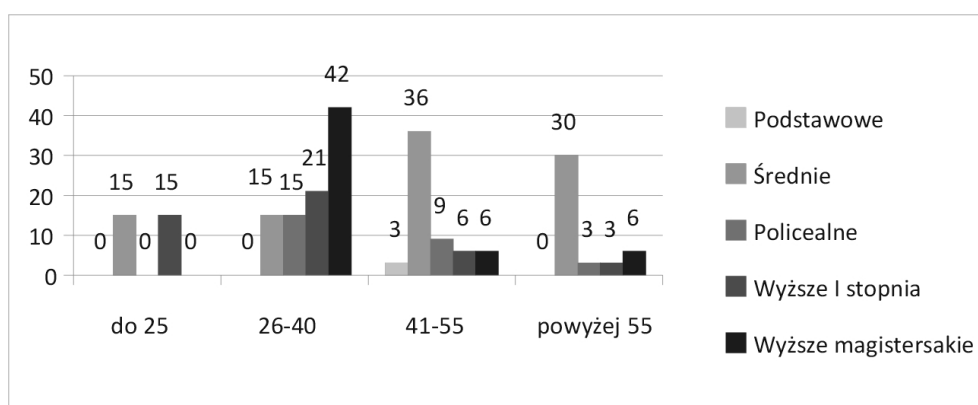
Wśród respondentów większość badanych stanowiły kobiety – 225 osób (55,56%); 44,44% badanych to mężczyźni (180 osób) (tab. 14 – aneks).

Ryc. 4. Struktura płci badanych mieszkańców Szklarskiej Poręby

Źródło: Opracowanie własne.

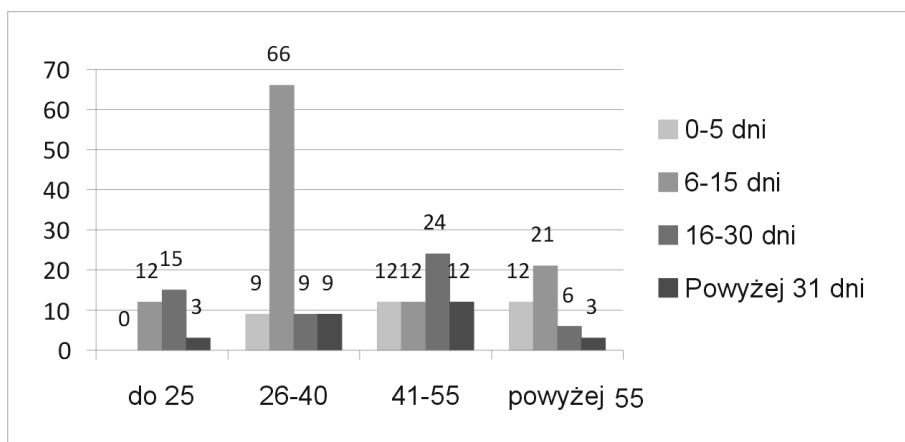
Wśród 30 kobiet w wieku do 25 lat połowa ma wykształcenie średnie, a reszta wykształcenie wyższe I stopnia. 42 z 93 respondentek w wieku 26–40 ma wykształcenie wyższe magisterskie. Większość kobiet w przedziale wiekowym 41–55 oraz powyżej 55 lat ma wykształcenie średnie (tab. 14 – aneks).

Ryc. 5. Struktura wykształcenia kobiet z uwzględnieniem wieku respondentek

Źródło: Opracowanie własne.

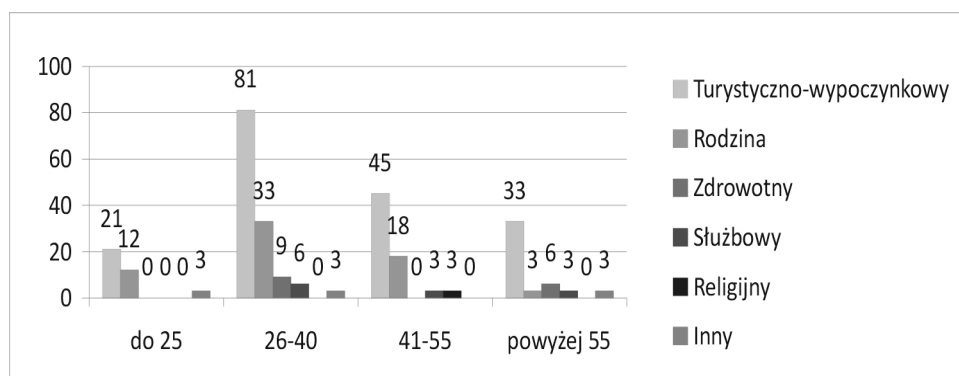
Większość kobiet w przedziale wieku 26–40 przeznacza na wyjazdy 6–15 dni w skali roku, a będących w wieku w wieku do 25 oraz 41–55 lat od 16 do 30 dni. Wśród 42 kobiet w wieku powyżej 55 lat połowa deklaruje wyjazdy od 6 do 15 dni (tab. 15 – aneks).

Ryc. 6. Czas przeznaczony na aktywność turystyczną kobiet z uwzględnieniem wieku

Źródło: Opracowanie własne.

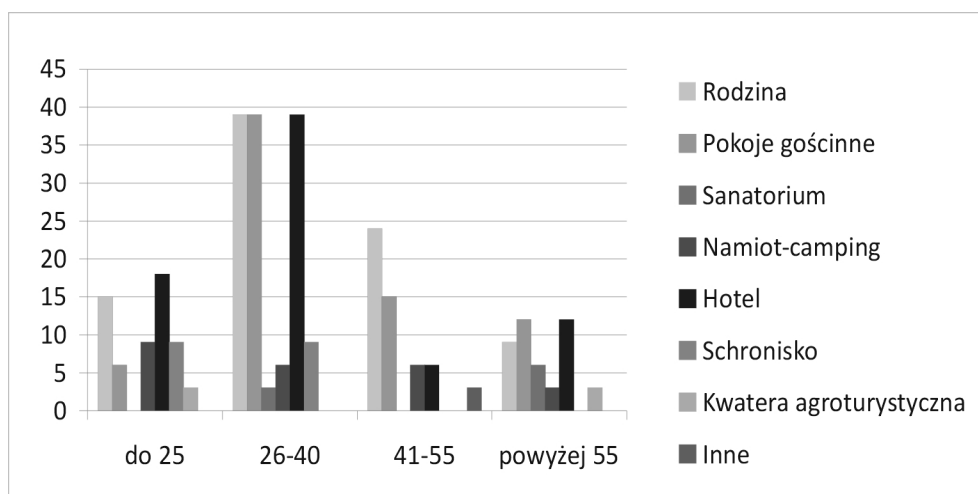
Jako główny cel wyjazdu ankietowane z każdej grupy wiekowej najczęściej wybierały turystykę wypoczynkową. W następnej kolejności wizytę u rodziny lub znajomych wskazały osoby w wieku do 25 lat, 26–40 i 41–55. Osoby powyżej 55. roku życia poza celem turystyczno-wypoczynkowym wskazały zdrowotny cel podróży. Trzy osoby wskazały inny cel podróży. W grupie 26 do 40 lat, 6 kobiet deklaruje jako cel wyjazdu służbowe, 3 w wieku 41–55 wyjazd służbowy oraz turystykę religijną. W grupie powyżej 55 lat 3 kobiety zaznaczyły wyjazdy służbowe, podróże do rodziny oraz inne cele wyjazdu (tab. 16 – aneks).

Ryc. 7. Deklarowany cel wyjazdów badanych kobiet

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród kobiet w wieku do 25 lat miejscem zakwaterowania był najczęściej hotel, inne badane wybierały nocleg u rodziny (15 osób), pole namiotowe i schroniska (9 kobiet), pokoje gościnne (6). 39 respondentek w wieku 26 do 40 lat zatrzymywało się w hotelu, pokojach gościnnych lub u rodziny. 9 kobiet wybierało schronisko, 6 pole namiotowe, a 3 osoby zatrzymało się w sanatorium. Kobiety w przedziale wiekowym od 41–55 lat nocowały u rodziny (24 osoby), 15 w pokojach gościnnych, 6 w hotelu i na polu namiotowym oraz 3 wybrały inne miejsce noclegu. Respondentki powyżej 55. roku życia wykazały nocleg w hotelu oraz pokojach gościnnych (12 osób), 9 zatrzymało się u rodziny, 6 w sanatorium (tab. 17 – aneks).

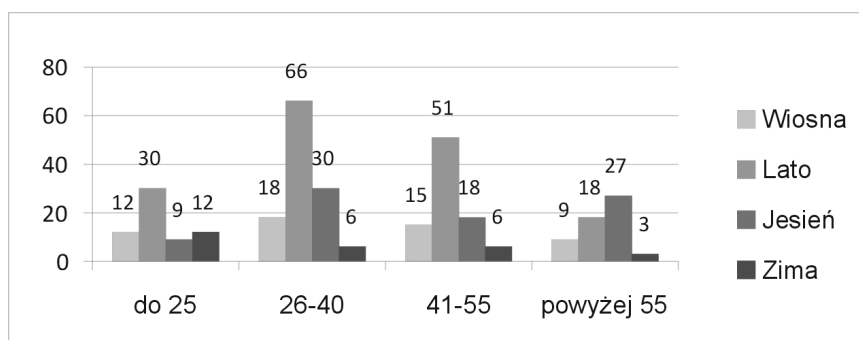
Ryc. 8. Wybór miejsca zakwaterowania kobiet podczas urlopu

Źródło: Opracowanie własne.

Respondentki powyżej 55. roku życia zaznaczyły, że najczęściej wyjeżdżały jesienią (27 osób), następnie latem (18 osób), 9 kobiet preferowało wyjazdy wiosną, a pozostałe 3 zimą. Ankietowane z pozostałych grup wyjeżdżało najchętniej latem. Kobiety do 25. roku życia uznało za atrakcyjny okres wyjazdu także wiosnę i zimą (po 12 osób) oraz jesień (9 osób). Grupa respondentek w wieku 26–40 lat wyraziła swoją aprobatę wyjazdu również jesienią (30 osób) i wiosną (18 osób). Załedwie 6 kobiet zaznaczyła, że podróżuje zimą (tab. 18 – aneks).

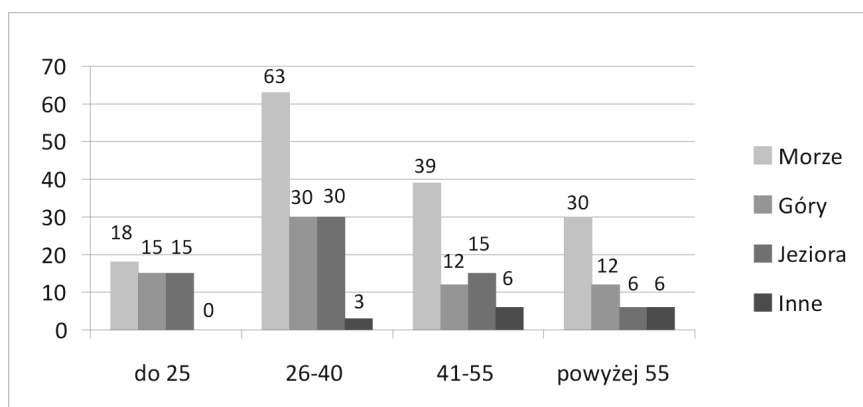
Jako docelowe miejsce podróży kobiety do 25. roku życia wybrały morze (18 osób), zainteresowaniem cieszyły się również góry oraz jeziora (po 15 osób). W grupie 26–40 lat również w odpowiedziach dominowało morze (63 osoby). Jednakową liczbę odpowiedzi uzyskały góry i jeziora (po 30 osób), a załedwie 3 osoby wybrały inne miejsce docelowe. Grupa 41–55 lat także preferuje wyjazdy nad morze

(39 osób), nad jezioro (15 osób), w górach (12 osób), a 6 wybrało inne miejsce. Ostatnia grupa (powyżej 55 lat) wskazuje widoczne zainteresowanie pobytem nad morzem (30 osób) odpowiedzi udzieliło 12 zwolenniczek wyjazdów w góry, a 6 wybrałoby jeziora lub inne miejsca (tab. 19 – aneks).

Ryc. 9. Wybór pory roku przeznaczonej na wypoczynek turystyczny respondentek

Źródło: Opracowanie własne.

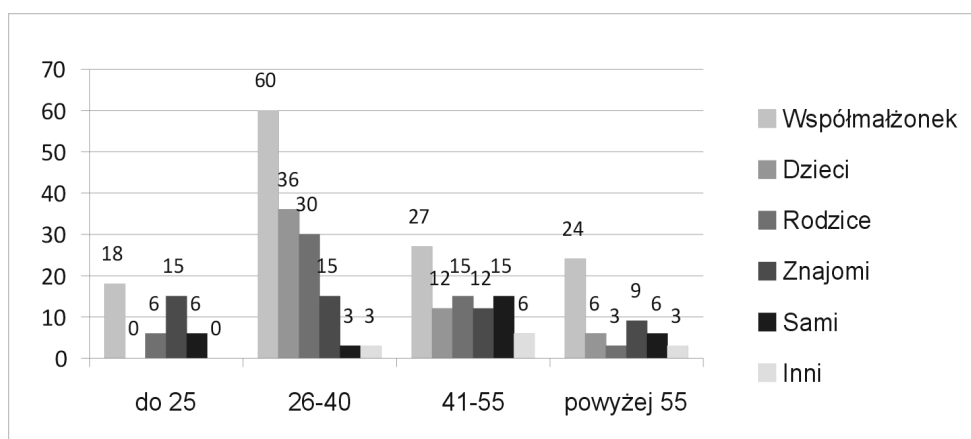

Ryc. 10. Wybór miejsca docelowego pobytu

Źródło: Opracowanie własne.

Najczęściej respondentkom w wieku do 25 lat w aktywności turystycznej towarzyszył współmałżonek (18 osób), znajomi (15 osób), a 6 kobietom towarzyszyli rodzice bądź podróżowały same. Przeważającej większości ankietowanych w grupie 26–40 lat, podobnie jak w pierwszej grupie, towarzyszył współmałżonek. 36 kobietom towarzyszyły dzieci, rodzice (30 osób), 3 respondentki przyznały, że podróżują same lub z inną osobą. W kolejnej grupie uzyskane odpowiedzi wykazują podobne wyniki. 27 kobiet przyznało, że podróżuje wraz ze współmałżonkiem, 12 podróżuje

z dziećmi lub znajomymi, 15 z rodzicami bądź samotnie, a 6 osób wskazało inną odpowiedź. Kobietom w wieku powyżej 55 lat towarzyszył współmałżonek (29 osób), 9 znajomi, 6 podróżuje z dziećmi lub samotnie. 6 ankietowanych deklaruje towarzystwo innych bądź brak towarzystwa, 3 osoby podróżują z rodzinami lub ze znajomymi (tab. 20 – aneks).

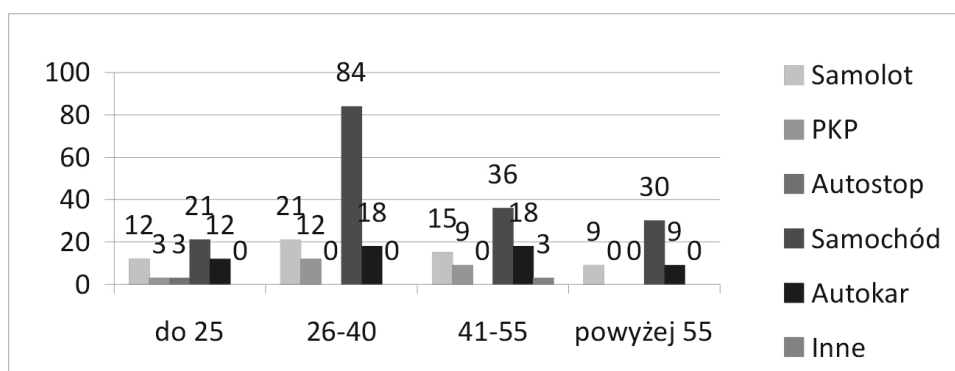
Ryc. 11. Osoby towarzyszące respondentkom w wyjeździe wypoczynkowym

Źródło: Opracowanie własne.

Ze środków transportu ankietowane najczęściej wybierały samochód osobowy. Tę odpowiedź wskazało najwięcej kobiet w wieku 26–40 lat (84 osoby), 36 respondentek w przedziale wiekowym 41–55 lat, 30 powyżej 55. roku życia oraz 21 badanych do 25 lat. 3 ankietowane z najmłodszej grupy wskazało na PKP bądź podróż autostopem, pozostałe 12 osób wybierało autokar. 12 respondentek w wieku 26–40 lat pociąg, a 18 autokar. Kobiety 41–55-letnie podróżowały autokarem (18 osób), samolotem (15 osób), 9 koleją, a 3 korzystało z innych środków transportu. W najstarszej grupie badanych 9 osób podróżowało także autokarem i samolotem. Żadna z ankietowanych w tej grupie nie wskazała kolei, autostopu i innego środka transportu (tab. 21 – aneks).

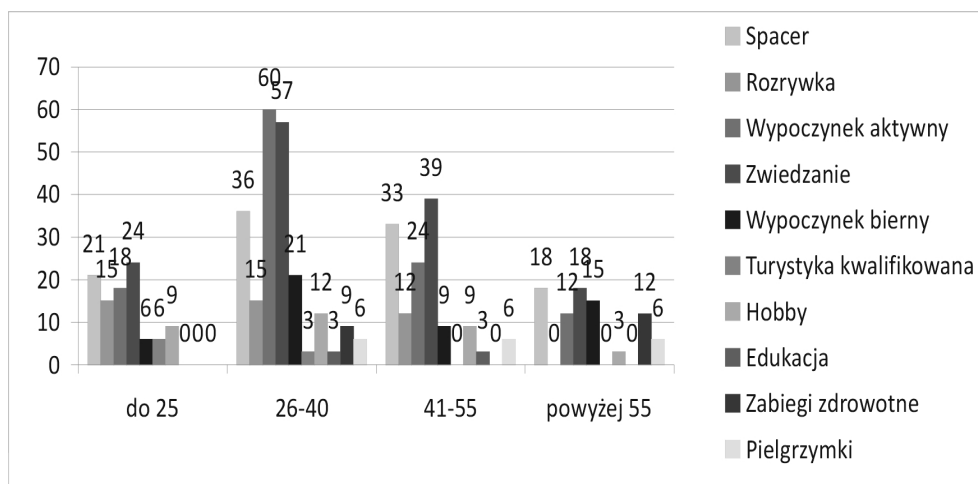
W aspekcie niniejszego opracowania ważna jest forma podejmowanej aktywności turystycznej. Na pytanie odnoszące się do tej problematyki ankietowane w wieku do 25 lat najczęściej wskazywały zwiedzanie (24 osoby) oraz spacer (21 osób). Natomiast najmniejsze zainteresowanie odnosiło się do edukacji podczas pobytu, zabiegów zdrowotnych i pielgrzymek. W grupie osób w wieku 26–40, odpowiedzi wskazywały wypoczynek aktywny (60 osób) oraz 57 badanych preferowało zwiedzanie podczas wyjazdu. Najmniej badanych uprawiało turystykę kwalifikowaną oraz ko-

rzystało z zajęć edukacyjnych (po 3 osoby). Respondentki w wieku 41–55 lat preferowały zwiedzanie (39 osób) oraz spacerowanie (33 osoby). Żadna z ankietowanych nie uprawiała turystyki kwalifikowanej oraz nie korzystała z zabiegów zdrowotnych. W najstarszej grupie badanych kobiet preferowaną aktywnością był spacer oraz zwiedzanie, co wskazało 18 respondentek. Ankietowane zainteresowane były podczas wyjazdu także wypoczynkiem biernym (18 osób) i aktywnym (15 osób) oraz chętnie korzystały z zabiegów zdrowotnych. Żadna z kobiet nie była zainteresowana edukacją oraz uprawianiem turystyki kwalifikowanej (tab. 22 – aneks).

Ryc. 12. Wybór środka transportu podróżujących kobiet

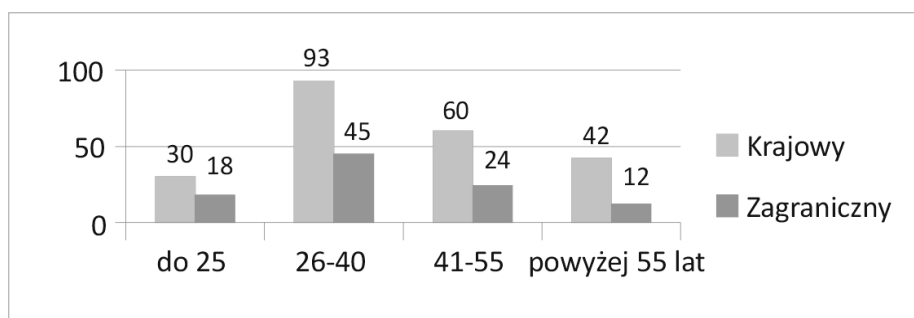
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 13. Formy zagospodarowania czasu wolnego podczas wyjazdu pobyтового

Źródło: Opracowanie własne.

Według wszystkich ankietowanych, bez względu na wiek, większym zainteresowaniem cieszyły się wyjazdy krajowe niż zagraniczne. Najmniejszą różnicę zauważa się u respondentek do 25 lat. Największą różnicę z kolei w grupie ankietowanych w wieku 26–40 lat (tab. 23 – aneks).

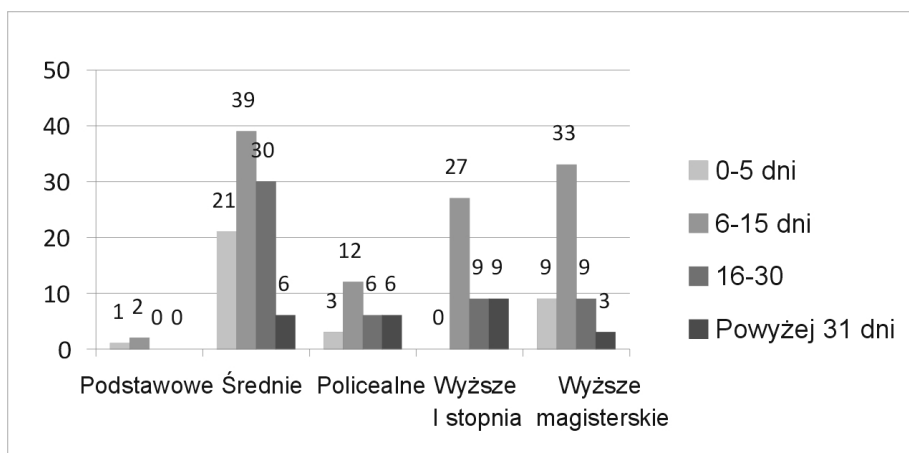

Ryc. 14. Preferowany rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)

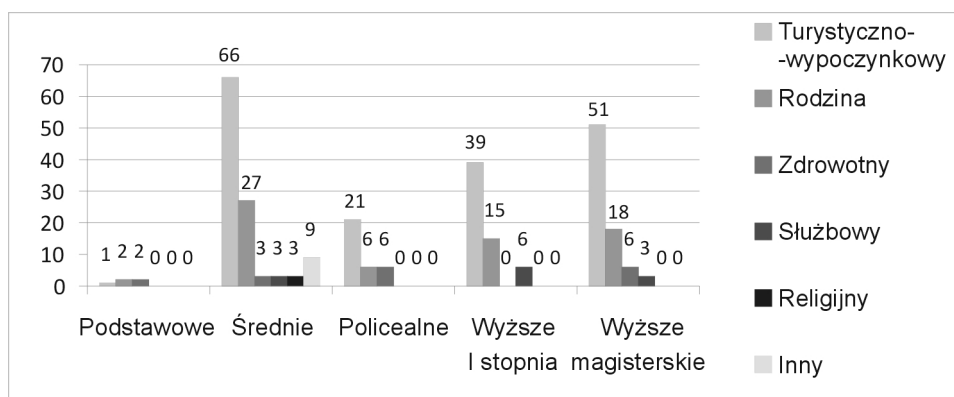
Źródło: Opracowanie własne.

Grupa ankietowanych posiadająca wykształcenie podstawowe na wyjazd przeznaczają do 15 dni w ciągu roku. Ankietowane z wykształceniem średnim najczęściej wyjeżdżają na okres od 6 do 15 dni (39 osób) oraz od 16 do 30 dni (30 osób). Z policealnym w celach urlopowych na okres 6–15 dni (12 kobiet), 6 zaznaczyło, że na wyjazdy przeznaczają od 16 do 30 dni oraz powyżej 31 dni. W grupie osób o wykształceniu wyższym I stopnia, preferowane są wyjazdy na okres od 6–15 dni (27 osób), a także od 16–30 dni oraz powyżej 31 dni w ciągu roku. Ostatnia grupa posiadająca wykształcenie wyższe magisterskie przeważnie wyjeżdżała na okres od 6–15 dni (33 kobiety) pozostałe zadeklarowały wyjazdy do 5 dni lub od 16 do 30 dni (9 osób). Zaledwie trzy osoby wypowiedziały się, że wyjeżdżają na okres powyżej 31 dni (tab. 24 – aneks).

Turystyczno-wypoczynkowy cel wyjazdu najczęściej wybierały osoby z wykształceniem średnim (66 osób), wyższym magisterskim (51 osób), wyższym I stopnia (39 osób), 21 osób z wykształceniem policealnym i zaledwie 1 osoba o wykształceniu podstawowym. Rodzinny cel podróży wybierały przede wszystkim osoby o wykształceniu średnim (27 osób), wyższym magisterskim (18 osób), wyższym I stopnia (15 osób), 6 kobiet o wykształceniu policealnym i 2 z podstawowym. Turystykę pielgrzymkową preferowały zaledwie 3 osoby z wykształceniem średnim. 9 osób o tym samym wykształceniu podały inny cel podróży (tab. 25 – aneks).

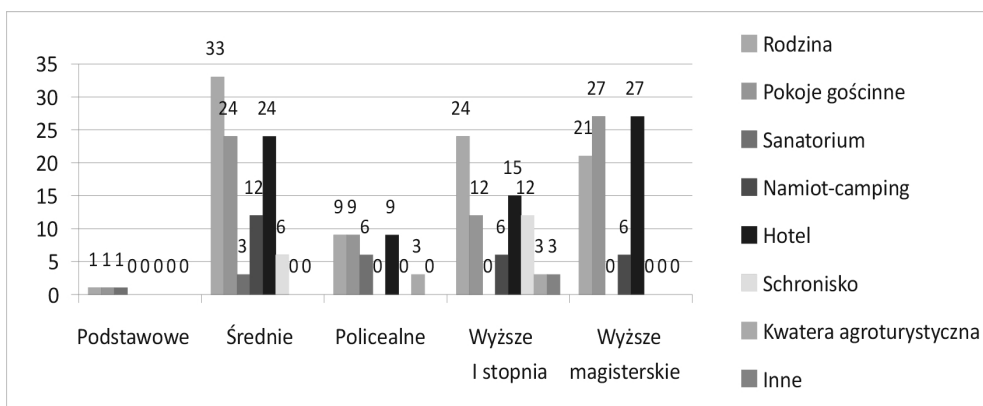

Ryc. 15. Czas przeznaczony na aktywność turystyczną osób o zróżnicowanym poziomie wykształcenia
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 16. Cel wyjazdu respondentek wg deklarowanego poziomu wykształcenia
Źródło: Opracowanie własne.

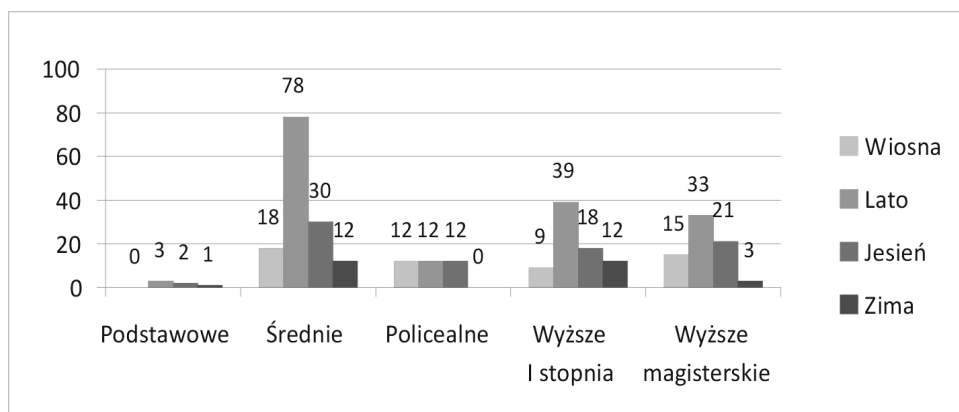
W pytaniu dotyczącym miejsca noclegu ankietowane najczęściej zatrzymywały się u rodziny, tak odpowiedziały 33 osoby o wykształceniu średnim, 24 osoby o wykształceniu wyższym I stopnia i 21 osób z wykształceniem wyższym magisterskim. 27 osób o wykształceniu wyższym magisterskim wybierało hotel, podobnie 24 osoby z wykształceniem średnim oraz 15 osób z wykształceniem wyższym I stopnia. Najczęściej wybieranymi miejscami noclegowymi były kwatery agroturystyczne, które wybrały tylko 3 osoby z wykształceniem policealnym i wyższym I stopnia. 3 osoby o tym wykształceniu wybrały również inne miejsce noclegu (tab. 26 – aneks).

Ryc. 17. Wybór miejsc zakwaterowania podczas aktywności turystycznej respondentek o zróżnicowanym poziomie wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne.

Ankietowane bez względu na wykształcenie najczęściej wybierały podróże latem. Takiej odpowiedzi udzieliło 78 respondentek z wykształceniem średnim, 39 z wykształceniem wyższym I stopnia, 33 z wyższym magisterskim oraz 3 z podstawowym. Najrzadziej respondentki wyjeżdżały zimą. Taką odpowiedź wskazało 12 osób z wykształceniem średnim i wyższym I stopnia, 3 z wyższym magisterskim i zaledwie 1 osoba z podstawowym (tab. 27 – aneks).

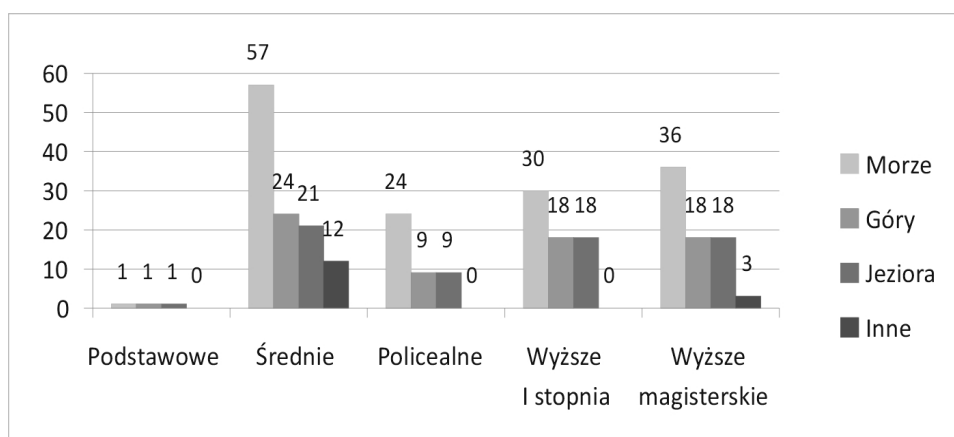

Ryc. 18. Pora roku wyjazdu turystycznego respondentek

Źródło: Opracowanie własne.

Ankietowane w pytaniu dotyczącym preferencji kierunku wyjazdu najczęściej wskazywały pobyt nad morzem. Najwięcej takiej odpowiedzi udzieliły kobiety

o wykształceniu średnim (57 osób), 36 respondentek posiadające tytuł magisterski, 30 z wykształceniem wyższym I stopnia, 24 z policealnym i 1 z podstawowym. Wyjazdy w góry i nad jezioro wskazały jednakowo ankietowane z wykształceniem podstawowym (1 osoba), policealnym (9 osób), z wyższym I stopnia oraz z wyższym magisterskim (po 18 osób). Niewielka różnica pojawiła się w odpowiedziach kobiet o wykształceniu średnim, gdzie 24 osoby preferowały pobyt w górach, a 21 nad jeziorem. W tej samej grupie 12 respondentek oraz 3 z wykształceniem magisterskim wskazało inne miejsce pobytu (tab. 28 – aneks).

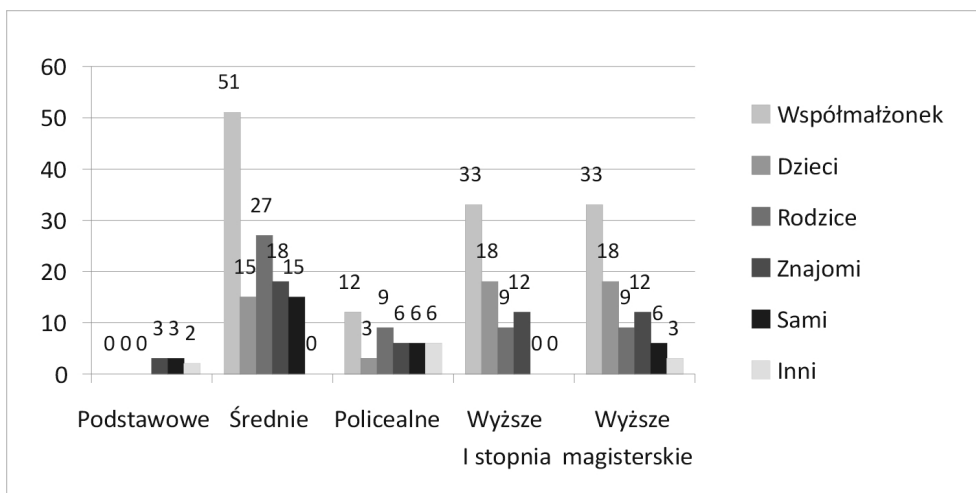
Ryc. 19. Poziom wykształcenia a docelowy wybór wyjazdu

Źródło: Opracowanie własne.

Respondentkom najczęściej towarzyszył współmałżonek. Takiej odpowiedzi udzieliły ankietowane z wykształceniem średnim (51 osób), policealnym (12 osób), z wykształceniem wyższym I stopnia oraz wyższym magisterskim (33 osoby). 27 respondentkom o wykształceniu średnim towarzyszyli także rodzice oraz 18 badanych znajomi. Z 9 kobietami o wykształceniu policealnym także podróżowali rodzice. Osoby z wykształceniem wyższym I stopnia (18 osób) oraz wyższym magisterskim (18 osób) zadeklarowały, że towarzyszyły im podczas podróży dzieci. 3 osoby z wykształceniem podstawowym odpowiedziały, że podróżowali ze znajomymi bądź samotnie, 2 osoby podały inne odpowiedzi (tab. 29 – aneks).

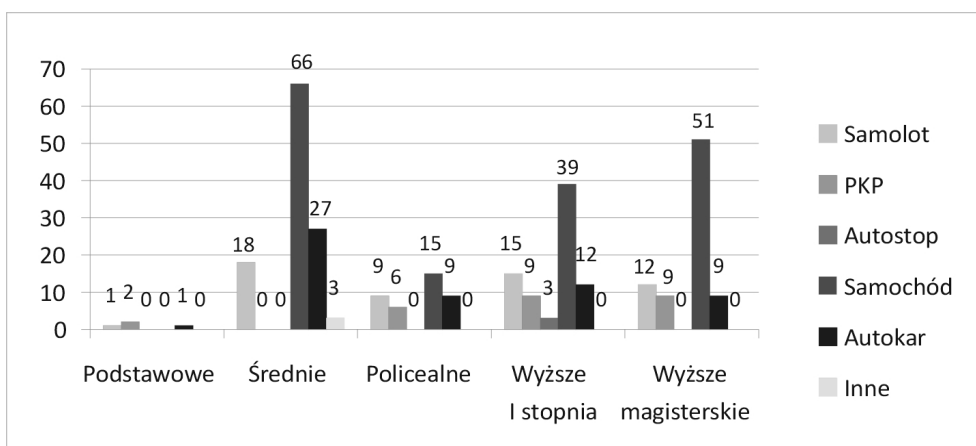
Respondentki w pytaniu dotyczącym wyboru środka lokomocji deklarowały, że najczęściej wybierały podróże samochodem. Aż 66 kobiet z wykształceniem średnim, 51 z wykształceniem magisterskim, 39 z wyższym I stopnia oraz 15 z policealnym wybrało ten środek transportu. Wyjątkiem były osoby z wykształceniem podstawowym, które preferowały podróże pociągiem. Zaledwie 3 osoby w wykształ-

cenie średnim wybrało inny środek transportu i tyle samo kobiet z wykształceniem wyższym I stopnia skorzystało z podróży autostopem. 9 osób o wykształceniu policealnym oraz tyle samo z tytułem magisterskim deklarowało korzystanie z przejazdów autokarem. 27 ankietowanych o wykształceniu średnim również zaznaczyło tą odpowiedź. Podczas podróży z samolotu korzystała 1 osoba o wykształceniu podstawowym, 18 z wykształceniem średnim, 9 z policealnym, 15 z wykształceniem wyższym I stopnia oraz 12 z tytułem magisterskim (tab. 30 – aneks).

Ryc. 20. Osoby towarzyszące respondentkom w podróży

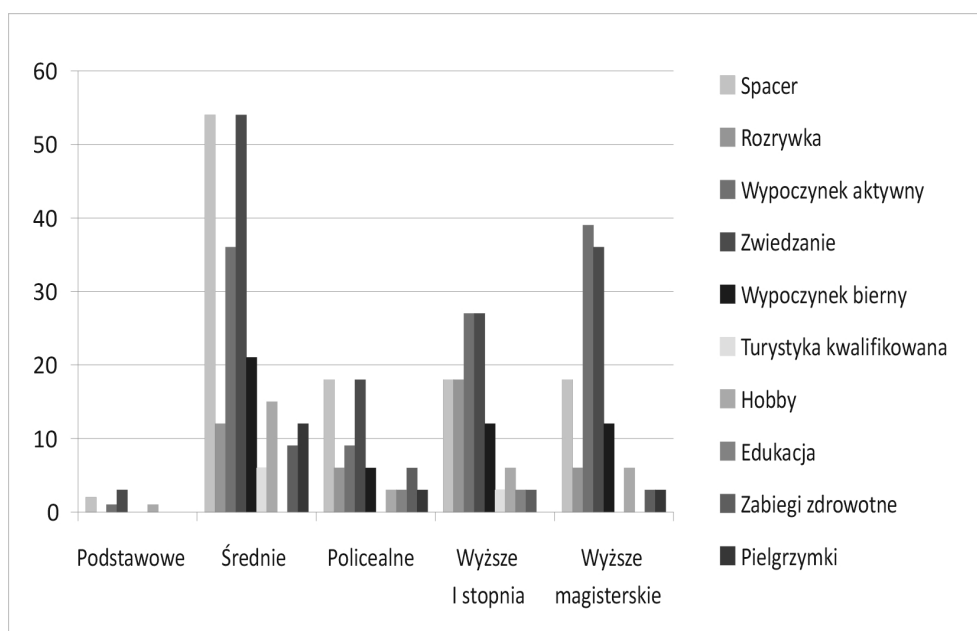
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 21. Wybór środka transportu

Źródło: Opracowanie własne.

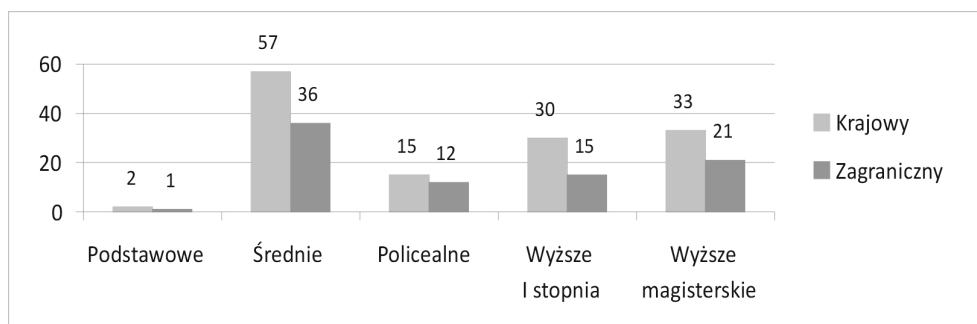
W pytaniu dotyczącym sposobu spędzania czasu wolnego podczas wyjazdu respondentki o wykształceniu podstawowym, średnim i policealnym najbardziej zainteresowane były zwiedzaniem okolicznych atrakcji oraz spacerowaniem. Badane z wykształceniem wyższym I stopnia oraz wyższym magisterskim korzystały z wypoczynku aktywnego oraz zwiedzały okolicę. Zaledwie 3 osoby o wykształceniu policealnym poświęcały wolny czas na edukację, hobby oraz pielgrzymki. Respondentki z wykształceniem wyższym I stopnia wybierały turystykę kwalifikowaną, edukację w wolnym czasie oraz zabiegi zdrowotne (3 osoby). Żadna kobieta z tej grupy nie brała udziału w pielgrzymkach. Z kolei w grupie kobiet z wykształceniem wyższym magisterskim żadna nie wybrała uprawiania turystyki kwalifikowanej w wolnym czasie ani też nie preferowała edukacji podczas urlopu (tab. 31 – aneks).

Ryc. 22. Sposób spędzania czasu wolnego podczas urlopu respondentek

Źródło: Opracowanie własne.

W pytaniu ankietowym dotyczącym preferencji wyjazdu wszystkie respondentki preferowały wyjazdy krajowe. Największa różnica widoczna jest w odpowiedziach udzielonych przez grupę kobiet o wykształceniu średnim, gdzie 57 ankietowanych wybrały wyjazdy krajowe, a 36 zagraniczne. Najmniejsza różnica widoczna jest w odpowiedziach uzyskanych przez osoby z wykształceniem podstawowym (tab. 32 – aneks).

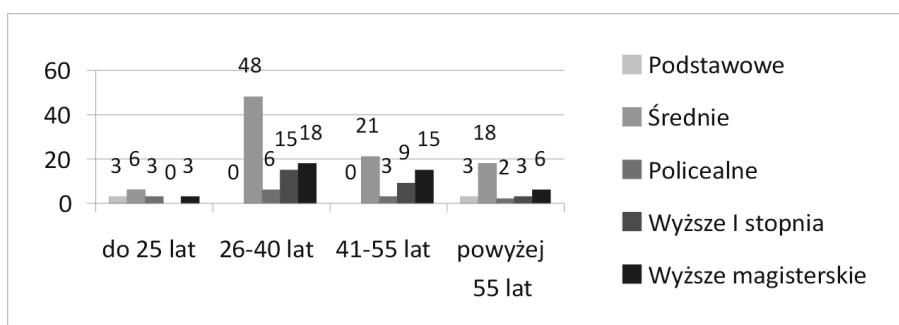
Ryc. 23. Preferowane rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród 225 kobiet objętych sondażem diagnostycznym większość deklaruje wykształcenie średnie. Kolejno mniejsza liczba kobiet posiada wykształcenie wyższe I stopnia. Najmniej licznie reprezentowane są kobiety posiadające wykształcenie wyższe II stopnia.

Rozpatrując czas przeznaczony na wypoczynek turystyczny w skali roku, daje się zauważyć jego najdłuższy okres trwania wśród deklarujących wykształcenie wyższe. Głównym celem wyjazdu poza miejsce stałego pobytu są turystyka wypoczynkowa, odwiedziny u rodziny oraz cel sanatoryjno-zdrowotny. Wybór miejsca noclegowego wynika najczęściej z charakteru podjętego wypoczynku. Najczęściej wskazywanym przez respondentki miejscem docelowego wyjazdu jest pobyt nad morzem. Tą formą w zdecydowanej większości deklarują kobiety powyżej 55. roku życia. Góry i jeziora stanowią wybór mniejszej liczby osób. W czasie trwania turystyki wypoczynkowej respondentkom najczęściej towarzyszy współmałżonek, także często dzieci, nielicznie podróżują i wypoczywają samotnie. Deklarowany czas trwania wypoczynku zamyka się od 6 do 31 dni, najczęściej wskazywano na okres około dwóch tygodni. Środkiem lokomocji jest dla większości samochód osobowy. Autokarem i samolotem podróżują osoby raczej starsze, młodsze korzystają z autostopu i PKP. Jako formę zagospodarowania czasu wolnego najczęściej wymienia się spacer, rozrywkę, aktywność rekreacyjną w tym zwiedzanie, wypoczynek aktywny oraz zabiegi zdrowotne SPA. Żadna z kobiet nie była zainteresowana edukacją ani też turystyką kwalifikowaną. Większość deklarowanych wyjazdów realizowano na terenie Polski niewielką ich część stanowiły podróże zagraniczne. Wypoczynkową formę wyjazdu deklarują w większości przede wszystkim kobiety posiadające wykształcenie średnie i wyższe. Osoby mające wykształcenie wyższe I i II stopnia kwaterowały najczęściej w hotelu, dużym wzięciem cieszyły się noclegi w środowisku rodzinnym.

Wśród ankietowanych mężczyzn (48) najliczniej reprezentowani są o wykształceniu średnim w wieku od 26 do 40 lat. 18 z wykształceniem wyższym magisterskim, 15 z wyższym I stopnia oraz 6 z policealnym. Najmniej liczną grupę stanowili mężczyźni w wieku do 25 lat z wykształceniem średnim 6 osób i po 3 z wykształceniem podstawowym, policealnym oraz wyższym magisterskim (tab. 33 – aneks).

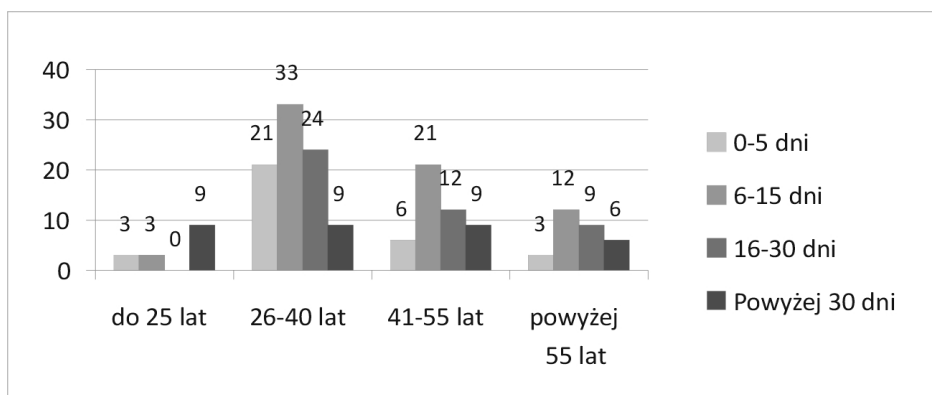

Ryc. 24. Struktura wykształcenia mężczyzn z uwzględnieniem wieku

Źródło: Opracowanie własne.

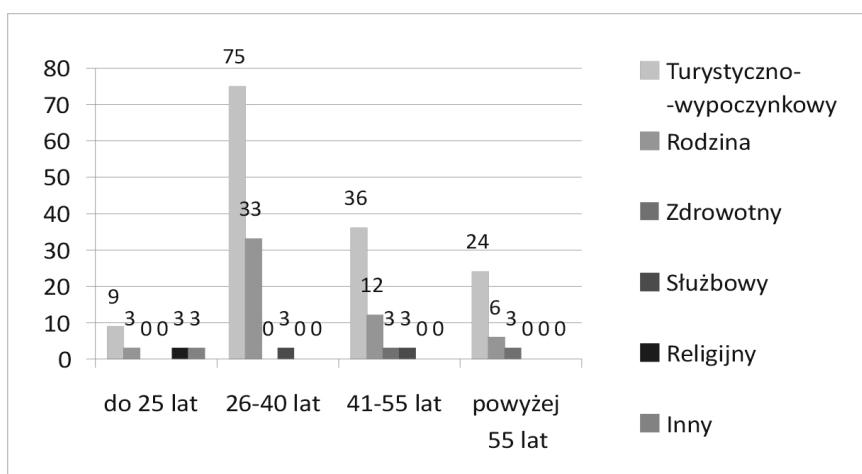
W grupie mężczyzn do 25. roku życia, 9 deklaruje, że na podróże w ciągu roku przeznaczają powyżej 30 dni, trzech poniżej 5, a pozostali od 6 do 30 dni. Mężczyźni w wieku 26–40 lat na podróże w ciągu roku przeznaczają poniżej 5 dni, 33 od 6 do 15, a 24 od 16 do 30 dni, 9 powyżej miesiąca. A 21 mężczyzn w przedziale wieku 41–55 lat od 6 do 15 dni. W tej grupie też 12 respondentów na wyjazdy przeznaczają od 16 do 30 dni, 9 powyżej miesiąca, a pozostałych sześciu do 5 dni. Wśród najstarszych respondentów 12 osób zaznaczyło odpowiedź od 6 do 15 dni, dziewięciu od 16–30 dni, sześciu przeznaczają na podróże więcej niż 30 dni rocznie, a zaledwie 3 poniżej 5 dni (tab. 34 – aneks).

Respondenci na pytanie dotyczące celu wyjazdu najczęściej wybierali wypoczynek turystyczny. Odpowiedziało tak 9 mężczyzn z grupy do 25 lat, 75 z przedziału od 26–40 lat, 36 w wieku 41–55 lat oraz 24 z najstarszej grupy. Jedynie 3 mężczyzn z najmłodszej grupy wiekowej wybrało cel rodzinny, religijny lub inny. Nikt z tej grupy nie wyjeżdżał służbowo ani zdrowotnie. W grupie wiekowej 26–40 lat cel służbowy zaznaczyło 3 respondentów, nikt nie wyjeżdżał w celach zdrowotnych, religijnych lub innych. 3 ankietowanych w wieku 41–55 lat podróżowało w celu zdrowotnym oraz służbowym. Trzech deklaroowało podróże służbowe i zdrowotne. Wśród osób powyżej 55 lat żaden mężczyzna nie uczestniczył w podróżach służbowych, religijnych. Trzech respondentów wykazało zdrowotny cel podróży (tab. 35 – aneks).

Ryc. 25. Czas przeznaczony na aktywności turystyczno-rekreacyjną mężczyzn z podziałem na wiek

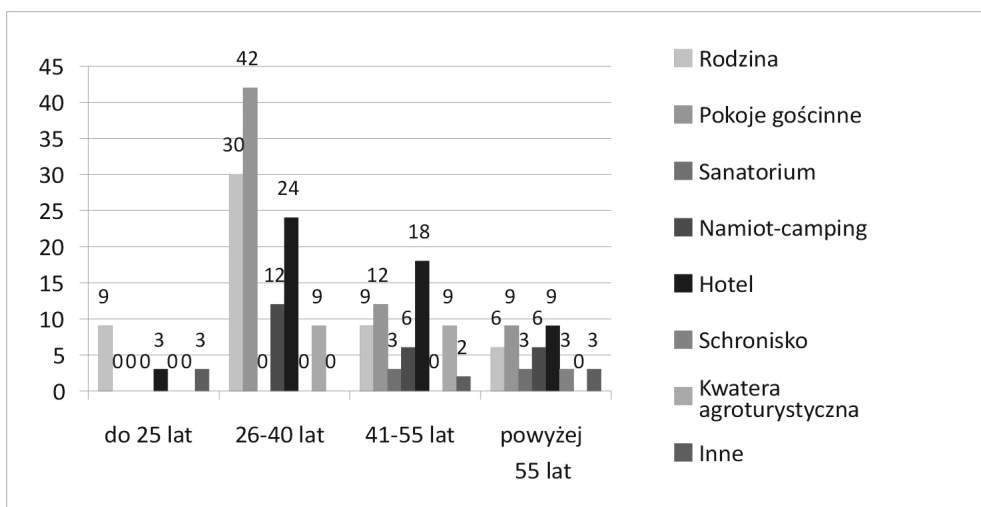
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 26. Deklarowany cel wyjazdu badanych mężczyzn

Źródło: Opracowanie własne.

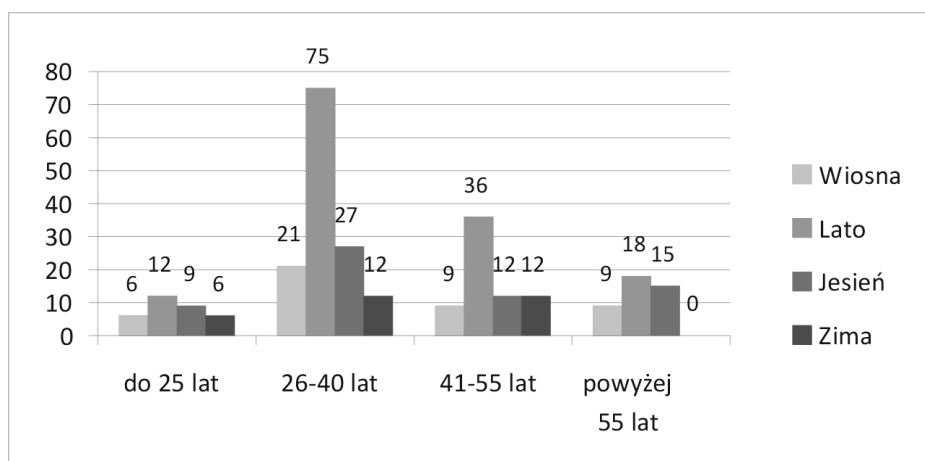
Respondenci w wieku do 25 lat najczęściej podczas wyjazdu zatrzymywali się w rodzinie (9 osób), w hotelu (3 osoby), a pozostali wskazali inne miejsce zakwaterowania. Mężczyźni w wieku od 26 do 40 lat najczęściej nocowali w pokojach gościnnych (42 osoby), 30 zatrzymało się u rodziny, a nocleg w kwaterach agroturystyczny (9 badanych). 18 ankietowanych w wieku 41–55 zatrzymywało się w hotelu, 12 w pokojach gościnnych, 9 u rodziny lub w kwaterze agroturystycznej, a 2 respondentów wskazało inną odpowiedź. W ostatniej grupie 9 respondentów deklarowało nocleg w pokojach gościnnych lub w hotelu, 6 u rodziny bądź na campingu, a nieliczni w sanatorium, w schronisku (tab. 36 – aneks).

Ryc. 27. Wybór miejsc zakwaterowania mężczyzn w czasie urlopu

Źródło: Opracowanie własne.

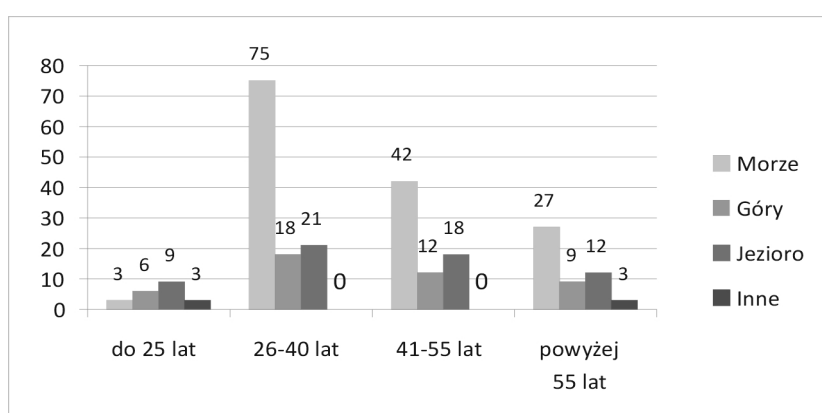
Respondenci najczęściej wyjeżdżają latem. Odpowiedziało tak 12 mężczyzn z najmłodszej grupy, 75 w wieku 26–40 lat, 36 w wieku od 41 do 55 lat oraz 18 badanych powyżej 55 lat. Najrzadziej wybieraną w celu podróży porą roku według ankietowanych jest zima. Zaledwie 6 badanych z najmłodszej grupy wyjeżdżało o tej porze roku, po 12 osób w wieku 26–40 lat i 41–55 lat. Żaden z ankietowanych powyżej 55. roku życia nie podróżował zimą (tab. 37 – aneks).

Ryc. 28. Pora roku wyjazdu turystycznego respondentów

Źródło: Opracowanie własne.

W wyborze rejonu wyjazdu 9 ankietowanych z najmłodszej grupy preferowało pobyt nad jeziorem, 6 w górach, a 3 nad morzem lub w innym rejonie. 75 respondentów w wieku od 26. do 40. roku życia wybierało pobyt w rejonie nadmorskim, 21 nad jeziorem, a 18 pobyt w górach. Badani z grupy od 41–55 lat odpowiedzieli podobnie. Wśród nich największe zainteresowanie wzbudzało morze (42 osoby), pobyt nad jeziorem wybrało 18 osób, a 12 badanych preferowało góry. Ankietowani powyżej 55 lat również najchętniej wyjeżdżali nad morze (27 osób), także nad jezioro (12 osób), w góry (9 osób), a 3 osoby podały inny rejon wyjazdu (tab. 38 – aneks).

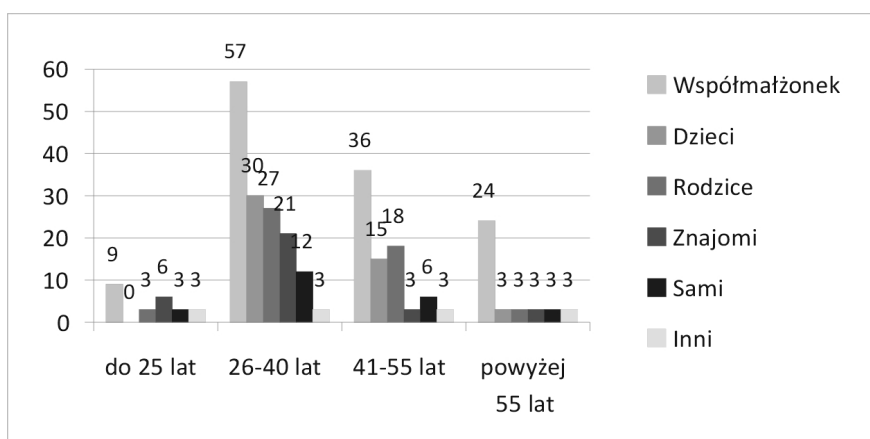
Ryc. 29. Wybór miejsca docelowego respondentów

Źródło: Opracowanie własne.

Badanym najczęściej towarzyszyła współmałżonka. Taką odpowiedź podali mężczyźni w wieku do 25. roku życia (9 osób), 57 w wieku 26–40 lat, 36 z przedziału wiekowego 41–55 lat oraz 24 z najstarszej grupy. Wśród mężczyzn do 25 lat sześciu odpowiedziało, że w podróży towarzyszyli mu znajomi. Trzech mężczyzn wyjeżdżało z rodzicami, trzech samotnie, a pozostałych trzech podało inną odpowiedź. 30 respondentów z grupy wiekowej 26–40 lat zaznaczyło, że podróżowało z dziećmi, 27 z rodzicami, a trzech podało, że towarzyszyły im inne osoby. Mężczyźni w wieku 41–55 lat zabierali na czas wyjazdu swoich starszych rodziców (18 osób), z dziećmi podróżowało (15 osób), ze znajomymi (3 osoby), także 3 podały inną odpowiedź. W najstarszej grupie badanych mężczyzn towarzystwo dzieci, rodziców, znajomych, innych osób oraz podróże odbywane samotnie wskazało po 3 respondentów (tab. 39 – aneks).

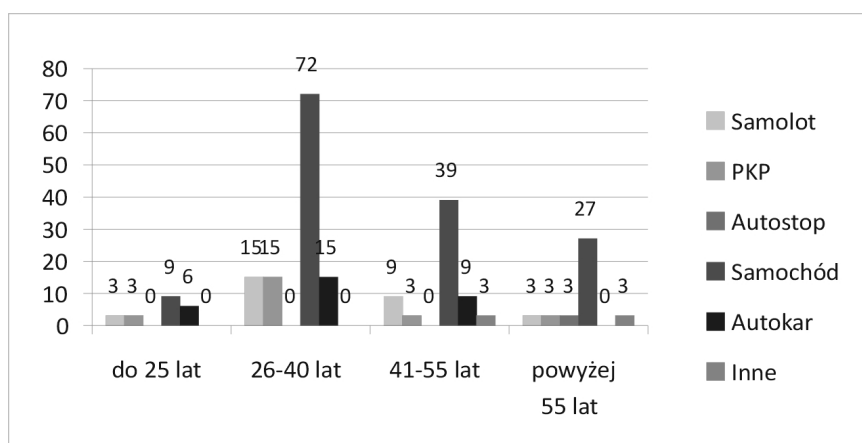
Respondenci w wieku do 25 lat najczęściej podróżowali samochodem (9 osób), najrzadziej samolotem (3 osoby) oraz pociągiem (również 3 osoby). 72 ankietowanych w grupie wiekowej 26–40 lat wskazało samochód, po 15 osób samolot, pociąg

lub autokar. Mężczyźni w wieku 41–55 lat również najczęściej wybierali samochód (39 osób) najrzadziej korzystali z przejazdu pociągiem (3 osoby) oraz z innych środków transportu (3 osoby). 27 mężczyzn powyżej 55. roku życia deklaruje, podróżuje samochodem, a na korzystanie z samolotu, PKP lub innego środka lokomocji jednako wskazało po 15 respondentów (tab. 40 – aneks).

Ryc. 30. Osoby towarzyszące respondentom w podróży

Źródło: Opracowanie własne.

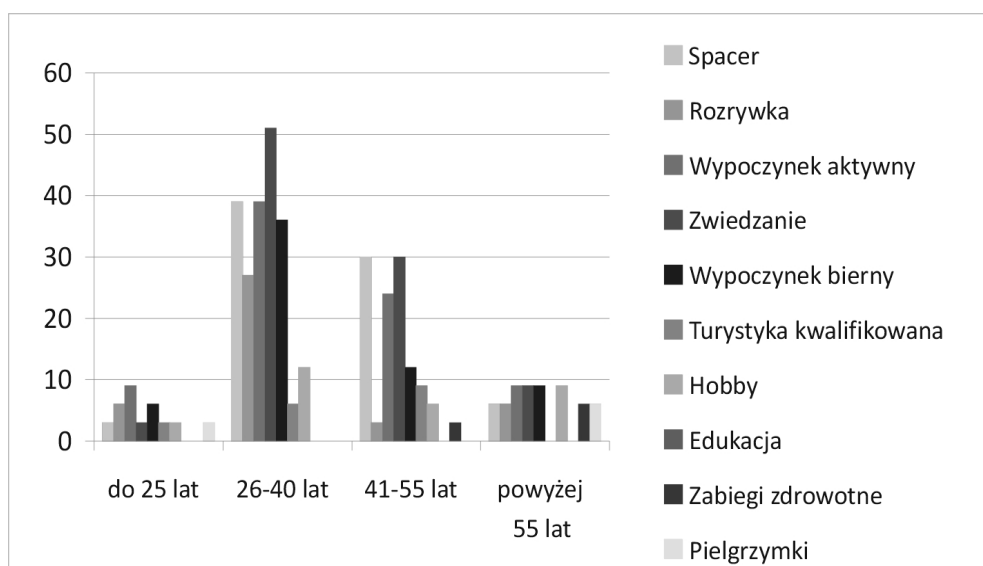

Ryc. 31. Wybór środka transportu dokonany przez respondentów

Źródło: Opracowanie własne.

W grupie respondentów do 25. roku życia jako sposób spędzania wolnego czasu podczas wyjazdu turystyczno-wypoczynkowego najchętniej wybierano turystykę

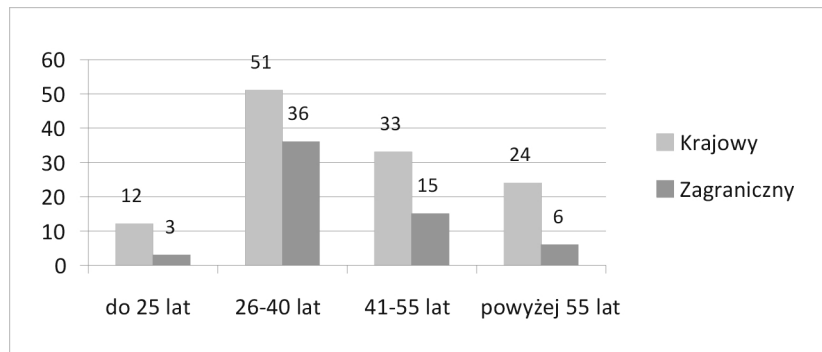
aktywną (9 osób), 6 badanych wskazało rozrywkę lub wypoczynek bierny, a po 3 osoby spacerowanie, zwiedzanie, turystykę kwalifikowaną, hobby lub pielgrzymki. W grupie ankietowanych w wieku od 26 do 40 lat, 51 osób zainteresowanych było zwiedzaniem, 29 spacerowaniem lub wypoczynkiem aktywnym, 36 wskazało wypoczynek bierny, a 6 turystykę kwalifikowaną. Grupa osób w wieku 41–55 lat najczęściej deklarowała spacerowanie lub zwiedzanie (po 30 badanych), 24 wolało wypoczywać biernie, a zaledwie 3 osoby korzystały z zabiegów zdrowotnych. W grupie badanych powyżej 55. roku życia, 9 ankietowanych jako sposób spędzania wolnego czasu wybierało wypoczynek aktywny i bierny, zwiedzanie lub poświęcało się swojemu hobby. 6 respondentów z tej grupy wiekowej preferowało spacer, rozrywkę, korzystanie z zabiegów zdrowotnych lub pielgrzymowanie (tab. 41 – aneks).

Ryc. 32. Formy zagospodarowania czasu wolnego

Źródło: Opracowanie własne.

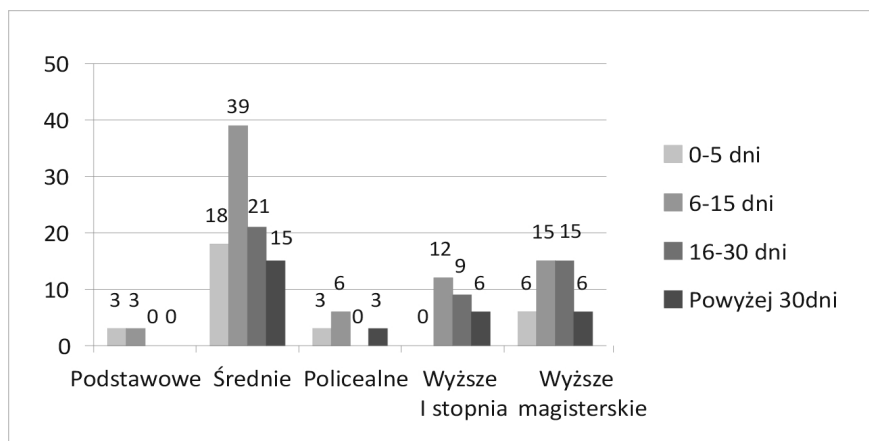
Na pytanie dotyczące rodzaju wyjazdu respondenci w przeważającej większości preferowali wyjazdy krajowe w każdej grupie wiekowej. Respondenci w wieku 26–40 stanowią najbardziej aktywną turystycznie grupę. Największą odmienność w wypowiedziach dotyczących rodzajów wyjazdów odnotowano wśród respondentów 41–55 lat i osób starszych. Najmniejszą różnicę (9 osób) można zauważyć w grupie najmłodszych respondentów (tab. 42 – aneks).

Ryc. 33. Preferowane rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)

Źródło: Opracowanie własne.

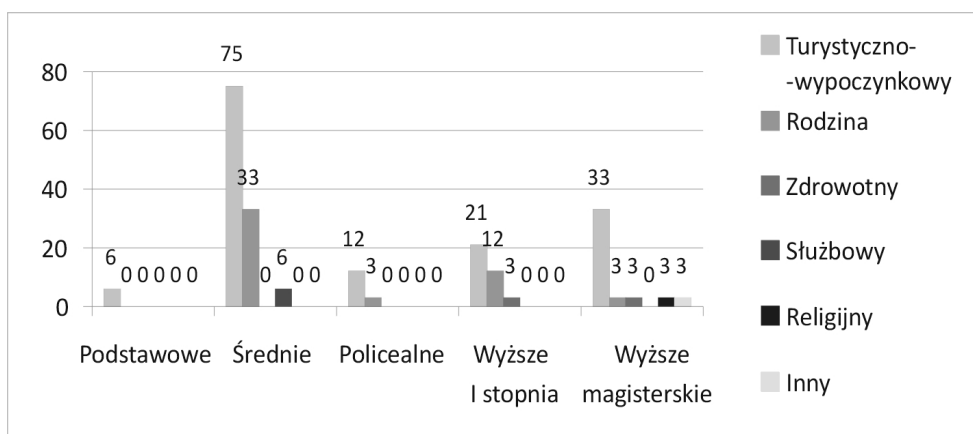
Odnośnie do czasu trwania wypoczynku w skali roku to do 5 dni wyjeżdżało najczęściej respondentów o wykształceniu średnim (18 osób), a najrzadziej osoby z wykształceniem podstawowym (3 osoby) i policealnym (3 osoby). Na okres od 6 do 15 dni wyjeżdżało najczęściej respondentów z wykształceniem średnim (39 osób) oraz wyższym magisterskim (15 osób). Najrzadziej z kolei osoby z wykształceniem podstawowym (3 osoby). Na wyjazd trwający od 16 do 30 dni wskazało 21 ankietowanych o wykształceniu średnim oraz 15 z tytułem magisterskim. Powyżej 30 dni trwał wypoczynek (15 osób) posiadających wykształcenie średnie. Sześć osób z wykształceniem wyższym I stopnia oraz wyższym magisterskim odpoczywało do pięciu dni (tab. 43 – aneks).

Ryc. 34. Czas przeznaczony na aktywności turystycznej respondentów z uwzględnieniem poziomu wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne.

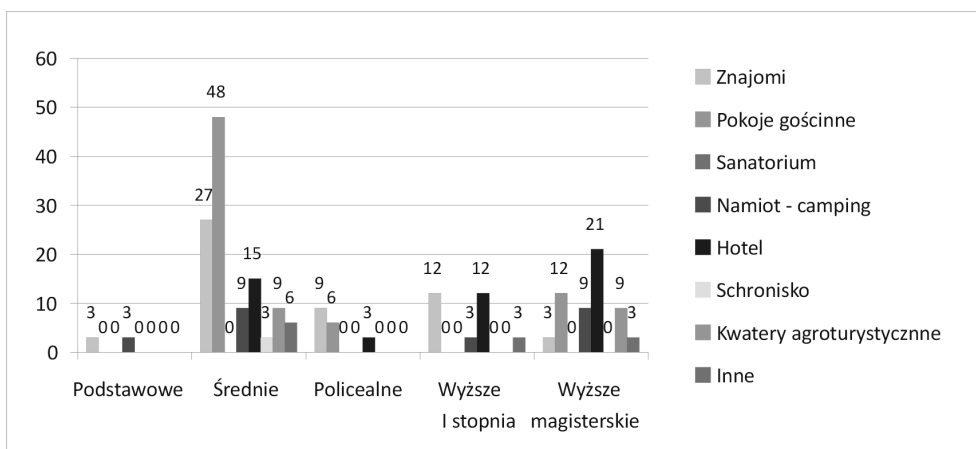
Jako główny cel wyjazdu 6 respondentów z wykształceniem podstawowym wybrało wyjazd turystyczno-wypoczynkowy oraz 75 badanych o wykształceniu średnim. Dla 33 celem wyjazdu było odwiedzenie rodziny, a 6 odbywało podróż służbową. Wśród osób o wykształceniu policealnym, wyższym I stopnia oraz wyższym magisterskim ankietowani deklarowali turystykę wypoczynkową. 3 osoby z wykształceniem policealnym, 12 z wyższym I stopnia oraz 3 z wykształceniem magisterskim podczas wyjazdu odwiedzało rodzinę. 3 respondentów o wykształceniu wyższym I stopnia oraz magisterskim deklaruje wyjazdy zdrowotne (3 osoby), religijne (3 osoby). a pozostali podali inny cel wyjazdu (tab. 44 – aneks).

Ryc. 35. Cel wyjazdu respondentów według deklarowanego poziomu wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne.

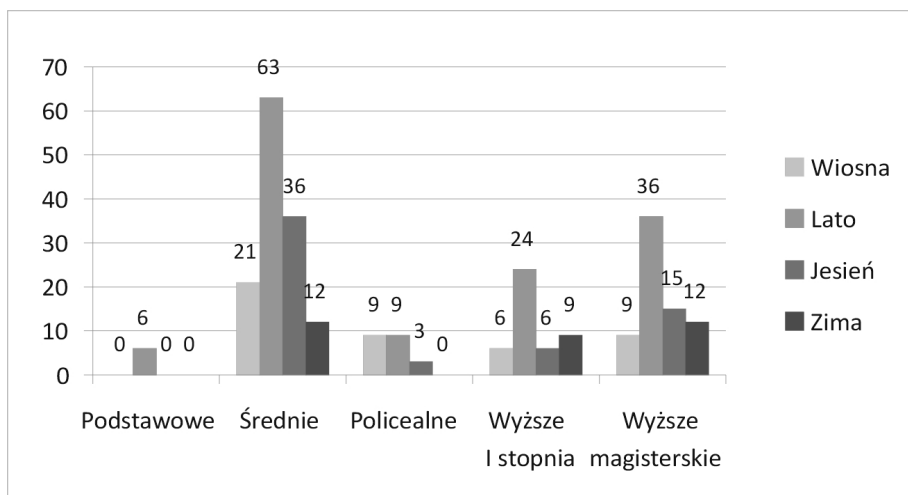
Wśród ankietowanych po 3 respondentów o wykształceniu podstawowym jako miejsce zakwaterowania wybrało nocleg u znajomych i na polu namiotowym. 48 mężczyzn o wykształceniu średnim zdecydowało się na pobyt w pokojach gościnnych, 27 nocowało u znajomych, a trzech w schronisku. Osoby o wykształceniu policealnym najczęściej nocowały u znajomych (9 osób) najrzadziej wskazywały hotel (3 osoby). W grupie osób o wykształceniu wyższym I stopnia po 12 osób zaznaczyło, że nocowały u znajomych lub w hotelu, a 3 osoby wybrało pole namiotowe lub inne miejsce zakwaterowania. 21 respondentów o wykształceniu wyższym magisterskim preferowało pobyt w hotelu, 12 wybrało pokoje gościnne, 9 osób nocowało na polu namiotowym, tyle samo wybrało kwaterę agroturystyczna, a zaledwie 3 osoby wskazały inne miejsce zakwaterowania (tab. 45 – aneks).

Ryc. 36. Miejsce zakwaterowania podczas aktywności turystycznej mężczyzn o zróżnicowanym poziomie wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne.

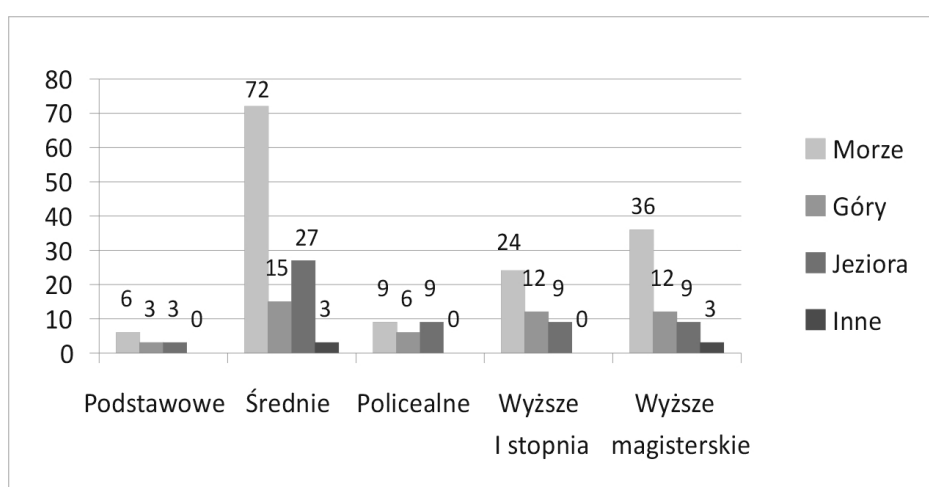
Według respondentów najbardziej atrakcyjną porą roku na wyjazd turystyczny jest lato. Takiej odpowiedzi udzieliło 6 osób z wykształceniem podstawowym, 63 ze średnim, 9 o policealnym, 24 z wyższym I stopnia i 36 z tytułem magistra. Najmniej atrakcyjną porą roku według ankietowanych jest zima, a odpowiedzi takiej udzieliło 12 respondentów z wykształceniem średnim, 12 z wyższym magisterskim i zaledwie 9 z wykształceniem wyższym I stopnia (tab. 46 – aneks).

Ryc. 37. Pora roku wyjazdu turystycznego respondentów

Źródło: Opracowanie własne.

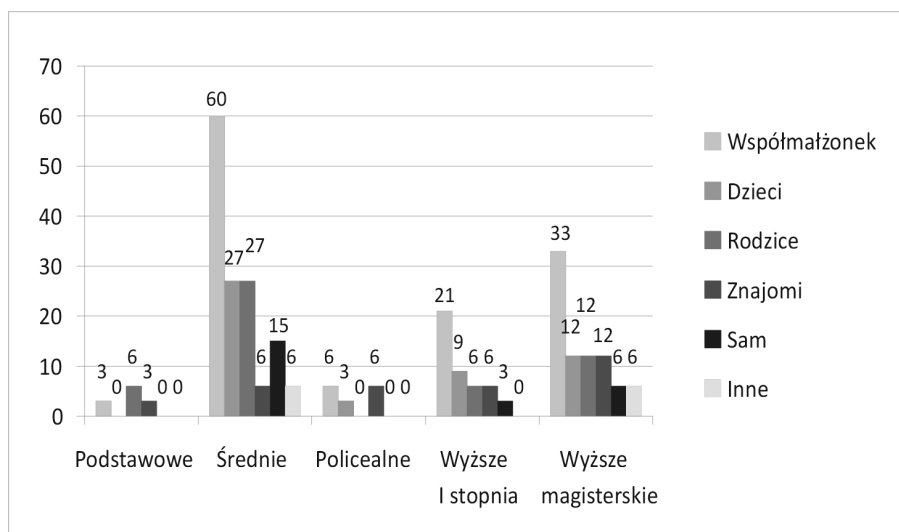
Respondenci bez względu na poziom wykształcenia zaznaczali, że najchętniej wyjeżdżali nad morze. Najwięcej takich odpowiedzi udzielili mężczyźni z wykształceniem średnim (72 osoby), a najmniej z podstawowym (6 osób). Wyjazd nad morze i w góry wybrało najwięcej respondentów z wykształceniem średnim (15 osób), a najmniej z wykształceniem podstawowym (3 osoby). Wypoczynek nad jeziorem deklaruje 27 badanych posiadających wykształcenie średnie i trzy o wykształceniu podstawowym. Trzy osoby z wykształceniem średnim i wyższym magisterskim preferowało inny rejon wypoczynku (tab. 46 – aneks).

Ryc. 38. Rejon wyjazdu turystycznego respondentów

Źródło: Opracowanie własne.

Sześciu respondentom o wykształceniu podstawowym podczas podróży towarzyszyli rodzice, a trzech wskazało współmałżonkę lub znajomych. Najwięcej mężczyzn z wykształceniem średnim wskazało współmałżonkę (60 osób), a najmniej (6) ankietowanych znajomych lub inne osoby. Po 6 respondentów o wykształceniu policealnym deklarowało towarzystwo współmałżonki lub znajomych, a 3 podróżowało z dziećmi. Ankietowani z wykształceniem wyższym I stopnia zaznaczyli obecność współmałżonka podczas wyjazdu (21 osób), a część z nich podróżowało samotnie (3 osoby). Wśród osób posiadających wykształcenie magisterskie 33 podróżowało ze współmałżonką, 12 wskazało towarzystwo dzieci, rodziców lub znajomych, 6 wyjeżdżało samotnie, pozostali zaznaczyli obecność innych osób (tab. 47 – aneks).

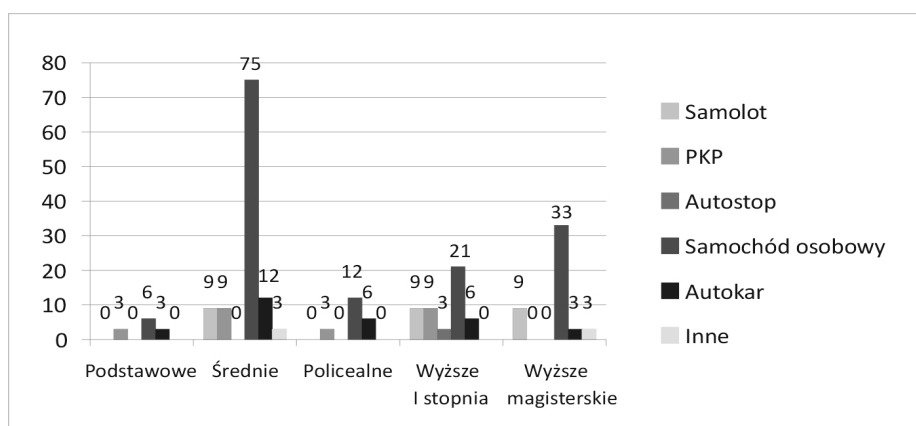
Ryc. 39. Osoby towarzyszące respondentom w podróży

Źródło: Opracowanie własne.

W każdej grupie respondentów najczęściej wybieranym środkiem transportu podczas podróży był samochód osobowy. Takiej odpowiedzi udzieliło najwięcej ankietowanych z grupy osób z wykształceniem średnim (75 osób), a najmniej z podstawowym (6 osób). 9 mężczyzn o wykształceniu średnim, wyższym I stopnia oraz wyższym magisterskim jako wybór środka lokomocji wskazało samolot. Z podróży pociągiem korzystało 9 respondentów o wykształceniu średnim i wyższym I stopnia oraz 3 z podstawowym i policealnym. Przejazd autostopem odbyło 3 mężczyzn z grupy badanych o wykształceniu wyższym I stopnia. Autokarem podróżowali najczęściej ankietowani o wykształceniu średnim (12 osób), a najrzadziej osoby o wykształceniu podstawowym lub wyższym magisterskim (3 osoby). Z innego środka transportu skorzystało 3 mężczyzn o wykształceniu średnim lub wyższym magisterskim (tab. 47 – aneks).

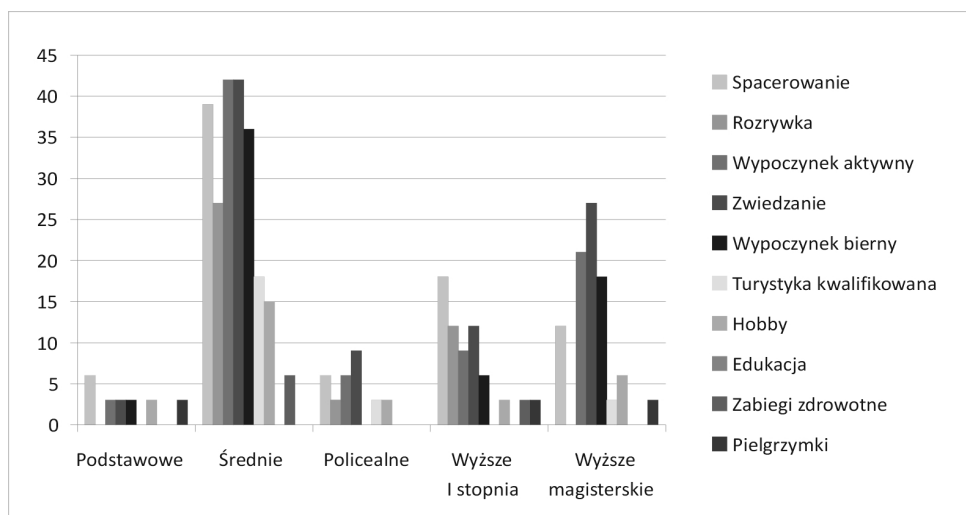
W grupie badanych o wykształceniu podstawowym odpowiedzi dotyczące spędzania czasu wolnego podczas wyjazdu turystycznego są zbliżone. 6 ankietowanych zainteresowanych było spacerowaniem a 3 osoby wskazały wypoczynek aktywny, bierny, zwiedzanie, pielgrzymki i hobby. W grupie o wykształceniu średnim po 42 respondentów zadeklarowało wypoczynek aktywny i zwiedzanie, 39 spacerowanie, 36 wypoczynek bierny a zaledwie 6 korzystało z zabiegów zdrowotnych. Ankietowani o wykształceniu policealnym najchętniej wskazywali zwiedzanie (9 osób), spacerowanie i wypoczynek aktywny po 6 respondentów, a 3 badanych rozrywkę, turystykę kwalifikowaną lub hobby. Wśród mężczyzn o wykształceniu

wyższym I stopnia najczęściej zaznaczaną odpowiedzią był spacer (18 osób), 12 wskazało rozrywkę lub zwiedzanie. Najrzadziej wskazywaną odpowiedzią było hobby, korzystanie z zabiegów zdrowotnych i pielgrzymowanie 3 osoby. W grupie respondentów o wykształceniu wyższym z tytułem magisterskim najczęściej deklarowano zwiedzanie (27 osób) wypoczynek aktywny (21 osób) oraz wypoczynek bierny (18 osób). Tylko 3 osoby zainteresowane były uprawianiem turystyki kwalifikowanej lub udziałem w pielgrzymce (tab. 49 – aneks).

Ryc. 40. Wybór środka transportu

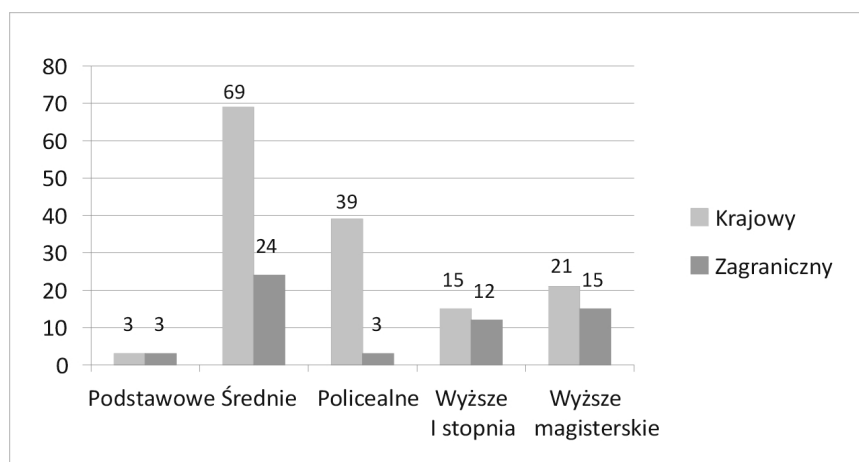
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 41. Sposób spędzania czasu wolnego podczas urlopu przez respondentów

Źródło: Opracowanie własne.

W przeważającej większości ankietowani preferowali wyjazdy krajowe. Wyjątek stanowi grupa osób o wykształceniu podstawowym, gdzie odpowiedzi są analogiczne. Różnicę odpowiedzi dotyczących preferencji rodzaju wyjazdu można zauważyć w najliczniejszej grupie badanych o wykształceniu średnim (45 osób), z kolei najmniejszą 3 osoby w grupie o wykształceniu wyższym I stopnia (tab. 50 – aneks).

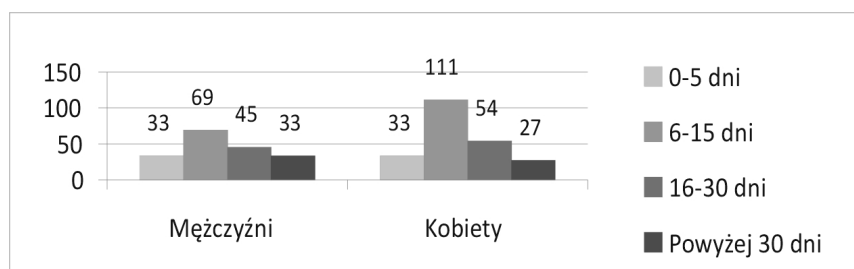
Ryc. 42. Preferowane rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)

Źródło: Opracowanie własne.

Sondażem diagnostycznym objęto 180 mężczyzn mieszkańców Szklarskiej Poręby reprezentujących zróżnicowany wiek, poziom wykształcenia. Najliczniejszą grupę stanowią respondenci w wieku 26–40 lat deklarujący wykształcenie średnie. W tym też przedziale wieku znaczny jest udział mężczyzn mających wykształcenie wyższe magisterskie oraz wyższe I stopnia. Zbliżone co do poziomu wykształcenia są respondenci w wieku 41–55 lat i więcej. Między wyodrębnionymi zespołami ze względu na wiek i wykształcenie daje się zauważyć zarysowane różnice w ilości czasu przeznaczanego na regenerację organizmu. W tym zakresie dominują respondenci w wieku 26–40 lat. Zbliżone wartości prezentują osoby mające 41–55 i więcej lat. Najmniej czasu na aktywność turystyczno-rekreacyjną przeznaczają będący w wieku do 25 lat z wykształceniem podstawowym. W większości deklarowany cel wyjazdu to turystyka wypoczynkowa, odwiedziny pobytowe w środowisku najbliższej rodziny oraz cel zdrowotny. Zauważa się zbieżność wyboru miejsca zakwaterowania z charakterem wyjazdu. Sezon letni to czas, w którym mężczyźni ze średnim i wyższym wykształceniem wygospodarowują wolne chwile na wypoczynek poza miejscem zamieszkania, najczęściej deklarują wyjazd nad morze, a młodszy w góry i nad jeziora. Respondenci w wieku 26–40 lat w podróż turystyczno-

wypoczynkową zabierają najczęściej współmałżonkę, podróżują też często w towarzystwie najbliższej rodziny, własnych dzieci i znajomych. Wśród mężczyzn powyżej 55 lat przeważa podróżowanie w towarzystwie małżonki. Taki układ odzwierciedla się również u mężczyzn ze średnim i magisterskim poziomem wykształcenia. Czas przeznaczony na wypoczynek oscyluje od ok. 5 do 30 dni i więcej, a największą jego ilością dysponują mężczyźni w wieku 26–40 lat. Środkiem lokomocji dla większości badanych mężczyzn jest samochód osobowy. Znaczną część korzysta również z komunikacji autokarowej, samolotu i PKP. Z dostępnych form zagospodarowania wolnego czasu podczas urlopu wypoczynkowego najczęściej wskazywany jest wypoczynek aktywny, uwypuklany przez osoby z wykształceniem średnim. Urozmaicone formy spędzania wolnego czasu deklarują mężczyźni w wieku 26–40 lat posiadający wykształcenie średnie, wyższe I stopnia i magisterskie. Atrakcyjność aktywnego wypoczynku podkreślają respondenci w wieku 41–55 lat. Natomiast wśród mężczyzn najmłodszych i najstarszych rysuje się dominacja czynnego wypoczynku jak rozrywka, spacer, zwiedzanie i wypoczynek bierny. Większość preferuje wyjazdy krajowe, ale i podróże zagraniczne stanowią pewne zainteresowanie mężczyzn w przedziale wieku 26–55 lat.

W pytaniu dotyczącym łącznej długości wyjazdów w skali roku w podziale na płeć udzielone odpowiedzi dały następujące wyniki: kobiety, podobnie jak mężczyźni, najczęściej wyjeżdżały na okres od 6 do 15 dni. Na podróże od 16 do 30 dni przeznaczyło 45 mężczyzn i 54 kobiety. Z kolei odpowiedzi wyjazdu do 5 dni w skali roku, deklarowało 33 mężczyzn i tyle samo kobiet. Odpowiedzi powyżej 30 dni udzieliło 33 mężczyzn i 27 kobiet (tab. 51 – aneks).

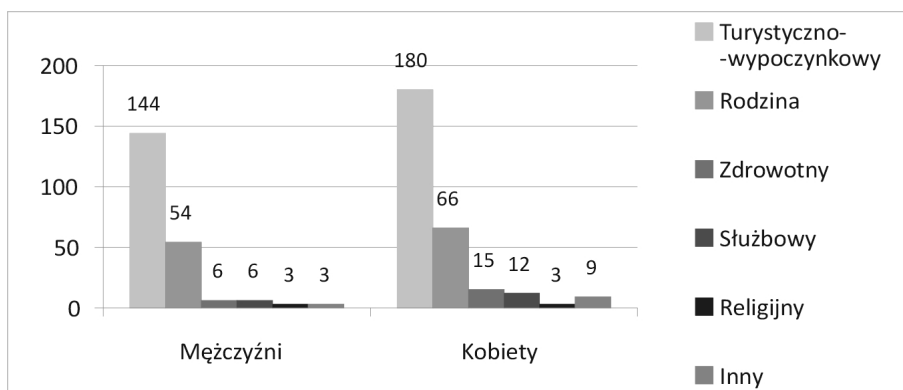

Ryc. 43. Prezentacja wyników aktywności turystyczno-rekreacyjnej mieszkańców Szklarskiej Poręby

Źródło: Opracowanie własne.

Głównym celem wyjazdu, jaki deklarowali mężczyźni była turystyka wypoczynkowa (144 osoby) oraz odwiedzanie rodziny (54 osoby). Najrzadziej uprawiali turystykę religijną lub wybierali inny cel podróży. Kobiety podobnie jak mężczyźni najczęściej wybierały turystykę wypoczynkową (180 osób) udzielone odpowiedzi

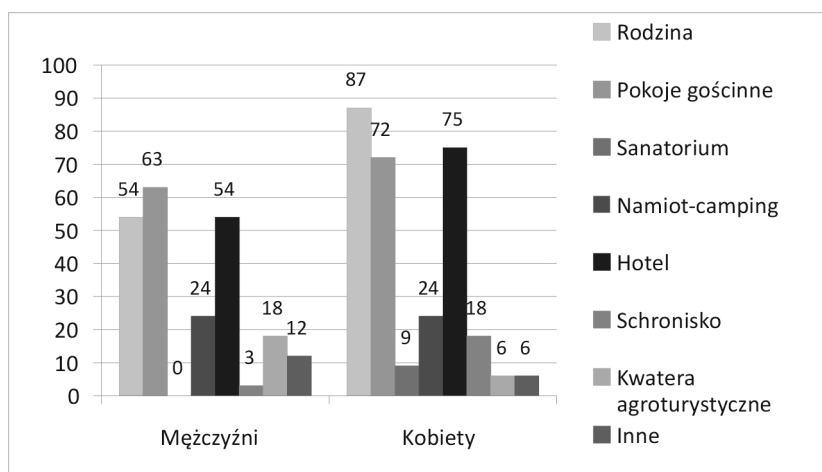
wskazywały również częste odwiedziny bliskich (66 respondentek), 15 wybrało cel zdrowotny. Zaledwie 3 ankietowane uprawiały turystykę religijną (tab. 52 – aneks).

Ryc. 44. Deklarowany cel wyjazdu mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

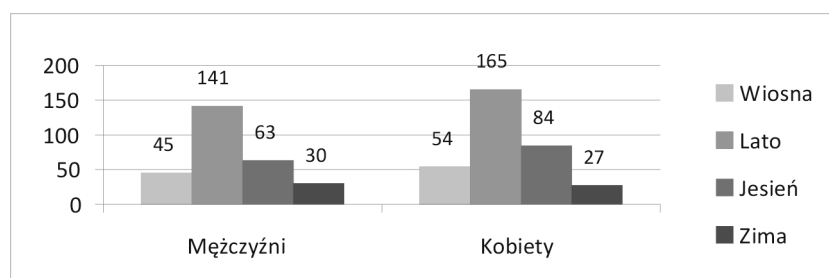
Respondenci podczas wyjazdu najczęściej korzystali z noclegu w pokojach gościnnych (63 osoby), u rodziny lub w hotelu (54 osoby). 3 respondentów zatrzymało się w schronisku. Nikt nie skorzystał z noclegu w sanatorium. 87 ankietowanych kobiet odpowiedziało, że podczas wyjazdu zatrzymywały się u rodziny, 75 wybrało hotel, 72 w pokojach gościnnych, 9 nocowało w sanatorium, a zaledwie 6 respondenek podało inną odpowiedź (tab. 53 – aneks).

Ryc. 45. Wybór miejsca zakwaterowania podczas aktywności turystycznej mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

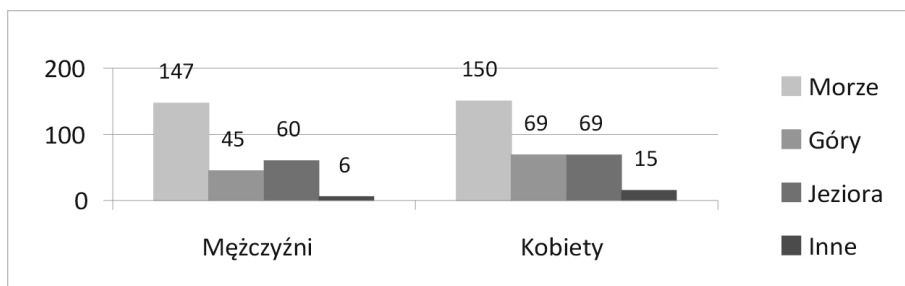
Według ankietowanych najbardziej atrakcyjnym okresem wyjazdowym jest lato. Takiej odpowiedzi udzieliło 141 mężczyzn i 165 kobiet. Odpowiedzi wykazały, że wyjazdy jesienią posiadały 63 zwolenników i 84 zwolenniczki. Na podróże wiosną decydowało się 45 respondentów i 54 respondentek. Najmniej popularnym okresem do podróżowania według ankietowanych jest zima. Taką odpowiedź udzieliło 30 mężczyzn i 27 kobiet (tab. 54 – aneks).

Ryc. 46. Wybór pory roku przeznaczonej na wypoczynek mieszkańców Szklarskiej Poręby

Źródło: Opracowanie własne.

W pytaniu ankietowym według 147 mężczyzn i 150 kobiet najczęściej odwiedzanym rejonem jest morze. 69 kobiet i 60 mężczyzn wybrało wyjazd nad jezioro, 45 respondentów i 69 respondentek preferowało pobyt w górach. Wybór innego miejsca pobytu wskazało 6 mężczyzn i 15 kobiet (tab. 55 – aneks).

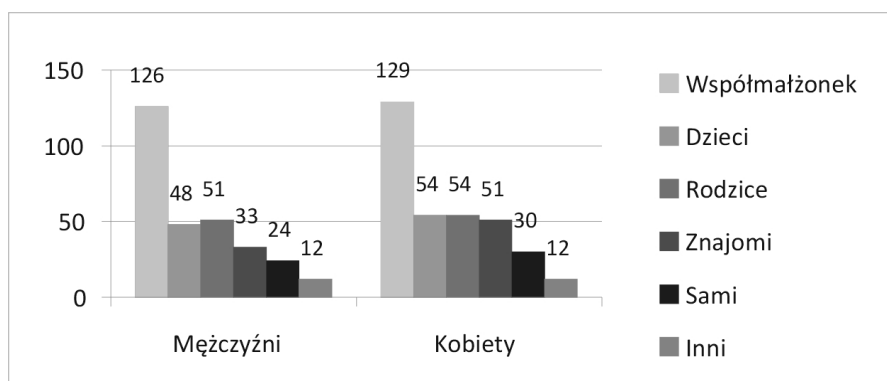

Ryc. 47. Wybór miejsca docelowego wyjazdu turystycznego-wypoczynkowego mieszkańców Szklarskiej Poręby

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród badanych 126 mężczyzn i 129 kobiet wskazało, że towarzyszył im podczas podróży współmałżonek. 51 mężczyzn i 54 kobiety odpowiedziały, że byli to rodzice. 54 respondentki i 48 respondentów podróżowało z dziećmi, 33 mężczyzn

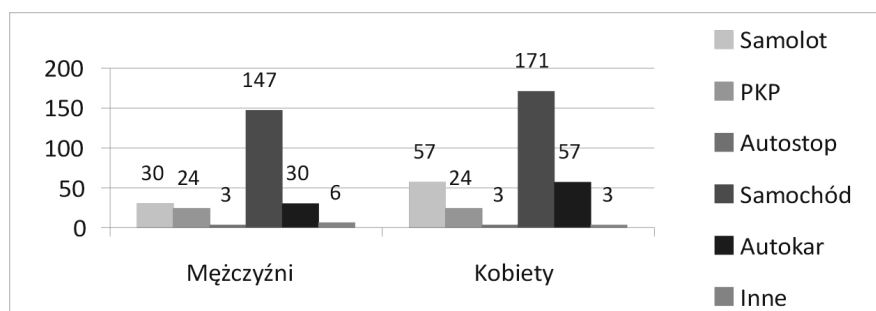
ze znajomymi, a 24 samotnie. 51 kobiet zdecydowało się na towarzystwo przyjaciół, 30 respondentek nie posiadała towarzysza w podróży, a 12 ankietowanych kobiet podała inną odpowiedź (tab. 56 – aneks).

Ryc. 48. Osoby towarzyszące respondentom w wyjeździe wypoczynkowym

Źródło: Opracowanie własne.

W pytaniu dotyczącym wyboru środka lokomocji najczęściej ankietowanych wybierała podróż samochodem. Odpowiedzi takiej udzieliło 147 mężczyzn i 171 kobiet. Przelot samolotem oraz przejazd autokarem deklarowało 30 respondentów i 57 respondentek. 3 kobiety i tyle samo mężczyzn skorzystało z przejazdu autostopem. 3 ankietowane i 6 ankietowanych zaznaczyło inny środek transportu (tab. 57 – aneks).

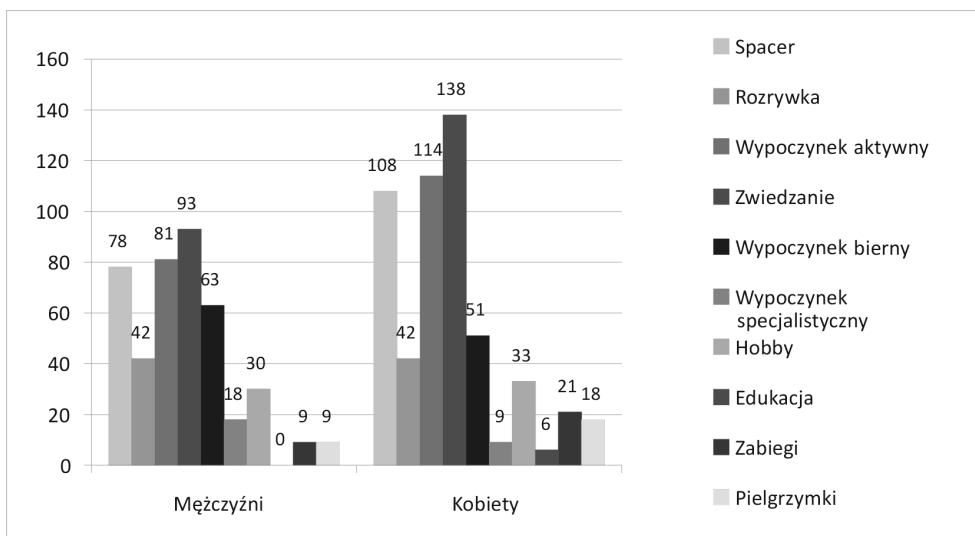

Ryc. 49. Wybór środka transportu podróżujących mieszkańców Szklarskiej Poręby

Źródło: Opracowanie własne.

Najczęściej udzielaną odpowiedzią przez ankietowanych dotyczącą sposobu spędzania czasu wolnego podczas wyjazdu było zwiedzanie. Tak deklaruje 138

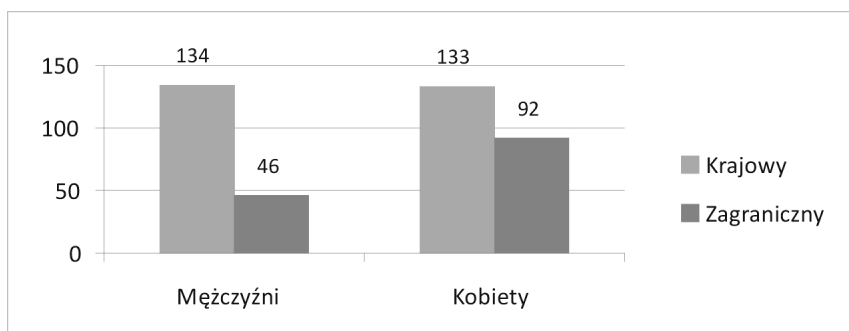
kobiet i 93 mężczyzn. Kolejno wypoczynek aktywny (114 kobiet i 81 mężczyzn) oraz spacer (108 kobiet i 78 mężczyzn). 6 respondentek wybrało edukację, niestety żaden z respondentów nie był zainteresowany tą formą spędzania wolnego czasu (tab. 58 – aneks).

Ryc. 50. Formy zagospodarowania czasu wolnego podczas wyjazdu pobytowego mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród ankietowanych 134 respondentów i 133 respondentki uznało wyjazd krajowy za bardziej atrakcyjny. 46 mężczyzn i 92 kobiety preferowało wyjazdy zagraniczne (tab. 59 – aneks).

Ryc. 51. Preferowane rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)

Źródło: Opracowanie własne.

Aktywność rekreacyjna i turystyczna to zgodna z indywidualnymi preferencjami i oczekiwaniami realizacja szeroko rozumianego wypoczynku i rozwoju. Za sprawą realizacji różnych form aktywności interesującej i atrakcyjnej dla człowieka bez względu na wiek, płeć i wykształcenie dochodzi do usprawnienia człowieka, powodując regenerację sił niezbędnych w zaspokajaniu codziennych potrzeb. Prezentacja wyników aktywności turystyczno-rekreacyjnej mieszkańców Szklarskiej Poręby z uwzględnieniem płci, wieku i wykształcenia dowodzi, że w hierarchii wartości kobiety wyżej niż mężczyźni lokują problem czasu wolnego, zdrowia i aktywności turystyczno-wypoczynkowej, korzystają z bardziej niż mężczyźni atrakcyjnej bazy noclegowej, a także z szerszej gamy form zagospodarowania czasu wolnego. Wypowiedzi dotyczące pory roku, w której respondenci planują podróże wypoczynkowe, wskazują zgodnie na sezon letni i początek jesieni. Niemal analogicznie deklarują wybór pobytu nad morzem jako miejsca docelowego wypoczynku. Popularny, lecz w mniejszym zakresie, jest wyjazd nad jezioro lub w tereny górzyste. Zbliżone są inicjatywy na rzecz rodzinnych wyjazdów, osób towarzyszących, jak i wyboru środka lokomocji. Większość korzystała z samochodu osobowego, też z samolotu podczas deklarowanych wyjazdów zagranicznych, które wskazano jako mniej atrakcyjne. W kontekście ukazanych problemów nasuwa się postulat wykorzystania w procesie, fizycznego kształcenia, wychowania stosowania metod i środków nie tylko swoistych w kulturze. Ale i o szerszym oddziaływaniu zapewniającym skuteczność kształtowania trwałych postaw wobec aktywności fizycznej, wdrażanie do zdrowego stylu życia i powiązanie wszystkich tych zabiegów ze społeczno-kulturowymi uwarunkowaniami lokalnymi mieszkańców Szklarskiej Poręby. Pozwoli to bardziej powszechnie podnosić zdrowotność społeczeństwa lokalnego, przeciwdziałać chorobom, kształtować i podtrzymywać wydolność fizyczną. Aktywność turystyczno-rekreacyjna, wypoczynek, ich wpływ na zdrowie i dobrostan psychofizyczny człowieka w życiu dorosłym doceniany jest niewystarczająco. Wydaje się, że w tym celu musi ulec zmianie spojrzenie na rekreację, turystykę, na aktywność fizyczną, na rolę, jaką mają one do spełnienia w zabezpieczeniu niezbędnych potrzeb w sprawnym funkcjonowaniu organizmu.

8.3. Walory Szklarskiej Poręby w opinii przyjezdnych

Hotele, pensjonaty, restauracje, kawiarnie, to miejsca, które odwiedzają w cyklu całorocznym przede wszystkim przyjezdni. Świadczone usługi wykazują sezonowość i zdecydowanie przeważają w okresie zimowym i letnim. Święta Bożego Narodzenia, Nowy Rok, ferie dla poszczególnych województw to czas miłośników białego szaleństwa, natomiast wczesna wiosna do końca września to raj dla cykli-

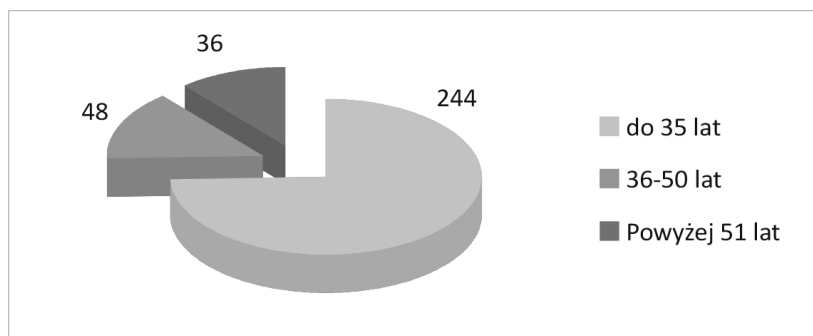
stów i zwolenników pieszych wędrówek. Położenie i walory klimatyczne Szklarskiej Poręby są odpowiednikiem klimatu alpejskiego panującego na wysokości 2000 m, pozwalają na odnowę biologiczną i regenerację sił psychofizycznych człowieka.

Celem badania jest określenie modelu zachowań turystów odwiedzających Szklarską Porębę, ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru oferty turystycznej miasta. Poznanie opinii w zakresie spełnienia oczekiwań i potrzeb turystów, ustalenie preferowanych walorów atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej oraz ocena infrastruktury narciarskiej w Szklarskiej Porębie.

Według danych GUS Szklarską Porębę w 2011 r. odwiedziło 99767 turystów na 8184 oficjalnie podawanych w statystykach miejsc noclegowych (dane za 2011 r.). Biorąc pod uwagę liczbę korzystających z noclegów oraz to, że długość pobytu w bazie noclegowej wynosiła 3–4 nocegi, w Szklarskiej Porębie udzielono 334768 osobonoclegów. Podczas trwających badań zebrano ankiety od 660 respondentów, w tym 332 mężczyzn i 328 kobiet. Ankiety zbierano w obiektach turystycznych oraz w miejscach natężenia ruchu turystycznego przy współpracy przedstawicieli branży turystycznej Szklarskiej Poręby, którzy ankietowali turystów w swoich obiektach: domu wypoczynkowym „Górnicza Strzecha”, hotelu „Bosman”, pensjonacie „Jaś i Małgosia”, pensjonacie „Trans”, pensjonacie „Rezydencja”, restauracji „Żywiec”, kawiarni „Fantazja”.

8.3.1. Charakterystyka demograficzna kobiet odwiedzających Szklarską Porębę

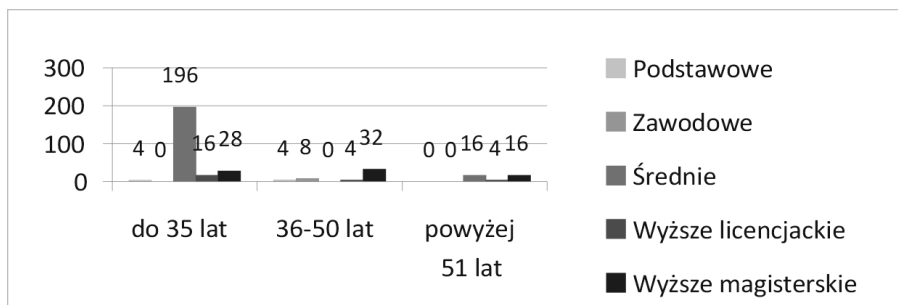
Wśród respondentek najliczniej (224) reprezentowane są kobiety w wieku do 35 lat, kolejno mniejszą liczebnie grupę (18) stanowią będące w wieku 36–50 i powyżej 51 lat (36) (tab. 60 – aneks).

Ryc. 52. Wiek

Źródło: Opracowanie własne.

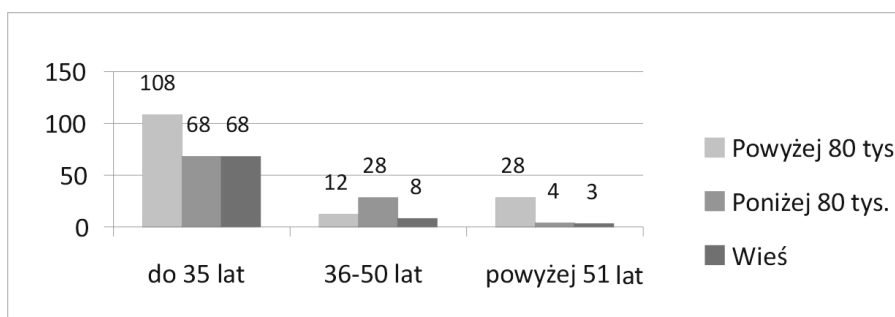
W tym przedziale zdecydowana większość (196) posiada wykształcenie średnie, po 4 wykształcenie podstawowe oraz wyższe magisterskie (tab. 60 – aneks).

Ryc. 53. Poziom wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne.

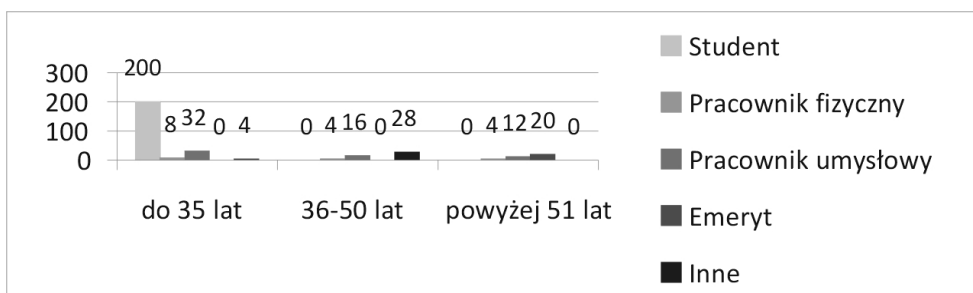
W pytaniu dotyczącym miejsca stałego pobytu 108 kobiet w wieku do 35 lat deklarowało, miejscowości o liczbie mieszkańców powyżej 80 tys. Po 68 kobiet miejscowości, gdzie liczba mieszkańców wynosi mniej niż 80 tys. oraz na wsi. Wśród kobiet 36–50-letnich 28 wskazało miejscowości poniżej 80 tys. mieszkańców, 12 osób miejscowości powyżej 80 tys. mieszkańców, 8 wieś, a najstarsze kobiety (28) większe miejscowości (tab. 61 – aneks).

Ryc. 54. Miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne.

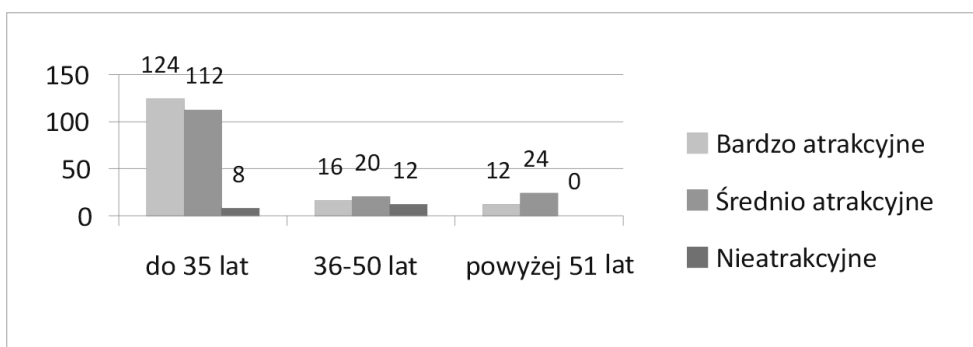
Większość kobiet (200 osób) w wieku do 35 lat, realizuje studia w trybie stacjonarnym lub niestacjonarnym. W grupie kobiet w wieku od 36–50-latek 16 pracuje umysłowo, a tylko 4 fizycznie, 28 ankietowanych podało inny rodzaj zajęcia, a wśród najstarszych 20 jest na emeryturze, 12 pracują umysłowo, a 4 fizycznie (tab. 61 – aneks).

Ryc. 55. Praca/zajęcie

Źródło: Opracowanie własne.

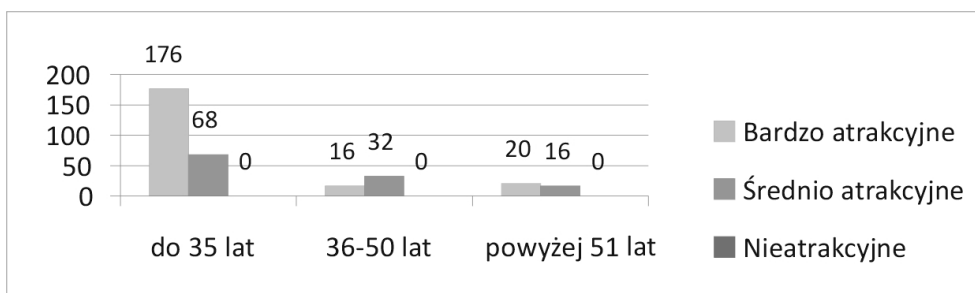
Badane kobiety w wieku do 35 lat uznały Karkonosze w sezonie letnim za bardzo atrakcyjne (124 osoby), część za średnio atrakcyjne (112 osoby), a 8 osób uznało je za mało atrakcyjne. W grupie kobiet w wieku od 36–50 lat 20 respondentek uznało pasmo karkonoskich gór za średnio atrakcyjne, 12 za nieatrakcyjne, a 16 uznało ten teren za bardzo atrakcyjny. W najstarszej grupie kobiet stosunek odpowiedzi jest bardzo zbliżony. Żadna z pań w tej grupie wiekowej nie uznała Karkonoszy o tej porze roku za mało atrakcyjne (tab. 62 – aneks).

Ryc. 56. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy

Źródło: Opracowanie własne.

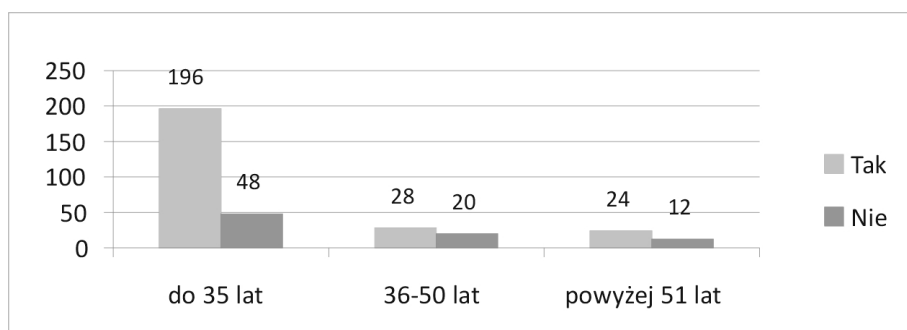
Okres zimowy Karkonoszy preferują kobiety w wieku do 35 lat (176 osób) i powyżej 51. roku życia (20 osób) oraz 16 w wieku 36–50 lat, bowiem uznały ten obszar za bardzo atrakcyjny, a 68 badanych kobiet w najmłodszej grupie i 16 z grupy najstarszej określiły obszar Karkonoszy jako średnio atrakcyjny (tab. 62 – aneks).

Ryc. 57. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy w sezonie zimowym

Źródło: Opracowanie własne.

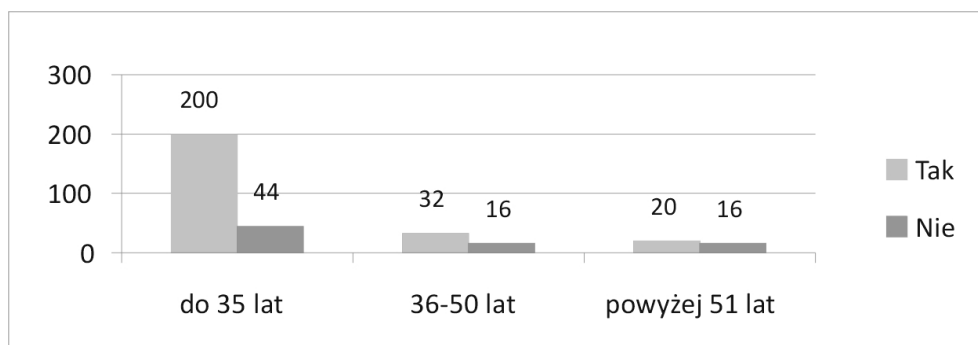
W grupie respondentek w wieku do 35 lat zdecydowana większość wyraziła pozytywną opinię na temat pobytu w Szklarskiej Porębie (196 osób), a pozostałych 48 badanych nie było z niego zadowolonych. W grupie ankietowanych w wieku 36–50 lat różnica odpowiedzi jest niewielka, 28 osób było usatysfakcjonowanych pobyt, a 20 osób było nim rozczarowanych. Wśród najstarszych kobiet 24 deklarowały udany urlop, a 12 oceniło go jako niezadowolający. Łącznie 248 ankietowanych miało pozytywne zdanie na temat pobytu w miejscowości, a 80 wyraziło się negatywnie (tab. 62 – aneks).

Ryc. 58. Zadowolenie turystów z pobytu w Szklarskiej Porębie

Źródło: Opracowanie własne.

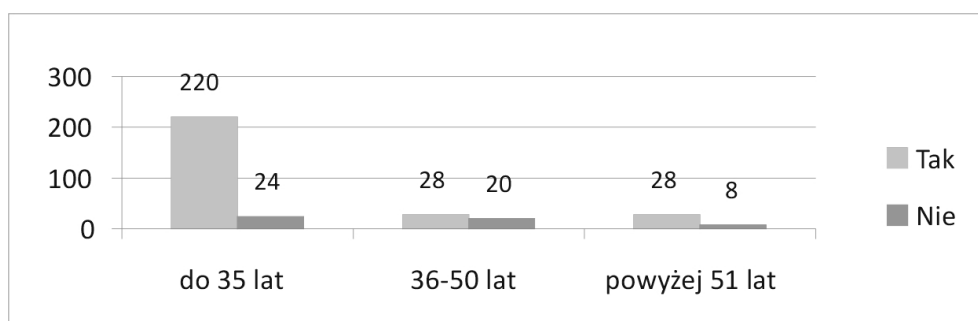
Zgodność infrastruktury z potrzebami turystów doceniło 200 respondentek z najmłodszej grupy wiekowej, 32 w wieku 36–50 lat oraz 20 z grupy najstarszej. Łącznie 252 osoby uważały, że infrastruktura jest zgodna z potrzebami, a 76 zajęło przeciwne stanowisko (tab. 63 – aneks).

Ryc. 59. Zgodność infrastruktury z potrzebami

Źródło: Opracowanie własne.

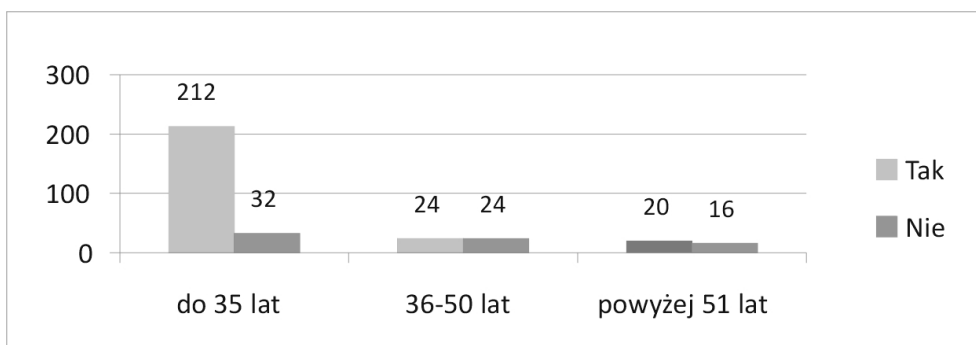
Zdecydowana większość respondentek – 276 osób – pozytywnie oceniła stan pieszych szlaków turystycznych w Szklarskiej Porębie. Wśród nich 220 w wieku do 35 lat, 28 w wieku 36–50 lat oraz tyle samo w wieku powyżej 51 lat. Negatywnej oceny udzieliły 52 ankietowane, w tym 24 respondentki w wieku do 35 lat, 20 w wieku 36–50 lat oraz 8 powyżej 51. roku życia (tab. 63 – aneks).

Ryc. 60. Pozytywna ocena stanu szlaków pieszych

Źródło: Opracowanie własne.

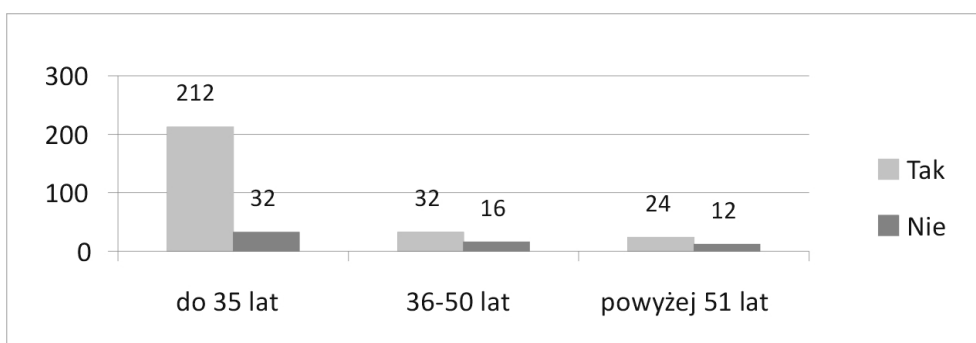
Zdecydowana większość respondentek – 256 osób – pozytywnie oceniła stan zjazdowych szlaków turystycznych w Szklarskiej Porębie. Wśród nich 212 w wieku do 35 lat, 24 w wieku 36–50 lat oraz 20 w wieku powyżej 51 lat. Negatywnej oceny udzieliły 72 ankietowane, w tym 32 respondentki w wieku do 35 lat, 24 w wieku 36–50 lat oraz 16 powyżej 51. roku życia (tab. 63 – aneks).

Ryc. 61. Ocena stanu narciarskich tras zjazdowych

Źródło: Opracowanie własne.

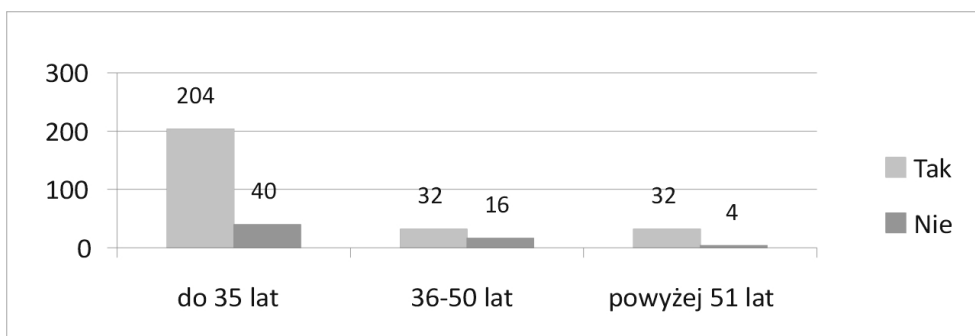
Zdecydowana większość respondentek – 268 osób – pozytywnie oceniła stan biegowych szlaków turystycznych w Szklarskiej Porębie. Wśród nich aż 212 w wieku do 35 lat, 32 w wieku 36–50 lat oraz 24 w wieku powyżej 51 lat. Negatywnej oceny udzieliło 60 ankietowanych, w tym 32 respondentki w wieku do 35 lat, 16 w wieku 36–50 lat oraz 12 powyżej 51. roku życia (tab. 63 – aneks).

Ryc. 62. Ocena stanu narciarskich tras biegowych

Źródło: Opracowanie własne.

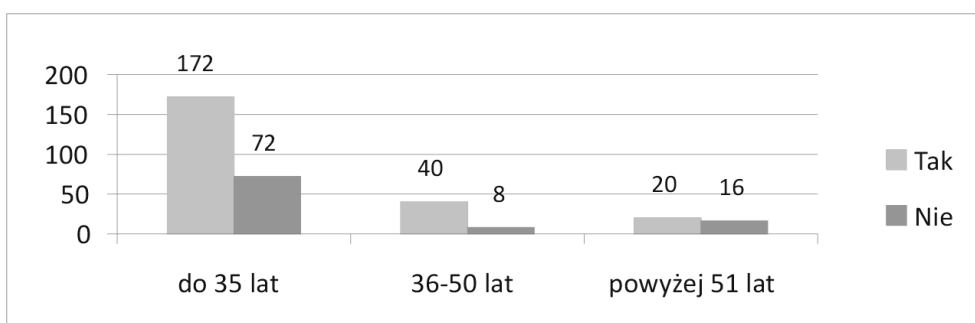
Zdecydowana większość respondentek – 268 osób – ocenia pozytywnie atrakcyjność turystyczną Szklarskiej Poręby. Wśród nich 204 w wieku do 35 lat, 32 w wieku 36–50 lat, analogicznie kobiety w wieku powyżej 51 lat. Negatywnie ocenia ten aspekt 60 ankietowanych, w tym 40 respondentek do 35 lat, 16 w wieku 36–50 lat oraz 4 powyżej 51. roku życia (tab. 64 – aneks).

Ryc. 63. Atrakcyjność miejscowości

Źródło: Opracowanie własne.

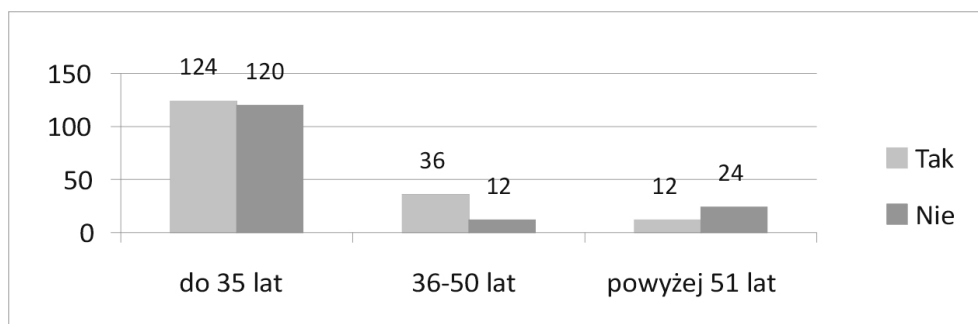
Za koniecznością rozbudowy ścieżek rowerowych w Szklarskiej Porębie łącznie opowiedziały się 232 osoby, 172 w wieku do 35 lat, 40 w wieku 36–50 lat oraz 20 powyżej 51 lat. Stan bazy jako zadowolający oceniło 96 ankietowanych, w tym 72 respondentki w wieku do 35 lat, 8 w wieku 36–50 lat oraz 16 powyżej 51. roku życia (tab. 64 – aneks).

Ryc. 64. Konieczność rozbudowy bazy – ścieżki rowerowe

Źródło: Opracowanie własne.

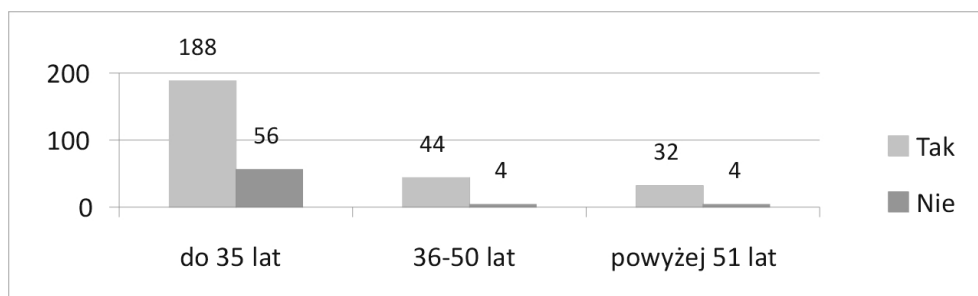
Konieczność rozbudowy pól namiotowych w Szklarskiej Porębie łącznie uznały 172 osoby. Wśród nich 124 w wieku do 35 lat, 36 w wieku 36–50 lat oraz 12 w wieku powyżej 51 lat. Stan bazy jako zadowolający oceniło 156 ankietowanych, w tym 120 respondentek w wieku do 35 lat, 12 w wieku 36–50 lat oraz 24 powyżej 51. roku życia (tab. 64 – aneks).

Ryc. 65. Konieczność rozbudowy bazy – pola namiotowe

Źródło: Opracowanie własne.

Konieczność modernizacji wyciągów w Szklarskiej Porębie dostrzegają łącznie 264 osoby. Wśród nich 188 w wieku do 35 lat, 44 kobiety 36–50-letnie oraz 32 w wieku powyżej 51 lat. Stan bazy jako zadowalający oceniło 64 ankietowanych, w tym 56 respondentek w wieku do 35 lat, 4 w wieku 36-50 lat oraz tyle samo powyżej 51. roku życia (tab. 64 – aneks).

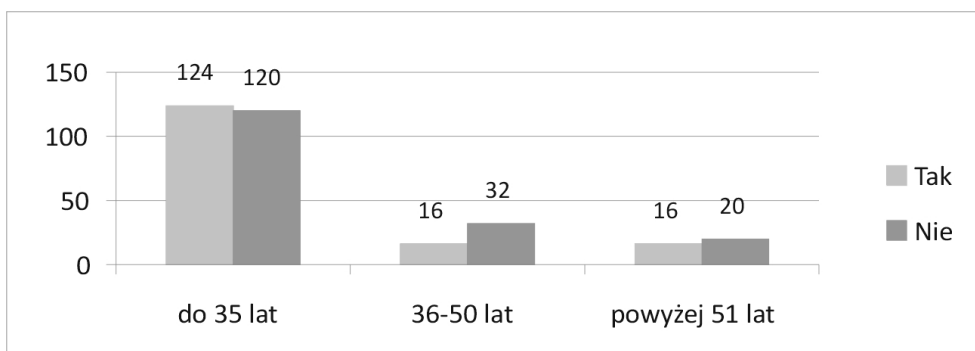

Ryc. 66. Konieczność rozbudowy bazy – modernizacja wyciągów

Źródło: Opracowanie własne.

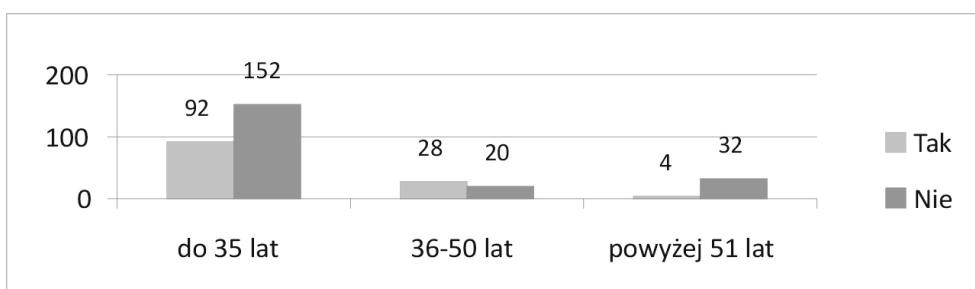
Zastrzeżenia związane z dojazdem miało 156 respondentek, w tym 124 w wieku do 35 lat i po 16 w wieku 36–50 oraz powyżej 51 lat. Komfortowy dojazd zadeklarowały 172 ankietowane, w tym 120 wśród 35-latek, 32 w wieku 36–50 lat oraz 20 powyżej 51. roku życia (tab. 65 – aneks).

Zastrzeżenia związane z jakością nawierzchni na stokach narciarskich miały 92 respondentki w wieku do 35 lat, 28 w wieku 36–50 lat oraz 4 w wieku powyżej 51 lat. Jakość nawierzchni doceniły 204 ankietowane, w tym 152 respondentki w wieku do 35 lat, 20 w wieku 36–50 lat oraz 32 powyżej 51. roku życia (tab. 65 – aneks).

Ryc. 67. Zastrzeżenia – dojazd do wyciągu

Źródło: Opracowanie własne.

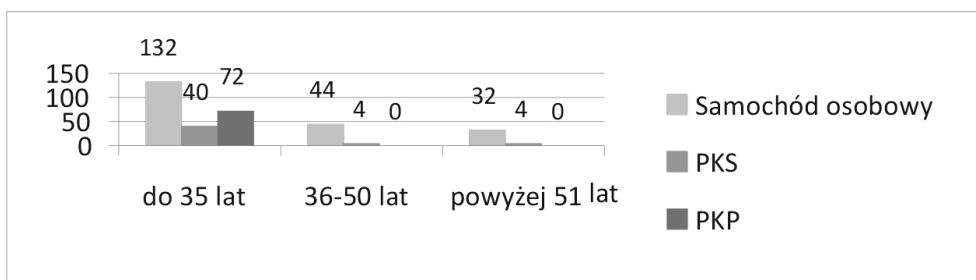

Ryc. 68. Budzące zastrzeżenia – nawierzchnia

Źródło: Opracowanie własne.

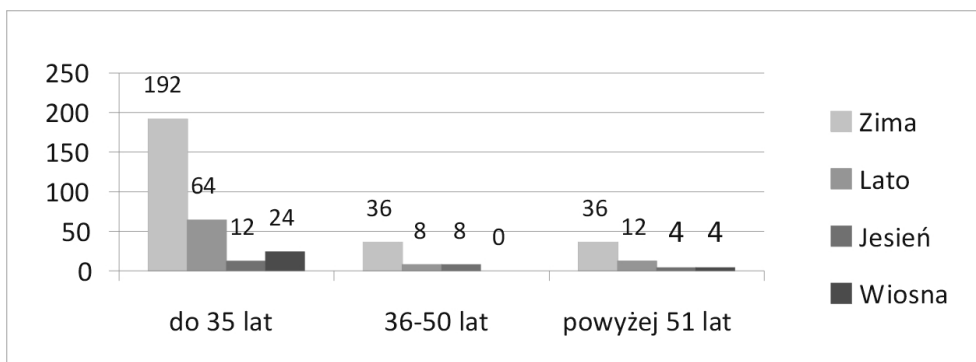
Najczęściej wybieranym środkiem transportu przez respondentki w trakcie wyjazdów urlopowych był samochód osobowy – 208 osób – w tym 132 ankietowane w wieku do 35 lat, 44 w wieku 36–50 lat oraz 32 powyżej 51. roku życia. 72 respondentki w wieku do 35 lat wybierało podróż pociągiem. Wybór autokaru deklarowało 48 respondentek, w tym aż 40 w wieku do 35 lat i po 4 osoby w pozostałych grupach wiekowych (tab. 65 – aneks).

Najczęściej wskazywaną odpowiedzią była zima. Taką odpowiedź łącznie udzieliło 264 osoby, w tym 192 respondentki w wieku do 35. roku życia oraz po 36 w pozostałych grupach wiekowych. Latem w góry wyjeżdżały 84 ankietowane: 64 w wieku do 35 lat, 8 w wieku 36–50 lat oraz 12 powyżej 51. roku życia. Wiosną 28 badanych kobiet z grupy najmłodszej (24 osoby) i najstarszej (4 osoby). Okres jesieni w górach był najmniej atrakcyjny dla ogółu respondentek, choć doceniły ją 24 ankietowane, w tym 12 w wieku do 35 lat, 8 w wieku 36–50 lat oraz 4 z najstarszej grupy (tab. 66 – aneks).

Ryc. 69. Wybór środka transportu

Źródło: Opracowanie własne.

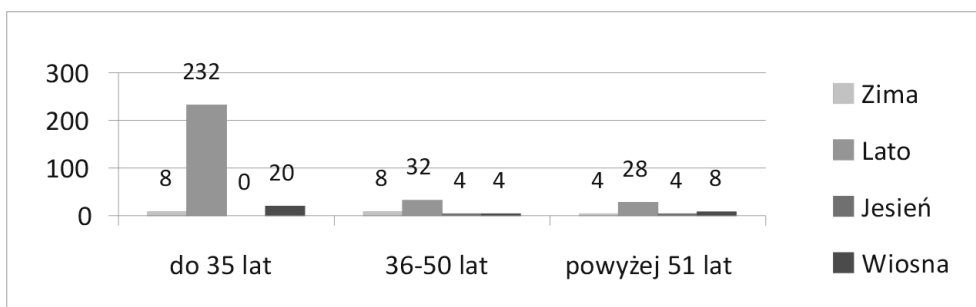

Ryc. 70. Preferowany okres wyjazdu w góry

Źródło: Opracowanie własne.

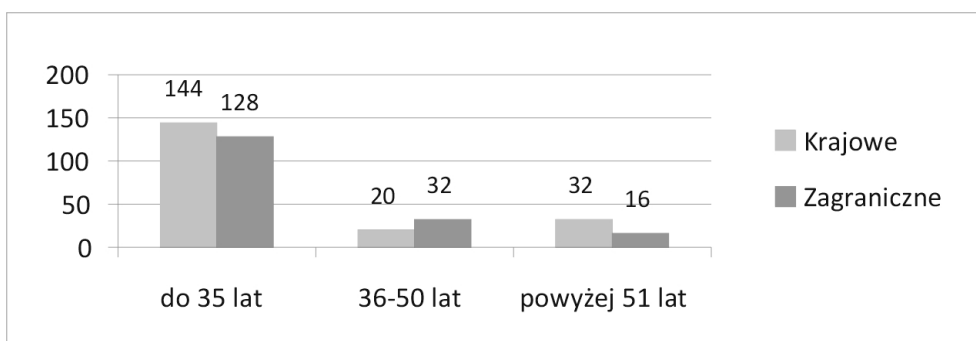
Najczęściej wskazywaną odpowiedzią było lato. Takiej odpowiedzi łącznie udzieliły 292 osoby, w tym 232 respondentki w wieku do 35. roku życia, 32 w grupie wiekowej 36–50 lat oraz 28 z grupy najstarszej. Wiosną nad morze wyjeżdżały 32 ankietowane: 20 w wieku do 35 lat, 4 w wieku 36–50 lat oraz 8 powyżej 51. roku życia. Okres zimowy nad morzem doceniły 20 ankietowane, w tym 8 w wieku do 35 lat, 8 w wieku 36–50 lat oraz 4 z najstarszej grupy. Jesienią po 8 badanych kobiet z grupy 36–50 lat i powyżej 51. roku życia (tab. 66 – aneks).

Wyjazdy krajowe deklaruje 196 ankietowanych, w tym 144 w wieku do 35 lat, 20 w wieku 36–50 lat oraz 32 z najstarszej grupy. Natomiast wyjazdy krajowe 176 badanych kobiet, w tym aż 128 w wieku do 35 lat, 32 w wieku 36–50 lat oraz 16 z grupy najstarszej (tab. 66 – aneks).

Ryc. 71. Preferowany okres wyjazdu nad morze

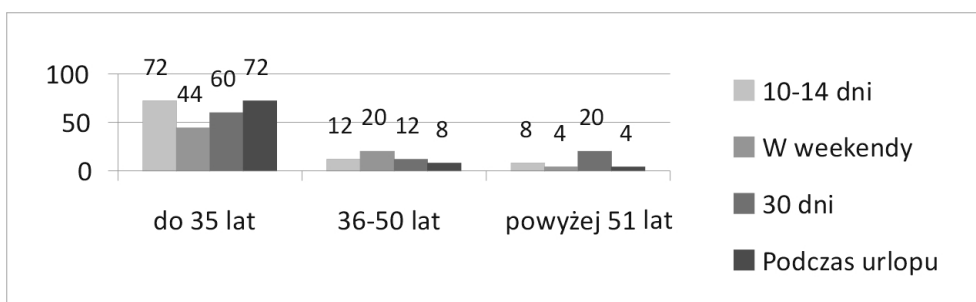
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 72. Preferowany rodzaj wyjazdu

Źródło: Opracowanie własne.

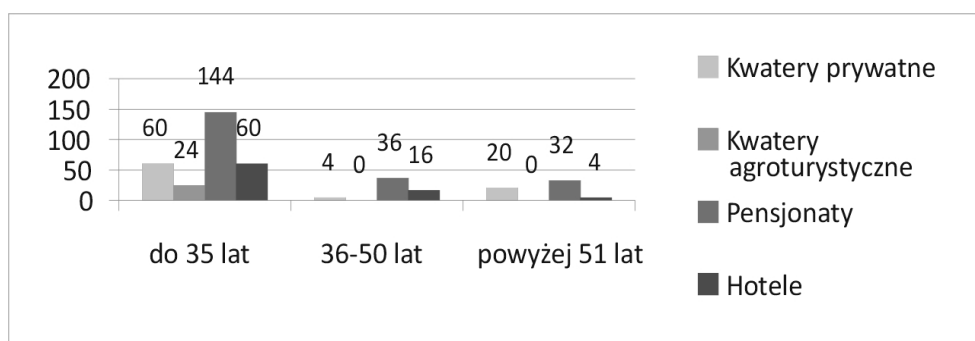
Na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku 92 respondentki najczęściej przeznaczały od 10-14 dni do około 30 dni. 68 badanych przeznacza na ten cel weekendy, a 84 czas urlopowy (tab. 67 – aneks)

Ryc. 73. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Źródło: Opracowanie własne.

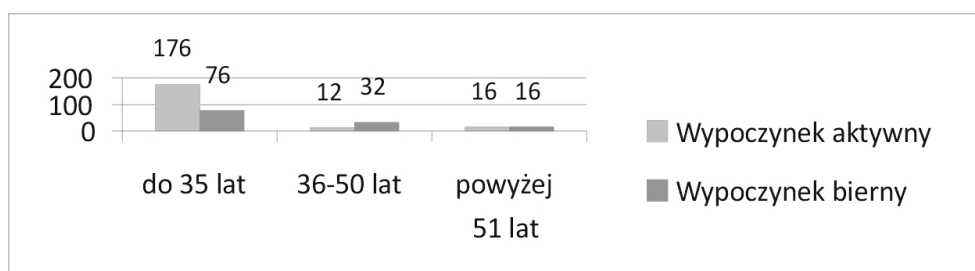
Najczęściej wybieranym miejscem zakwaterowania były pensjonaty (212 osób), w tym 144 w wieku do 35 lat, 36 w wieku 36–50 lat oraz 32 powyżej 51. roku życia. 84 ankietowane zatrzymywały się w kwaterach prywatnych, w tym 60 w wieku do 35 lat, 4 z grupy wiekowej 36–50 oraz 20 badanych w wieku powyżej 51 lat. Najmniej – 80 respondentek – wybrało hotel, w tym 60 w wieku do 35 lat, 16 w wieku 36–50 lat oraz 4 z grupy najstarszej (tab. 68 – aneks).

Ryc. 74. Wybór zakwaterowania

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość ankietowanych preferowała wypoczynek aktywny (204 osoby), w tym aż 176 w wieku do 35. roku życia, 12 w wieku 36–50 oraz 16 z grupy powyżej 51 lat. Wypoczynek bierny deklarowały 124 respondentki, w tym 76 z grupy najmłodszych kobiet, 32 w wieku 36–50 lat oraz 16 z grupy najstarszej (tab. 86 – aneks).

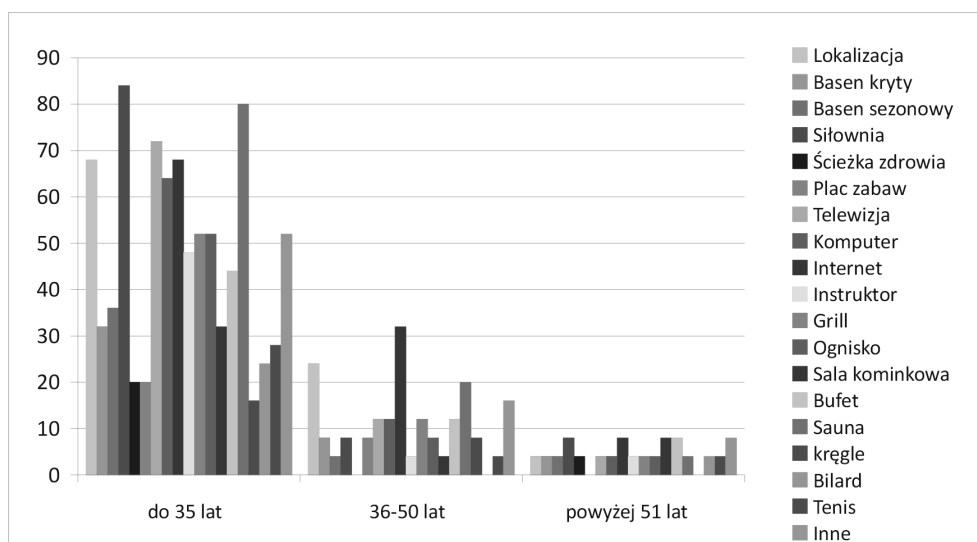

Ryc. 75. Preferowany rodzaj wypoczynku

Źródło: Opracowanie własne.

Najbardziej istotnym czynnikiem wpływającym na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego według większości responden-

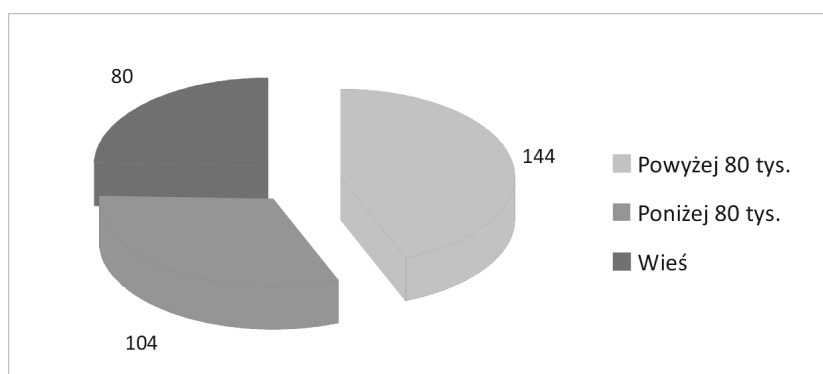
tek jest dostęp do Internetu (108 osób), możliwość korzystania z sauny (104 osoby) oraz siłowni (100 osób). Natomiast najmniej istotnym czynnikiem jest kręgielnia w ośrodku oraz możliwość korzystania ze ścieżki zdrowia.

Ryc. 76. Czynniki wpływające na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego

Źródło: Opracowanie własne.

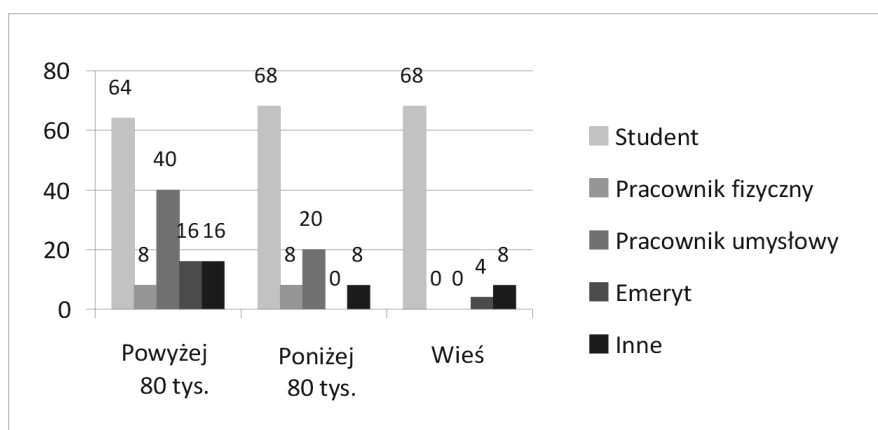
Badaniem objęto 144 kobiety mieszkające w mieście o liczbie mieszkańców przekraczającej 80 tys., 104 z miasta o liczbie mieszkańców poniżej 80 tys. oraz 80 respondentek mieszkających na wsi (tab. 69 – aneks).

Ryc. 77. Miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród wszystkich respondentek najliczniejszą grupę stanowiły studentki. W grupie kobiet mieszkających w mieście o liczbie ludności powyżej 80 tys. najmniejszą grupę stanowiły respondentki pracujące fizycznie (8 osób). W grupie ankietowanych mieszkających w mieście o liczbie ludności poniżej 80 tys. 8 kobiet deklaroowało, że pracuje fizycznie i tyle samo podało inne zajęcie. Natomiast wśród mieszkanek wsi 4 respondentki to emerytki, a 8 podało inny zawód (tab. 69 – aneks).

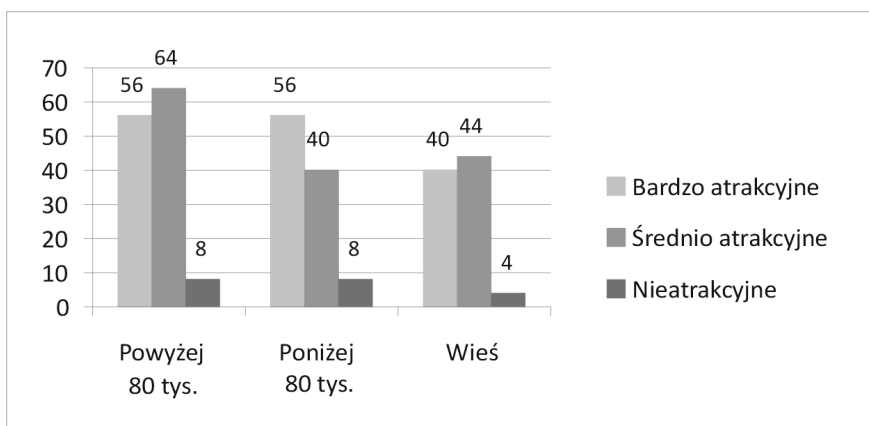

Ryc. 78. Praca/zajęcie

Źródło: Opracowanie własne.

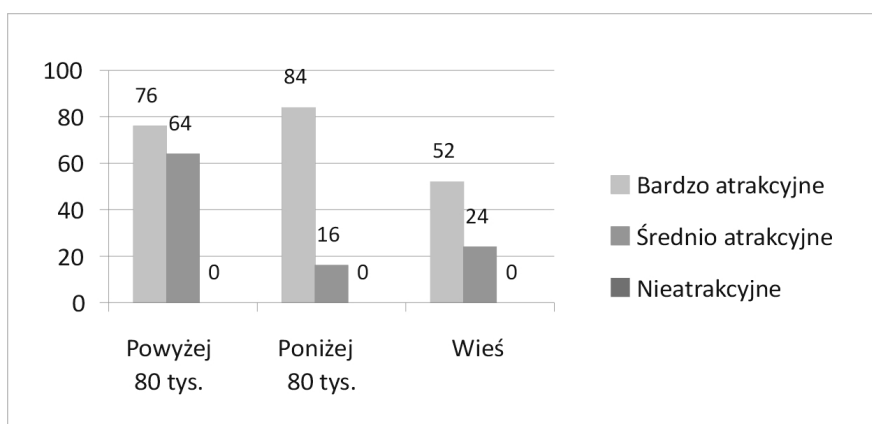
W pytaniu dotyczącym atrakcyjności obszaru Karkonoszy w okresie letnim 64 respondentki mieszkające w miejscowości o liczbie mieszkańców przekraczającej 80 tys. uznało obszar Karkonoszy za średnio atrakcyjny, 56 oceniło ten teren jako bardzo atrakcyjny, a 8 za nieatrakcyjny. W grupie osób mieszkających w mieście o liczbie mieszkańców wynoszącej mniej niż 80 tys. 56 badanych kobiet deklaroowało, że w ich opinii obszar Karkonoszy o tej porze roku jest bardzo atrakcyjny, 40 uznało go za średnio atrakcyjny, a 8 za nieatrakcyjny. Natomiast mieszkanki wsi najczęściej wskazały na średnią atrakcyjność tego obszaru (44 osoby), niewiele mniej, bo 40 ankietowanych uznało, że jest to obszar bardzo atrakcyjny, a zaledwie 4 stwierdziły, że jest to miejsce nieatrakcyjne o tej porze roku (tab. 70 – aneks).

W pytaniu dotyczącym atrakcyjności obszaru Karkonoszy w okresie zimowym, żadna z ankietowanych nie uważała go za nieatrakcyjny. Większość respondentek (bez względu na miejsce zamieszkania) ocenia ten teren za bardzo atrakcyjny (212 osób), natomiast dla 104 jest on jedynie średnio atrakcyjny (tab. 70 – aneks).

Ryc. 79. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy latem

Źródło: Opracowanie własne.

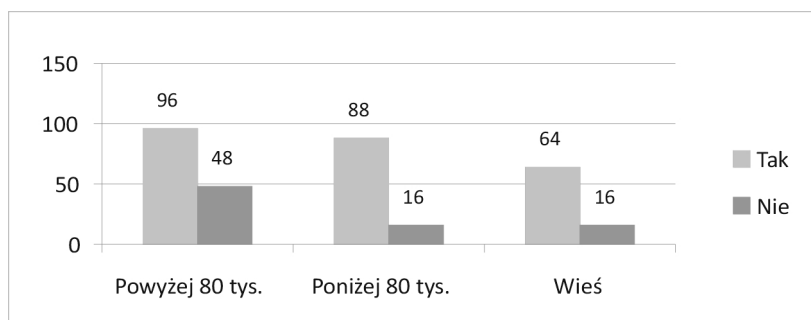

Ryc. 80. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy zimą

Źródło: Opracowanie własne.

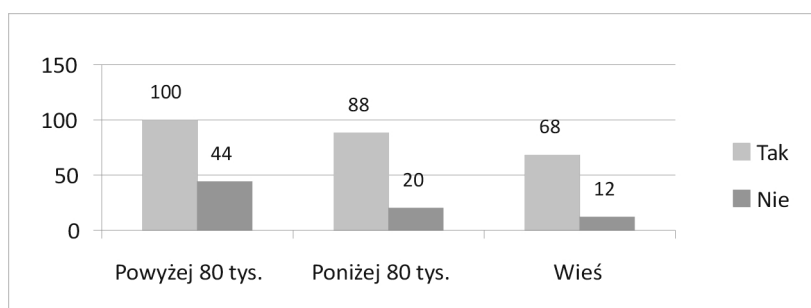
W pytaniu dotyczącym zadowolenia ze spełnionych oczekiwań respondentki w przeważającej większości były zadowolone z pobytu w tym rejonie (248 osoby), 80 ankietowanych wypowiedziało się negatywnie (tab. 70 – aneks).

Wśród ankietowanych kobiet przeważająca liczba zadeklarowała zgodność infrastruktury z potrzebami (256 osób), natomiast 74 osoby miały przeciwne spostrzeżenia (tab. 71 – aneks).

Ryc. 81. Zadowolenie turystów z pobytu w Szklarskiej Porębie

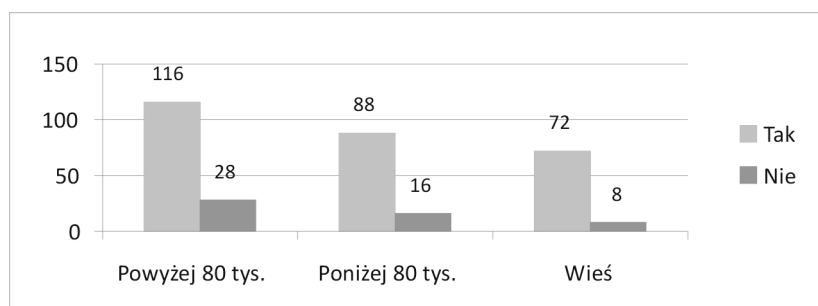
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 82. Zgodność infrastruktury z potrzebami

Źródło: Opracowanie własne.

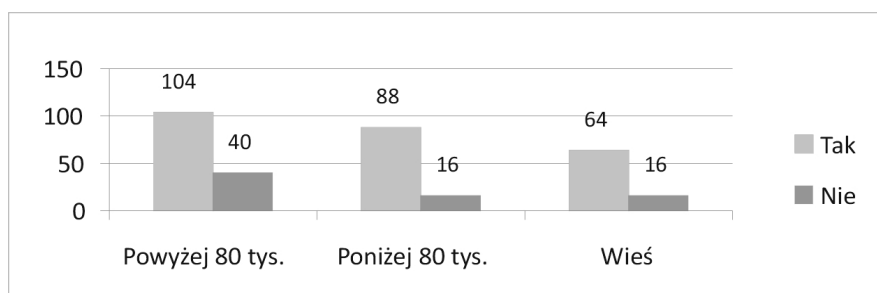
Wśród badanych kobiet zdecydowana większość ma pozytywną opinię dotyczącą stanu pieszych szlaków turystycznych (276 osób), a 52 osobom on nie odpowiada (tab. 71 – aneks).

Ryc. 83. Pozytywna ocena stanu szlaków pieszych

Źródło: Opracowanie własne.

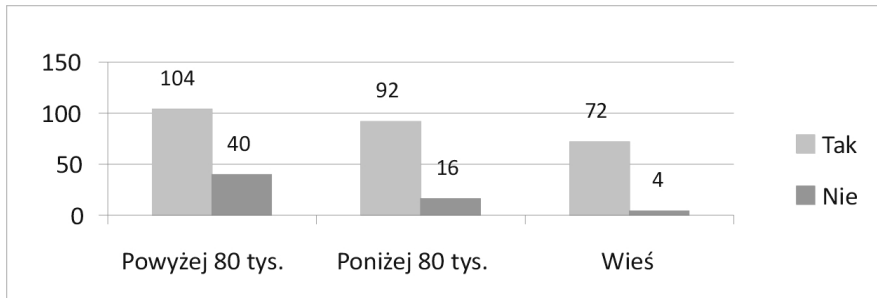
Wśród badanych kobiet zdecydowana większość ma pozytywną opinię dotyczącą stanu zjazdowych szlaków turystycznych (256 osób), natomiast 72 wyrażają swoją negatywną opinię (tab. 71 – aneks).

Ryc. 84. Pozytywna ocena stanu szlaków zjazdowych

Źródło: Opracowanie własne.

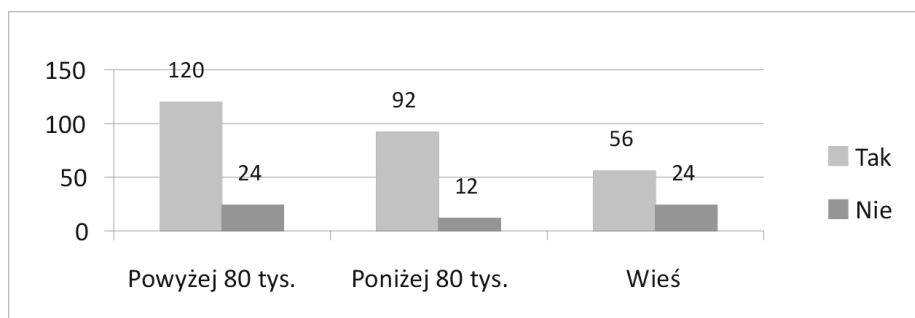
Zdecydowana większość kobiet ma pozytywną opinię dotyczącą stanu biegowych tras turystycznych (268 osób), przeciwne stanowisko zajmuje 60 osób (tab. 71 – aneks).

Ryc. 85. Pozytywna ocena stanu szlaków biegowych

Źródło: Opracowanie własne.

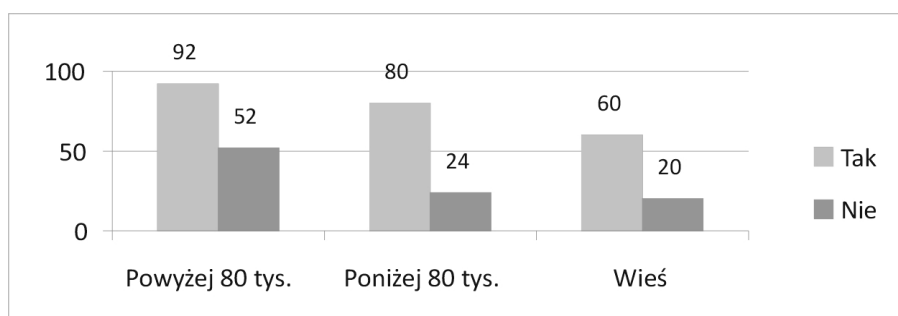
Wśród kobiet zdecydowana większość ocenia Szklarską Porębę jako atrakcyjną miejscowość (268 osób). Swoje niezadowolenie związane z pobytem urlopowym w tej miejscowości wyraziło 60 osób (tab. 72 – aneks).

Ryc. 86. Atrakcyjność miejscowości

Źródło: Opracowanie własne.

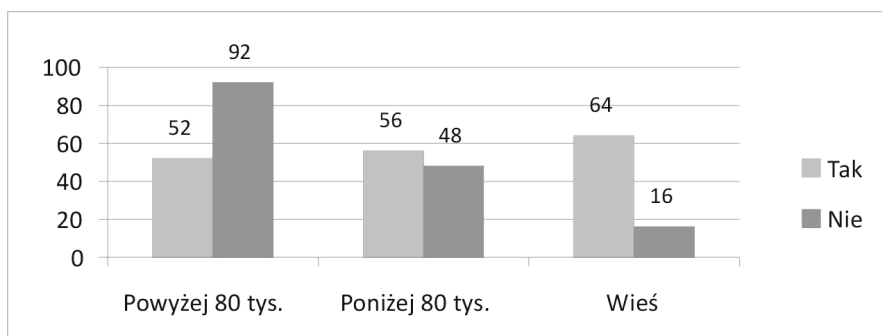
Zdecydowana większość kobiet nie jest zadowolona z ilości ścieżek rowerowych (232 osoby). 96 osób wyraża się pozytywnie na ten temat. Zdania podzielone są wśród respondentek zamieszkałych w mieście poniżej 80 tys. mieszkańców (tab. 72 – aneks).

Ryc. 87. Konieczność rozbudowy bazy – ścieżki rowerowe

Źródło: Opracowanie własne.

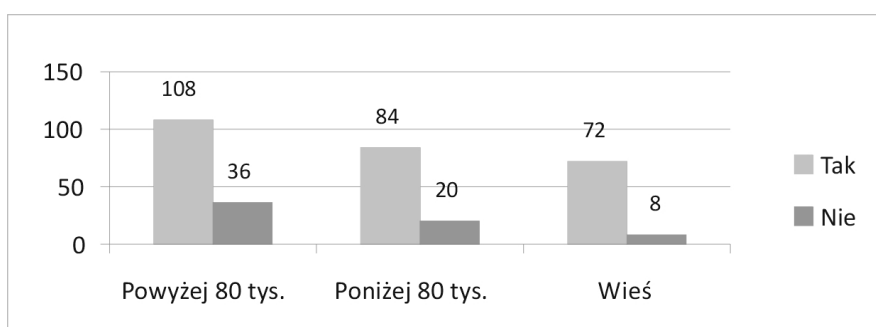
Wśród przyjeżdżających z miejscowości o liczbie ludności ponad 80 tys. mieszkańców, 92 respondentki uważają stan bazy pól namiotowych w Szklarskiej Porębie za wystarczający, a 52 za niedostateczny. W grupie ankietowanych z miejscowości o liczbie mieszkańców poniżej 80 tys. 48 kobiet docenia stan bazy pól namiotowych, a 56 uważa, że jest konieczna ich rozbudowa. Wśród mieszkanek wsi większość kobiet deklaruje, że niezbędna jest potrzeba zwiększenia liczby pól namiotowych w Szklarskiej Porębie (tab. 72 – aneks).

Ryc. 88. Konieczność rozbudowy bazy – pola namiotowe

Źródło: Opracowanie własne.

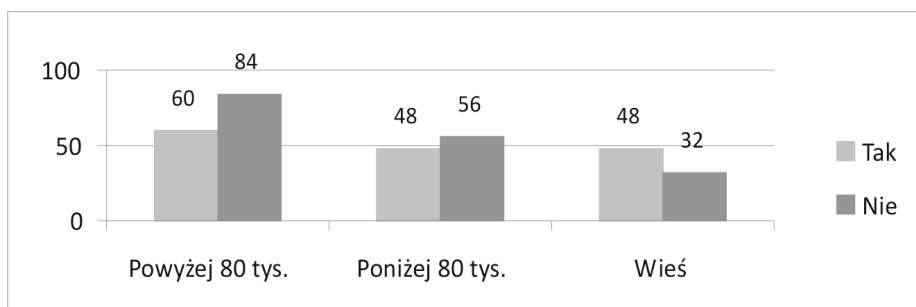
Zdecydowana większość podkreśla potrzebę modernizacji wyciągów narciarskich. Takie zdanie prezentują kobiety przybywające do Szklarskiej Poręby z większych miejscowości (tab. 72 – aneks).

Rys. 89. Konieczność rozbudowy bazy – modernizacja wyciągów

Źródło: Opracowanie własne.

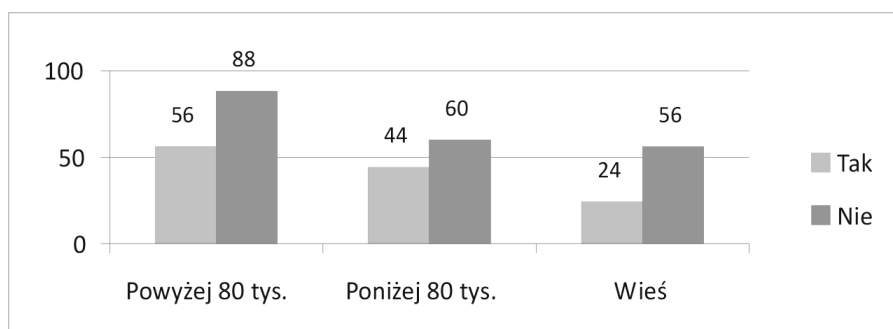
W pytaniu tym 156 respondentek wypowiedziało się negatywnie, natomiast 172 pozytywnie. Ankietowane zamieszkujące miasta o liczbie mieszkańców powyżej 80 tys. w większości nie miały zastrzeżeń (84 osoby), 60 ankietowanych miało przeciwnie zdanie. Wśród kobiet zamieszkujących miejscowości o liczbie ludności poniżej 80 tys. 48 miało zastrzeżenia dotyczące dojazdu, a 56 wyraziło pozytywną opinię na ten temat. Kobiety zamieszkujące wieś w większości nie były zadowolone z dróg dojazdowych do wyciągów w Szklarskiej Porębie (48 osób), a 32 nie miały zastrzeżeń (tab. 73 – aneks).

Ryc. 90. Zastrzeżenia – dojazd do wyciągu

Źródło: Opracowanie własne.

Większość ankietowanych nie miała zastrzeżeń do jakości nawierzchni tras narciarskich (204 osoby), natomiast 124 kobiety opowiedziały się negatywnie. Wśród mieszkanek miast o liczbie mieszkańców powyżej 80 tys. 56 było niezadowolonych z jakości tras, a 88 nie miało zastrzeżeń. 44 kobiety mieszkające w miejscowości o liczbie mieszkańców poniżej 80 tys. wyraziło swoje niezadowolenie wobec jakości nawierzchni stoku narciarskiego, natomiast 60 określiło jego stan jako zadowalający. Podobnie kształtują się odpowiedzi wśród mieszkanek wsi, które w większości wskazały na dobry stan nawierzchni (56 osób), a pozostałe 24 nie były z niej zadowolone (tab. 73 – aneks).

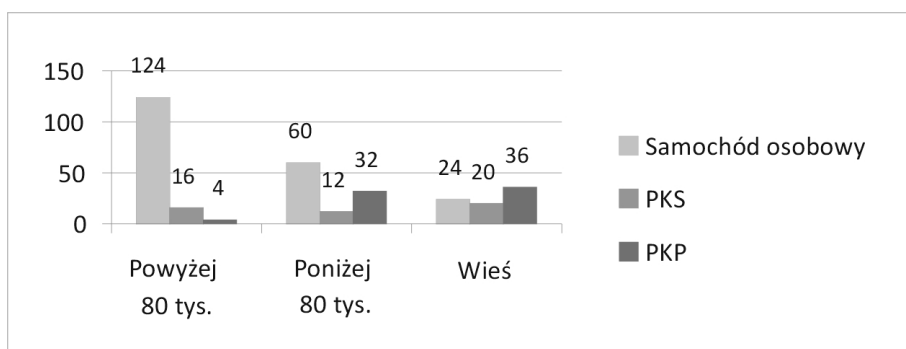

Ryc. 91. Zastrzeżenia – nawierzchnia tras narciarskich

Źródło: Opracowanie własne.

Ankietowane mieszkające w mieście powyżej 80 tys. najczęściej wybierały podróż samochodem (124 osoby), a najrzadziej pociągiem (4 osoby). Respondentki zamieszkujące obszar miejski o liczbie ludności nieprzekraczającej 80 tys. także najczęściej korzystały z samochodu (60 osób), a najmniej z usług PKS (12 osób). Z kolei kobiety mieszkające na wsi jako środek transportu wybierały pociąg (36 osób), sa-

mochód (24 osoby) oraz autokar (20 osób). Z wykresu wynika, że najczęściej wybieranym środkiem transportu był samochód osobowy (208 osób), a najrzadziej PKS (tab. 73 – aneks).

Ryc. 92. Wybór środka transportu

Źródło: Opracowanie własne.

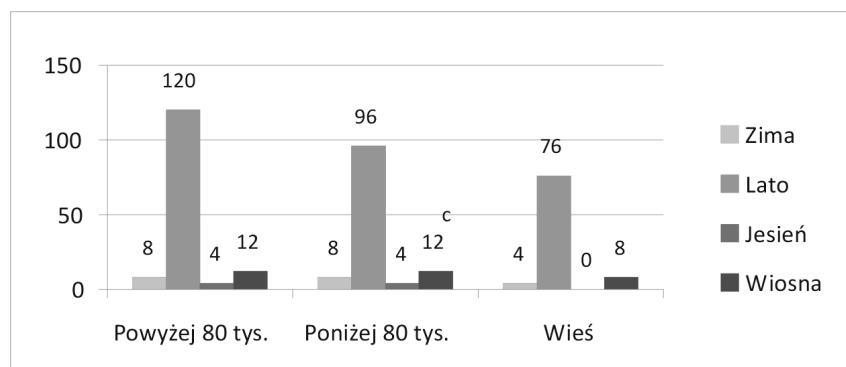
W pytaniu dotyczącym preferowanego okresu wyjazdu w góry ankietowane najchętniej wskazywały zimę, łącznie 264 respondentki, lato – 84 osoby, wiosnę – 28, a jesień – 24 osoby. Żadna z mieszanek miast o liczbie ludności poniżej 80 tys. oraz wsi nie preferowały wyjazdu w góry w okresie wiosennym (tab. 74 – aneks).

Ryc. 93. Preferowany okres wyjazdu w góry

Źródło: Opracowanie własne.

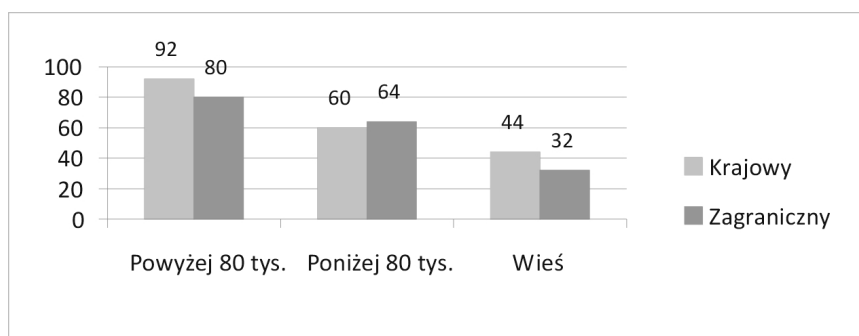
Zdecydowana większość respondentek wybierała lato – 292 osoby, wiosnę – 32 osoby, zimę – 20 osób, a jesień – 8 osób. Żadna mieszkanka wsi nie preferowała wyjazdu nad morze jesienią (tab. 74 – aneks).

Ryc. 94. Preferowany okres wyjazdu nad morze

Źródło: Opracowanie własne.

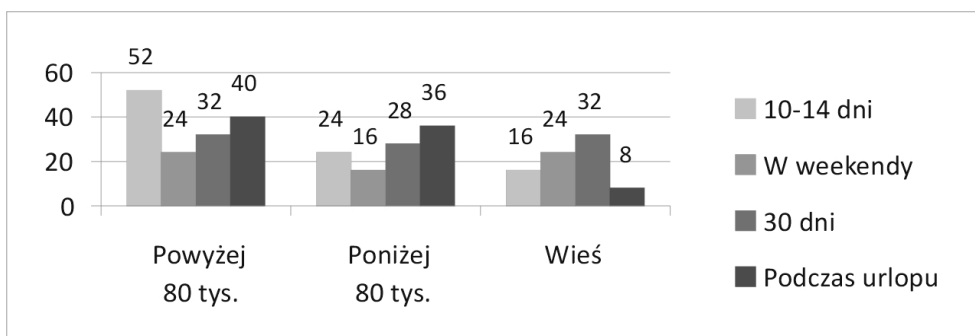
Wśród mieszkanek miast o liczbie ludności powyżej 80 tys. 92 respondentki preferowały wyjazdy krajowe, a 80 zagraniczne. Kobiety z miast o liczbie ludności poniżej 80 tys. wybierały wakacje za granicą (64 osoby), lecz także w kraju (60 osób). Respondentki zamieszkałe tereny wiejskie w większości deklarowały wyjazdy krajowe (tab. 74 – aneks).

Ryc. 95. Preferowany rodzaj wyjazdu

Źródło: Opracowanie własne.

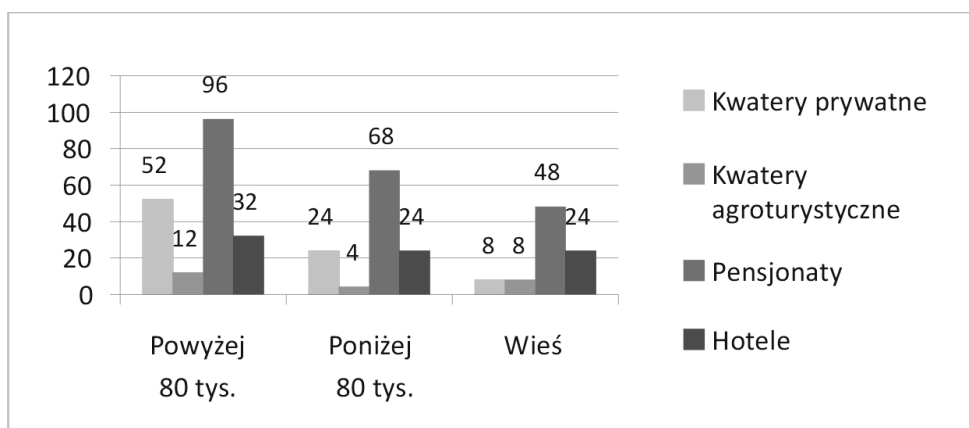
Respondentki mieszkające w mieście przekraczającym 80 tys. mieszkańców najczęściej przeznaczają na wypoczynek okres od 10–14 dni (52 osoby), 24 ankietowane przeznaczają czas wolny w weekendy. Wśród respondentek mieszkających w miastach poniżej 80 tys. ludności, większość badanych aktywność turystyczno-rekreacyjną uprawia podczas urlopu, a mniej – 16 – przeznacza w tym celu swój wolny czas podczas weekendów. Natomiast 32 mieszkanki wsi najczęściej wskazywały odpowiedź około 30 dni (tab. 75 – aneks).

Ryc. 96. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Źródło: Opracowanie własne.

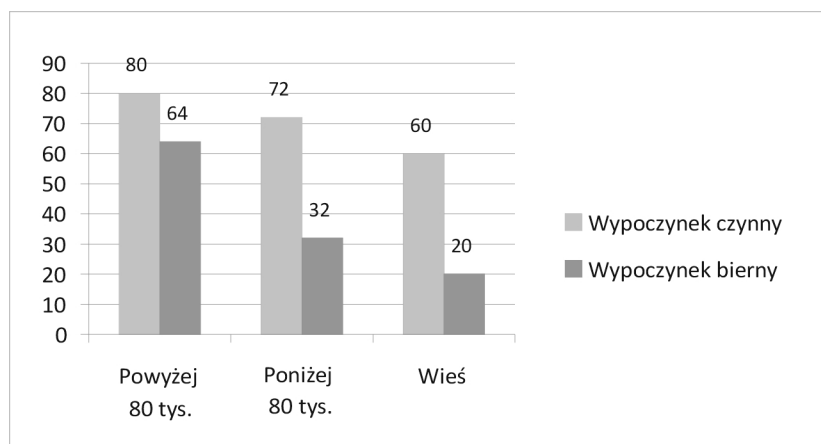
Podczas wyjazdu bez względu na miejsce zamieszkania najczęściej korzystano z noclegów w pensjonacie (łącznie 212 osób), kolejno 84 ankietowane w kwatery prywatnych, 80 zatrzymało się w hotelach, a najrzadziej wybierano kwatery agroturystyczne – 24 osoby (tab. 76 – aneks).

Ryc. 97. Wybór miejsca zakwaterowania

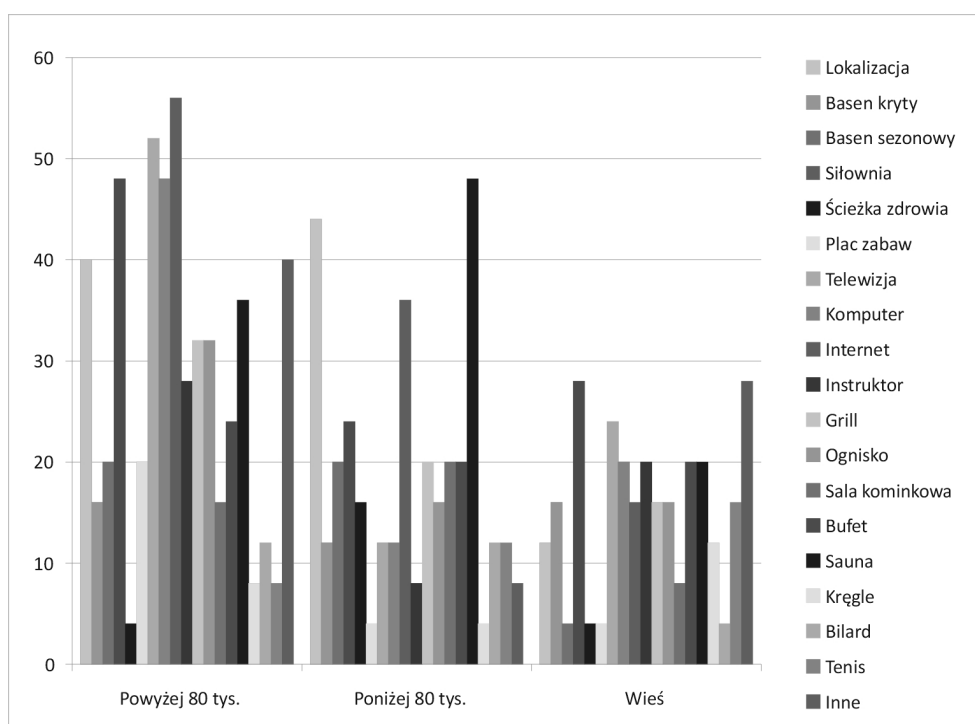
Źródło: Opracowanie własne.

Wśród ankietowanych większość badanych kobiet deklarowała wypoczynek aktywny (212 osób), natomiast 116 wolała wypoczywać biernie (tab. 76 – aneks).

Ryc. 98. Preferowany rodzaj wypoczynku

Źródło: Opracowanie własne.

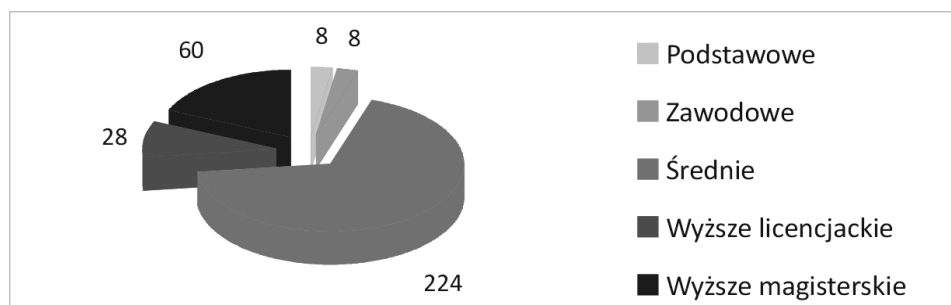

Ryc. 99. Czynniki wpływające na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego

Źródło: Opracowanie własne.

Dla respondentek mieszkających w miastach o liczbie ludności przekraczającej 80 tys., najważniejszymi czynnikami wpływającymi na wybór miejsca zakwaterowania podczas urlopu są: ośrodki z dostępem do Internetu (56 osób), do telewizji (52 osoby) oraz do komputera (48 osób). Dla kobiet z miasta o liczbie nieprzekraczającej 80 tys. mieszkańcami tymi czynnikami są: możliwość korzystania z sauny (48 osób), dogodna lokalizacja (44 osoby) oraz dostęp do Internetu (36 osób). Natomiast dla kobiet mieszkających na wsi ważna jest siłownia (28 osób), dostęp do telewizji (24 osoby) i inne wybrane udogodnienia.

W badaniu wzięły udział 224 kobiety o wykształceniu średnim, 60 o wyższym magisterskim, 28 o wyższym licencjackim, 8 o podstawowym i taka sama liczba kobiet o wykształceniu zawodowym. Łączna liczba ankietowanych wyniosła 328 osób (tab. 77 – aneks).

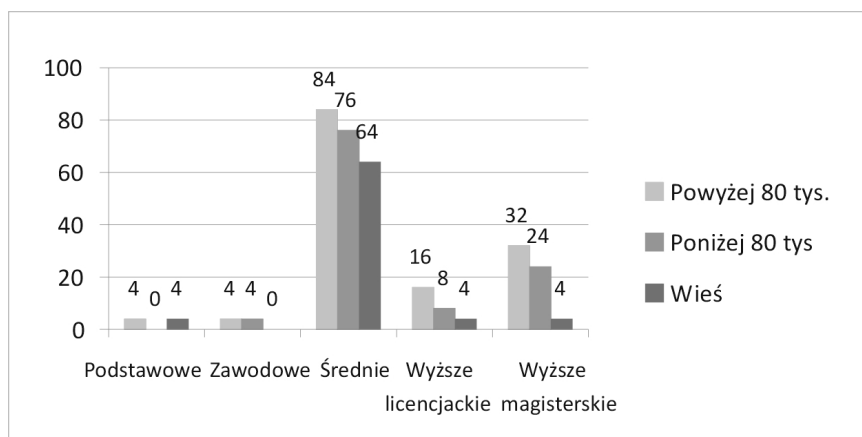

Ryc. 100. Wykształcenie

Źródło: Opracowanie własne.

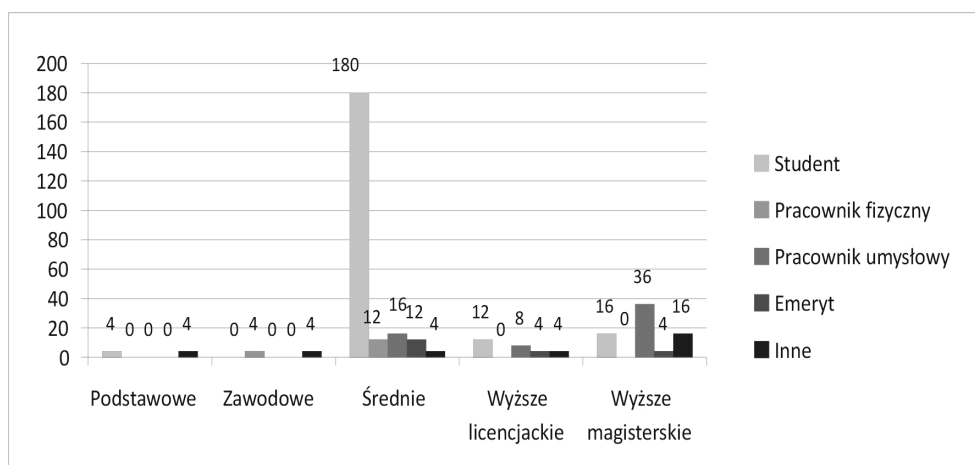
W pytaniu dotyczącym miejsca zamieszkania najliczniejszą grupą stanowiły respondentki o wykształceniu średnim, gdzie 84 badane mieszkały w miejscowości o liczbie mieszkańców przeważającej 80 tys., 76 deklaroowało zamieszkanie w mieście poniżej 80 tys., a pozostałe 64 badane kobiety zamieszkiwały wieś. Drugą pod względem liczebności grupą były ankietowane posiadające tytuł magisterski. Wśród nich najwięcej było ankietowanych zamieszkujących miasta o liczbie mieszkańców powyżej 80 tys. (32 osoby), 24 zamieszkują miasta o liczbie nieprzekraczającej 80 tys., a zaledwie 4 respondentki to mieszkanki wsi (tab. 77 – aneks).

Wśród studiujących respondentek najwięcej posiadało wykształcenie średnie (180 osób), wyższe magisterskie (16 osób) oraz wyższe licencjackie (12 osób). 36 badanych kobiet pracujących umysłowo posiadała tytuł magisterski, 16 – wykształcenie średnie, a pozostałe 8 respondentek wykształcenie wyższe licencjackie. 12 emerytek wykształcenie średnie, 4 wyższe z tytułem licencjackim i tyle samo z magisterskim (tab. 78 – aneks).

Ryc. 101. Miejsce zamieszkania o zróżnicowanym poziomie wykształcenia

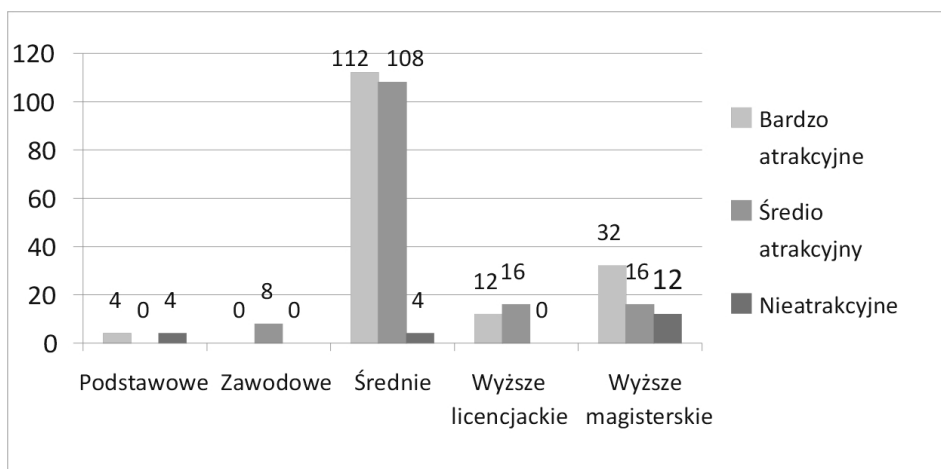
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 102. Praca/zajęcie

Źródło: Opracowanie własne.

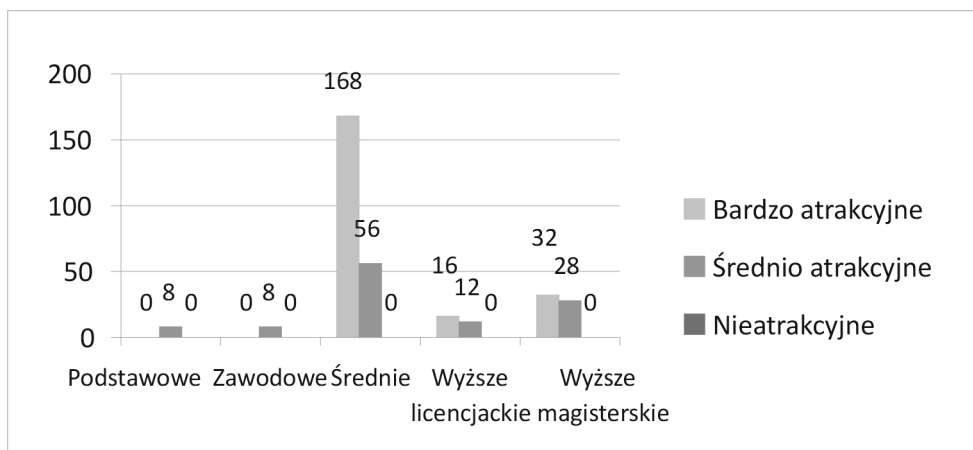
Obszar Karkonoszy w sezonie letnim doceniło 112 kobiet, posiadających wykształcenie średnie, 36 magisterskie, 12 licencjackie oraz 4 podstawowe. 108 respondentek z wykształceniem średnim określiło Karkonosze jako średnio atrakcyjne latem. Taką odpowiedź podało też 8 kobiet mających wykształcenie zawodowe oraz po 16 wykształcenie wyższe: licencjackie i magisterskie. Negatywnie Karkonosze w porze letniej oceniły po 4 respondentki o wykształceniu: średnim i podstawowym oraz 12 o wykształceniu wyższym magisterskim (tab. 79 – aneks).

Ryc. 103. Atrakcyjność Karkonoszy w sezonie letnim

Źródło: Opracowanie własne.

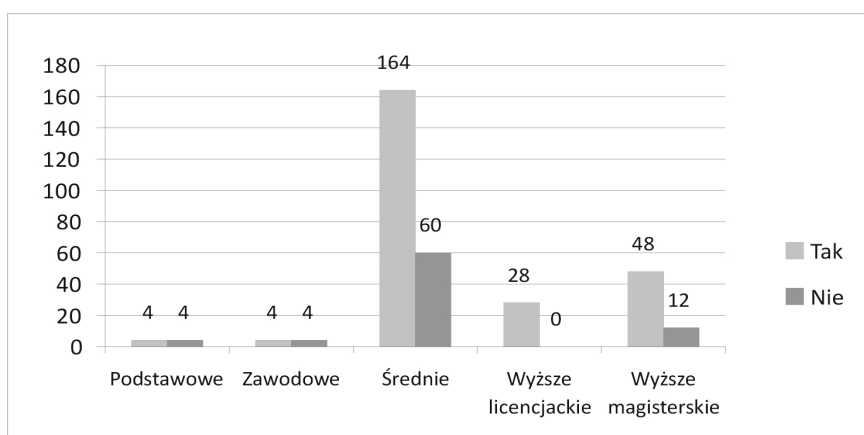
W pytaniu dotyczącym atrakcyjności obszaru Karkonoszy w sezonie zimowym pozytywną opinię wyraziło 168 kobiet posiadających wykształcenie średnie, 16 z tytułem licencjackim i 32 z magisterskim. Łącznie 216 oceniło sezon zimowy w Karkonoszach pozytywnie. Ocenę średnią przyznało łącznie 112 ankietowanych, w tym 56 z wykształceniem średnim, 28 wyższym magisterskim, 12 wyższym licencjackim oraz po 8 kobiet podstawowym i zawodowym (tab. 79 – aneks).

Ryc. 104. Atrakcyjność Karkonoszy w sezonie zimowym

Źródło: Opracowanie własne.

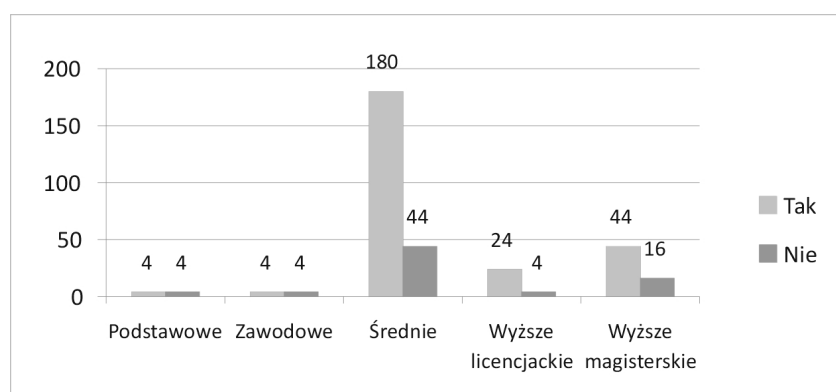
Spośród badanych kobiet 248 wyraziło swoje zadowolenie z pobytu w Szklarskiej Porębie, w tym 164 o wykształceniu średnim, 48 magisterskim, 28 licencjackim i po 4 respondentki o wykształceniu podstawowym i zawodowym. Negatywną ocenę wyraziło 80 badanych kobiet, w tym 60 z wykształceniem średnim, 12 z wyższym magisterskim oraz po 4 osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym (tab. 80 – aneks).

Ryc. 105. Zadowolenie turystów z pobytu w Szklarskiej Porębie

Źródło: Opracowanie własne.

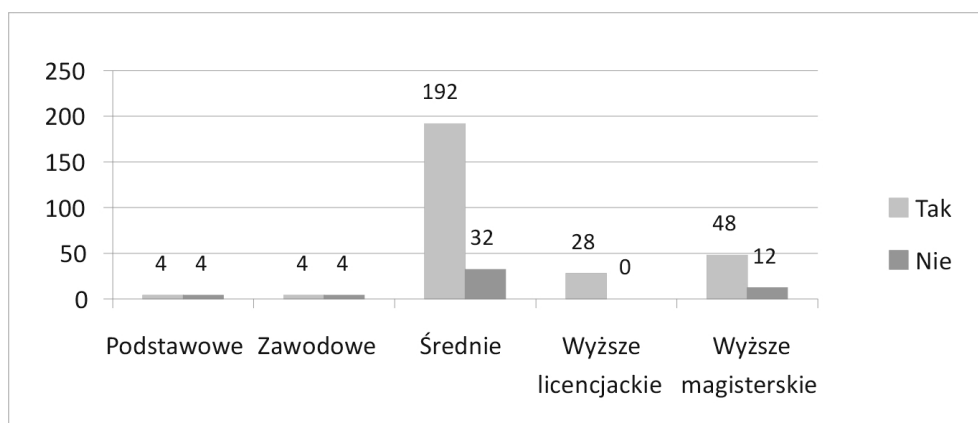
Wśród ankietowanych zdecydowana większość stwierdziła zgodność infrastruktury z potrzebami w Szklarskiej Porębie (256 osób) natomiast 72 respondentki wykazały odmienne stanowisko (tab. 80 – aneks).

Ryc. 106. Zgodność infrastruktury z potrzebą

Źródło: Opracowanie własne.

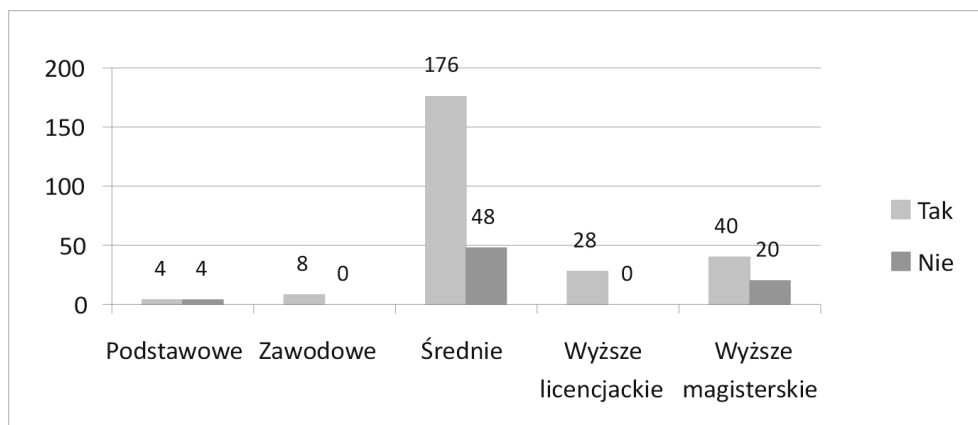
Zdecydowana większość respondentek (276 osób) oceniła pozytywnie stan pieszych szlaków turystycznych w Szklarskiej Porębie. Pozostałe ankietowane negatywnie oceniły ich stan (52 osoby) (tab. 80 – aneks).

Ryc. 107. Pozytywna ocena stanu pieszych szlaków

Źródło: Opracowanie własne.

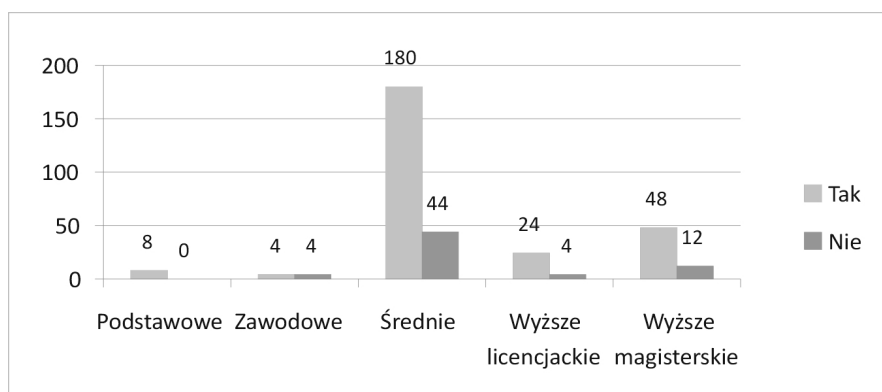
Zdecydowana większość respondentek z wykształceniem średnim (252 osoby) oceniła pozytywnie stan tras zjazdowych w Szklarskiej Porębie. Pozostałe ankietowane negatywnie oceniły ich stan (72 osoby) (tab. 80 – aneks).

Ryc. 108. Ocena stanu tras zjazdowych

Źródło: Opracowanie własne.

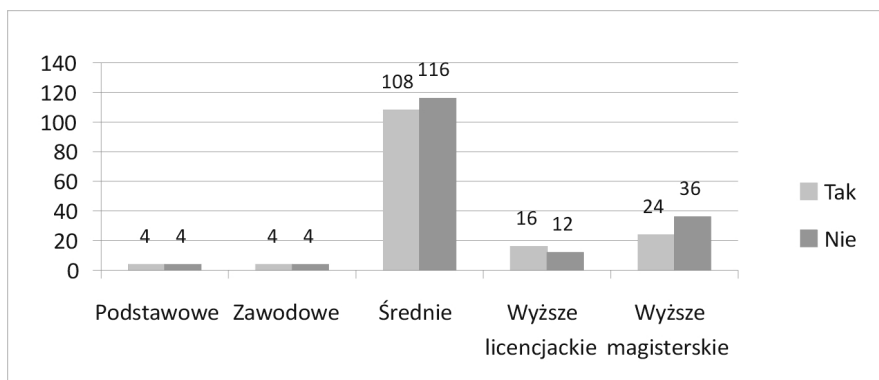
Zdecydowana większość respondentek (264 osoby) oceniła pozytywnie stan biegowych szlaków turystycznych w Szklarskiej Porębie. Pozostałe ankietowane negatywnie oceniły ich stan (52 osoby) (tab. 80 – aneks).

Ryc. 109. Ocena stanu tras biegowych

Źródło: Opracowanie własne.

Na pytanie dotyczące zastrzeżeń związanych z dojazdem do wyciągów w Szklarskiej Porębie 156 respondentek z wykształceniem średnim i licencjackim deklarowało, że jest on niewystarczająco komfortowy, a pozostałe 172 ankietowane nie miało zastrzeżeń (tab. 82 – aneks).

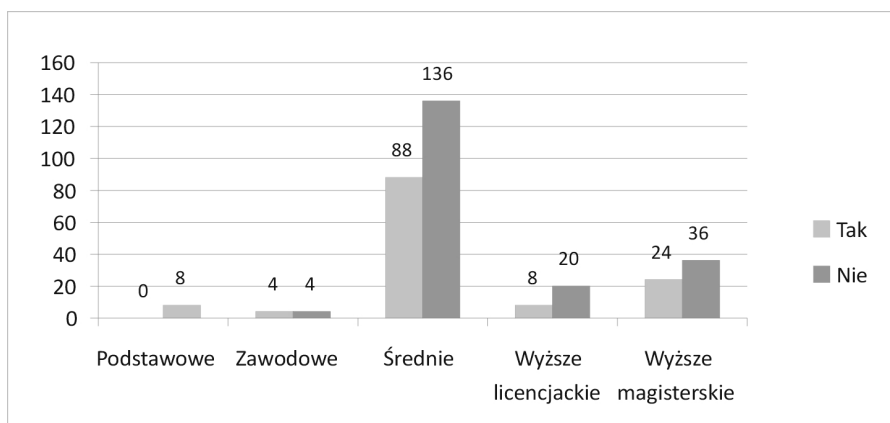

Ryc. 110. Trasy budzące zastrzeżenia – dojazd

Źródło: Opracowanie własne.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące zastrzeżeń związanych z jakością nawierzchni tras narciarskich w Szklarskiej Porębie, 124 respondenci deklarowały, że

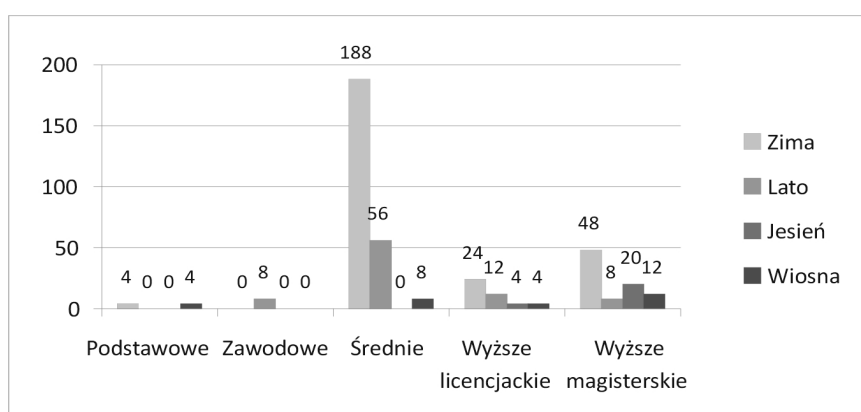
jest ona niewystarczająco komfortowa, a 204 ankietowane nie miało zastrzeżeń do jej jakości (tab. 82 - aneks).

Ryc. 111. Trasy budzące zastrzeżenia – nawierzchnia

Źródło: Opracowanie własne.

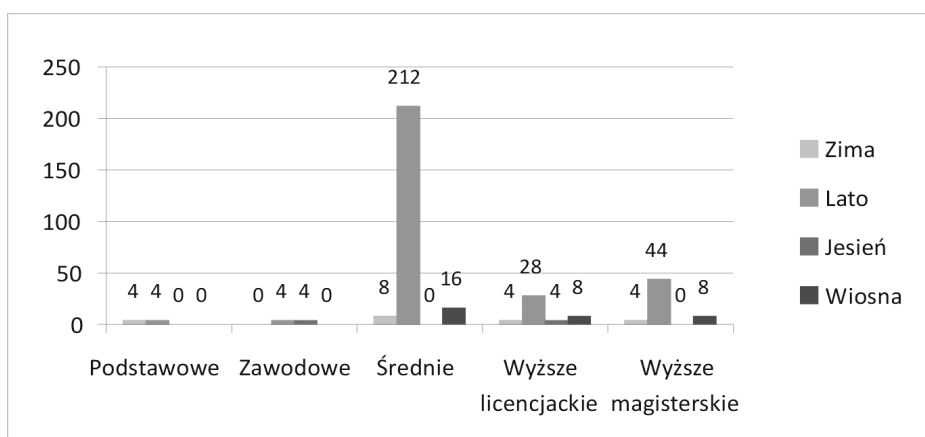
Wśród respondentek o wykształceniu średnim większość preferowała wyjazdy w góry zimą (188 osób), 56 – latem, a pozostałe 8 – wiosną. Kobiety o wykształceniu wyższym magisterskim także najchętniej przyjeżdżały w góry zimą – 48 badanych, jesienią – 20 badanych, wiosną – 12 badanych, a latem zaledwie 8 respondentek. Łącznie 264 respondenci uznały zimę za najbardziej atrakcyjny okres wyjazdu w góry, a jesień według ankietowanych jest z kolei najmniej atrakcyjną porą roku (tab. 83 – aneks).

Ryc. 112. Preferowany okres wyjazdu w góry

Źródło: Opracowanie własne.

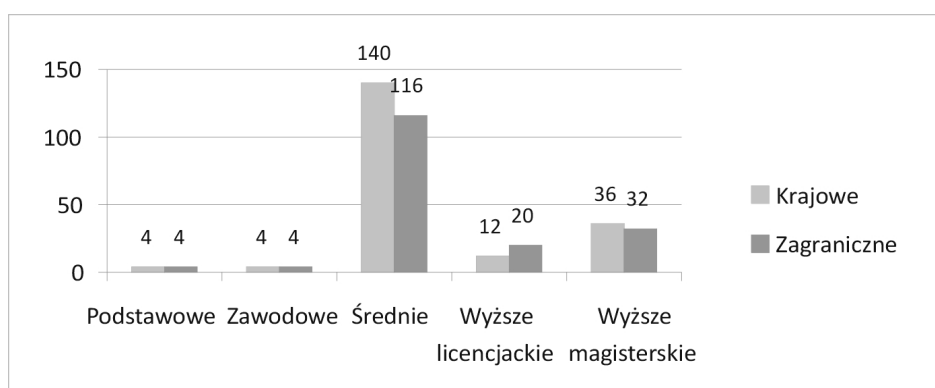
Według respondentek najbardziej atrakcyjną porą roku, którą warto przeznaczyć na wyjazd nad morze jest lato (292 osoby, w tym aż 212 o wykształceniu średnim, 44 magisterskim, 28 licencjackim oraz po 4 osoby o wykształceniu podstawowym i zawodowym). Najmniej popularna porą roku przeznaczaną na podróże nad morze jest jesień. Takiej odpowiedzi udzieliły respondentki o wykształceniu zawodowym i wyższym licencjackim (tab. 83 – aneks).

Ryc. 113. Preferowany okres wyjazdu nad morze

Źródło: Opracowanie własne.

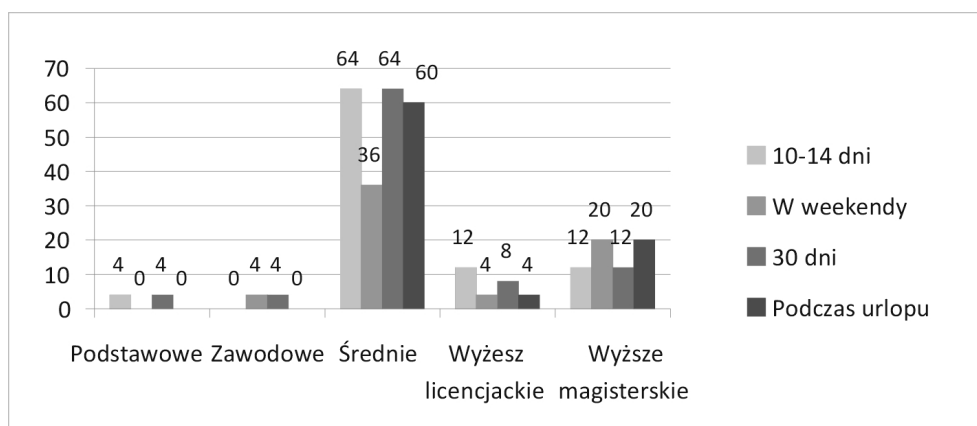
Większość ankietowanych 196 osób podróżowała wewnątrz kraju – 196 osoby, w tym aż 140 kobiet o wykształceniu średnim. Podróże zagraniczne deklarowało 176 respondentek, w tym 116 z wykształceniem średnim (tab. 83 – aneks).

Ryc. 114. Preferowany rodzaj wyjazdu

Źródło: Opracowanie własne.

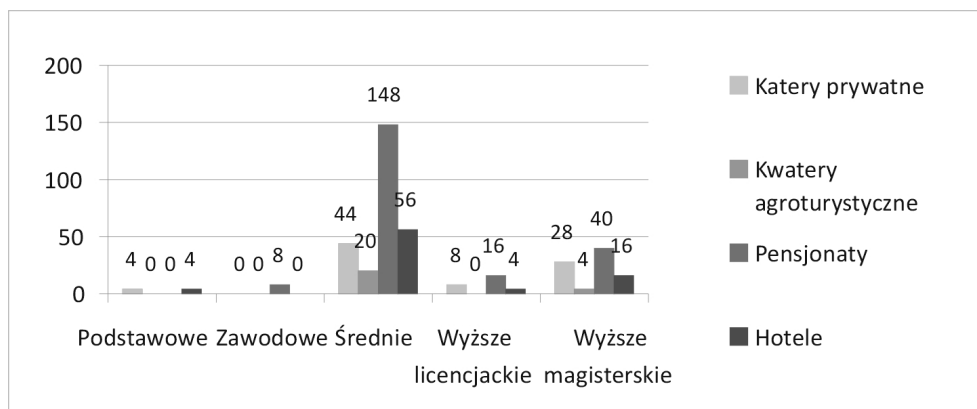
W ciągu roku respondentki bez względu na wykształcenie najczęściej przeznaczały na wypoczynek od 10 do 14 dni lub do około 30 dni (po 92 osoby). 84 respondenci deklarowały aktywność turystyczno-rekreacyjną w czasie urlopu, a 64 podczas weekendów (tab. 84 – aneks).

Ryc. 115. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Źródło: Opracowanie własne.

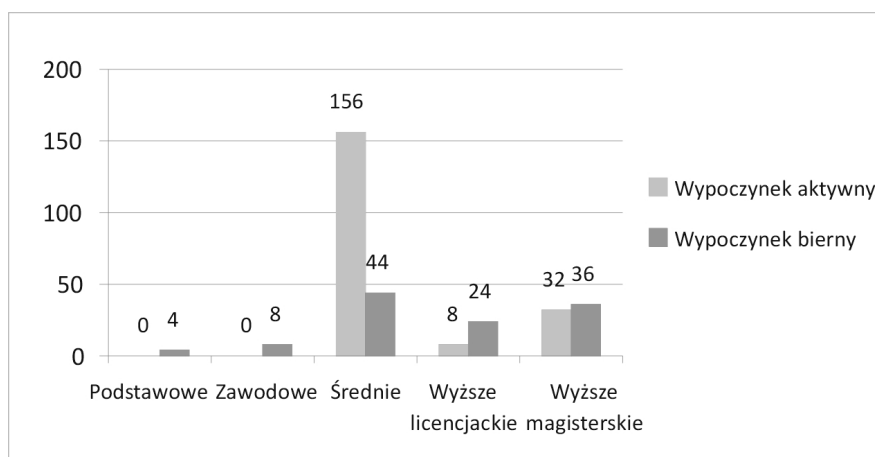
Najczęściej wybieranym miejscem zakwaterowania w czasie urlopu były pensjonaty, tak deklarowało 148 badanych z wykształceniem średnim, w dalszej kolejności kwatery prywatne (84 osoby), hotele (80 osób), a najrzadziej zatrzymywano się w kwaterach agroturystycznych (24 osoby) (tab. 85 – aneks).

Ryc. 116. Wybór miejsca zakwaterowania

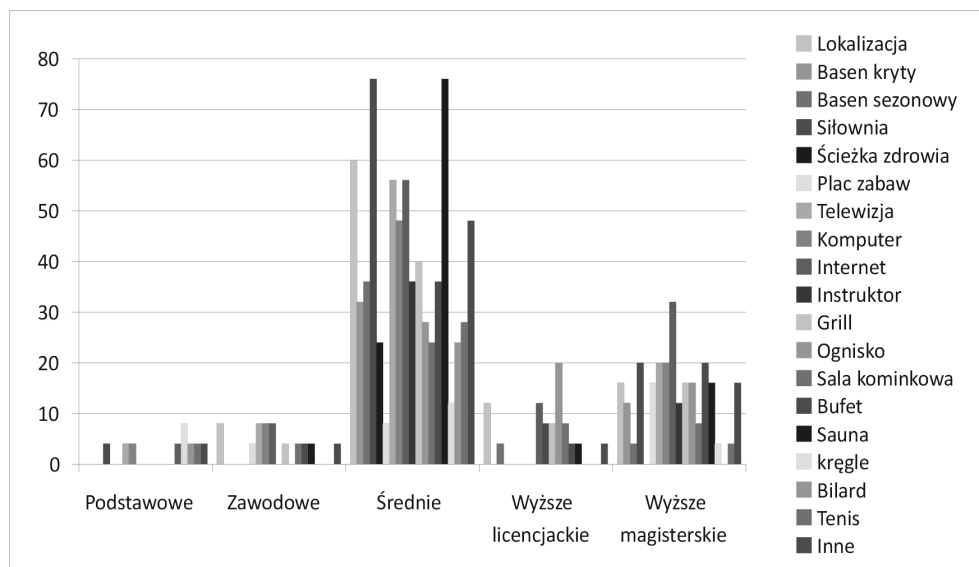
Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość respondentek preferowała wypoczynek aktywny (196 osób), w tym aż 156 o wykształceniu średnim. Wypoczynek bierny deklarowało 116 badanych, wśród nich 44 o wykształceniu średnim i 36 wyższym magisterskim (tab. 85 – aneks).

Ryc. 117. Preferowany rodzaj wypoczynku

Źródło: Opracowanie własne.

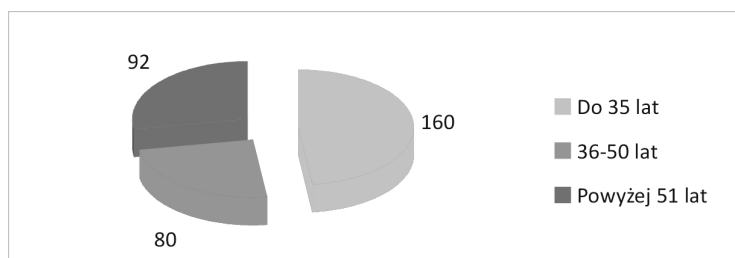
Ryc. 118. Czynniki wpływające na wybór miejsca wypoczynku

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród ankietowanych najistotniejszym czynnikiem wpływającym na wybór miejsca zakwaterowania podczas urlopu był dostęp do Internetu (108 osób), możliwość korzystania z sauny (104 osoby) oraz z siłowni (100 osób). Najmniej istotnym czynnikiem wpływającym na proces podejmowania tej decyzji stanowiła obecność kręgielni w budynku lub możliwość korzystania ze ścieżki zdrowia (po 24 osoby).

8.3.2. Charakterystyka demograficzna mężczyzn odwiedzających Szklarską Porębę

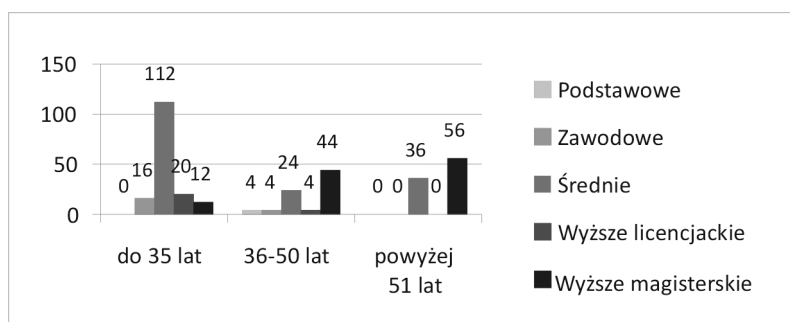
Wśród respondentów najliczniej reprezentowani są mężczyźni w wieku do 35 lat, kolejno mniejszą grupę stanowią w wieku powyżej 51 lat, najmniej liczną grupę mężczyźni w wieku 36–50 lat (tab. 86 – aneks).

Ryc. 119. Wiek

Źródło: Opracowanie własne.

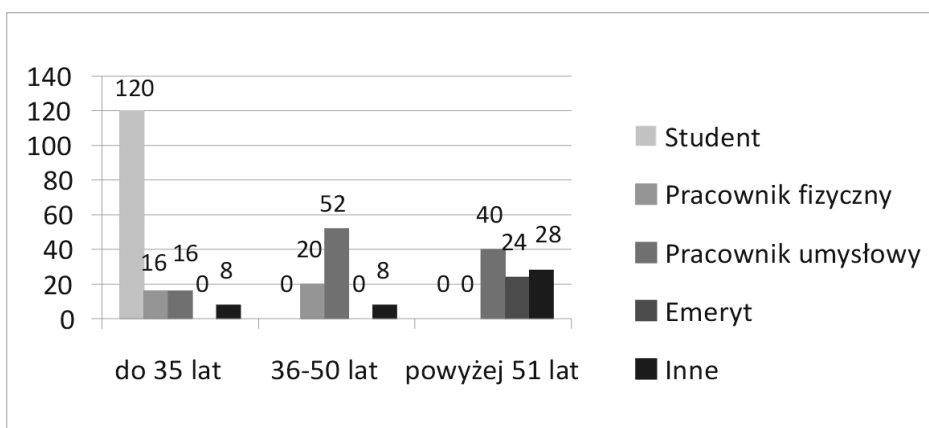
Najliczniejszą grupę z wykształceniem wyższym magisterskim stanowią mężczyźni w wieku powyżej 51 lat. Najwięcej osób z wykształceniem wyższym licencjackim, średnim oraz zawodowym było w wieku do 35 lat (tab. 86 – aneks).

Ryc. 120. Wykształcenie

Źródło: Opracowanie własne.

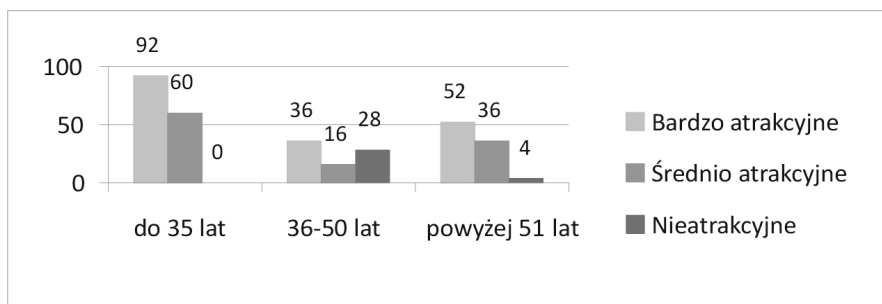
Większość mężczyzn (120 osób) w wieku do 35 lat realizuje studia. W grupie 36–50-latków 52 pracuje umysłowo, 20 fizycznie, wśród najstarszych 40 pracuje umysłowo, 24 jest na emeryturze (tab. 87 – aneks).

Ryc. 121. Praca/zajęcie

Źródło: Opracowanie własne.

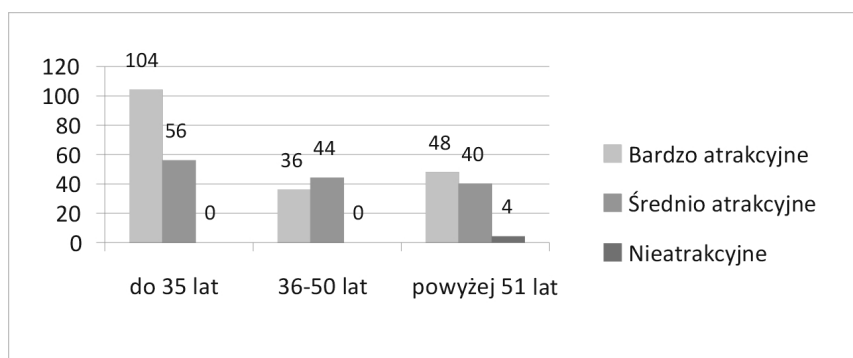
Badani mężczyźni w wieku do 35 lat uznali Karkonosze w sezonie letnim za bardzo atrakcyjne (92 osoby), część za średnio atrakcyjne (60 osób). W grupie mężczyzn 36–50-letnich 36 ocenia karkonoskie pasmo gór jako bardzo atrakcyjne, a 28 za nieatrakcyjne. W grupie najstarszej 88 ankietowanych uznało ten rejon za atrakcyjny (tab. 88 – aneks).

Ryc. 122. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy latem

Źródło: Opracowanie własne.

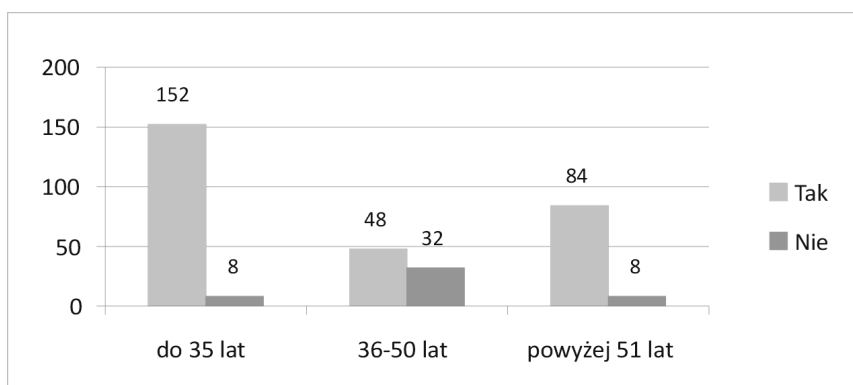
Okres zimowy Karkonoszy preferują mężczyźni w wieku do 35 lat (104 osoby), następnie powyżej 51 lat 48 osób, a 36 ankietowanych z grupy 36–50 lat. 4 osoby powyżej 51. roku życia określili jako nieatrakcyjne (tab. 88 – aneks).

Ryc. 123. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy w sezonie zimowym

Źródło: Opracowanie własne.

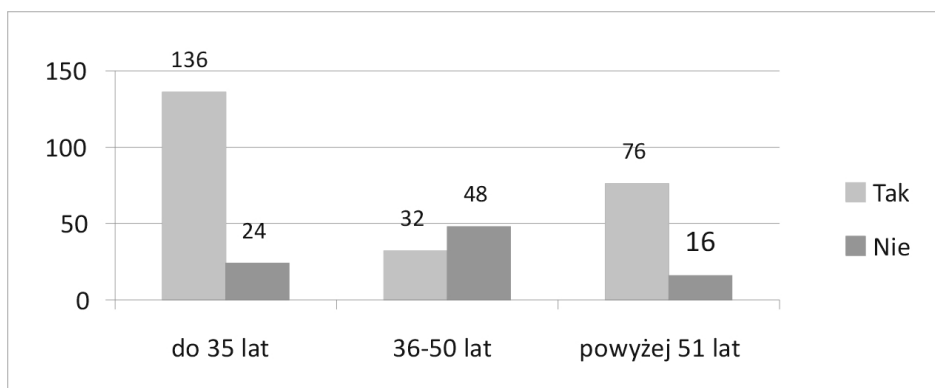
Zdecydowana większość respondentów (284 osoby) wykazała zadowolenie z pobytu w Szklarskiej Porębie. Wśród nich 152 ankietowanych do 35 lat, 84 osoby w wieku 36–50, a 84 powyżej 51 lat (tab. 88 – aneks.)

Ryc. 124. Zadowolenie turystów z pobytu w Szklarskiej Porębie

Źródło: Opracowanie własne.

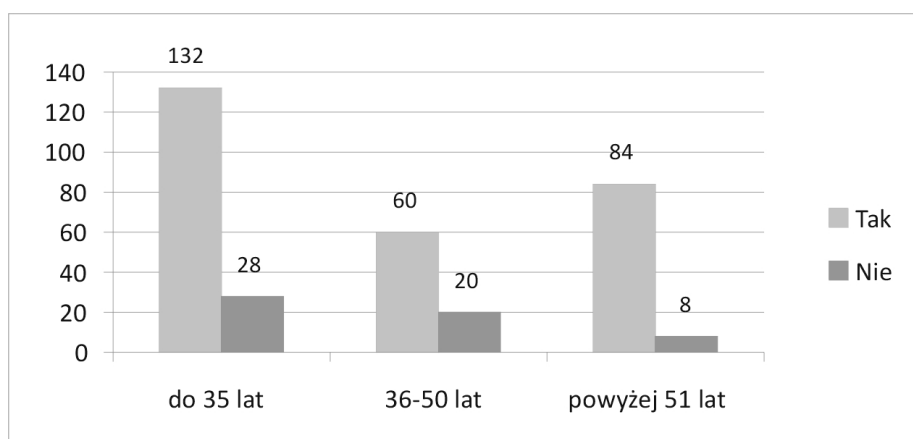
Stan infrastruktury pozytywnie oceniło 136 respondentów najmłodszych, 32 mężczyzn w wieku od 36–50 lat i 76 najstarszych. Stan infrastruktury jak niezadowolający oceniło 48 w wieku 36–50, a 24 do 35 lat, 16 powyżej 51 lat (tab. 98 – aneks).

Ryc. 125. Zgodność infrastruktury z potrzebą

Źródło: Opracowanie własne.

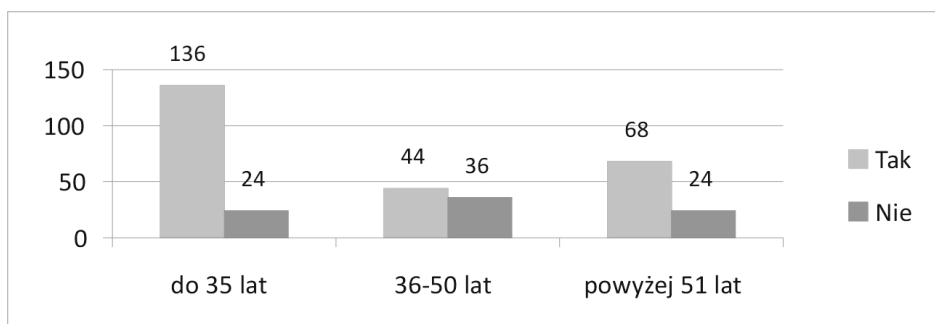
Zdecydowana większość respondentów 276 pozytywnie oceniła stan pieszych szlaków turystycznych w Szklarskiej Porębie. Wśród nich 132 w wieku do 35 lat. Negatywnej oceny udzieliło 56 ankietowanych, w tym 28 w wieku do 35 lat (tab. 98 – aneks).

Ryc. 126. Ocena stanu szlaków pieszych

Źródło: Opracowanie własne.

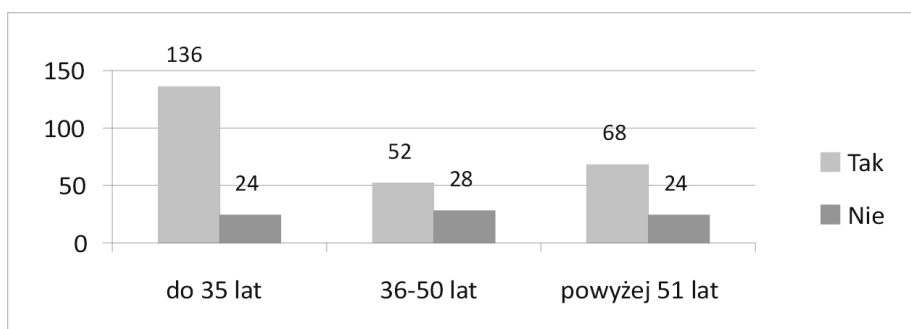
Zdecydowana większość respondentów (248 osób) oceniła stan narciarskich tras zjazdowych jako dobre, w tym 136 w wieku do 35 lat. Negatywnej oceny dokonało 84 ankietowanych, w tym po 24 osoby w wieku do 35 i powyżej 51 lat (tab. 98 – aneks).

Ryc. 127. Ocena stanu narciarskich tras zjazdowych

Źródło: Opracowanie własne.

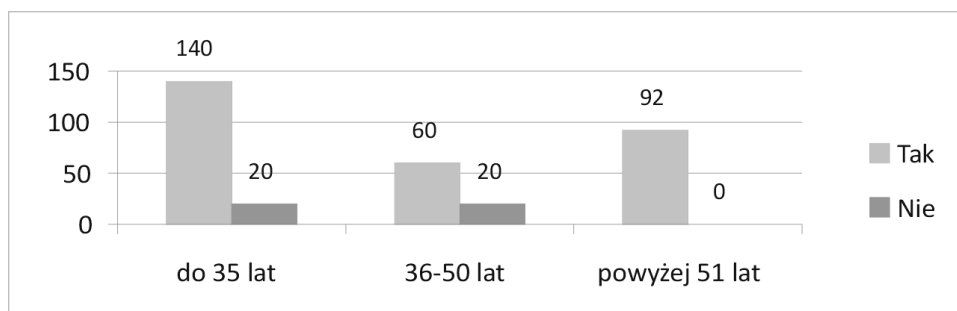
Zdecydowana większość respondentów 256 osób pozytywnie oceniła stan biegowych tras narciarskich, wśród nich 136 w wieku do 35 lat, 68 powyżej 51 lat i 52 w wieku 36–50 lat. Negatywnej oceny udzieliło 76 ankietowanych, w tym 28 w wieku 36–50 i po 24 osoby w wieku do 35 i powyżej 51. roku życia (tab. 98 – aneks).

Ryc. 128. Ocena stanu narciarskich tras biegowych

Źródło: Opracowanie własne.

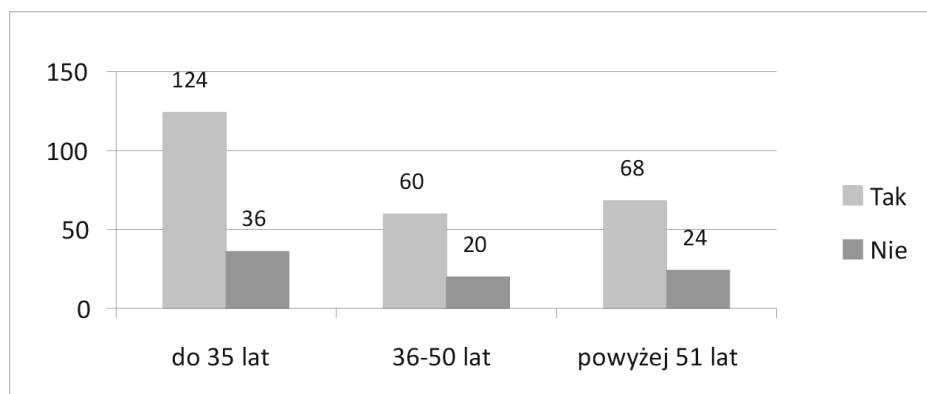
Zdecydowana większość respondentów (292 osoby) oceniła atrakcyjność Szklarskiej Poręby, wśród nich 140 w wieku do 35 lat, 92 powyżej 51 i 60 w wieku 36–50. Negatywną ocenę wyraziło 40 ankietowanych, w tym po 20 osób w wieku do 35 i 36–50 lat (tab. 90 – aneks).

Ryc. 129. Atrakcyjność miejscowości

Źródło: Opracowanie własne.

Stan bazy rekreacyjnej (trasy rowerowe) pozytywnie ocenia łącznie 252 osoby, 124 w wieku do 35 lat, 60 w wieku 36–50 oraz 68 w wieku powyżej 51 lat. Negatywnie stan ścieżek rowerowych oceniło 80 ankietowanych (tab. 90 – aneks).

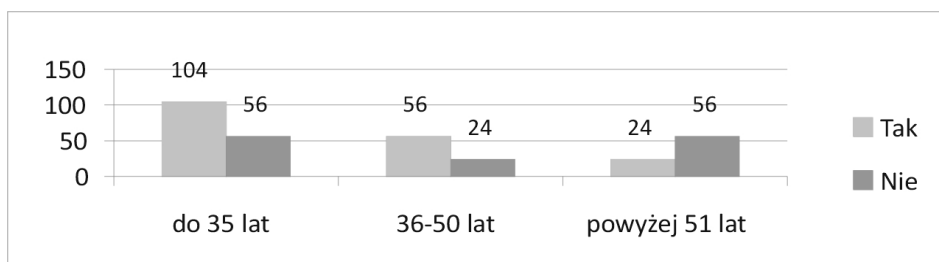

Ryc. 130. Rozbudowa bazy – ścieżki rowerowe

Źródło: Opracowanie własne.

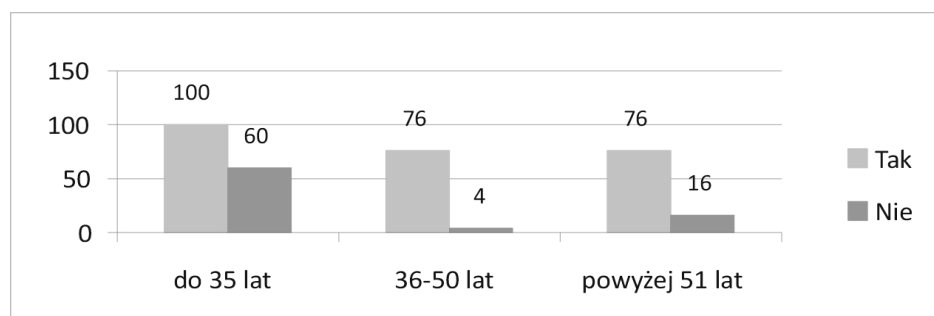
Konieczność rozbudowy pól namiotowych w Szklarskiej Porębie dostrzega 216 osób. Wśród nich 104 w wieku do 35 lat. Stan bazy pozytywnie oceniło 136 ankietowanych negatywnie, po 56 w wieku do 35 i powyżej 51 lat (tab. 90 – aneks).

Rozbudowa infrastruktury jest w zasadzie konieczna zdaniem (252 osób), wśród nich 100 głównie w wieku do 35 lat, a 80 respondentów uważa stan bazy za zadowalający (tab. 90 – aneks).

Ryc. 131. Rozbudowa bazy – pola namiotowe

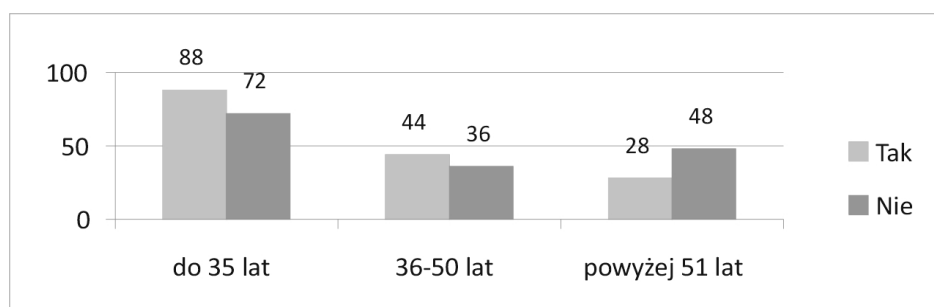
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 132. Rozbudowa bazy – modernizacja wyciągów

Źródło: Opracowanie własne.

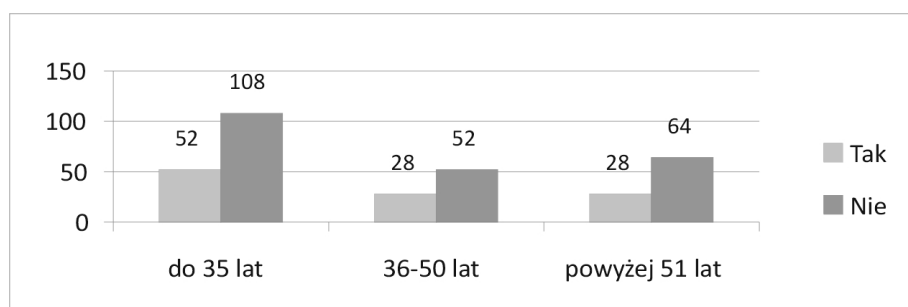
Wśród ankietowanych 160 określiło dojazd do wyciągu jako budzący zastrzeżenia, w tym 88 osób w wieku do 35 lat, 44 mężczyzn w wieku 46–50 lat i powyżej 51 – 28 respondentów. Akceptację wyraziło 156 osób (tab. 91 – aneks).

Ryc. 133. Trasy budzące zastrzeżenia – dojazd do wyciągów

Źródło: Opracowanie własne.

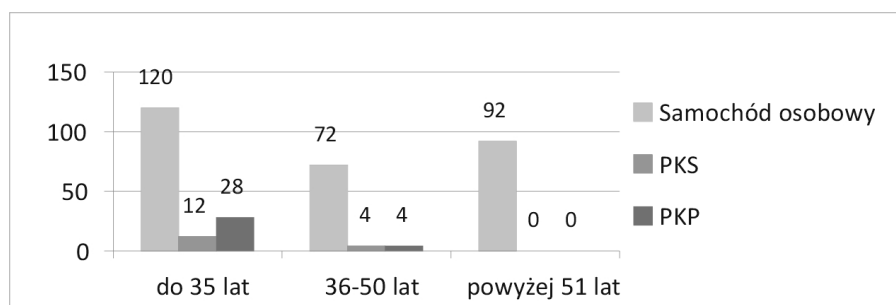
Wśród ankietowanych 108 osób określiło stan nawierzchni jako niezadowalający, w tym 52 w wieku do 35 lat oraz po 28 w przedziale 36–50 oraz powyżej 51 lat. Łącznie stan nawierzchni pozytywnie oceniło 224 mężczyzn, w tym 108 osób w wieku do 35 lat, 52 mężczyzn w przedziale 36–50 lat oraz 28 powyżej 51 lat (tab. 91 – aneks).

Ryc. 134. Budzące zastrzeżenia – nawierzchnia stoków narciarskich

Źródło: Opracowanie własne.

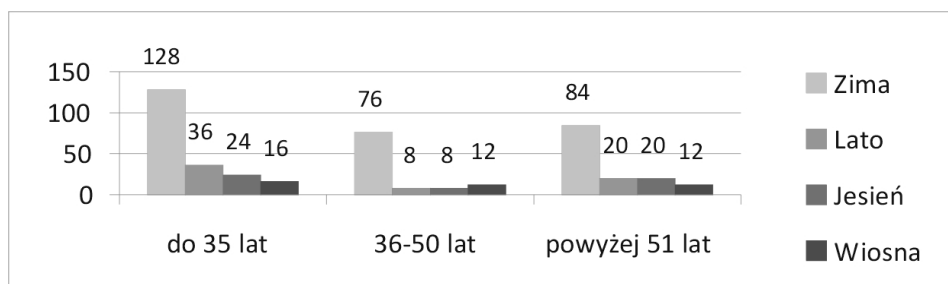
Najczęściej wybieranym środkiem transportu jest samochód osobowy (284 osoby, w tym 120 ankietowanych w wieku do 35 lat, 72 w wieku 36–50 oraz 92 powyżej 51 roku życia) (tab. 91 – aneks).

Ryc. 135. Wybór środka transportu

Źródło: Opracowanie własne.

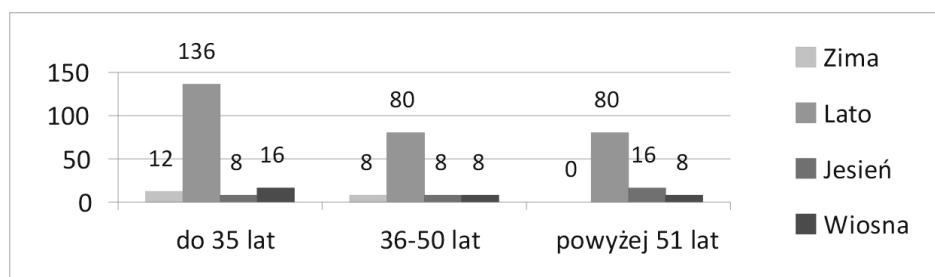
Najczęściej wskazywaną odpowiedzią była zima. Taką odpowiedź łącznie udzieliło 288 osób, w tym 128 respondentów do 35. roku życia, 76 w wieku 36–50 oraz 84 powyżej 51 lat. Okres wiosny i jesieni nie stanowi znacznego zainteresowania, jest dla badanych mężczyzn mało atrakcyjny (tab. 92 – aneks).

Ryc. 136. Preferowany okres wyjazdu w góry

Źródło: Opracowanie własne.

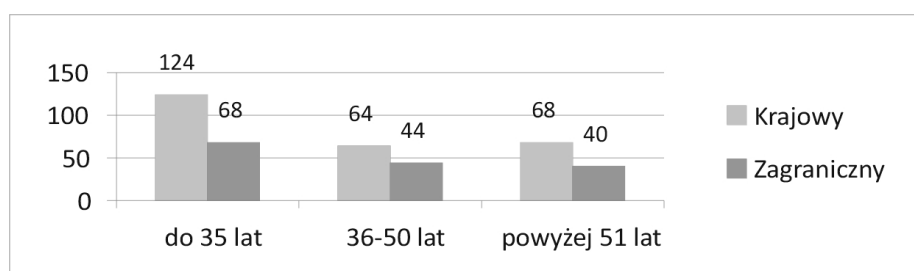
Najczęściej wskazywaną odpowiedzią wyjazdu nad morze było lato, takiej odpowiedzi udzieliło 296 osób, w tym 136 respondentów w wieku do 35. roku życia i po 80 ankietowanych w wieku 36–50 i powyżej 51 lat (tab. 92 – aneks).

Ryc. 137. Preferowany okres wyjazdu nad morze

Źródło: Opracowanie własne.

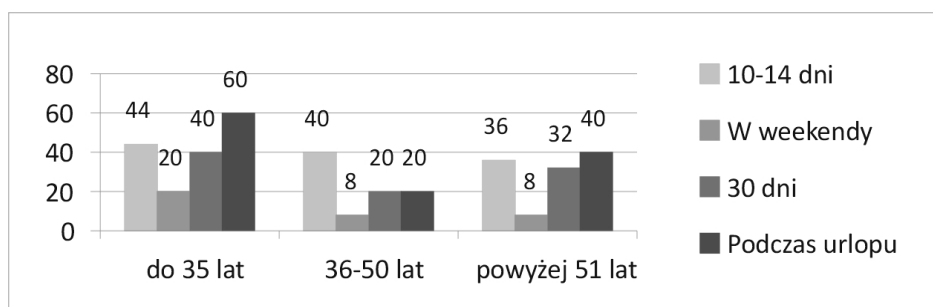
Wyjazdy krajowe wybrało 256 ankietowanych, w tym 124 w wieku do 35 lat, natomiast wyjazdy zagraniczne 152 mężczyzn (tab. 92 – aneks).

Ryc. 138. Preferowany rodzaj wyjazdu

Źródło: Opracowanie własne.

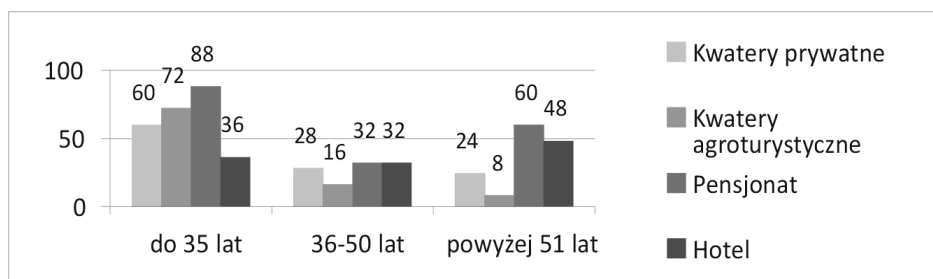
Na przestrzeni roku po 120 respondentów na aktywność turystyczną przeznaczają czas urlopów lub okres 10–14 dni, 92 respondentów powyżej 30 dni, a 36 przeznaczają na ten cel weekendy (tab. 93 – aneks).

Ryc. 139. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Źródło: Opracowanie własne.

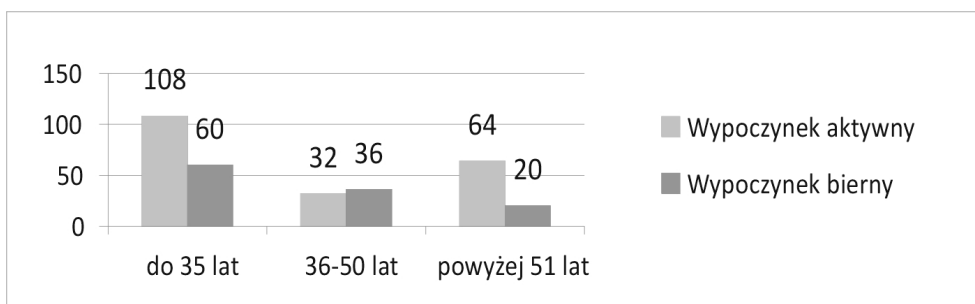
Najczęściej wybieranym miejscem zakwaterowania były pensjonaty (180 osób), w tym 88 w wieku do 35 lat, 32 w wieku 36–50 oraz 60 powyżej 51. roku życia (tab. 94 – aneks).

Ryc. 140. Miejsce zakwaterowania

Źródło: Opracowanie własne.

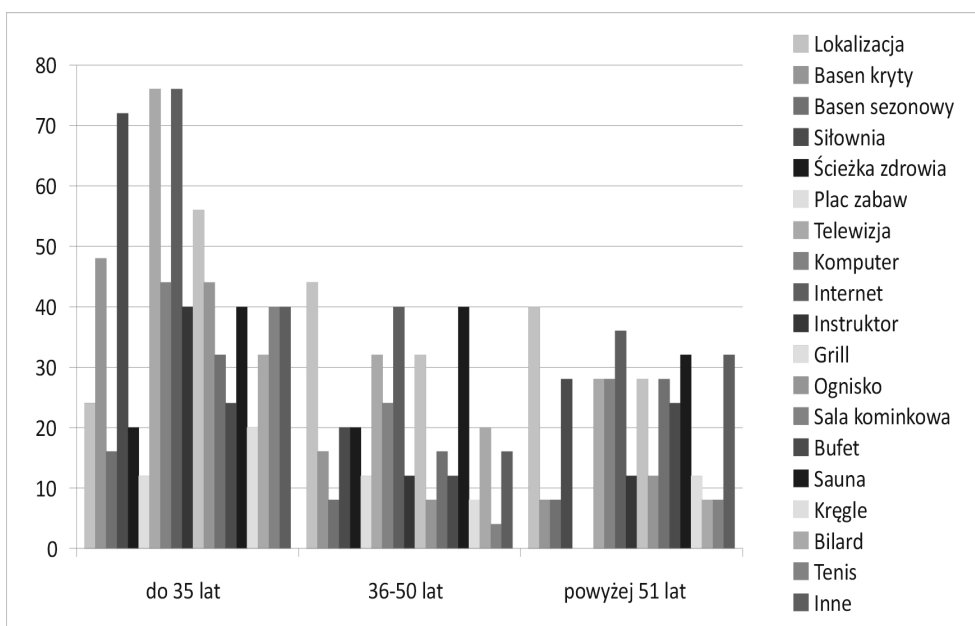
Zdecydowana większość ankietowanych preferowała wypoczynek aktywny (204 osoby, w tym 108 w wieku do 35 lat). Wypoczynek bierny deklarowało 116 respondentów, w tym 60 z grupy najmłodszych (tab. 94 – aneks).

Ryc. 141. Preferowany rodzaj wypoczynku

Źródło: Opracowanie własne.

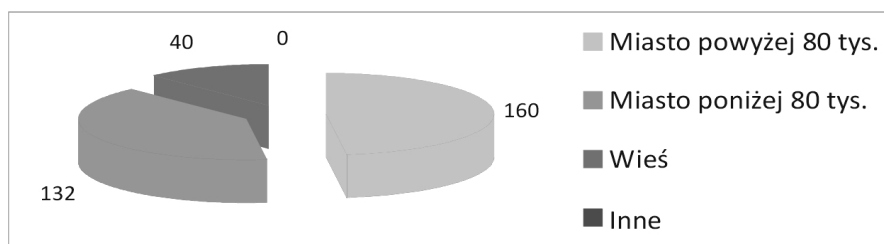
Najbardziej istotnym czynnikiem wpływającym na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego według większości respondentów jest dostęp do Internetu, dogodne położenie, możliwość korzystania z sauny oraz siłowni.

Ryc. 142. Czynniki wpływające na wybór miejsca urlopu

Źródło: Opracowanie własne.

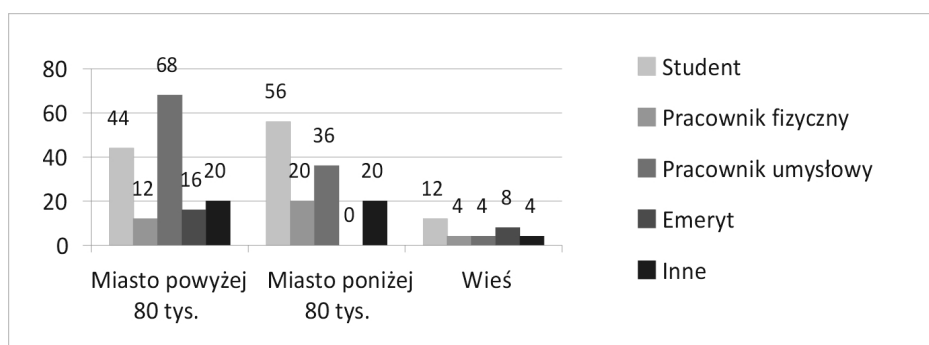
Wśród 332 respondentów, 160 deklarowało miasta o liczbie mieszkańców powyżej 80 tys., 132 miasta mniejsze, a 40 wieś (tab. 95 – aneks).

Ryc. 143. Miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne.

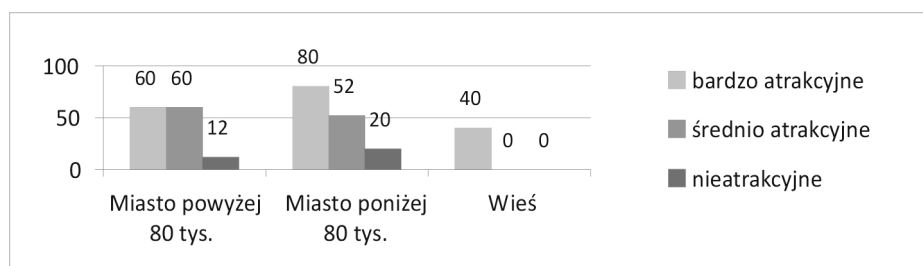
Wśród objętych badaniem respondentów najliczniejszą grupę stanowią studenci (112 osób), kolejno pracownicy umysłowi (108 osób), a najmniej liczną grupę emeryci (24 osoby) (tab. 95).

Ryc. 144. Praca/zajęcie

Źródło: Opracowanie własne.

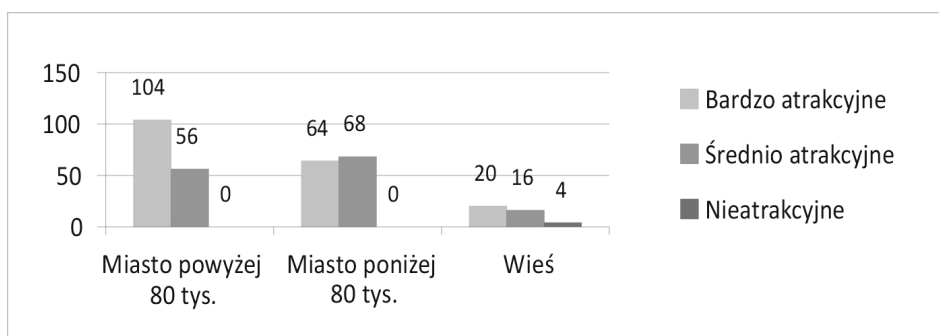
Obszar Karkonoszy w sezonie letnim doceniło 180 respondentów, 112 określiło jako średnio atrakcyjny natomiast 32 jako nieatrakcyjny (tab. 96 – aneks).

Ryc. 145. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy w sezonie letnim

Źródło: Opracowanie własne.

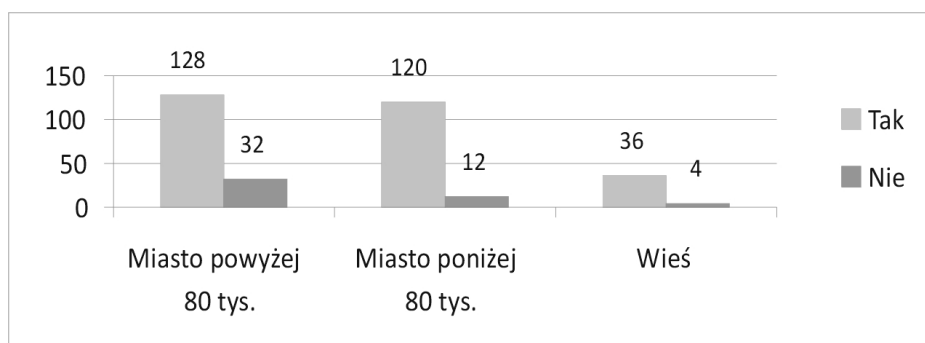
W pytaniu dotyczącym obszaru Karkonoszy w okresie zimowym zdecydowana większość respondentów (188 osób) uważa go za bardzo atrakcyjne, 140 jako średnio atrakcyjny (tab. 96 – aneks).

Ryc. 146. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy w sezonie zimowym

Źródło: Opracowanie własne.

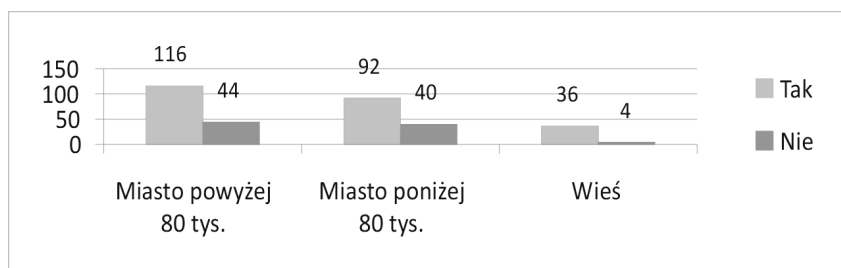
W pytaniu dotyczącym zadowolenia i spełnionych oczekiwań w przeważającej większości badani byli zadowoleni z pobytu w tym rejonie (284 osoby), były wypowiedzi także negatywne (48 osób) (tab. 96 – aneks).

Ryc. 147. Zadowolenie z pobytu

Źródło: Opracowanie własne.

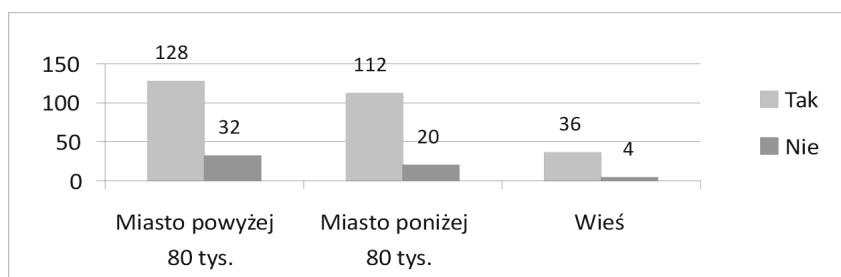
Zdecydowana większość (244 osoby), wskazała na zgodność infrastruktury z potrzebami, przeciwnego zdania było 48 osób (tab. 97 – aneks).

Ryc. 148. Zgodność infrastruktury z potrzebami turystycznymi

Źródło: Opracowanie własne.

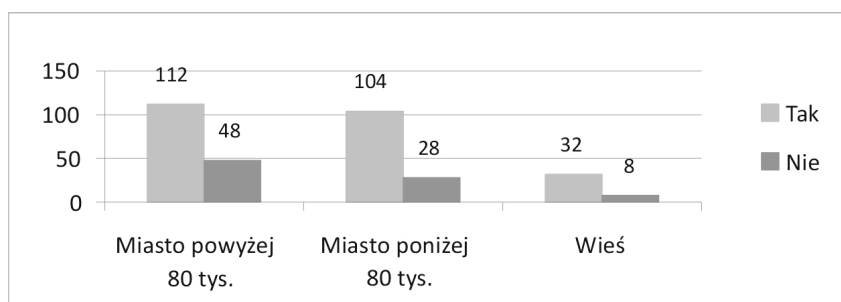
Wśród badanych mężczyzn bez względu na miejsce zamieszkania stan pieszych szlaków turystycznych (276 osób) wyraża pozytywną opinię, a 56 osobom on nie odpowiada (tab. 97 – aneks).

Ryc. 149. Ocena stanu pieszych szlaków turystycznych

Źródło: Opracowanie własne.

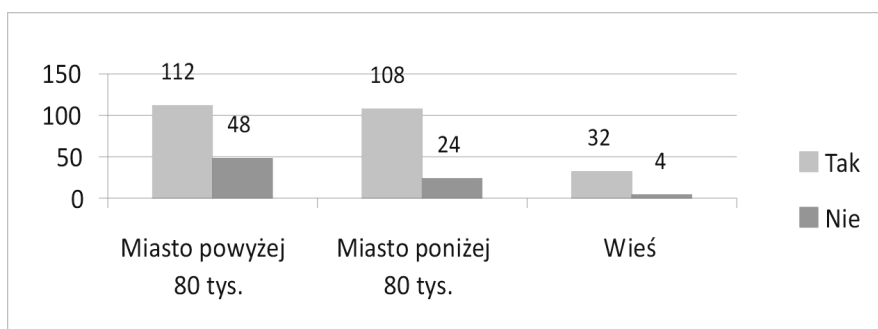
Zdecydowana większość mężczyzn ma pozytywną opinię o stanie zjazdowych tras narciarskich (248 osób), natomiast 108 wyraża swoją dezaprobatę (tab. 97 – aneks).

Ryc. 150. Ocena stanu zjazdowych tras narciarskich

Źródło: Opracowanie własne.

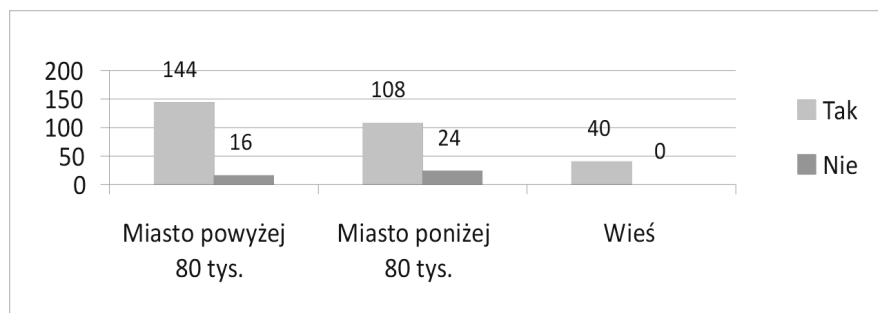
Zdecydowana większość mężczyzn ma pozytywną opinię o stanie biegowych szlaków turystycznych (252 osoby). Przeciwnie stanowisko prezentuje 76 osób (tab. 97 – aneks).

Ryc. 151. Ocena stanu biegowych szlaków turystycznych

Źródło: Opracowanie własne.

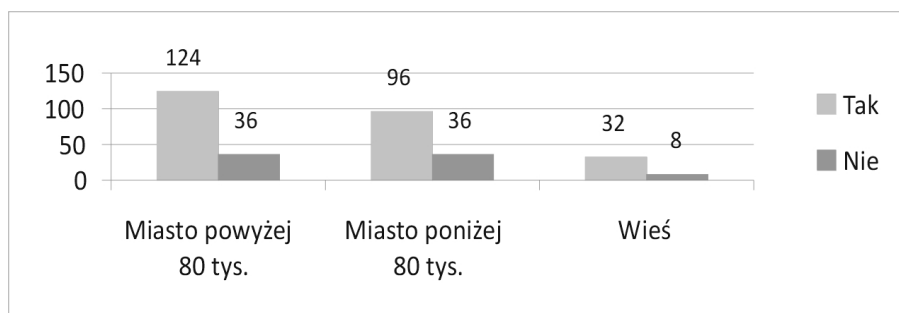
Szklarską Porębę 292 osoby ocenia jako miejscowość atrakcyjną, a niezadowolone wyraziło 40 osób (tab. 98 – aneks).

Ryc. 152. Atrakcyjność miejscowości

Źródło: Opracowanie własne.

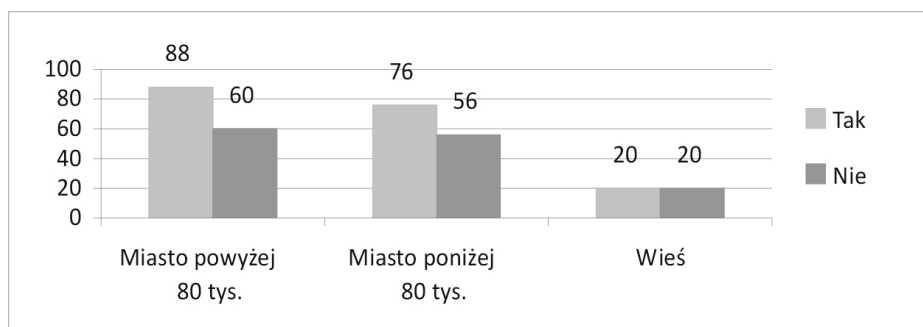
Zdecydowana większość nie jest zadowolona z ilości i stanu ścieżek rowerowych (252 osoby), a 80 osób wyraża się pozytywnie (tab. 98 – aneks).

Ryc. 153. Konieczność rozbudowy bazy – ścieżki rowerowe

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród przyjeżdżających z miejscowości o liczbie ludności powyżej 80 tys. mieszkańców, 88 respondentów uważa stan bazy pól namiotowych za wystarczający, a 60 za niedostateczny. W grupie ankietowanych z miejscowości mniejszej 76 docenia stan bazy pól namiotowych, a 56 uważa, że konieczna jest rozbudowa (tab. 98 – aneks).

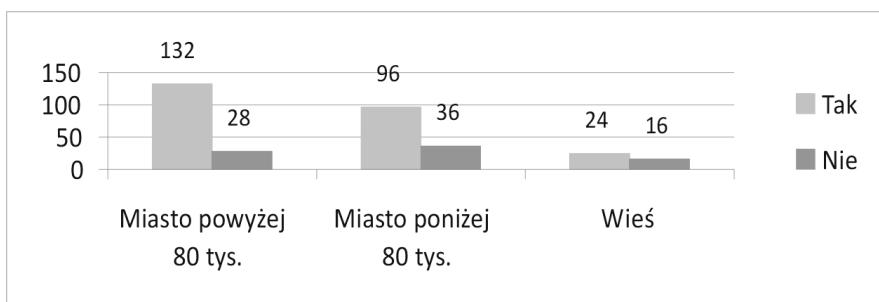

Ryc. 154. Konieczność rozbudowy bazy – pola namiotowe

Źródło: Opracowanie własne.

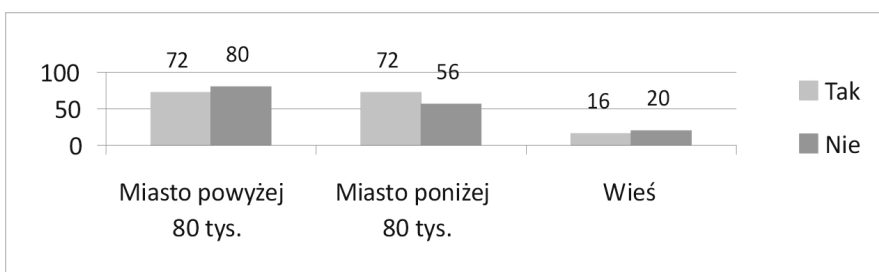
Zdecydowana większość podkreśla potrzebę modernizacji wyciągów narciarskich. Takie zdanie prezentują mężczyźni przybywający do Szklarskie Poręby z większych miejscowości (tab. 98 – aneks).

Na pytanie dotyczące zastrzeżeń do nawierzchni tras narciarskich 156 ankietowanych odpowiedziało, że są poprawne, a przeciwnego zdania było 160 respondentów (tab. 99 – aneks).

Ryc. 155. Konieczność rozbudowy bazy – wyciągi narciarskie

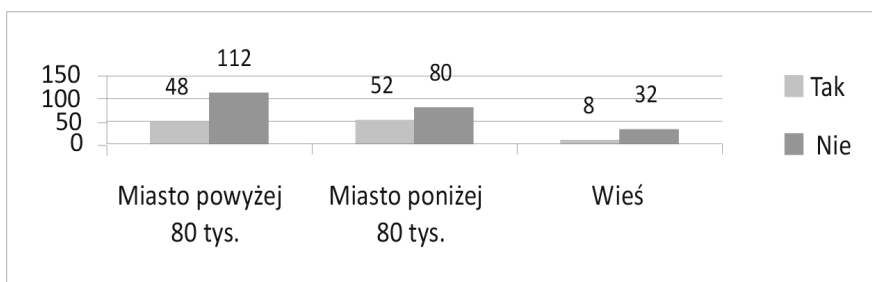
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 156. Trasy budzące zastrzeżenia – nawierzchnia tras narciarskich

Źródło: Opracowanie własne.

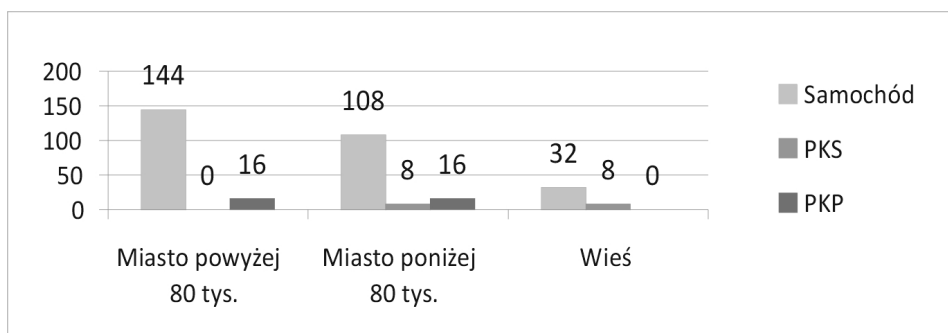
W pytaniu tym 224 respondentów nie miało zastrzeżeń, natomiast 108 wypowiedziało się negatywnie (tab. 99 – aneks).

Ryc. 157. Zastrzeżenia – dojazd do wyciągów

Źródło: Opracowanie własne.

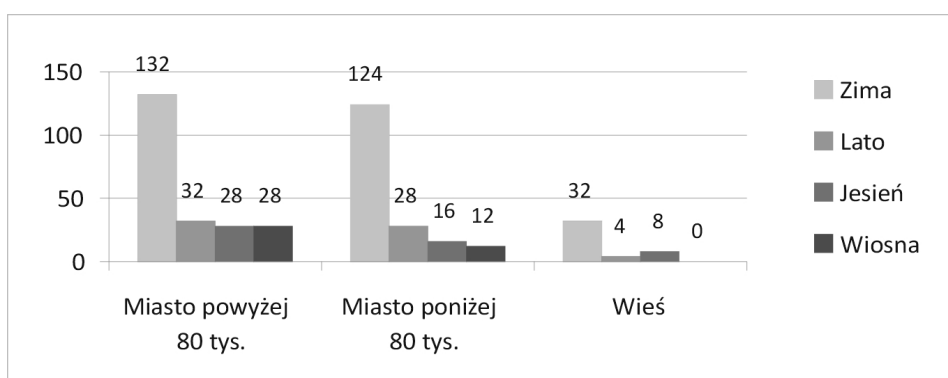
Wśród wszystkich ankietowanych zdecydowana większość wybrała podróż samochodem (284 osoby), PKP – 32 osoby oraz PKS – 16 osób (tab. 99 – aneks).

Ryc. 158. Wybór środka transportu

Źródło: Opracowanie własne.

W pytaniu dotyczącym preferowanego okresu wyjazdu w góry wszyscy ankietowani najchętniej wskazywali zimą, łącznie 288 osób, lato – 64 osoby, jesień – 52 osoby, wiosna – 40 osób (tab. 100 – aneks).

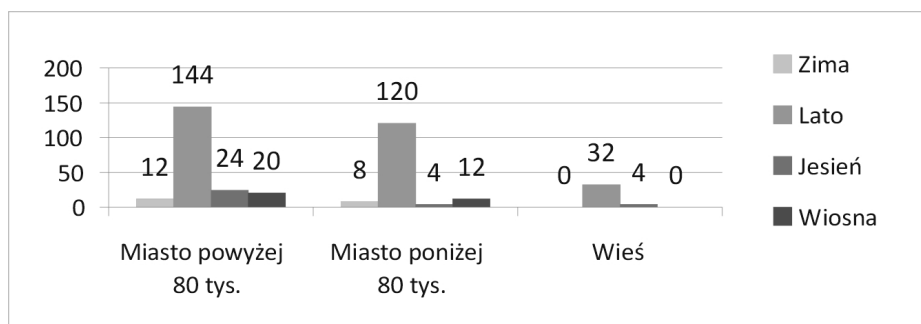

Ryc. 159. Preferowany okres wyjazdu w góry

Źródło: Opracowanie własne.

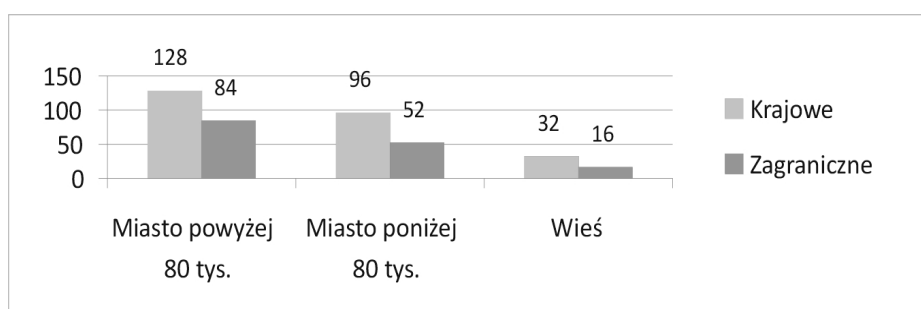
Zdecydowana większość respondentów na wypoczynek nad morzem wybrała lato (276 osób) (tab. 100 – aneks).

Wśród mieszkańców miast i wsi, większość preferuje wyjazdy krajowe (256 osób), natomiast wyjazdy zagraniczne deklaruje 168 osób, zwłaszcza mieszkańców pochodzących z miast (tab. 100 – aneks).

Ryc. 160. Preferowany okres wyjazdu nad morze

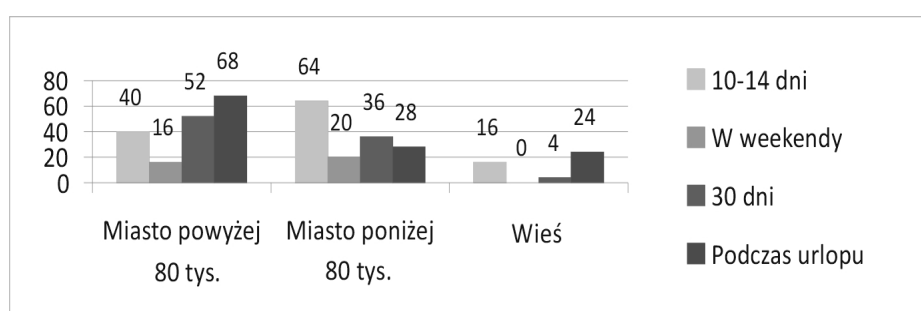
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 161. Preferowany rodzaj wyjazdu

Źródło: Opracowanie własne.

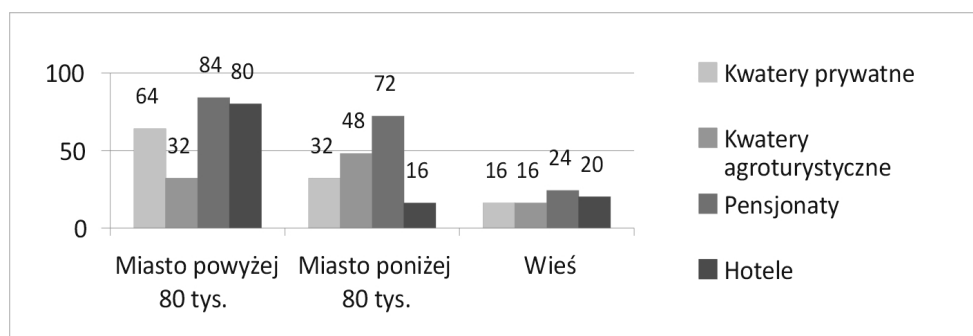
Respondenci mieszkający w większych miastach wskazywali zbliżony czas przeznaczony na urlop, podobnie jak mieszkańcy wsi (tab. 101 – aneks).

Ryc. 162. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Źródło: Opracowanie własne.

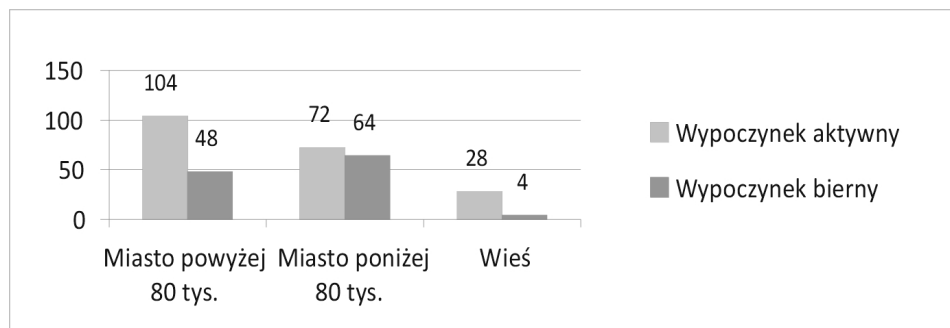
Podczas wyjazdu, bez względu na miejsce zamieszkania, najczęściej korzystano z noclegów w pensjonacie (180 osób), kolejno hotelach (116 osób), kwaterach prywatnych (112 osób) (tab. 102 – aneks).

Ryc. 163. Wybór zakwaterowania

Źródło: Opracowanie własne.

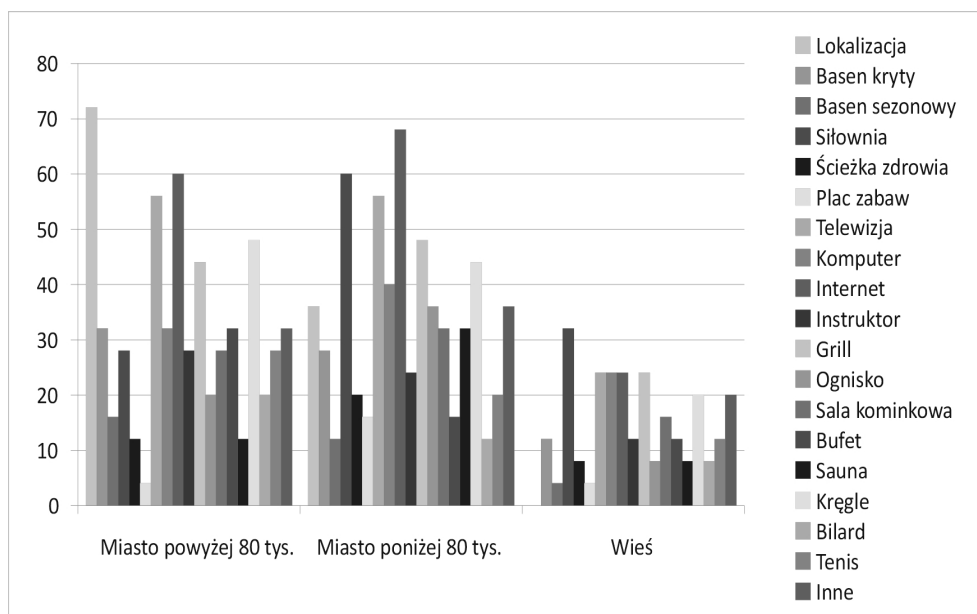
Wśród ankietowanych większość badanych mężczyzn deklarowała wypoczynek aktywny 204 osoby, 116 wolało wypoczywać biernie (tab. 102 – aneks).

Ryc. 164. Preferowany rodzaj wypoczynku

Źródło: Opracowanie własne.

Dla respondentów mieszkających w miastach najważniejszymi czynnikami wpływającymi na wybór miejsca zakwaterowania są: lokalizacja, dostęp do Internetu i telewizji, siłownia. Wśród mieszkańców wsi najważniejsza jest siłownia, miejsce do grillowania, dostęp do komputera, Internetu i telewizji.

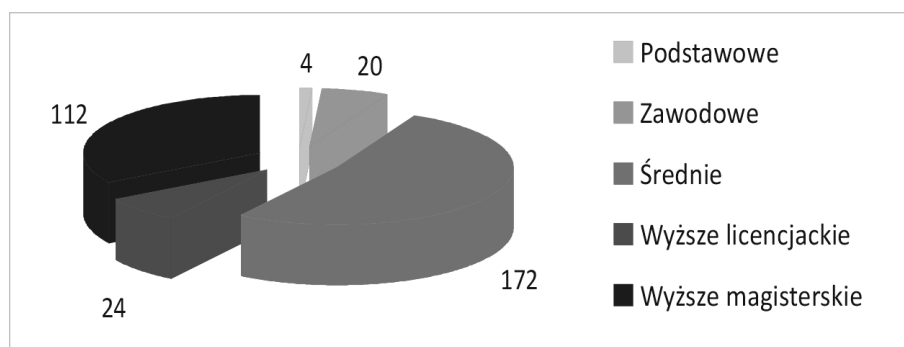

Ryc. 165. Czynniki wpływające na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego

Źródło: Opracowanie własne.

Znikome różnice w zainteresowaniach turystyczno-rekreacyjnych mieszkańców wsi i miast ustalone w toku analizy zgromadzonych wyników badań mogą wynikać z dokonujących się przeobrażeń w środowisku wiejskim. Wpływ na taki stan może mieć między innymi szerszy dostęp do środków masowego przekazu, internetu, wzrost świadomości prozdrowotnych potrzeb organizmu. Być może powodem jest również duża migracja wieś – miasto, miasto – wieś, wzrost liczby zamieszkałych osób ze średnim i wyższym wykształceniem, z uwagi na przepisy związane z dziedziną gospodarstw rolnych. Istotnym może być również poprawa dostępności komunikacyjnej wieś – miasto. Wieś stała się „noclegownią” dla pracujących w dużych ośrodkach miejskich. Mieszkańcy wsi mają większe perspektywy rozwoju osobniczego, dążąc do rozwijania kariery zawodowej. Obserwuje się stały wzrost statusu socjalno-bytowego, standardu życia, chęć osiągania sukcesu. Również status materialny mieszkańców wsi znacznie się wyrównał, podobnie jak komfort i warunki życia w stosunku do „ludzi z miasta”. Istotny może być rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej: powstają szlaki piesze, ścieżki rowerowe, boiska piłkarskie. Na „zielonych” terenach wiejskich powstają pola namiotowe, kempingi, ośrodki agroturystyczne.

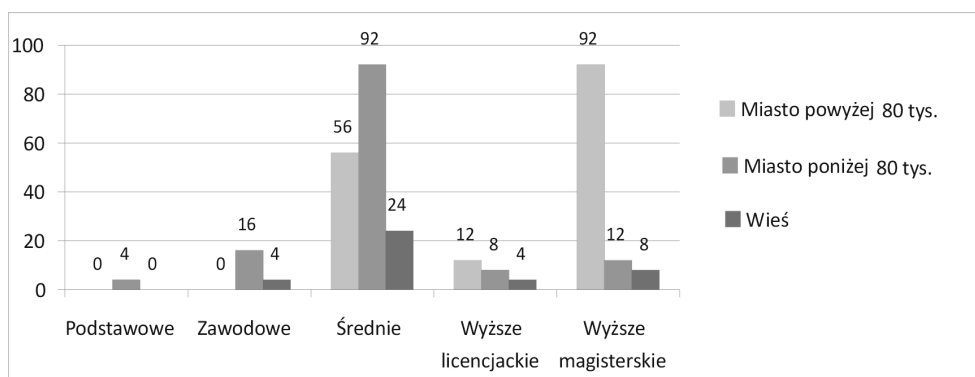
Wśród ogółu respondentów, najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim (172), kolejno mniej liczną z wyższym magisterskim (112), wyższym licencjackim (24), zawodowym (20) i podstawowym (4) (tab. 103 – aneks).

Ryc. 166. Wykształcenie

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród ankietowanych najczęściej osób zamieszkujących większe miejscowości posiada wykształcenie średnie (56 osób) oraz wyższe magisterskie (92 osoby). W miastach o liczbie nieprzekraczającej 80 tys. dominuje wykształcenie średnie (92 osoby) oraz zawodowe (16 osób), a wśród mieszkańców wsi wykształcenie średnie (24 osoby) (tab. 103 – aneks).

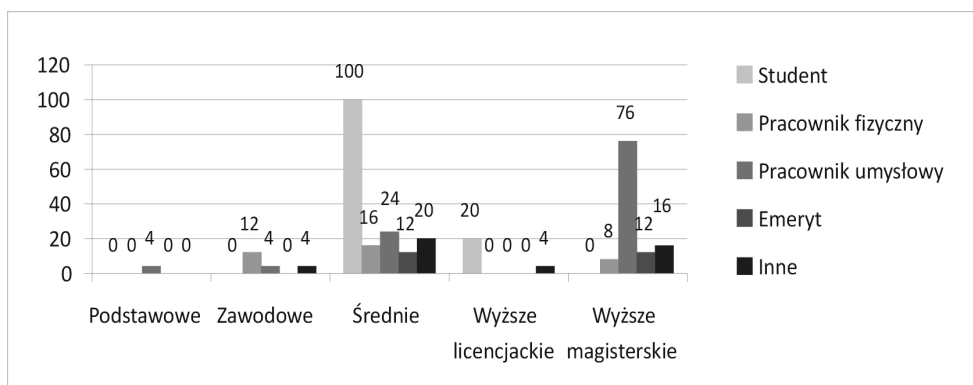

Ryc. 167. Miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród studiujących respondentów przeważa wykształcenie średnie (100 osób), wyższe magisterskie (76 osób) oraz wyższe licencjackie (20 osób). 76 respondentów

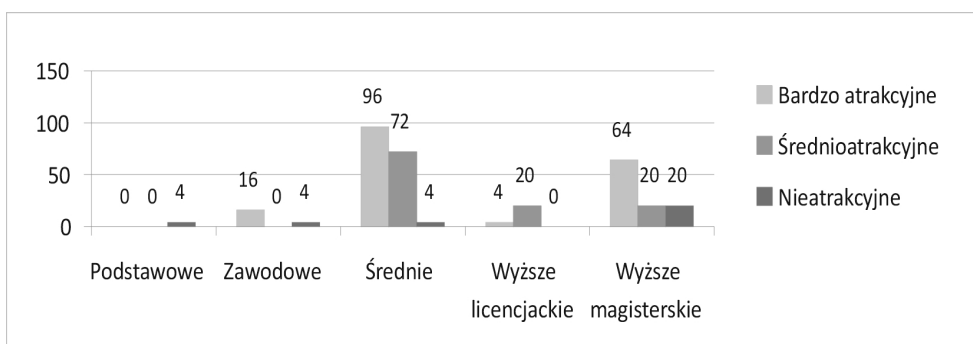
pracujących umysłowo deklaruje wykształcenie wyższe magisterskie, a po 12 emerytów średnie i wyższe magisterskie (tab. 104 – aneks).

Ryc. 168. Praca/zajęcie

Źródło: Opracowanie własne.

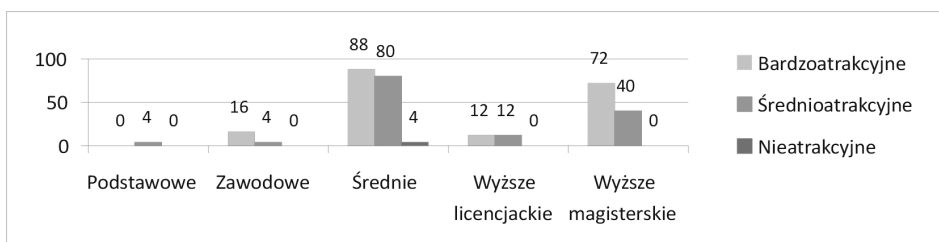
Obszar Karkonoszy w sezonie letnim doceniło 166 respondentów posiadających wykształcenie średnie (96 osób), magisterskie (64 osoby), zawodowe (16 osób). Jako średnio atrakcyjne określiły je 72 osoby z wykształceniem średnim i po 20 wyższym licencjackim i magisterskim (tab. 105 – aneks).

Ryc. 169. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy latem

Źródło: Opracowanie własne.

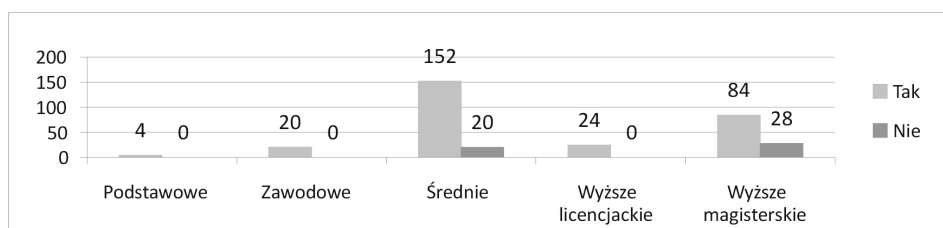
W pytaniu dotyczącym atrakcyjności obszaru Karkonoszy w sezonie zimowym pozytywną opinię wyraziło 176 mężczyzn, w tym 88 mających wykształcenie średnie określiło go jako bardzo atrakcyjny. Negatywną ocenę wyraziło 4 mężczyzn z wykształceniem średnim (tab. 105 - aneks).

Ryc. 170. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy zimą

Źródło: Opracowanie własne.

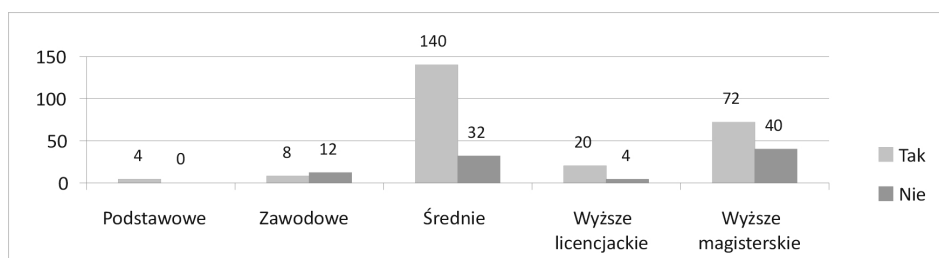
Spśród badanych mężczyzn zdecydowana większość – 280 osób – wyraziła zadowolenie z pobytu w Szklarskiej Porębie, w tym 152 z wykształceniem średnim, 84 z wyższym magisterskim, 24 z wyższym licencjackim. Negatywną ocenę wyraziło 48 respondentów z wyższym i średnim (tab. 106 - aneks).

Ryc. 171. Zadowolenie z pobytu

Źródło: Opracowanie własne.

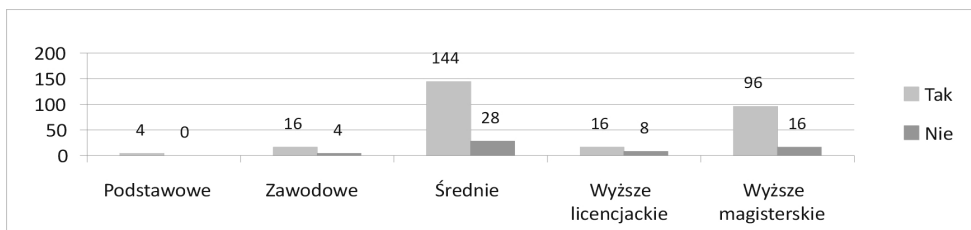
Wśród ankietowanych zdecydowana większość mężczyzn mająca wykształcenie średnie stwierdziła zadowalający stan infrastruktury zgodny z ich potrzebami (140 osób), natomiast 88 respondentów wykazało odmienne stanowisko (tab. 106 – aneks).

Ryc. 172. Zgodność infrastruktury z potrzebami

Źródło: Opracowanie własne.

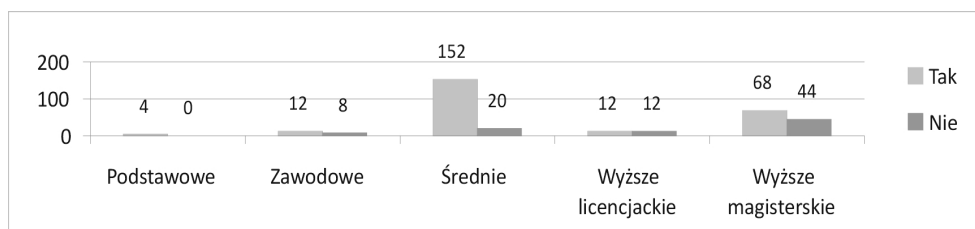
Większość respondentów (272 osoby) pozytywnie oceniła stan pieszych szlaków turystycznych w Szklarskiej Porębie. Niezadowolone wyraziły 52 osoby (tab. 106 – aneks).

Ryc. 173. Ocena stanu pieszych szlaków turystycznych

Źródło: Opracowanie własne.

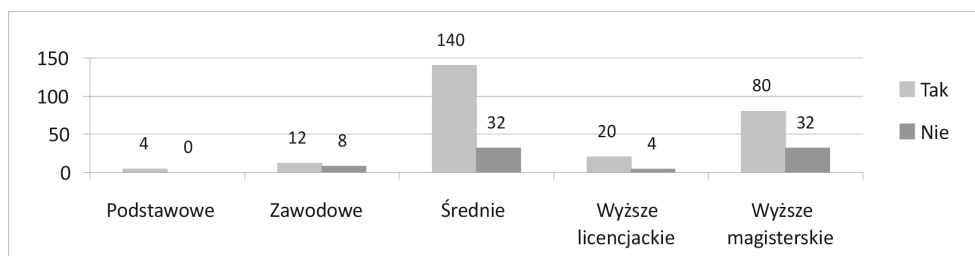
Zdecydowana większość respondentów z wykształceniem średnim (152 osoby) oceniła pozytywnie stan zjazdowych tras narciarskich, natomiast negatywnie 84 osoby (tab. 106 – aneks).

Ryc. 174. Ocena stanu narciarskich tras zjazdowych

Źródło: Opracowanie własne.

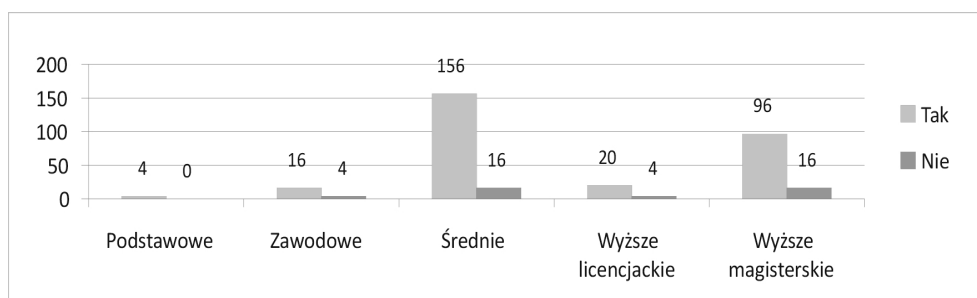
Zdecydowana większość respondentów (256 osób) oceniła pozytywnie stan biegowych tras narciarskich. Odmiennie stanowisko zajęło 76 osób (tab. 106 – aneks).

Ryc. 175. Ocena stanu biegowych tras narciarskich

Źródło: Opracowanie własne.

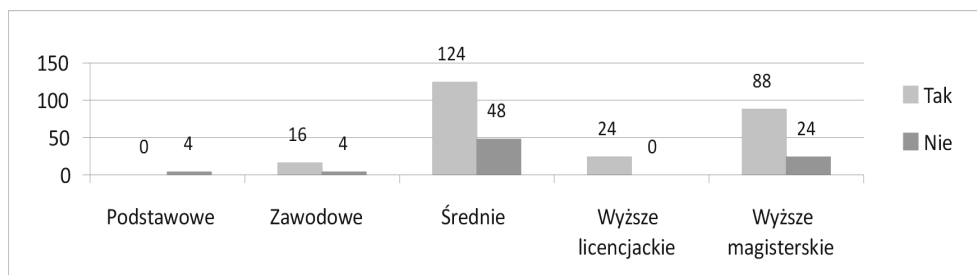
Większość respondentów z wykształceniem średnim, wyższym magisterskim i licencjackim oraz zawodowym oceniła ją pozytywnie. Natomiast negatywnie wypowiedziało się 36 osób (tab. 107 – aneks).

Ryc. 176. Atrakcyjność miejscowości

Źródło: Opracowanie własne.

Za koniecznością rozbudowy ścieżek rowerowych opowiedziało się 252 osoby, w tym 124 z wykształceniem średnim, 88 z wyższym magisterskim, 24 z wyższym licencjackim i 16 z zawodowym. Natomiast 80 ankietowanych stan ścieżek rowerowych określiło jako zadowalający (tab. 107 – aneks).

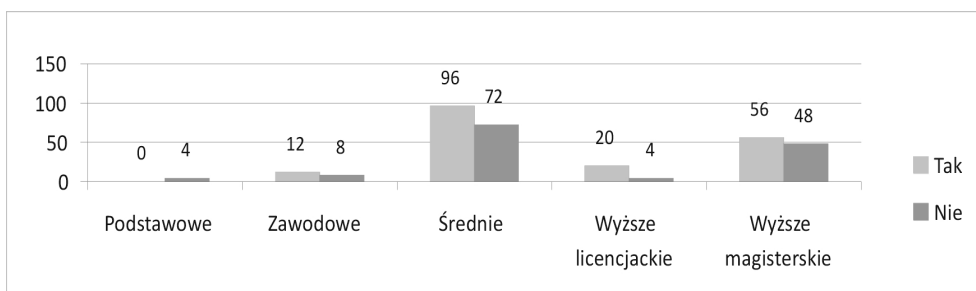

Ryc. 177. Konieczność rozbudowy bazy – ścieżki rowerowe

Źródło: Opracowanie własne.

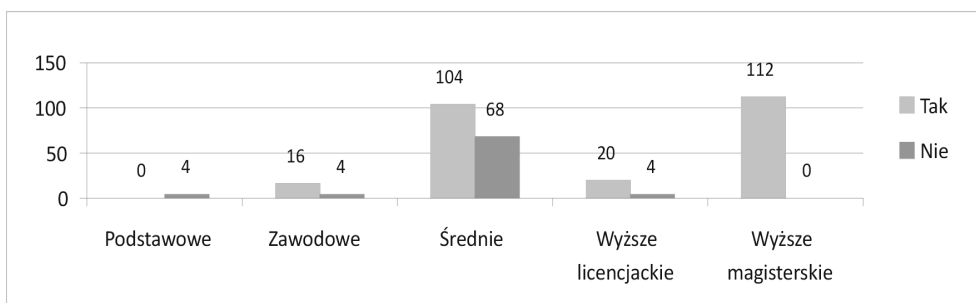
Za koniecznością rozbudowy pól namiotowych opowiedziało się 184 osoby, w tym 96 z wykształceniem średnim, 56 z wyższym magisterskim, 20 z wyższym licencjackim i 12 z zawodowym. Natomiast 136 ankietowanych stan pól namiotowych oceniło pozytywnie (tab. 107 – aneks).

Za koniecznością modernizacji wyciągów opowiedziało się 252 osoby, w tym 104 z wykształceniem średnim, 112 z wyższym magisterskim, 20 z wyższym licencjackim i 16 z zawodowym. Natomiast 80 ankietowanych stan infrastruktury narciarskiej określiło jako zadowalający (tab. 107 – aneks).

Ryc. 178. Konieczność rozbudowy bazy – pola namiotowe

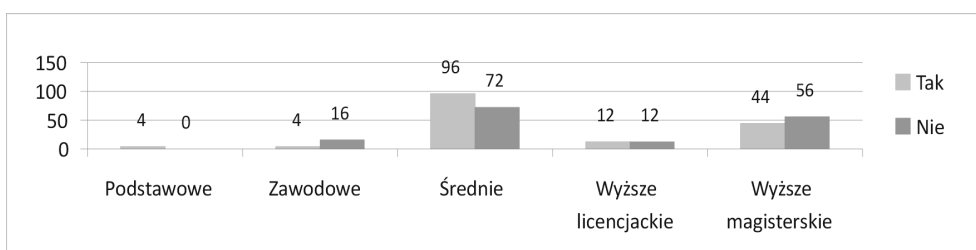
Źródło: Opracowanie własne.

Ryc. 179. Konieczność rozbudowy bazy – modernizacja wyciągów

Źródło: Opracowanie własne.

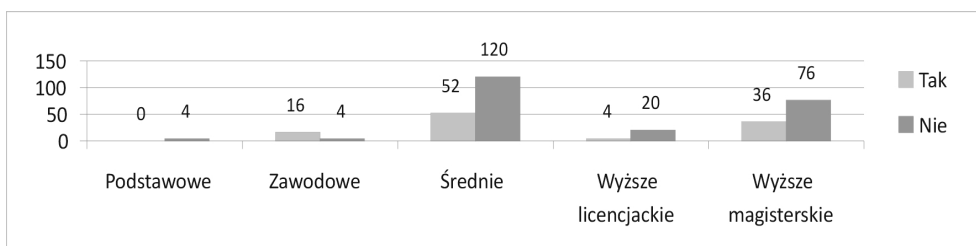
Zastrzeżenia związane z dojazdem do wyciągów miało 160 respondentów, w tym 96 z wykształceniem średnim, 44 z wyższym magisterskim. Komfortowy dojazd deklarowało 156 ankietowanych.

Ryc. 180. Budzące zastrzeżenia- dojazd do wyciągów

Źródło: Opracowanie własne.

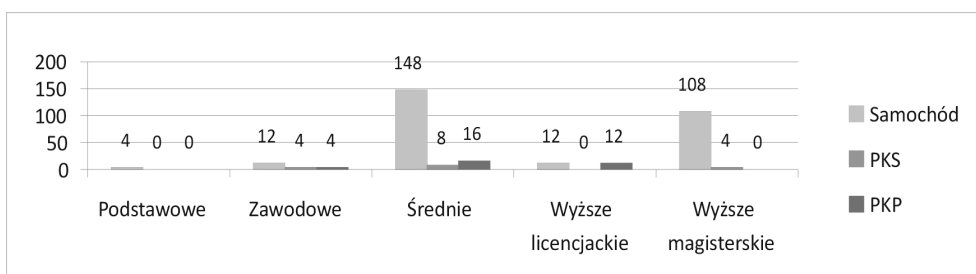
108 respondentów określiło jakość nawierzchni tras narciarskich jako niedostateczną, natomiast 224 respondentów nie miało zastrzeżeń (tab. 108 – aneks).

Ryc. 181. Budzące zastrzeżenia – nawierzchnia tras narciarskich

Źródło: Opracowanie własne.

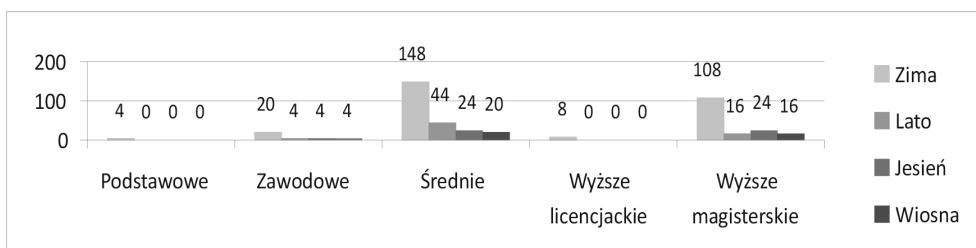
Ankietowani bez względu na wykształcenie w zdecydowanej większości wybierają podróż samochodem (284 osoby). Najrzadziej korzystano z PKS (12 osób) (tab. 108 – aneks).

Ryc. 182. Wybór środka transportu

Źródło: Opracowanie własne.

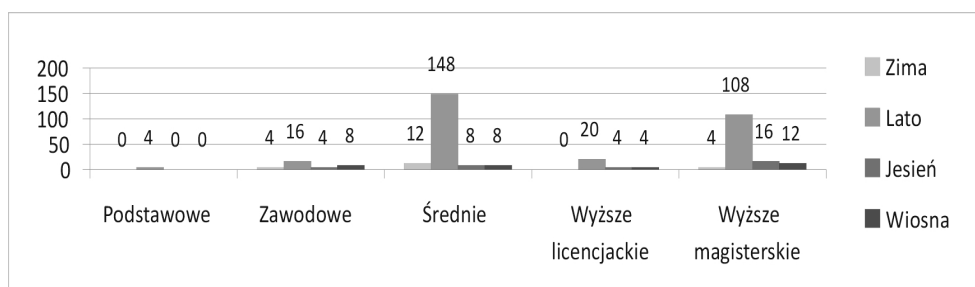
Wśród respondentów o wykształceniu średnim większość preferowała wyjazdy w góry zimą (148 osób), 44 latem, 24 jesienią oraz 20 wiosną. Mężczyźni z wykształceniem wyższym magisterskim także najczęściej wyjeżdżają w góry zimą (108 osób), 24 jesienią i po 16 wiosną i latem (tab. 109 – aneks).

Ryc. 183. Preferowany okres wyjazdu w góry

Źródło: Opracowanie własne.

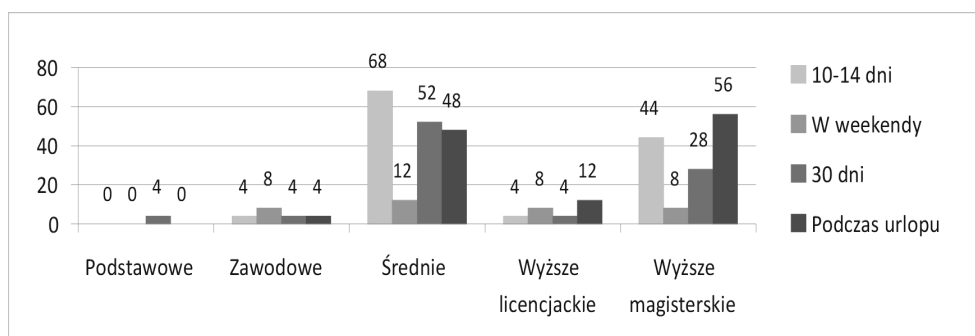
Według respondentów najbardziej atrakcyjną porą roku, którą warto przeznaczyć na wyjazd nad morze jest lato (296 osób, w tym aż 148 z wykształceniem średnim i 108 z wyższym magisterskim) (tab. 109 – aneks).

Ryc. 184. Preferowany okres wyjazdu nad morze

Źródło: Opracowanie własne.

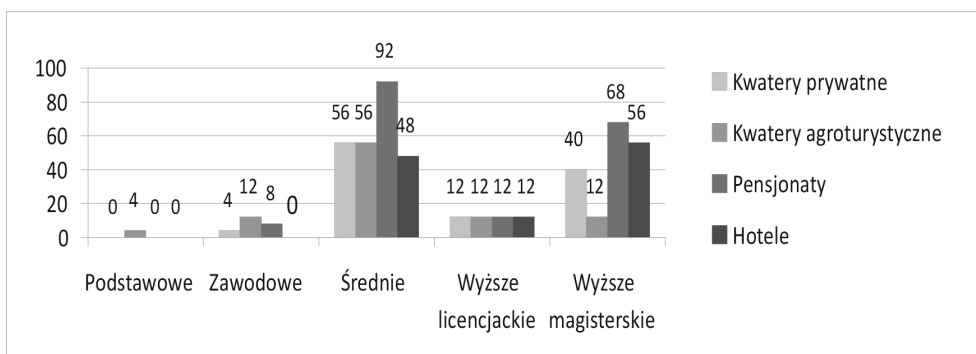
W ciągu roku respondenci, bez względu na wykształcenie, najczęściej na wyjazd przeznaczają od 10 do 14 dni (120 osób), do około 30 dni (88 osób). Aktywność turystyczno-rekreacyjną podczas urlopu planuje (120 osób) (tab. 110 – aneks).

Ryc. 185. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Źródło: Opracowanie własne.

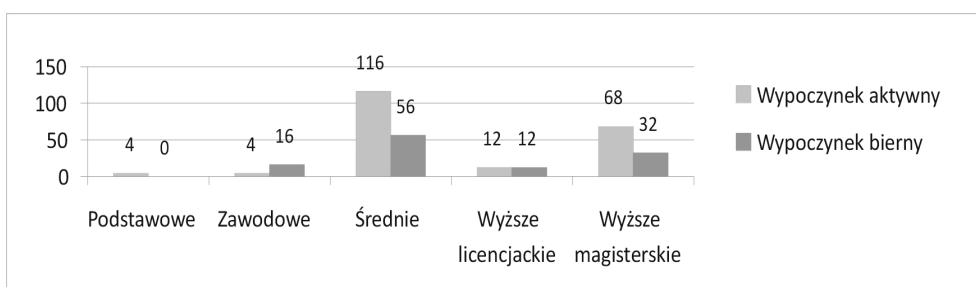
Najczęściej wybieranym przez respondentów miejscem zakwaterowania w czasie urlopu był pensjonat (180 osób), tak deklarowało 92 respondentów z wykształceniem średnim, 68 z wyższym magisterskim. W ośrodku agroturystycznym chęć wypoczynku deklarowało 96 respondentów (tab. 111 – aneks).

Ryc. 186. Wybór miejsca zakwaterowania

Źródło: Opracowanie własne.

Zdecydowana większość respondentów preferowała wypoczynek aktywny (204 osoby, w tym 116 z wykształceniem średnim). Wypoczynek bierny deklarowało 116 respondentów, wśród nich 56 z wykształceniem średnim (tab. 111 – aneks).

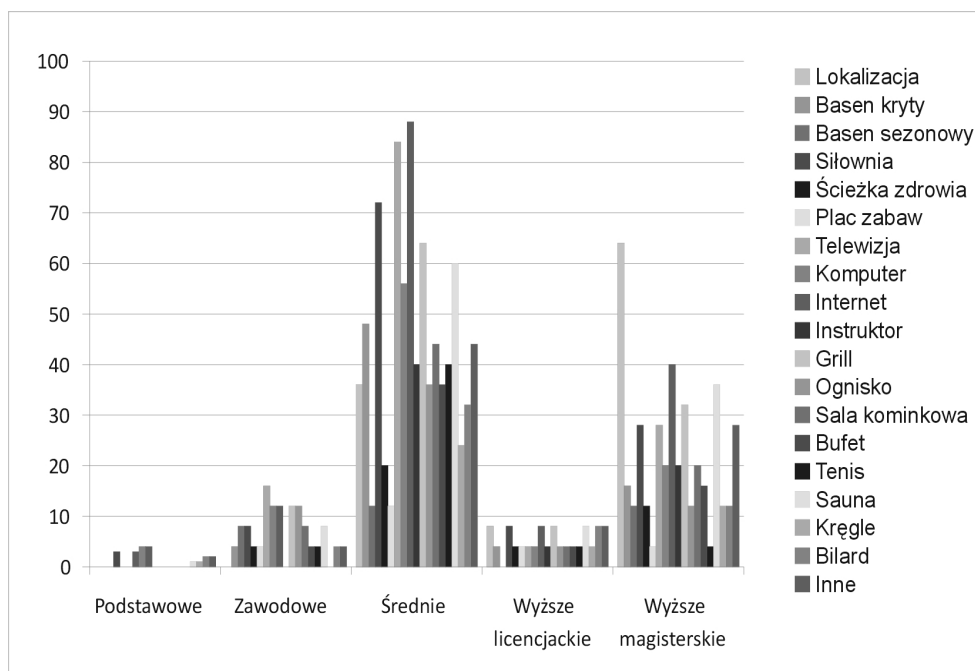
Ryc. 187. Preferowany rodzaj wypoczynku

Źródło: Opracowanie własne.

Najbardziej istotnym czynnikiem wpływającym na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego według większości respondentów jest: lokalizacja, dostęp do Internetu, telewizja, możliwość korzystania z siłowni i sauny oraz miejsce do grillowania.

Udzielone przez turystów przyjezdnych odpowiedzi wskazują, że najliczniej reprezentowane są kobiety i mężczyźni w wieku do 35 lat, przy wyraźnej przewadze średniego wykształcenia, których podstawowym zajęciem jest nauka pobierana w systemie dziennym lub zaocznym. W tej grupie wieku zauważa się znaczącą dominację bardzo korzystnej oceny Karkonoszy w sezonie zimowym. Natomiast respon-

denci w wieku do 35 lat i 36–50-letni oraz mężczyźni powyżej 51. roku życia nie wyrażają zachwyty tym pasmem gór, oceniając je w sezonie letnim jako nieatrakcyjne.

Ryc. 188. Czynniki wpływające na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego

Źródło: Opracowanie własne.

W odpowiedziach na pytanie o odczuwane zadowolenie z pobytu w Szklarskiej Porębie oraz o stan dostępności infrastruktury, jej ilość i jakość, zauważa się większą akceptację u mężczyzn niż u kobiet. Niemal analogiczne stanowisko reprezentują omawiane zespoły odnośnie stanu narciarskich tras zjazdowych i biegowych. Zdecydowana większość respondentów ocenia atrakcyjność Szklarskiej Poręby pozytywnie, lecz nieliczni mężczyźni w wieku do 50 lat oraz kobiety do 35 lat i starsze twierdzą, że jest ona mało atrakcyjna.

Warto zauważyć, że wśród badanych zgodnie dostrzegana jest konieczność rozbudowy bazy w tym infrastruktury narciarskiej, pól namiotowych, ścieżek pieszych, rowerowych oraz uporządkowanie dostępności komunikacyjnej do wyciągów. W każdej grupie przybywających z różnych środowisk odnotowano odpowiedzi krytycznie oceniające przygotowanie tras narciarskich. Zastrzeżenia

respondentów budzi nawierzchnia tras zjazdowych narciarskich. Bardziej krytycznie jest ona oceniana przez ogół mężczyzn niż kobiety.

W wypowiedzi dotyczącej wyboru pory roku respondenci wskazują odpoczynek nad morzem w sezonie letnim, a zimą góry. Analogiczne stanowisko preferują respondenci z większych miast, jedynie mężczyźni ze środowiska wiejskiego wskazują możliwości korzystania z turystyczno-wypoczynkowego urlopu raczej w okresie zimowym.

Podstawowym środkiem transportu większości respondentów jest samochód osobowy, preferują wyjazdy krajowe, uznając je za bardziej atrakcyjne. Nie widzi się tutaj różnic ze względu na płeć ani wykształcenie. Wypowiedzi wskazujące na liczbę dni przeznaczoną na wypoczynek w czasie roku oraz wybór zakwaterowania są zbliżone w poszczególnych grupach obu płci.

Pewna odmiennosc ma miejsce w częstszym wyborze hotelu dokonywanym przez mężczyzn. Mężczyźni częściej też od kobiet preferują wypoczynek aktywny. Kryteria wyboru miejsca zakwaterowania są zróżnicowane, zbliżone jedynie w grupie osób do 35. roku życia, natomiast starsi mężczyźni wykazują szerszą gamę uwarunkowań. Czynniki warunkujące wybór miejsca zakwaterowania są rozproszone, ale i zbliżone w obrębie obu płci: lokalizacja, dostęp do Internetu, telewizji, sauny, miejsce do grillowania. Dla kobiet i mężczyzn mieszkających na wsi także siłownia, lokalizacja.

Środowisko osób mających wykształcenie wyższe magisterskie i średnie deklaruje podróżowanie wewnątrz kraju przeznaczając na wypoczynek od 14 do 30 dni, miejscem zakwaterowania wśród kobiet jest najczęściej pensjonat, hotel i inne kwatery, a u mężczyzn pensjonat, hotel, kwatery prywatne i agroturystyczne.

Wśród wszystkich respondentów pochodzących z miasta zróżnicowany jest rodzaj zajęcia, dominują studenci i pracownicy umysłowi, fizyczni, emeryci i wykonujący inne czynności. Grupa ta pozytywnie ocenia atrakcyjność Karkonoszy, także wyraża swoje zadowolenie z pobytu w Szklarskiej Porębie. W ich ocenie atrakcyjność Karkonoszy zimą jest bardzo wysoka, dostrzegają mankamenty, podkreślając jednak dość dobry stan infrastruktury narciarstwa zjazdowego i wskazując na bardzo dobre przygotowanie tras narciarstwa biegowego w Jakuszycach. Wszyscy respondenci dostrzegają brak wystarczającej liczby miejsc na parkingach.

Szklarska Poręba jest miastem o znacznym potencjale, o czym świadczą liczne walory, atrakcje oferowane przyjezdnym. Elastyczność oferty jest przez przyjezdnych doceniana, co wykazały badania, jednak konieczny jest permanentny rozwój infrastruktury i jej modernizacja wraz ze zmieniającymi się oczekiwaniami coraz bardziej wymagających turystów. Jedną z metod tworzenia wizerunku miasta jest analiza jego silnych i słabych stron oraz zestawienie szans i zagrożeń.

8.4. Analiza SWOT

Nazwa SWOT z języka angielskiego jest skrótem słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse), *Threats* (zagrożenia). W tym przypadku przedmiotem analizy jest miasto, a zastosowanie analizy nie ma praktycznie ograniczeń i może dotyczyć dowolnej sfery działalności człowieka. Zakres czynników, które mają wpływ na przedmiot analizy jest bardzo szeroki. Należy w niej wyróżnić pozytywne (mocne) i negatywne (słabe) strony, gdyż znajomość własnych atutów i słabości może przyczynić się do poprawienia szans, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do dalszego rozwoju miasta, zdrowotności społeczeństwa, zmniejszając zakres ewentualnych zagrożeń. Trafność diagnozy i umiejętnego interpretowania faktów, postawionych wniosków zależy od analizy badań. Silne strony należy wzmacniać, słabe strony niwelować, szanse wykorzystać, a zagrożeń unikać²⁴¹.

Analizę SWOT sporządzono na podstawie wywiadu z mieszkańcami Szklarskiej Poręby i z gronem ekspertów. Uwzględniono przekazane uwagi, spostrzeżenia, potrzeby i oczekiwania turystów oraz materiały udostępnione przez Urząd Miasta Szklarskiej Poręby.

Tabela 13. Analiza SWOT Szklarskiej Poręby

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
Silne strony	Słabe strony
Specjalistyczne walory miasta pozwalające na uprawianie rekreacji i turystyki aktywnej	Proces starzenia się społeczności lokalnej i migracja młodych mieszkańców
Unikalne walory krajobrazowe, przyrodnicze, klimatyczne sprzyjające rozwojowi turystyki i wypoczynku	Problemy związane z kongestią transportową
Unikatowe walory kulturowe	Brak komunikacji miejskiej
Przychylność mieszkańców miasta dla rozwoju bazy sportowo-rekreacyjnej oraz turystycznej	Zbyt mało miejsc parkingowych
Poprawiająca się jakość oferowanych usług rekreacyjnych i turystycznych	Zaniedbany, zubożały krajobraz miejski
Położenie miejscowości w atrakcyjnym terenie górzystym	Stan głównych ciągów komunikacyjnych pieszych i samochodowych
Informacja Turystyczna (Nagroda POT: „Najlepsza Informacja Turystyczna w Polsce 2009”)	Brak obwodnicy miasta
Karkonoski Park Narodowy	Komunikacja PKP i PKS – brak możliwości dogodnego przyjazdu

²⁴¹ G. Gierszewska, M. Romanowska, *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 1995.

Tabela 13. c.d.

Rozwijająca się baza sportowo-rekreacyjna	Koordinacja rozwiązań urbanistycznych
Doskonałe warunki do uprawiania narciarstwa biegowego i zjazdowego	Brak możliwości spędzania wolnego czasu w przypadku złej pogody, latem czy zimą
Dobra jakość produktów lokalnych	Brak ścieżek zdrowia, dla lokalnej społeczności
Współpraca z mediami lokalnym, krajowym	Brak ogólnodostępnej hali sportowej i pływalni
Organizacja imprez o zasięgu ponadlokalnym, ponadregionalnym	Brak kina
Szeroka oferta markowych produktów	Słaba współpraca promocyjna z ościennymi miejscowościami, Karpacz, Świeradów
Całoroczna możliwość uprawiania aktywnego wypoczynku, wędrówki piesze, rowerowe, narciarskie	Problemy „szarej strefy” w turystyce
Dostatecznie rozwinięta sieć handlowo-usługowa	Oferta sprzedaży karnetów narciarskich (kolejki) handel karnetami
Korzystne położenie geograficzne na styku trzech granic	Nieprawidłowe utrzymanie tras narciarskich
Zaangażowanie władz miasta	Brak infrastruktury socjalnej na szlakach pieszych i rowerowych
	Brak osiedlowych placów zabaw dla dzieci
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
Szanse	Zagrożenia
Możliwość pozyskania środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej	Konkurencja na rynku turystycznym ze strony innych miast (polskich i czeskich)
Wzrastające zainteresowanie turystyką i rekreacją rodzinną, aktywną, weekendową,	Wzrastająca konkurencyjność cenowa rywalizujących miast
Rozwój nowoczesnej infrastruktury rekreacyjnej	Przestępczość – kradzieże nart
Zainteresowanie narciarstwem biegowym	Oferty z różnych regionów kraju i świata
Dbłość społeczeństwa o zdrowy styl życia	Pogarszająca się sytuacja makroekonomiczna w Europie
Wzrastające zainteresowanie turystyką „bliżej przyrody”	Niska siła nabywcza społeczeństwa
Rozwijająca się turystyka konferencyjna,	Konkurencyjna oferta rekreacyjno-turystyczna krajów sąsiednich
Rozwój segmentu spa & wellness	Konkurencyjność wyjazdów zagranicznych dla turystyki krajowej
Wzrastające znaczenie zagranicznych produktów turystycznych	Patologiczne zachowania mieszkańców
Zapotrzebowania na produkty turystyczne; pakiety weekendowe, świąteczne, spa&wellness	
Wzrastająca mobilność ludności	
Przedsiębiorczość i kreatywność ludności	

Źródło: Opracowanie własne

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Dokument zmierza do wywołania określonych działań i zachowań środowisk lokalnych. Pojawia się postulat ożywienia procesów integracyjnych różnych środowisk, również opiniotwórczych, należy podjąć konkretne działania w celu podniesienia konkurencyjności Szklarskiej Poręby, regionu Karkonoszy, w skali kraju, jak i na arenie międzynarodowej. Zgromadzone uwagi, propozycje i oceny mogą z czasem przełożyć się na większą aktywność prozdrowotną tubylców, na zaspokojenie ich i turystów oczekiwani. Priorytetem władz jest stworzenie warunków do rozwoju, jak i poprawy, standardu, jakości życia mieszkańców ich kultury, stanu środowiska naturalnego, czystości, zapobieganie procesom degradacji środowiska naturalnego. Istotne jest również pozyskiwanie nowych mieszkańców o ciekawej osobowości, specjalistów realizujących karierę życiową w Szklarskiej Porębie i działających kreatywnie na rzecz rozwoju i popularności miasta.

Szklarska Poręba jest miastem o unikalnych, неповtarzalnych walorach, gdzie atrakcyjność środowiska naturalnego, tradycja jego odwiedzania jest szeroko znana turystom. Karkonoski Park i corocznie organizowane na jego terenie imprezy rekreacyjne, sportowe i turystyczne o szerokim zasięgu, aktywnie promowane walory turystyczne i rekreacyjne mogą motywować turystów do przyjazdu. Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne Karkonoskiego Parku Narodowego wydaje się niewystarczające, należy jednak zwrócić szczególną uwagę na rację polityki władz parku. Dzięki determinacji i współpracy wszystkich zainteresowanych przyszłość pięknego regionu Karkonoszy, Gór Izerskich jako bazy turystyczno-rekreacyjnej może przynieść wiele zmian korzystnych dla turystów. Trzeba podejmować wysiłki, aby zmniejszyć dysproporcje możliwości aktywnego wypoczynku w okresie zimowym w Szklarskiej Porębie i regionie polskich Karkonoszy w stosunku do sąsiadujących Czech, permanentnie wspierać nowe projekty inwestycyjne, zwiększając atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną. Wybudowanie dodatkowych wyciągów na istniejących i przewidywanych w przyszłości trasach narciarskich zlikwiduje kolejki narciarzy przy dolnej stacji, a powstanie choćby jednego, zmuldzonego odcinka dla

wielbicieli zimowego szaleństwa w wydaniu ekstremalnym uatrakcyjni ofertę sportowo-rekreacyjną.

Ciekawym pomysłem władz miasta jest organizowanie na szeroką skalę imprez, eventów, jak maraton, festiwal rowerowy, które mają wymiar promocyjny, a odbiorcami są turyści i mieszkańcy Szklarskiej Poręby. Respondenci wskazują również na wyraźną poprawę stanu bazy rekreacyjnej po wybudowaniu w 2010 roku wyciągu krzeselkowego „Karkonosze”, jak i zgoda Dyrekcji Narodowego Parku na poszerzenie i dośnieżanie tras zjazdowych, co zwiększyło ich atrakcyjność i bezpieczeństwo.

Sport i rekreacja w rejonie Szklarskiej Poręby mają coraz większą grupę entuzjastów. Miasto stało się corocznym miejscem przygotowań do sezonu zawodników sportów lekkoatletycznych, sportów drużynowych, jak żużel i piłka koszykowa, piłka nożna, sporty pływackie i wiele innych. Przykładem są ekstraligowe kluby sportu żużlowego: Stal Gorzów, Wybrzeże Gdańsk, Unia Leszno, Polonia Bydgoszcz, czy też ekstraligowe kluby koszykarek: CCC Polkowice, AZS-PWSZ Gorzów Wielkopolski.

Sukces organizacyjny głównego przedsięwzięcia sportowego, jakim był w 2012 roku Puchar Świata w biegach narciarskich na Polanie Jakuszyckiej z udziałem Justyny Kowalczyk, spowodował znaczne zainteresowanie społeczności regionalnej, jak i napływ turystów odwiedzających Szklarską Porębę. Powodzenie tego przedsięwzięcia w kolejnych latach zależy od zaangażowania władz politycznych i sportowych, zarówno regionu, jak i kraju. Znaczną rolę w organizacji tego rodzaju imprez o zasięgu międzynarodowym, mogą mieć małe, średnie i duże środowiska biznesu.

Miasto wymaga nowoczesnych technologii, których zastosowanie uzależnione jest często od inwestycji sektora publicznego. Narciarze potrzebują komfortowych nowoczesnych wyciągów, bezpiecznych dobrze przygotowanych tras zjazdowych, profesjonalnych wypożyczalni, serwisów, instruktorów z certyfikatem, rowerzyści i piesi bezpiecznych tras i szlaków rekreacyjnych zaopatrzonych w infrastrukturę socjalną. Obecnie możliwość dokonania zakupu brakującej wody czy odpoczynku na trasie, szlaku ogranicza się jedynie do schronisk. Istotnym problemem dla turystyki pieszej i rowerowej, na co zwracali szczególną uwagę respondenci, jest brak toalet, miejsc do odpoczynku oraz bazy socjalnej. Inną istotną potrzebą jest problem przemieszczania się w mieście i transportu. Ski-busy kursujące w okresie świąteczno-feryjnym regularnie wg rozkładu jazdy mogłyby rozwiązać problem parkingów oraz kongestii transportowej. Istotnym problemem władarzy miasta, turystów i mieszkańców jest stan głównych ciągów transportowych, zarówno pieszych, jak i samochodowych oraz możliwości recepcyjne miejscowości jak baza noclegowa, parkingi, także bezpieczne, dobrze przygotowane drogi. Koniecznością jest przysto-

sowanie miejscowych warunków i standardów do ogólnokrajowych, ale i również międzynarodowych norm, a niektóre technologie można zastosować zależnie od miejscowych warunków biofizycznych. Olbrzymie znaczenie dla rozwoju miejscowości ma handel i usługi. Powstałe w latach 2010/2012 wielkowsymiarowe konkurencyjne markety ułatwiły mieszkańcom i przyjeźdźcom dostęp do produktów spożywczych.

Rozwój ekonomiczny zapewnia zdrowa rywalizacja na każdym etapie, jak i w każdej dziedzinie, której rozwój ten dotyczy, a sektor publiczny i prywatny mają tu do spełnienia wzajemnie wspierające się role. Zasoby kapitału sektora publicznego parkingi, drogi, rezerwaty przyrody, instytucje użyteczności publicznej mają zasadnicze znaczenie, jeśli prywatne zasoby kapitału w postaci hoteli, pensjonatów, restauracji, wykwalifikowanej siły roboczej są odpowiednio przygotowane i wydajne. Wzajemna zależność sił rynkowych oraz planów i inwestycji sektora publicznego może zapewnić rozwój ekonomiczny²⁴². Szklarska Poręba postrzegana jest jako liczące się i atrakcyjne miejsce lokowania inwestycji gospodarczych.

Istotny dla postrzegania miasta jest jego potencjał środowiska naturalnego i jego pojemność asymilacyjna. Przekroczenie norm oraz degradacja środowiska naturalnego może prowadzić do zachwiania równowagi ekologicznej, której konsekwencją jest brak przydatności do wykorzystania turystycznego, gospodarczego, życia i zdrowia lokalnego społeczeństwa.

Zadowolenie z udzielonej usługi turystycznej, czy z możliwości uprawiania aktywności rekreacyjnej, często związane jest z oczekiwaniami i potrzebami przyjeźdźców i może spowodować prawdopodobieństwo ponownego skorzystania z zakupu zespołu usług, noclegowych, żywieniowych, rekreacyjnych i innych. Ocenie zazwyczaj podlega komfort, infrastruktura, czynnik lokalizacyjny, otoczenie, personel, zastane warunki pogodowe, jak i kompetencje sprzedającego i realizującego usługę.

Nieodłączną cechą dalszego rozwoju Szklarskiej Poręby jest współpraca sektora prywatnego z sektorem państwowym. Wspieranie rozwoju, rozpowszechnianie nowoczesnej technologii, tworzenie infrastruktury, właściwe zarządzanie środowiskiem przyrodniczym, badania naukowe, mogą spowodować dynamiczny rozwój miasta. Również polityka rozwoju turystycznego miasta dąży do zmniejszenia dystansu, który dzieli je od najlepiej rozwiniętych gospodarczo regionów Polski, uzupełniając brakujące produkty turystyczne i bazę rekreacyjną miejscowości. Dla rozwoju i skutecznego działania władz miasta kluczowa jest wola współpracy między elitami politycznymi, konieczne jest jednak również wsparcie, społeczeństwa, jak i przede wszystkim – grup biznesu.

²⁴² J. Sachs, *Nasze wspólne bogactwo*, PWN, Warszawa 2009, s. 216.

Koncepcja rozwoju Szklarskiej Poręby powinna opierać się na współpracy pomiędzy miastami i gminami, które mają długą i bogatą tradycję jako miejscowości turystyczno-uzdrowiskowe. Zwłaszcza infrastruktura rekreacyjna z centrum w Szklarskiej Porębie i uzdrowiska Świeradów-Zdrój, czy miejscowości Karpacz. Gminy i miasta, powinny połączyć siły w obronie wspólnych interesów w stosunku do miejscowości po drugiej stronie granicy. Integracja turystyczno-rekreacyjna może wyzwolić większą energię inwestorów prywatnych i zmniejszyć dystans, który dzieli je od lepiej rozwiniętych gospodarek krajów o podobnych walorach rekreacyjno-turystycznych. Brak współpracy między stacjami narciarskimi w Świeradowie, Szklarskiej Porębie i Karpaczu, determinowany jest prawdopodobnie rywalizacją między tymi małymi, ale atrakcyjnymi miejscowościami turystycznymi.

Szklarska Poręba poprzez nowoczesne zarządzanie rozwojem oraz zintensyfikowane działania promocyjne stanie się miastem o jednej z najsilniejszych marek turystycznych w kraju. Misją jest wypromowanie Szklarskiej Poręby jako renomowanego ośrodka rekreacyjno-sportowego, z bogatą historią, unikalną ofertą kulturalną i niepowtarzalnymi walorami krajobrazowymi. Szklarska Poręba miejscem realizacji marzeń i aspiracji swoich mieszkańców oraz przybyłych gości, w którym poziom życia i rozwoju wyrasta ponad przeciętność. Miasto przyjazne inwestorom, w którym edukacja i kreatywność społeczności lokalnej służą poprawie jakości życia²⁴³.

Na podstawie scharakteryzowanych kierunków działań promocyjnych, analizy SWOT, odnoszących się do diagnozy potencjału miasta, określono cel strategiczny.

Wzrost jakości życia społeczności lokalnej Miasta Szklarska Poręba:

- Zwiększenie liczby zadowolonych z pobytu turystów,
- Wzmocnienie tożsamości i identyfikacji mieszkańców ze Szklarską Porębą,
- Aktywizacja sfery przedsiębiorczości w różnych dziedzinach gospodarki,
- Wzmocnienie i permanentne urozmaicanie marki Szklarskiej Poręby²⁴⁴.

²⁴³ A. Raszkowski, *Strategia promocji miasta...*, op. cit., s. 36.

²⁴⁴ *Ibidem*, s. 37.

ZAKOŃCZENIE

Uważa się, że niektóre społeczne warunki bytowania mają znaczenie czynników bezpośrednio, nie zawsze konstruktywnie, wpływających na budowanie świadomości prozdrowotnej aktywizującej ruchowo i turystycznie. W ich minimalizowaniu widzi się szansę na większą dbałość mieszkańców o własną kondycję psychofizyczną – większą zaradność ruchową, zapewniającą rozwiązywanie różnorodnych zadań z mniejszym nakładem sił.

Wszelkimi możliwie dostępnymi sposobami należy:

1. propagować prozdrowotny styl życia i ułatwiać szeroki dostęp społeczności lokalnej do podejmowania form aktywności fizycznej;
2. promować prozdrowotne zachowania dla kształtowania i podtrzymywania zaradności ruchowej, ułatwiającej zaspokajanie podstawowych potrzeb codziennego życia;
3. budować świadomą aktywną fizycznie podstawę wobec własnego ciała i psychiki;
4. formować prozdrowotną świadomość i ją sukcesywnie przekształcać w dążeniu do powszechnie akceptowanego we współczesnym świecie stylu życia;
5. minimalizować ujemny wpływ czynników destruktywnych, rodzących wewnętrzne hamulce, bariery uczestnictwa w kulturze fizycznej.

Podejmowanie aktywności fizycznej, rekreacyjno-turystycznej, wynika najczęściej z potrzeb odczuwanych przez człowieka jego indywidualnych zainteresowań i aspiracji, a czynnikiem mającym wpływ na wybór formy aktywnego wypoczynienia jest głównie jego atrakcyjność.

BIBLIOGRAFIA

- Alejski W., *Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku*, Albis, Kraków 2000.
- Altkorn J., *Strategia marki*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1999.
- Baker J., *Lifestyle Questionnaire*, [w:] P. Jordan (red.), *Fitness Theory and Practice*, AFAA, Sherman Oaks, California 1997.
- Bieńczyk G., *Krajoznawstwo i jego związki z turystyką*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2003.
- Bochenek M., Godlewski G., *Turystyka aktywna w aspekcie zdrowego stylu życia na przykładzie dzieci i młodzieży szkolnej z regionu Południowego Podlasia*, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, vol. LVIII, suppl. XIII, 18, sectio D, Lublin 2003.
- Bosiacki S., *Konsumpcja dóbr i usług turystycznych w gospodarstwach domowych*, Instytut Turystyki, Warszawa 1987.
- Bosiacki S., *Społeczne aspekty rozwoju turystyki w Polsce*, [w:] *Sport, rekreacja ruchowa i turystyka*, Poznań 1996.
- Choi P.Y.L., Salmon P., *How do woman cope with menstrual cycle changes*, „British Journal of Clinical Psychology” 1995.
- Cohen E., *Towards a Sociology of the International Tourism*, „Social Research” 1972, nr 39.
- Czajkowski K., *Wychowanie do rekreacji*, WSIP, Warszawa 1979.
- Czarny W., Czaja R., *Białe szaleństwo*, „Przyroda Polska” 2002, nr 2.
- Danielska B. (red.), *Artyści w Szklarskiej Porębie*, Wydawnictwo Moniatowicz Foto Studio w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2007.
- Davidson R., *Turystyka*, Polska Agencja Promocji Turystyki, Warszawa 1996.
- Dąbrowski A. (red.), *Zarys teorii rekreacji ruchowej*, AlmaMer, Warszawa 2006.
- Demel M., Humen W., *Wprowadzenie do rekreacji fizycznej*, Sport i Turystyka, Warszawa 1970.
- Domański T., *Skuteczna promocja miasta i regionu podstawowym zadaniem marketingu terytorialnego*, [w:] T. Markowski (red.), *Marketing terytorialny*, Polska Akademia Nauk, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Warszawa 2006.
- Domosławscy M. i Z., *Z historii zielarstwa w Karkonoszach*, t. 6, „Rocznik Jeleniogórski”, 1986.
- Dunning E., *O emocjach w sporcie i wypoczynku*, [w:] K. Kwilecki (red.), *Rozważania o czasie wolnym – wybrane zagadnienia*, GWSH, Katowice 2011.
- Dutkowski M. (red.), *Problemy turystyki i rekreacji*, t. 2, Implus, Szczecin 2009.
- Gaj J., *Dzieje turystyki w Polsce*, AlmaMer, Warszawa 2006.

- Galinat A., *Współczesna cywilizacja a zdrowie człowieka*, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1967.
- Gaworecki W.W., *Turystyka*, PWE, Warszawa 2001.
- Gaworecki W.W., *Turystyka*, PWE, Warszawa 2002.
- Gaworecki W.W., *Turystyka*, PWE, Warszawa 2003.
- Gierszewska G., Romanowska M., *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 1995.
- Gołębski G., *Przedsiębiorstwo turystyczne w Polsce*, Warszawa 1979.
- Gołębski G. (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, PWN, Warszawa – Poznań 2002.
- Gołębski G. (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, PWN, Warszawa 2009.
- Gołębicka A., Musioł M., *Miasto jako marka*, „Marketing w Praktyce” 2009, nr 1.
- Goodall B., *The Dynamics of Tourism Place Marketing*, [w:] G. Ashworth i B. Goodall (red.), *Marketing Tourism Places*, Routledge, London 1990.
- Gruszyn B., *Czas wolny. Aktualna problematyka*, PWN, Warszawa 1970.
- Hollmann W., *Körperliches Training als Prävention von Herz-Kreislaufkrankheiten*, Hippokrates Verlag, Stuttgart 1965.
- Kaczmarek J., A. Stasiak A., Włodarczyk B., *Produkt turystyczny: pomysł, organizacja, zarządzanie*, [w:] G. Gołębski (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, PWN, Warszawa 2009, s. 28
- Kamiński A., *Czas wolny i jego problematyka społeczno-wychowawcza*, PWN, Warszawa 1965.
- Kamiński A., *Krajoznawstwo jako problem kultury masowej*, „Nowa Szkoła” 1971, nr 7–8.
- Kędzior J., Wawrzak-Chodaczek M. (red.), *Czas wolny w różnych jego aspektach*, Warszawa 2000.
- Kiełbasiewicz-Drozdowska I., Siwiński W. (red.), *Teoria i metodyka rekreacji. Zagadnienia podstawowe*, AWF, Poznań 2001.
- Knapik R., Migoń P., *Atlas. Georóżnorodność i geoturystyczne atrakcje Karkonoskiego Parku Narodowego i otuliny*, Wydawnictwo KPN, Jelenia Góra 2011.
- Knowles T., *Zarządzanie hotelarstwem i gastronomią*, PWE, Warszawa 2001.
- Kocemba W., *Spoleczne zróżnicowanie uczestnictwa w kulturze fizycznej*, [w:] Z. Krawczyk (red.), *Socjologia kultury fizycznej*, Wydawnictwa Dydaktyczne, AWF, Warszawa 1995.
- Kornak A., *Jak gospodarować w regionach, gminach, miejscowościach turystycznych i uzdrowiskowych*, Wydawnictwo Comer, Toruń 2007.
- Korzeń J., Zawila G., *Szklarska Poręba. Zarys Monograficzny*, Szklarska Poręba 1993.
- Koźmiński A., Piotrowski W., *Zarządzanie. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996.
- Krasicki S., *A to narty właśnie*, Fall, Kraków 2006.
- Krawczyk Z., *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. Kultura fizyczna, sport*, [w:] K. Kwilecki, *Rozważania o czasie wolnym – wybrane zagadnienia*, GWSH, Katowice 2011.
- Krawczyk Z., *Kultura fizyczna*, [w:] Z. Krawczyk (red.), *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. Kultura fizyczna, sport*, Instytut Kultury, Warszawa 1997.
- Kruczek Z., *Metody badań atrakcji turystycznych*, [w:] R. Winiarski, W. Alejziak (red.), *Turystyka w badaniach naukowych*, AWF Kraków, WSliZ Rzeszów, Kraków-Rzeszów 2005.
- Kruczek Z., (red.), *Pilotaż wycieczek zagranicznych*, Proksenia, Kraków 1998.
- Kruczek Z., Sacha S., *Geografia atrakcji turystycznych Polski*, Wydawnictwo Ostoja, Kraków 1995.

- Kruszewska H., *Wczasy pracownicze*, „Robotniczy Przegląd Gospodarczy” 1946, nr 2.
- Krygowski W., *Zarys dziejów polskiej turystyki górskiej*, Sport i Turystyka, Warszawa 1973.
- Kuński H., *Wpływ obciążeń w treningu zdrowotnym na wskaźniki zdrowia pozytywnego u osób dorosłych*, [w:] T. Wolańska (red.) *Aktywność fizyczna a zdrowie*, PTNKF, Warszawa 1995.
- Kwaśny Z., *Huta szkła „Józefina” w Szklarskiej Porębie w latach 1841–1846*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego”, Seria A, nr 7, Historia, 1957.
- Kwilecka M., Brożek Z., *Bezpośrednie funkcje rekreacji*, AlmaMer, Warszawa 2007.
- Kwilecka M., Kunicki B.J., *Bariery rozwoju rekreacji fizycznej*, „Rekreacja Fizyczna” 1976, nr 4–6.
- Lechowicz W., *Poznaj Szklarską Porębę*, Komisja Klimatyczna w Szklarskiej Porębie.
- Lewan M., *Zarys dziejów turystyki w Polsce*, Wydawnictwo Proksenia, Kraków 2004.
- Lijewski T., Mikułowski B., Wyrzykowski J., *Geografia turystyki Polski*, PWE, Warszawa 1998.
- Lipniacki W., *Elementy teorii krajoznawstwa*, t. I: *Krajoznawstwo jako działalność poznawcza*, PTTK, Szczecin 1985.
- Lipowski M., *Rekreacja ruchowa kobiet jako zachowanie prozdrowotne – uwarunkowania a motywy uczestnictwa*, [w:] K. Kwilecki (red.), *Rozważania o czasie wolnym – wybrane zagadnienia*, GWSH, Katowice 2011.
- Łaborewicz I., Wiater P., *Szklarska Poręba. Monografia historyczna*, Związek Gmin Karkonoskich, 2011.
- Łazarek R., *Ekonomika turystyki*, WSE, Warszawa 1999.
- Łuczak A., *Wizerunek miasta, „Samorząd Terytorialny”* 2001, nr 1–2.
- Łyko Z., *Elementy filozofii turystyki*, [w:] Z. Dziubiński (red.), *Społeczny wymiar sportu*, Warszawa 2003.
- MacCannell D., *Turysta. Nowa teoria klasy próżniaczej*, Muza, Warszawa 2002.
- Maj M. (red.) *Polskie Góry: Sudety, Karpaty, Góry Świętokrzyskie*, Wydawnictwo PASCAL, Bielsko-Biała 2010.
- Maj B., *Społeczne uwarunkowania rekreacji ruchowej i turystyki młodzieży wielkomiejskiej*, Impuls, Kraków 2007.
- Majewski J., Lane B., *Turystyka wiejska i rozwój lokalny*, Fundacja Fundusz Współpracy, Poznań 2001.
- Marcinek K., *Przewodnik po Polsce*, wyd. IV, Sport i Turystyka, Warszawa 1976.
- Markus H., *Przewlekłe zmęczenie, poradnik medycyny naturalnej*, Cedrus Publishing House, Warszawa 1998.
- Merski J., *Wpływ uprawiania turystyki kwalifikowanej przez ludzi dorosłych na ich sprawność motoryczną*. Praca doktorska, Akademia Wychowania Fizycznego, Wydział Turystyki i Rekreacji, Poznań 2001.
- Meyer B., *Funkcje turystyki*, [w:] Panasiuk A. (red.), *Ekonomika turystyki*, PWN, Warszawa 2007.
- Michalik L., *Sporty zimowe na lekcjach wf w szkołach podstawowych*, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne” 1997, nr 5.
- Middleton V.T.C., *Marketing w turystyce*, [w:] G. Golebski (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2009.
- Middleton V.T.C., *Marketing w turystyce*, PAPT, Warszawa 1996.

- Muszyński W., *Czas ukoń nas? Jakość życia i czas wolny we współczesnym społeczeństwie*, Wydawnictwo A. Marszałek, Toruń 2008.
- Nowacki M., *Atrakcje turystyczne, dziedzictwo i jego interpretacja – jako produkt turystyczny*, „Problemy Turystyki” 1999, nr 2.
- Nowakowska A., *Turystyka jako zjawisko społeczno-gospodarcze*, [w:] G. Gołębski (red.), *Kompendium wiedzy o turystyce*, PWN, Warszawa 2006.
- Okoń W., *Wszystko o wychowaniu*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 1999.
- Okrasa R., *Wczasy pracownicze – system organizacyjny*, CRZZ, Warszawa 1979.
- Osiński W., *Koncepcja „health-related fitness” jako teoretyczna podstawa we współczesnym systemie wychowania fizycznego*, [w:] R. Muszkieta, M. Bronikowski (red.), *Wychowanie fizyczne w nowym systemie edukacyjnym*, AWF, Poznań 2000.
- Panasiuk A., *Ekonomika turystyki*, PWN, Warszawa 2007.
- Pańczyk W., *Wychowanie fizyczne dla zdrowia: aktywność fizyczna w plenerze wobec zdrowotnych potrzeb człowieka cywilizacji konsumpcyjnej*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2012.
- Pawłowicz M., Trybalski P., *Podróże z adrenaliną*, Wydawnictwo Publicat, Warszawa 2008.
- Peretiatkiewicz R., *Przestrzenne powiązania turystyczne woj. krośnieńskiego*, [w:] Walory rekreacyjno-uzdrowiskowe terenów górskich woj. krośnieńskiego, TNOiK, Kraków 1976.
- Plenzler A., *100 cudów natury w Polsce*, Wydawnictwo Podsiadlik-Ranikowski i S-ka, Warszawa 2004.
- Płotka A., *Zdrowy styl życia psychicznego*, NeuroCentrum, Lublin 2003.
- Podemski K., *Antropologia turystyki*, [w:] R. Winiarski (red.) *Turystyka w naukach humanistycznych*, PWN, Warszawa 2008.
- Podemski K., *Socjologia podróży*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2004.
- Ponczek M., *Z genezy polskiej turystyki zorganizowanej i niezorganizowanej w Zagłębiu Dąbrowskim (do 1939 roku)*, [w:] M. Orlewicz-Musiał i R. Wasztyl (red.), *Przeszłość polskiej kultury fizycznej*, Zeszyty Naukowe, nr 189, AWF, Kraków 2004.
- Prior J.C., Vigna Y., *Conditioning exercise and premenstrual symptoms*, „The Journal of Reproductive Medicine” 32(6), 1987.
- Przedawski K., *Człowiek a turystyka: zarys socjologii turystyki*, Albis, Kraków 1996.
- Przedawski K., *Człowiek a turystyka: zarys socjologii turystyki*, wyd. II popr., Albis-FHU, Kraków 2004.
- Przewoźnik L., *Rośliny Karkonoskiego Parku Narodowego*, KPN, Jelenia Góra 2008.
- Przybylak Z., *Tajemnice zdrowego i naturalnego życia*, Wydawnictwo Domena, Bydgoszcz 1990.
- Raczek J., *Koncepcja strukturalizacji i klasyfikacji motoryczności człowieka*, [w:] W. Osiński (red.), *Motoryczność człowieka – jej struktura, zmienność i uwarunkowania*, AWF, Poznań 1993.
- Raj A., *Karkonoski Park Narodowy*, KPN, Jelenia Góra 2008.
- Raszkowski A., *Strategia promocji miasta Szklarska Poręba na lata 2010–2020*, Szklarska Poręba 2010.
- Rogalewski O., *Zagospodarowanie turystyczne*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1974
- Ronikier A., *Fizjologia wysiłku w sporcie, fizjoterapii i rekreacji*, [w:] W. Gaworecki, Z. Mroczynski (red.), *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2008.

- Ronikier A., *Fizjologia sportu*, Biblioteka Trenera, Warszawa 2001.
- Różański H., *Anatomia i fizjologia wysiłku*, PWSZ, Krosno 2002.
- Sachs J., *Nasze wspólne bogactwo*, PWN, Warszawa 2009.
- Shivapremananda S., *Joga. Sposób na stres*, Wydawnictwo Bis, Warszawa 2004.
- Siciński A. (red.), *Styl życia. Przemiany we współczesnej Polsce*, PWN, Warszawa 1978.
- Sierpiński T., *Wczasy pracownicze w Polsce Ludowej*, Warszawa 1968.
- Siwiński W., *Pedagogika kultury fizycznej w zarysie*, AWF Poznań 2000.
- Skóżyński Z., *Z zagadnień wolnego czasu ludności miast w Polsce*, „Socializm a czas wolny”, dodatek do miesięcznika „Problemy Pokoju i Socjalizmu” nr 1, 1965.
- Słońska Z., Misiura M., *Promocja zdrowia. Słownik podstawowych terminów*, Agencja Promocja Lider, Warszawa 1993.
- Sosnowski K., Suchocki M. (red.), *Dolny Śląsk, część 2*, Instytut Zachodni, Poznań – Wrocław 1948.
- Steć T., *Na nartach przez Góry Izerskie i Karkonosze*, Sport i Turystyka, Warszawa 1955.
- Steć T., *Sudety Zachodnie*, Sport i Turystyka, Warszawa 1965.
- Steć T., *Szklarska Poręba i okolice: Michałowice, Jagniątek, Sobieszów*, Sport i Turystyka, Warszawa 1963.
- Sufin Z., *Jakość życia i sposób życia społeczeństwa socjalistycznego*, [w:] *W kręgu ideologicznych dyskusji*, Książka i Wiedza, Warszawa 1975.
- Swarbrooke J., *The development and management of visitors attractions*, Butterworth – Heineemann, Oxford, 1995.
- Sygit M., *Wychowanie zdrowotne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 1997.
- Szałtynis D., Kocharczyk T., *Aktywność fizyczna w promocji zdrowego starzenia*, TKKF, Warszawa, 1997.
- Szarek B.W., *Karkonosze – część zachodnia. Rejon Szklarskiej Poręby*, Wydawnictwo PTTK KRAJ, Warszawa 1985.
- Szarf M., Tropiło J. (red.), *100 cudów natury w Polsce*, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2006.
- Toczek-Werner S. (red.), *Podstawy rekreacji i turystyki*, AWF, Wrocław 1998.
- Traczyk W.Z., *Filozofia człowieka w zarysie*, PZWL, Warszawa 2002.
- Tyszka A., *Uczestnictwo w kulturze. O różnorodności stylów życia*, PWN, Warszawa 1971.
- Urbanek G., *Zarządzanie marką*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002.
- Walenciak A., Kasprzak-Sieradzka J., *Przewodnik turystyczny – Polska nie tylko na narty*, Daupol, Warszawa 2012.
- Wiater P., *Osada Szklarska Poręba-Orle w Górach Izerskich*, Wydawnictwo Agencja CB, Warszawa 2012.
- Winiarski R., *Czas wolny i rekreacja w perspektywie roku 2000. Prognoza i bariery rozwoju*, AWF Warszawa, „Kultura Fizyczna” 1997, nr 9–10.
- Wład P., *Geografia – Człowiek gospodarzem Ziemi*, Wydawnictwo Oświatowe Ortus, Warszawa 2006.
- Wolańska T., *Leksykon. Sport dla wszystkich – rekreacja ruchowa*, AWF, Warszawa 1997.
- Wolańska T. (red.), *Rekreacja ruchowa i turystyka*, AWF, Warszawa 1989.

Wojnarowska B., *Edukacja zdrowotna – podręcznik akademicki*, PWN, Warszawa 2010.
Zamłyńska K., *Turystyka i rekreacja a promocja zdrowia rodziny*, „Roczniki Naukowe AWF w Poznaniu”, Zeszyt 54, 2005.
Zaręba D., *Ekoturystyka. Wyzwania i nadzieje*, PWN, Warszawa 2000.
Zawiłowa G., *Muzeum w Szklarskiej Porębie*, „Karkonosze” nr 11–12.
Zboralski M., *Nazwy firm i produktów*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2000.

Inne źródła bibliograficzne

Brozura informacyjna, *Magiczny Szlak Ducha Gór*, Szklarska Poręba.
Dane będące w dyspozycji Głównego Urzędu Statystycznego.
Dane będące w dyspozycji Biura Informacji Turystycznej.
Dane będące w dyspozycji Urzędu Miasta Szklarskiej Poręby.
Informator Karkonoskiego Parku Narodowego 2012.
Informator turystyczny ulotka szlaki turystyczne okolic Szklarskiej Poręby.
Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Książka i Wiedza, Warszawa 1952.
Statut FWP CRZZ, Monitor Polski nr A-37, poz. 27, 1949.

Wywiady

Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji Biura Informacji Turystycznej.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji Burmistrza Szklarskiej Poręby G. Sokolińskiego.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji głównego specjalisty ds. udostępniania Parku M. Makowskiego.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji Kustosza Muzeum Hauptmanna P. Wiatera.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji Prezesa PTTK w Jeleniej Górze A. Mateusiaka.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji A. Raja.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji E. Rakowskiego.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji L. Rakowskiego.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji S. Tabaki.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji przewodnika Z. Trylańskiego.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji byłego Burmistrza A. Wichniaka.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji T. Zasady.
Wywiad z dyr. A. Kucharczykiem i dyr. J. Dębkowskim.
Wywiad oraz dokumenty będące w dyspozycji Urzędu Miasta Szklarskiej Poręby.

Strony www

<http://www.szklarskaporeba.pl/pl/o-szklarskiej-porebie/historia/historia-miasta.html>
<http://www.maratonkarkonoski.pl/>
<http://esanok.pl/2012/gopr-w-akcji-podsumowanie-2011-roku.html>

STRESZCZENIE

Zadaniem prezentowanej pracy jest ukazanie zagadnień mogących mieć wpływ na rozwój i wagę produktu turystycznego Szklarskiej Poręby z uwzględnieniem miejsca i roli turystyki w życiu lokalnej społeczności. Podjęto próbę określenia charakteru całorocznych atrakcji turystyczno-rekreacyjnych oraz walorów mogących mieć wpływ motywacyjny na wybór tej miejscowości jako wypoczynkowej, zaspokajającej oczekiwania i potrzeby turystów. Przeprowadzono i udokumentowano wywiady z ekspertami tego środowiska, mającymi wpływ na rozwój miasta i regionu. Zastosowano badania diagnostyczne wśród przyjezdnych turystów, gromadząc informacje dotyczące opinii i oceny walorów przyrodniczo-turystycznych, infrastruktury turystycznej, podmiotów gospodarki turystycznej, marki i produktu turystycznego Szklarskiej Poręby. Posłużono się także ankietami dla scharakteryzowania stanowiska społeczności lokalnej wobec turystycznej i rekreacyjnej aktywności. Dokonano recenzji bazy i infrastruktury turystycznej, ukazano możliwości samorealizowania się społeczności lokalnej i przyjeżdżających gości w turystyce, rekreacji (sport dla wszystkich) i sporcie wyczynowym. Wyniki badań zestawiono w analizie SWOT, przedstawiając szerokie spektrum czynników kształtujących aktualną wizję miasta, jak i czynników w dużej mierze decydujących o atrakcyjności turystyczno-wypoczynkowej Szklarskiej Poręby i jej dalszej przyszłości.

INDEKS NAZWISK

- Alejski W. 8, 42, 109
Altkorn J. 35
Ashworth G. 42
Baker J. 101
Bieńczyk G. 38
Bochenek M. 112
Bosiacki S. 95, 96
Bronikowski M. 97
Brożek Z. 93, 94
Byszewska-Dawidek M. 43
Choi P.Y.L. 101
Cohen E. 42
Czaja R. 117
Czajkowski K. 97
Czarny W. 117
Czerwiński J. 7
Danielska B. 76
Davidson R. 40, 43
Dąbrowski A. 93
Demel M. 96, 98
Dębicki J. 8
Dębkowskim J. 9, 10, 24, 26, 58
Domański T. 36
Domoślawscy M. i Z. 18
Dunning E. 102
Dutkowski M. 92
Dziubiński Z. 104
Gaj J. 7, 26
Galina A. 91
Gaworecki W.W. 39, 93, 105, 106, 111, 113, 228
Gierszewska G. 218
Godlewski G. 112
Gołembski G. 7, 31, 33, 34, 35, 38, 40, 41, 102, 104, 109, 227
Gołębicka A. 36
Goodall B. 42
Gruszyn B. 97
Hollmann W. 102
Humen W. 96, 98
Jordan P. 101
Kaczmarek J. 32, 33, 34
Kamiński A. 21, 95, 97
Kasprzak-Sieradzka J. 53, 57, 76, 77, 79
Kędzior J. 92, 93
Kiełbasiewicz-Drozdowska I. 93
Kincel R. 8
Kocemba W. 95
Kochańczyk T. 103
Kornak A. 36
Korzeń J. 22
Kozuchowski K. 43
Kozmiński A. 36
Krasicki S. 60
Krawczyk Z. 7, 95, 96, 102
Kruczek Z. 38, 39, 42, 43, 109, 110
Kruszewska H. 28
Krygowski W. 7
Kulesza J. 43
Kucharczyk A. 9, 10, 24, 26, 57
Kunicki B.J. 102
Kuński H. 97

Kwaśny Z. 18
Kwilecka M. 93, 94, 102
Kwilecki K. 101, 102
Lane B. 40
Lechowicz W. 44, 53
Lewan M. 7
Lijewski T. 38, 39, 40
Lipniacki W. 103
Lipowski M. 101
Łaborewicz I. 7, 9, 14, 18, 20, 21, 54, 61
Łazarek R. 39, 40
Łoboda J. 7
Łuczak A. 37
Łyko Z. 104
MacCannell D. 43
Maj B. 92
Maj M. 52
Majewski J. 40
Makowski M. 9, 10, 56
Marcinek K. 17, 53
Markowski T. 36
Markus H. 91
Mateusiak A. 9, 10, 67, 68, 69
Merski J. 7, 93
Meyer B. 111
Michalik L. 117
Middleton V.T.C. 31, 34, 35
Mikułowski B. 7, 37, 38, 39, 40
Misiura M. 98
Mroczyński Z. 93
Musioł M. 36
Muszkieta R. 97
Muszyński W. 91, 92
Nowacki M. 33, 41, 43
Nowakowska A. 40, 41, 109
Okoń W. 96
Okrasa R. 27
Orlewicz-Musiał M. 95
Osiński W. 97
Panasiuk A. 111, 112
Pańczyk W. 94
Pawłowicz M. 62, 71
Peretiatkowicz R. 39
Piotrowski W. 36
Plenzler A. 53
Płotka A. 98
Podemski K. 9, 42, 43
Ponczek M. 95
Potocki J. 8, 9
Prior J.C. 101
Przeclawski K. 8, 102, 104, 113
Przewoźnik L. 15
Przybylak Z. 92
Raczek J. 97
Raj A. 7, 8, 9, 10, 13, 14, 47, 49
Rakowski E. 9, 10, 55, 59
Rakowski L. 9, 10, 27, 28
Raszkowski A. 37, 223
Rogalewski O. 38, 40
Rogowski M. 8
Romanowska M. 218
Ronikier A. 93, 97
Róžański H. 97
Sacha S. 38, 39
Sachs J. 222
Salmon P. 101
Shivapremananda S. 92
Siciński A. 94, 95, 100
Sierpiński T. 27, 28
Siwiński W. 93, 100
Skóżyński Z. 98
Słońska Z. 98
Sokoliński G. 9, 10, 59, 65, 118
Sosnowski K. 44
Stasiak A. 32, 33, 34
Stec T. 8, 19, 20, 22, 26, 47
Suchocki M. 44
Sufin Z. 94
Swarbrooke J. 42
Szygit M. 92
Szałtynis D. 103
Szarek B.W. 44, 70

Szarf M. 51, 53, 54
Tabaka S. 9, 10, 51, 77
Toczek-Werner S. 97
Traczyk W.Z. 97
Tropiło J. 51, 53, 54
Trybalski P. 62, 71
Trylański Z. 9, 10, 56, 65
Tyszka A. 94
Urbanek G. 35
Vigna Y. 101
Walenciak A. 53, 57, 59, 76, 77, 79
Wawrzak-Chodaczek M. 92, 93
Wiater P. 7, 9, 10, 14, 18, 20, 21, 54, 61, 74, 79
Wichniak A. 9, 10, 63
Winiarski R. 8, 42, 100
Wład P. 92
Włodarczyk B. 32, 33, 34
Wolańska T. 96, 97, 100
Wojnarowska B. 94
Wyrzykowski J. 7, 38, 39, 40
Wytyczak R. 8
Zajadacz A. 8
Zamłyńska K. 110
Zaręba D. 41
Zasada T. 9, 10, 30
Zawiła. G. 22
Zawiłowa G. 77
Zboralski M. 36

SPIS FOTOGRAFII

1. Karkonosze zimą	48
2. Końskie łby	48
3. Wodospad Szklarki	51
4. Wodospad Kamieńczyka	52
5. Zakręt Śmierci	53
6. Chybotem	55
7. Śniegolepy	56
8. Narciarstwo biegowe	60
9. Bieg Piastów	61
10. Psie zaprzęgi	62
11. Trasy rowerowe	63
12. Festiwal rowerowy	64
13. Szlaki piesze	66
14. Szlak Ducha Gór	69
15. Schronisko „Szrenica”	70
16. Maraton rowerowy	72
17. Maraton Karkonoski	73
18. „Weekend z Adrenaliną”	73
19. Slalom Retro	74
20. Skwer Radiowej Trójki	75
21. Dom Carla i Gerharta Hauptmannów	76
22. Muzeum Hauptmanna	80

SPIS RYCIN

1. Gęstość szlaków turystycznych w Parkach Narodowych (m/ha)	49
2. Intensywność ruchu turystycznego. Udział procentowy w poszczególnych miesiącach	50
3. Obiekty zbiorowego zakwaterowania w powiecie jeleniogórskim	90
4. Struktura płci badanych mieszkańców Szklarskiej Poręby	120
5. Struktura wykształcenia kobiet z uwzględnieniem wieku respondentek	120
6. Czas przeznaczony na aktywność turystyczną kobiet z uwzględnieniem wieku	121
7. Deklarowany cel wyjazdów badanych kobiet	121
8. Wybór miejsca zakwaterowania kobiet podczas urlopu	122
9. Wybór pory roku przeznaczonej na wypoczynek turystyczny respondentek	123
10. Wybór miejsca docelowego pobytu	123
11. Osoby towarzyszące respondentkom w wyjeździe wypoczynkowym	124
12. Wybór środka transportu podróżujących kobiet	125
13. Formy zagospodarowania czasu wolnego podczas wyjazdu pobyтового	125
14. Preferowany rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)	126
15. Czas przeznaczony na aktywność turystyczną osób o zróżnicowanym poziomie wykształcenia	127
16. Cel wyjazdu respondentek wg deklarowanego poziomu wykształcenia	127
17. Wybór miejsc zakwaterowania podczas aktywności turystycznej respondentek o zróżnicowanym poziomie wykształcenia	128
18. Pora roku wyjazdu turystycznego respondentek	128
19. Poziom wykształcenia a docelowy wybór wyjazdu	129
20. Osoby towarzyszące respondentkom w podróży	130
21. Wybór środka transportu	130
22. Sposób spędzania czasu wolnego podczas urlopu respondentek	131
23. Preferowane rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)	132
24. Struktura wykształcenia mężczyzn z uwzględnieniem wieku	133

25. Czas przeznaczony na aktywności turystyczno-rekreacyjną mężczyzn z podziałem na wiek	134
26. Deklarowany cel wyjazdu badanych mężczyzn	134
27. Wybór miejsc zakwaterowania mężczyzn w czasie urlopu	135
28. Pora roku wyjazdu turystycznego respondentów	135
29. Wybór miejsca docelowego respondentów	136
30. Osoby towarzyszące respondentom w podróży	137
31. Wybór środka transportu dokonany przez respondentów	137
32. Formy zagospodarowania czasu wolnego	138
33. Preferowane rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)	139
34. Czas przeznaczony na aktywności turystycznej respondentów z uwzględnieniem poziomu wykształcenia	139
35. Cel wyjazdu respondentów według deklarowanego poziomu wykształcenia	140
36. Miejsce zakwaterowania podczas aktywności turystycznej mężczyzn o zróżnicowanym poziomie wykształcenia	141
37. Pora roku wyjazdu turystycznego respondentów	141
38. Rejon wyjazdu turystycznego respondentów	142
39. Osoby towarzyszące respondentom w podróży	143
40. Wybór środka transportu	144
41. Sposób spędzania czasu wolnego podczas urlopu przez respondentów	144
42. Preferowane rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)	145
43. Prezentacja wyników aktywności turystyczno-rekreacyjnej mieszkańców Szklarskiej Poręby	146
44. Deklarowany cel wyjazdu mieszkańców	147
45. Wybór miejsca zakwaterowania podczas aktywności turystycznej mieszkańców	147
46. Wybór pory roku przeznaczonej na wypoczynek mieszkańców Szklarskiej Poręby	148
47. Wybór miejsca docelowego wyjazdu turystycznego-wypoczynkowego mieszkańców Szklarskiej Poręby	148
48. Osoby towarzyszące respondentom w wyjeździe wypoczynkowym	149
49. Wybór środka transportu podróżujących mieszkańców Szklarskiej Poręby	149
50. Formy zagospodarowania czasu wolnego podczas wyjazdu pobyтового mieszkańców	150
51. Preferowane rodzaj wyjazdu (krajowy i zagraniczny)	150
52. Wiek	152
53. Poziom wykształcenia	153
54. Miejsce zamieszkania	153

55. Praca/zajęcie	154
56. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy	154
57. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy w sezonie zimowym	155
58. Zadowolenie turystów z pobytu w Szklarskiej Porębie	155
59. Zgodność infrastruktury z potrzebami	156
60. Pozytywna ocena stanu szlaków pieszych	156
61. Ocena stanu narciarskich tras zjazdowych	157
62. Ocena stanu narciarskich tras biegowych	157
63. Atrakcyjność miejscowości	158
64. Konieczność rozbudowy bazy – ścieżki rowerowe	158
65. Konieczność rozbudowy bazy – pola namiotowe	159
66. Konieczność rozbudowy bazy – modernizacja wyciągów	159
67. Zastrzeżenia – dojazd do wyciągu	160
68. Budzące zastrzeżenia – nawierzchnia	160
69. Wybór środka transportu	161
70. Preferowany okres wyjazdu w góry	161
71. Preferowany okres wyjazdu nad morze	162
72. Preferowany rodzaj wyjazdu	162
73. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku	162
74. Wybór zakwaterowania	163
75. Preferowany rodzaj wypoczynku	163
76. Czynniki wpływające na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego	164
77. Miejsce zamieszkania	164
78. Praca/zajęcie	165
79. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy latem	166
80. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy zimą	166
81. Zadowolenie turystów z pobytu w Szklarskiej Porębie	167
82. Zgodność infrastruktury z potrzebami	167
83. Pozytywna ocena stanu szlaków pieszych	167
84. Pozytywna ocena stanu szlaków zjazdowych	168
85. Pozytywna ocena stanu szlaków biegowych	168
86. Atrakcyjność miejscowości	169
87. Konieczność rozbudowy bazy – ścieżki rowerowe	169
88. Konieczność rozbudowy bazy – pola namiotowe	170
89. Konieczność rozbudowy bazy – modernizacja wyciągów	170
90. Zastrzeżenia – dojazd do wyciągu	171

91. Zastrzeżenia – nawierzchnia tras narciarskich	171
92. Wybór środka transportu	172
93. Preferowany okres wyjazdu w góry	172
94. Preferowany okres wyjazdu nad morze	173
95. Preferowany rodzaj wyjazdu	173
96. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku	174
97. Wybór miejsca zakwaterowania	174
98. Preferowany rodzaj wypoczynku	175
99. Czynniki wpływające na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego	175
100. Wykształcenie	176
101. Miejsce zamieszkania o zróżnicowanym poziomie wykształcenia	177
102. Praca/zajęcie	177
103. Atrakcyjność Karkonoszy w sezonie letnim	178
104. Atrakcyjność Karkonoszy w sezonie zimowym	178
105. Zadowolenie turystów z pobytu w Szklarskiej Porębie	179
106. Zgodność infrastruktury z potrzebą	179
107. Pozytywna ocena stanu pieszych szlaków	180
108. Ocena stanu tras zjazdowych	180
109. Ocena stanu tras biegowych	181
110. Trasy budzące zastrzeżenia – dojazd	181
111. Trasy budzące zastrzeżenia – nawierzchnia	182
112. Preferowany okres wyjazdu w góry	182
113. Preferowany okres wyjazdu nad morze	183
114. Preferowany rodzaj wyjazdu	183
115. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku	184
116. Wybór miejsca zakwaterowania	184
117. Preferowany rodzaj wypoczynku	185
118. Czynniki wpływające na wybór miejsca wypoczynku	185
119. Wiek	186
120. Wykształcenie	186
121. Praca/zajęcie	187
122. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy latem.....	187
123. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy w sezonie zimowym	188
124. Zadowolenie turystów z pobytu w Szklarskiej Porębie	188
125. Zgodność infrastruktury z potrzebą	189
126. Ocena stanu szlaków pieszych	189

127. Ocena stanu narciarskich tras zjazdowych	190
128. Ocena stanu narciarskich tras biegowych	190
129. Atrakcyjność miejscowości	191
130. Rozbudowa bazy – ścieżki rowerowe	191
131. Rozbudowa bazy – pola namiotowe	192
132. Rozbudowa bazy – modernizacja wyciągów	192
133. Trasy budzące zastrzeżenia – dojazd do wyciągów	192
134. Budzące zastrzeżenia – nawierzchnia stoków narciarskich	193
135. Wybór środka transportu	193
136. Preferowany okres wyjazdu w góry	194
137. Preferowany okres wyjazdu nad morze	194
138. Preferowany rodzaj wyjazdu	194
139. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku	195
140. Miejsce zakwaterowania	195
141. Preferowany rodzaj wypoczynku	196
142. Czynniki wpływające na wybór miejsca urlopu	196
143. Miejsce zamieszkania	197
144. Praca/zajęcie	197
145. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy w sezonie letnim	197
146. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy w sezonie zimowym	198
147. Zadowolenie z pobytu	198
148. Zgodność infrastruktury z potrzebami turystycznymi	199
149. Ocena stanu pieszych szlaków turystycznych	199
150. Ocena stanu zjazdowych tras narciarskich	199
151. Ocena stanu biegowych szlaków turystycznych	200
152. Atrakcyjność miejscowości	200
153. Konieczność rozbudowy bazy – ścieżki rowerowe	201
154. Konieczność rozbudowy bazy – pola namiotowe	201
155. Konieczność rozbudowy bazy – wyciągi narciarskie	202
156. Trasy budzące zastrzeżenia – nawierzchnia tras narciarskich	202
157. Zastrzeżenia – dojazd do wyciągów	202
158. Wybór środka transportu	203
159. Preferowany okres wyjazdu w góry	203
160. Preferowany okres wyjazdu nad morze	204
161. Preferowany rodzaj wyjazdu	204
162. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku	205
163. Wybór zakwaterowania	205

164. Preferowany rodzaj wypoczynku	205
165. Czynniki wpływające na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego	206
166. Wykształcenie	207
167. Miejsce zamieszkania	207
168. Praca/zajęcie	208
169. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy latem	208
170. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy zimą	209
171. Zadowolenie z pobytu	209
172. Zgodność infrastruktury z potrzebami	209
173. Ocena stanu pieszych szlaków turystycznych	210
174. Ocena stanu narciarskich tras zjazdowych	210
175. Ocena stanu biegowych tras narciarskich	210
176. Atrakcyjność miejscowości	211
177. Konieczność rozbudowy bazy – ścieżki rowerowe	211
178. Konieczność rozbudowy bazy – pola namiotowe	212
179. Konieczność rozbudowy bazy – modernizacja wyciągów	212
180. Budzące zastrzeżenia- dojazd do wyciągów	212
181. Budzące zastrzeżenia – nawierzchnia tras narciarskich	213
182. Wybór środka transportu	213
183. Preferowany okres wyjazdu w góry	213
184. Preferowany okres wyjazdu nad morze	214
185. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku	214
186. Wybór miejsca zakwaterowania	215
187. Preferowany rodzaj wypoczynku	215
188. Czynniki wpływające na wybór miejsca zakwaterowania podczas wyjazdu turystyczno-rekreacyjnego	216

SPIS TABEL

1. Wykaz ekspertów	10
2. Edukacyjne sfery działalności rekreacyjno-turystycznej	46
3. Oznakowanie pieszych szlaków lokalnych	67
4. Ścieżki dydaktyczne Karkonoskiego Parku Narodowego	78
5. Statystyka w GOPR	82
6. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w hotele w województwach o największym natężeniu ruchu turystycznego w Polsce	87
7. Stan i obłożenie turystycznych obiektów noclegowych Szklarskiej Poręby (2011 r.)	88
8. Ewidencja obiektów i liczba miejsc noclegowych w Szklarskiej Porębie (2012 r.)	89
9. Rodzaje ruchu turystycznego	112
10. Podział form turystycznych według kryterium podmiotowego	113
11. Typologia turysty	113
12. Ludność Szklarskiej Poręby w latach 2005–2011	118
13. Analiza SWOT Szklarskiej Poręby	218

ANEKSY

ANEKS 1

Badanie przeprowadzone na mieszkańcach Szklarskiej Poręby

Zestawienie ilościowo-procentowe. Kobiety – wiek

Tabela 14. Wykształcenie

Wiek (lata)	N	Wykształcenie														
		podstawowe			średnie			policjalne			wyższe I stopnia			wyższe magister		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	0	0,0	0,0	15	50,0	6,7	0	0,0	0,0	15	50,0	6,7	0	0,0	0,0
26–40	93	0	0,0	0,0	15	16,1	6,7	15	16,1	6,7	21	22,6	9,3	42	45,2	18,7
41–55	60	3	5,0	1,3	36	60,0	16,0	9	15,0	4,0	6	10,0	2,7	6	10,0	2,7
≥ 55	42	0	0,0	0,0	30	71,4	13,3	3	7,1	1,3	3	7,1	1,3	6	14,3	2,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 15. Liczba dni spędzanych w roku na wyjazdach turystycznych

Wiek (lata)	N	Liczba dni spędzanych w roku na wyjazdach turystycznych											
		0–5			6–15			16–30			Powyżej 31 dni		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	0	0,0	0,0	12	40,0	5,3	15	50,0	6,7	3	10,0	1,3
26–40	93	9	9,7	4,0	66	71,0	29,3	9	9,7	4,0	9	9,7	4,0
41–55	60	12	20,0	5,3	12	20,0	5,3	24	40,0	10,7	12	20,0	5,3
≥ 55	42	12	28,6	5,3	21	50,0	9,3	6	14,3	2,7	3	7,1	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 16. Cel wyjazdu

Wiek (lata)	N	Cel wyjazdu																	
		turystyczno-wypoczynkowy			rodzina			zdrowotny			służbowy			religijny			inne		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	21	70,0	9,3	12	40,0	5,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	10,0	1,3
26–40	93	81	87,1	36,0	33	35,5	14,7	9	9,7	4,0	6	6,5	2,7	0	0,0	0,0	3	3,2	1,3
41–55	60	45	75,0	20,0	18	30,0	8,0	0	0,0	0,0	3	5,0	1,3	3	5,0	1,3	0	0,0	0,0
≥ 55	42	33	78,6	14,7	3	7,1	1,3	6	14,3	2,7	3	7,1	1,3	0	0,0	0,0	3	7,1	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 17. Gdzie się Pani zatrzymała/a podczas wyjazdu

Wiek (lata)	N	Gdzie się Pani zatrzymała podczas wyjazdu											
		rodzina			pokoje gościnne			sanatorium			namiot – camping		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	15	50,0	6,7	6	20,0	2,7	0	0,0	0,0	9	30,0	4,0
26–40	93	39	41,9	17,3	39	41,9	17,3	3	3,2	1,3	6	6,5	2,7
41–55	60	24	40,0	10,7	15	25,0	6,7	0	0,0	0,0	6	10,0	2,7
≥ 55	42	9	21,4	4,0	12	28,6	5,3	6	14,3	2,7	3	7,1	1,3

c.d.

Gdzie się Pani zatrzymała podczas wyjazdu											
hotel			schronisko			kwatery agroturystyce			inne		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
18	60,0	8,0	9	30,0	4,0	3	10,0	1,3	0	0,0	0,0
39	41,9	17,3	9	9,7	4,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
6	10,0	2,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	5,0	1,3
12	28,6	5,3	0	0,0	0,0	3	7,1	1,3	0	0,0	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 18. Okres wyjazdu

Wiek (lata)	N	Okres wyjazdu											
		wiosna			lato			jesień			zima		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	12	40,0	5,3	30	100,0	13,3	9	30,0	4,0	12	40,0	5,3
26–40	93	18	19,4	8,0	66	71,0	29,3	30	32,3	13,3	6	6,5	2,7
41–55	60	15	25,0	6,7	51	85,0	22,7	18	30,0	8,0	6	10,0	2,7
≥ 55	42	9	21,4	4,0	18	42,9	8,0	27	64,3	12,0	3	7,1	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 19. Rejon wyjazdu

Wiek (lata)	N	Rejon wyjazdu											
		morze			góry			jeziora			inne		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	18	60,0	8,0	15	50,0	6,7	15	50,0	6,7	0	0,0	0,0
26–40	93	63	67,7	28,0	30	32,3	13,3	30	32,3	13,3	3	3,2	1,3
41–55	60	39	65,0	17,3	12	20,0	5,3	15	25,0	6,7	6	10,0	2,7
≥ 55	42	30	71,4	13,3	12	28,6	5,3	6	14,3	2,7	6	14,3	2,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 20. Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów

Wiek (lata)	N	Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów								
		współmażonek			dzieci			rodzice		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	18	60,0	8,0	0	0,0	0,0	6	20,0	2,7
26–40	93	60	64,5	26,7	36	38,7	16,0	30	32,3	13,3
41–55	60	27	45,0	12,0	12	20,0	5,3	15	25,0	6,7
≥ 55	42	24	57,1	10,7	6	14,3	2,7	3	7,1	1,3

c.d.

Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów								
znajomi			sami			inni		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
15	50,0	6,7	6	20,0	2,7	0	0,0	0,0
15	16,1	6,7	3	3,2	1,3	3	3,2	1,3
12	20,0	5,3	15	25,0	6,7	6	10,0	2,7
9	21,4	4,0	6	14,3	2,7	3	7,1	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 21. Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia

Wiek (lata)	N	Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia								
		samolot			PKP			autostop		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	12	40,0	5,3	3	10,0	1,3	3	10,0	1,3
26–40	93	21	22,6	9,3	12	12,9	5,3	0	0,0	0,0
41–55	60	15	25,0	6,7	9	15,0	4,0	0	0,0	0,0
55 i więcej	42	9	21,4	4,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0

c.d.

Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia								
samochód osobowy			autokar			inne		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
21	70,0	9,3	12	40,0	5,3	0	0,0	0,0
84	90,3	37,3	18	19,4	8,0	0	0,0	0,0
36	60,0	16,0	18	30,0	8,0	3	5,0	1,3
30	71,4	13,3	9	21,4	4,0	0	0,0	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 22. Czas spędzony podczas wyjazdu

Wiek (lata)	N	Czas spędzony podczas wyjazdu								
		spacer			rozrywka			wypoczynek aktywny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	21	70,0	9,3	15	50,0	6,7	18	60,0	8,0
26–40	93	36	38,7	16,0	15	16,1	6,7	60	64,5	26,7
41–55	60	33	55,0	14,7	12	20,0	5,3	24	40,0	10,7
≥ 55	42	18	42,9	8,0	0	0,0	0,0	12	28,6	5,3

c.d.

Czas spędzony podczas wyjazdu											
zwiedzanie			wypoczynek bierny			turystyka kwalifikowana			hobby		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
24	80,0	10,7	6	20,0	2,7	6	20,0	2,7	9	30,0	4,0
57	61,3	25,3	21	22,6	9,3	3	3,2	1,3	12	12,9	5,3
39	65,0	17,3	9	15,0	4,0	0	0,0	0,0	9	15,0	4,0
18	42,9	8,0	15	35,7	6,7	0	0,0	0,0	3	7,1	1,3

c.d.

Czas spędzony podczas wyjazdu								
edukacja			zabiegi			pielgrzymki		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
3	3,2	1,3	9	9,7	4,0	6	6,5	2,7
3	5,0	1,3	0	0,0	0,0	6	10,0	2,7
0	0,0	0,0	12	28,6	5,3	6	14,3	2,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 23. Preferowany wyjazd

Wiek (lata)	N	Preferowany wyjazd					
		krajowy			zagraniczny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	30	12	40,0	5,3	18	60,0	8,0
26–40	93	48	51,6	21,3	45	48,4	20,0
41–55	60	36	60,0	16,0	24	40,0	10,7
≥ 55	42	30	71,4	13,3	12	28,6	5,3

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Kobiety – poziom wykształcenia

Tabela 24. Liczba dni spędzanych w roku na wyjazdach turystycznych

Wykształcenie	N	Liczba dni spędzanych w roku na wyjazdach turystycznych											
		0–5			6–15			16–30			powyżej 31 dni		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	1	33,3	0,4	2	66,7	0,9	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Średnie	96	21	21,9	9,3	39	40,6	17,3	30	31,3%	13,3	6	6,3	2,7
Policealne	27	3	11,1	1,3	12	44,4	5,3	6	22,2	2,7	6	22,2	2,7
Wyższe I st.	45	0	0,0	0,0	27	60,0	12,0	9	20,0	4,0	9	20,0	4,0
Wyższe mgr	54	9	16,7	4,0	33	61,1	14,7	9	16,7	4,0	3	5,6	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 25. Cel wyjazdu

Wykształcenie	N	Cel wyjazdu								
		turystyczno-wypoczynkowy			rodzina			zdrowotny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	1	33,3	0,4	2	66,7	0,9	2	66,7	0,9
Średnie	96	66	68,8	29,3	27	28,1	12,0	3	3,1	1,3
Policealne	27	21	77,8	9,3	6	22,2	2,7	6	22,2	2,7
Wyższe I st.	45	39	86,7	17,3	15	33,3	6,7	0	0,0	0,0
Wyższe mgr	54	51	94,4	22,7	18	33,3	8,0	6	11,1	2,7

c.d.

Cel wyjazdu								
służbowy			religijny			inny		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
3	3,1	1,3	3	3,1	1,3	9	9,4	4,0
0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
6	13,3	2,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
3	5,6	1,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 26. Gdzie się Pani zatrzymała podczas wyjazdu

Wykształcenie	N	Gdzie się Pani zatrzymała podczas wyjazdu											
		rodzina			pokoje gościnne			sanatorium			namiot – camping		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	1	33,3	0,4	1	33,3	0,4	1	33,3	0,4	0	0,0	0,0
Średnie	96	33	34,4	14,7	24	25,0	10,7	3	3,1	1,3	12	12,5	5,3
Policealne	27	9	33,3	4,0	9	33,3	4,0	6	22,2	2,7	0	0,0	0,0
Wyższe I st.	45	24	53,3	10,7	12	26,7	5,3	0	0,0	0,0	6	13,3	2,7
Wyższe mgr	54	21	38,9	9,3	27	50,0	12,0	0	0,0	0,0	6	11,1	2,7

c.d.

Gdzie się Pani zatrzymała podczas wyjazdu												
hotel			schronisko			kwatery agroturystyce.			inne			
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	
0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	
24	25,0	10,7	6	6,3	2,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	
9	33,3	4,0	0	0,0	0,0	3	11,1	1,3	0	0,0	0,0	
15	33,3	6,7	12	26,7	5,3	3	6,7	1,3	3	6,7	1,3	
27	50,0	12,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	

Źródło: Badania własne.

Tabela 27. Okres wyjazdu

Wykształcenie	N	Okres wyjazdu											
		wiosna			lato			jesień			zima		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	0	0,0	0,0	3	100,0	1,3	2	66,7	0,9	1	33,3	0,4
Średnie	96	18	18,8	8,0	78	81,3	34,7	30	31,3	13,3	12	12,5	5,3
Policealne	27	12	44,4	5,3	12	44,4	5,3	12	44,4	5,3	0	0,0	0,0
Wyższe I st.	45	9	20,0	4,0	39	86,7	17,3	18	40,0	8,0	12	26,7	5,3
Wyższe mgr	54	15	27,8	6,7	33	61,1	14,7	21	38,9	9,3	3	5,6	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 28. Rejon wyjazdu

Wykształcenie	N	Rejon wyjazdu											
		morze			góry			jeziora			inne		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	1	33,3	0,4	1	33,3	0,4	1	33,3	0,4	0	0,0	0,0
Średnie	96	57	59,4	25,3	24	25,0	10,7	21	21,9	9,3	12	12,5	5,3
Policealne	27	24	88,9	10,7	9	33,3	4,0	9	33,3	4,0	0	0,0	0,0
Wyższe I st.	45	30	66,7	13,3	18	40,0	8,0	18	40,0	8,0	0	0,0	0,0
Wyższe mgr	54	36	66,7	16,0	18	33,3	8,0	18	33,3	8,0	3	5,6	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 29. Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów

Wysztalcenie	N	Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów								
		współmażonek			dzieci			rodzice		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Średnie	96	51	53,1	22,7	15	15,6	6,7	27	28,1	12,0
Policealne	27	12	44,4	5,3	3	11,1	1,3	9	33,3	4,0
Wyższe I stopnia	45	33	73,3	14,7	18	40,0	8,0	9	20,0	4,0
Wyższe mgr	54	33	61,1	14,7	18	33,3	8,0	9	16,7	4,0

c.d.

Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów								
znajomi			sami			inni		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
3	100,0	1,3	3	100,0	1,3	2	66,7	0,9
18	18,8	8,0	15	15,6	6,7	0	0,0	0,0
6	22,2	2,7	6	22,2	2,7	6	22,2	2,7
12	26,7	5,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
12	22,2	5,3	6	11,1	2,7	3	5,6	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 30. Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia

Wysztalcenie	N	Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia								
		samolot			PKP			autostop		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	1	33,3	0,4	2	66,7	0,9	0	0,0	0,0
Średnie	96	18	18,8	8,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Policealne	27	9	33,3	4,0	6	22,2	2,7	0	0,0	0,0
Wyższe I st.	45	15	33,3	6,7	9	20,0	4,0	3	6,7	1,3
Wyższe mgr	54	12	22,2	5,3	9	16,7	4,0	0	0,0	0,0

c.d.

Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia								
samochód osobowy			autokar			inne		
n	%	% ogół	N	%	% ogół	n	%	% ogół
0	0,0	0,0	1	33,3	0,4	0	0,0	0,0
66	68,8	29,3	27	28,1	12,0	3	3,1	1,3
15	55,6	6,7	9	33,3	4,0	0	0,0	0,0
39	86,7	17,3	12	26,7	5,3	0	0,0	0,0
51	94,4	22,7	9	16,7	4,0	0	0,0	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 31. Czas spędzony podczas wyjazdu

Wykształcenie	N	Czas spędzony podczas wyjazdu								
		spacer			rozrywka			wypoczynek aktywny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	2	66,7	0,9	0	0,0	0,0	1	33,3	0,4
Średnie	96	54	56,3	24,0	12	12,5	5,3	36	37,5	16,0
Policealne	27	18	66,7	8,0	6	22,2	2,7	9	33,3	4,0
Wyższe I stopnia	45	18	40,0	8,0	18	40,0	8,0	27	60,0	12,0
Wyższe mgr	54	18	33,3	8,0	6	11,1	2,7	39	72,2	17,3

c.d.

Czas spędzony podczas wyjazdu								
zwiedzanie			wypoczynek bierny			turystyka kwalifikowana		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
3	100,0	1,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
54	56,3	24,0	21	21,9	9,3	6	6,3	2,7
18	66,7	8,0	6	22,2	2,7	0	0,0	0,0
27	60,0	12,0	12	26,7	5,3	3	6,7	1,3
36	66,7	16,0	12	22,2	5,3	0	0,0	0,0

c.d.

Czas spędzony podczas wyjazdu											
hobby			edukacja			zabiegi			pielgrzymki		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
1	33,3	0,4	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
15	15,6	6,7	0	0,0	0,0	9	9,4	4,0	12	12,5	5,3
3	11,1	1,3	3	11,1	1,3	6	22,2	2,7	3	11,1	1,3
6	13,3	2,7	3	6,7	1,3	3	6,7	1,3	0	0,0	0,0
6	11,1	2,7	0	0,0	0,0	3	5,6	1,3	3	5,6	1,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 32. Preferowany wyjazd

Wykształcenie	N	Preferowany wyjazd					
		krajowy			zagraniczny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół
Podstawowe	3	2	66,7	0,9	1	33,3	0,4
Średnie	96	57	59,4	25,3	36	37,5	16,0
Policealne	27	15	55,6	6,7	12	44,4	5,3
Wyższe I st.	45	30	66,7	13,3	15	33,3	6,7
Wyższe mgr	54	33	61,1	14,7	21	38,9	9,3

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Mężczyźni – wiek

Tabela 33. Wykształcenie

Wiek (lata)	N	Wykształcenie														
		podstawowe			średnie			policealne			wyższe I stopnia			wyższe magisterskie		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	15	3	20,0	1,7	6	40,0	3,3	3	20,0	1,7	0	0,0	0,0	3	20,0	1,7
26–40	87	0	0,0	0,0	48	55,2	26,7	6	6,9	3,3	15	17,2	8,3	18	20,7	10,0
41–55	48	0	0,0	0,0	21	43,8	11,7	3	6,3	1,7	9	18,8	5,0	15	31,3	8,3
≥ 55	30	3	10,0	1,7	18	60,0	10,0	0	0,0	0,0	3	10,0	1,7	6	20,0	3,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 34. Liczba dni spędzanych w roku na wyjazdach turystycznych

Wiek (lata)	N	Liczba dni spędzanych w roku na wyjazdach turystycznych														
		0–5			6–15			16–30			powyżej 31 dni					
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół			
do 25	15	3	20,0	1,7	3	20,0	1,7	0	0,0	0,0	9	60,0	5,0			
26–40	87	21	24,1	11,7	33	37,9	18,3	24	27,6	13,3	9	10,3	5,0			
41–55	48	6	12,5	3,3	21	43,8	11,7	12	25,0	6,7	9	18,8	5,0			
≥ 55	30	3	10,0	1,7	12	40,0	6,7	9	30,0	5,0	6	20,0	3,3			

Źródło: Badania własne.

Tabela 35. Cel wyjazdu

Wiek (lata)	N	Cel wyjazdu									
		turystyczno-wypoczynkowy			rodzina			zdrowotny			
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	
do 25	15	9	60,0	5,0	3	20,0	1,7	0	0,0	0,0	
26–40	87	75	86,2	41,7	33	37,9	18,3	0	0,0	0,0	
41–55	48	36	75,0	20,0	12	25,0	6,7	3	6,3	1,7	
≥ 55	30	24	80,0	13,3	6	20,0	3,3	3	10,0	1,7	

c.d.

Cel wyjazdu									
służbowy			religijny			inny			
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	
0	0,0	0,0	3	20,0	1,7	3	20,0	1,7	
3	3,4	1,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	
3	6,3	1,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	
0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	

Źródło: Badania własne.

Tabela 36. Gdzie się Pan zatrzymał podczas wyjazdu

Wiek (lata)	N	Gdzie się Pan zatrzymał podczas wyjazdu											
		rodzina			pokoje gościnne			sanatorium			namiot – camping		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	15	9	60,0	5,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
26–40	87	30	34,5	16,7	42	48,3	23,3	0	0,0	0,0	12	13,8	6,7
41–55	48	9	18,8	5,0	12	25,0	6,7	3	6,3	1,7	6	12,5	3,3
≥ 55	30	6	20,0	3,3	9	30,0	5,0	3	10,0	1,7	6	20,0	3,3

c.d.

Gdzie się Pan zatrzymał podczas wyjazdu											
hotel			schronisko			kwatery agroturystyce			inne		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
3	20,0	1,7	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	20,0	1,7
24	27,6	13,3	0	0,0	0,0	9	10,3	5,0	0	0,0	0,0
18	37,5	10,0	0	0,0	0,0	9	18,8	5,0	2	4,2	1,1
9	30,0	5,0	3	10,0	1,7	0	0,0	0,0	3	10,0	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 37. Okres wyjazdu

Wiek (lata)	N	Okres wyjazdu											
		wiosna			lato			jesień			zima		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	15	6	40,0	3,3	12	80,0	6,7	9	60,0	5,0	6	40,0	3,3
26–40	87	21	24,1	11,7	75	86,2	41,7	27	31,0	15,0	12	13,8	6,7
41–55	48	9	18,8	5,0	36	75,0	20,0	12	25,0	6,7	12	25,0	6,7
≥ 55	30	9	30,0	5,0	18	60,0	10,0	15	50,0	8,3	0	0,0	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 38. Rejon wyjazdu

Wiek (lata)	N	Rejon wyjazdu											
		morze			góry			jeziora			inne		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	15	3	20,0	1,7	6	40,0	3,3	9	60,0	5,0	3	20,0	1,7
26–40	87	75	86,2	41,7	18	20,7	10,0	21	24,1	11,7	0	0,0	0,0
41–55	48	42	87,5	23,3	12	25,0	6,7	18	37,5	10,0	0	0,0	0,0
≥ 55	30	27	90,0	15,0	9	30,0	5,0	12	40,0	6,7	3	10,0	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 39. Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów

Wiek (lata)	N	Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów								
		współmałżonek			dzieci			rodzice		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	15	9	60,0	5,0	0	0,0	0,0	3	20,0	1,7
26–40	87	57	65,5	31,7	30	34,5	16,7	27	31,0	15,0
41–55	48	36	75,0	20,0	15	31,3	8,3	18	37,5	10,0
55 i więcej	30	24	80,0	13,3	3	10,0	1,7	3	10,0	1,7

c.d.

Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów								
znajomi			sami			inni		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
6	40,0	3,3	3	20,0	1,7	3	20,0	1,7
21	24,1	11,7	12	13,8	6,7	3	3,4	1,7
3	6,3	1,7	6	12,5	3,3	3	6,3	1,7
3	10,0	1,7	3	10,0	1,7	3	10,0	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 40. Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia

Wiek (lata)	N	Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia								
		samolot			PKP			autostop		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	15	3	20,0	1,7	3	20,0	1,7	0	0,0	0,0
26–40	87	15	17,2	8,3	15	17,2	8,3	0	0,0	0,0
41–55	48	9	18,8	5,0	3	6,3	1,7	0	0,0	0,0
55 i więcej	30	3	10,0	1,7	3	10,0	1,7	3	10,0	1,7

c.d.

Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia								
samochód osobowy			autokar			inne		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
9	60,0	5,0	6	40,0	3,3	0	0,0	0,0
72	82,8	40,0	15	17,2	8,3	0	0,0	0,0
39	81,3	21,7	9	18,8	5,0	3	6,3	1,7
27	90,0	15,0	0	0,0	0,0	3	10,0	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 41. Czas spędzony podczas wyjazdu

Wiek (lata)	N	Czas spędzony podczas wyjazdu											
		spacer			rozrywka			aktywny			zwiedzanie		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	15	3	20,0	1,7	6	40,0	3,3	9	60,0	5,0	3	20,0	1,7
26–40	87	39	44,8	21,7	27	31,0	15,0	39	44,8	21,7	51	58,6	28,3
41–55	48	30	62,5	16,7	3	6,3	1,7	24	50,0	13,3	30	62,5	16,7
55 i więcej	30	6	20,0	3,3	6	20,0	3,3	9	30,0	5,0	9	30,0	5,0

c.d.

Czas spędzony podczas wyjazdu								
bierny			turystyka kwalifikowana			hobby		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
6	40,0	3,3	3	20,0	1,7	3	20,0	1,7
36	41,4	20,0	6	6,9	3,3	12	13,8	6,7
12	25,0	6,7	9	18,8	5,0	6	12,5	3,3
9	30,0	5,0	0	0,0	0,0	9	30,0	5,0

c.d.

Czas spędzony podczas wyjazdu								
edukacja			zabiegi			pielgrzymki		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	20,0	1,7
0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
0	0,0	0,0	3	6,3	1,7	0	0,0	0,0
0	0,0	0,0	6	20,0	3,3	6	20,0	3,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 42. Preferowany wyjazd

Wiek (lata)	N	Preferowany wyjazd					
		krajowy			zagraniczny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół
do 25	15	12	80,0	6,7	3	20,0	1,7
26–40	87	51	58,6	28,3	36	41,4	20,0
41–55	48	33	68,8	18,3	15	31,3	8,3
55 i więcej	30	24	80,0	13,3	6	20,0	3,3

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Mężczyźni – poziom wykształcenia

Tabela 43. Ile dni na wyjazdy

Wykształcenie	N	Ile dni na wyjazdy			
		0–5 dni	6–15 dni	16–30 dni	powyżej 30dni
Podstawowe	6	3	3	0	0
Średnie	93	18	39	21	15
Policealne	12	3	6	0	3
Wyższe I stopnia	27	0	12	9	6
Wyższe II stopnia	42	6	15	15	6

c.d.

Wykształcenie	N	Ile dni na wyjazdy (w %)			
		0–5 dni	6–15 dni	16–30 dni	powyżej 30dni
Podstawowe	6	50,0	50,0	0,0	0,0
Średnie	93	19,4	41,9	22,6	16,1
Policealne	12	25,0	50,0	0,0	25,0
Wyższe I stopnia	27	0,0	44,4	33,3	22,2
Wyższe II stopnia	42	14,3	35,0	35,7	14,3

c.d.

Wykształcenie	N	Ile dni na wyjazdy (w % ogół)			
		0–5 dni	6–15 dni	16–30 dni	powyżej 30dni
Podstawowe	6	1,7	1,7	0,0	0,0
Średnie	93	10,0	21,7	11,7	8,3
Policealne	12	1,7	3,3	0,0	1,7
Wyższe I stopnia	27	0,0	6,7	5,0	3,3
Wyższe II stopnia	42	3,3	8,3	8,3	3,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 44. Cel wyjazdu

Cel wyjazdu					
turystyczno- -wypoczynkowy	rodzina	zdrowotny	służbowy	religijny	inny
6	0	0	0	0	0
75	33	0	6	0	0
12	3	0	0	0	0
21	12	3	0	0	0
33	3	3	0	3	3

c.d.

Cel wyjazdu (w %)					
turystyczno- -wypoczynkowy	rodzina	zdrowotny	służbowy	religijny	inny
100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
80,6	35,5	0,0	6,5	0,0	0,0
100,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0
77,8	44,4	11,1	0,0	0,0	0,0
78,6	7,1	7,1	0,0	7,1	7,1

c.d.

Cel wyjazdu (w % ogół)					
turystyczno- -wypoczynkowy	rodzina	zdrowotny	służbowy	religijny	inny
3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
41,7	18,3	0,0	3,3	0,0	0,0
6,7	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0
11,7	6,7	1,7	0,0	0,0	0,0
18,3	1,7	1,7	0,0	1,7	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 45. Miejsce zatrzymania podczas wyjazdu

Miejsce zatrzymania podczas wyjazdu							
u znajomych	pokoje gość	sanatorium	namiot	hotel	schronisko	kwatery	inne
3	0	0	3	0	0	0	0
27	48	0	9	15	3	9	6
9	6	0	0	3	0	0	0
12	0	0	3	12	0	0	3
3	12	0	9	21	0	9	3

c.d.

Miejsce zatrzymania podczas wyjazdu (w %)							
u znajomych	pokoje gość	sanatorium	namiot	hotel	schronisko	kwatery	inne
50,0	0,0	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0
29,0	51,6	0,0	9,7	16,1	3,2	9,7	6,5
75,0	50,0	0,0	0,0	25,0	0,0	0,0	0,0
44,4	0,0	0,0	11,1	44,4	0,0	0,0	11,1
7,1	28,6	0,0	21,4	50,0	0,0	21,4	7,1

c.d.

Miejsce atrymania podczas wyjazdu (w % ogół)							
u znajomych	pokoje gość	sanatorium	namiot	hotel	schronisko	kwatery	inne
1,7	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0
15,0	26,7	0,0	5,0	8,3	1,7	5,0	3,3
5,0	3,3	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0
6,7	0,0	0,0	1,7	6,7	0,0	0,0	1,7
1,7	6,7	0,0	5,0	11,7	0,0	5,0	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 46. Okres wyjazdu; rejon wyjazdu

Okres wyjazdu				Rejon wyjazdu			
wiosna	lato	jesień	zima	morze	góry	jeziora	inne
0	6	0	0	6	3	3	0
21	63	36	12	72	15	27	3
9	9	3	0	9	6	9	0
6	24	6	9	24	12	9	0
9	36	15	12	36	12	9	3

c.d.

Okres wyjazdu (w %)				Rejon wyjazdu (w %)			
wiosna	lato	jesień	zima	morze	góry	jeziora	inne
0,0	100,0	0,0	0,0	100,0	50,0	50,0	0,0
22,6	67,7	38,7	12,9	77,4	16,1	29,0	3,2
75,0	75,0	25,0	0,0	75,0	50,0	75,0	0,0
22,2	88,9	22,2	33,3	88,9	44,4	33,3	0,0
21,4	85,7	35,7	28,6	85,7	28,6	21,4	7,1

c.d.

Okres wyjazdu (w % ogół)				Rejon wyjazdu (w % ogół)			
wiosna	lato	Jesień	zima	morze	góry	jeziora	inne
0,0	3,3	0,0	0,0	3,3	1,7	1,7	0,0
11,7	35,0	20,0	6,7	40,0	8,3	15,0	1,7
5,0	5,0	1,7	0,0	5,0	3,3	5,0	0,0
3,3	13,3	3,3	5,0	13,3	6,7	5,0	0,0
5,0	20,0	8,3	6,7	20,0	6,7	5,0	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 47. Towarzysz podróży

Kto towarzyszył					
współmałżonek	dzieci	rodzice	znajomi	sam	inne
3	0	6	3	0	0
60	27	27	6	15	6
6	3	0	6	0	0
21	9	6	6	3	0
33	12	12	12	6	6

c.d.

Kto towarzyszył (w %)					
współmałżonek	dzieci	rodzice	znajomi	sam	inne
50,0	0,0	100,0	50,0	0,0	0,0
64,5	29,0	29,0	6,5	16,1	6,5
50,0	25,0	0,0	50,0	0,0	0,0
77,8	33,3	22,2	22,2	11,1	0,0
78,6	28,6	28,6	28,6	14,3	14,3

c.d.

Kto towarzyszył (w % ogół)					
współmałżonek	dzieci	rodzice	znajomi	sam	inne
1,7	0,0	3,3	1,7	0,0	0,0
33,3	15,0	15,0	3,3	8,3	3,3
3,3	1,7	0,0	3,3	0,0	0,0
11,7	5,0	3,3	3,3	1,7	0,0
18,3	6,7	6,7	6,7	3,3	3,3

Źródło: Badania własne.

Tabela 48. Środek lokomocji

Środek lokomocji					
samolot	PKP	autostop	samochód osobowy	autokar	inne
0	3	0	6	3	0
9	9	0	75	12	3
0	3	0	12	6	0
9	9	3	21	6	0
9	0	0	33	3	3

c.d.

Środek lokomocji (w %)					
samolot	PKP	autostop	samochód osobowy	autokar	inne
0,0	50,0	0,0	100,0	50,0	0,0
9,7	9,7	0,0	80,6	12,9	3,2
0,0	25,0	0,0	100,0	50,0	0,0
33,3	33,3	11,1	77,8	22,2	0,0
21,4	0,0	0,0	78,6	7,1	7,1

c.d.

Środek lokomocji (w % ogół)					
samolot	PKP	autostop	samochód osobowy	autokar	inne
0,0	1,7	0,0	3,3	1,7	0,0
5,0	5,0	0,0	41,7	6,7	1,7
0,0	1,7	0,0	6,7	3,3	0,0
5,0	5,0	1,7	11,7	3,3	0,0
5,0	0,0	0,0	18,3	1,7	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 49. Spędzanie czasu podczas wyjazdu

Spędzanie czasu podczas wyjazdu									
spacer	rozrywka klubowa	wypoczynek aktywny	zwiedzanie	wypoczynek bierny	turystyka kwalifikowana	hobby	edukacja	lecniczy	pielgrzymka
6	0	3	3	3	0	3	0	0	3
39	27	42	42	36	18	15	0	6	0
6	3	6	9	0	3	3	0	0	0
18	12	9	12	6	0	3	0	3	3
12	0	21	27	18	3	6	0	0	3

c.d.

Spędzanie czasu podczas wyjazdu (w %)									
spacer	rozrywka klubowa	wypoczynek aktywny	zwiedzanie	wypoczynek bierny	turystyka kwalifikowana	hobby	edukacja	lecniczy	pielgrzymka
100,0	0,0	50,0	50,0	50,0	0,0	50,0	0,0	0,0	50,0
41,9	29,0	45,2	45,2	38,7	19,4	16,1	0,0	6,5	0,0
50,0	25,0	50,0	75,0	0,0	25,0	25,0	0,0	0,0	0,0
66,7	44,4	33,3	44,4	22,2	0,0	11,1	0,0	11,1	11,1
28,6	0,0	50,0	64,3	42,9	7,1	14,3	0,0	0,0	7,1

c.d.

Spędzanie czasu podczas wyjazdu (w % ogół)									
spacer	rozrywka klubowa	wypoczynek aktywny	zwiedzanie	wypoczynek bierny	turystyka kwalifikowana	hobby	edukacja	lecniczy	pielgrzymka
3,3	0,0	1,7	1,7	1,7	0,0	1,7	0,0	0,0	1,7
21,7	15,0	23,3	23,3	20,0	10,0	8,3	0,0	3,3	0,0
3,3	1,7	3,3	5,0	0,0	1,7	1,7	0,0	0,0	0,0
10,0	6,7	5,0	6,7	3,3	0,0	1,7	0,0	1,7	1,7
6,7	0,0	11,7	15,0	10,0	1,7	3,3	0,0	0,0	1,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 50. Preferencje wyjazdu

Preferencje wyjazdu					
krajowy			zagraniczny		
n	%	% ogół	n	%	% ogół
3	50,0	1,7	3	50,0	1,7
69	74,2	38,3	24	25,8	13,3
39	325,0	21,7	3	25,0	1,7
15	55,6	8,3	12	44,4	6,7
21	50,0	11,7	15	35,7	8,3

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Kobiety i mężczyźni – płeć

Tabela 51. Liczba dni spędzanych w roku na wyjazdach turystycznych

Płeć	N	Liczba dni spędzanych w roku na wyjazdach turystycznych											
		0–5			6–15			16–30			powyżej 31 dni		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	33	18,3	8,1	69	38,3	17,0	45	25,0	11,1	33	18,3	8,1
Kobiety	225	33	14,7	8,1	111	49,3	27,4	54	24,0	13,3	27	12,0	6,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 52. Cel wyjazdu

Płeć	N	Cel wyjazdu								
		turystyczno-wypoczynkowy			rodzina			zdrowotny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	144	80,0	35,6	54	30,0	13,3	6	3,3	1,5
Kobiety	225	180	80,0	44,4	66	29,3	16,3	15	6,7	3,7

c.d.

Cel wyjazdu								
służbowy			religijny			inny		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
6	3,3	1,5	3	1,7	0,7	3	1,7	0,7
12	5,3	3,0	3	1,3	0,7	9	4,0	2,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 53. Gdzie się Pan/Pani zatrzymał/a podczas wyjazdu

Płeć	N	Gdzie się Pan/Pani zatrzymał/a podczas wyjazdu											
		rodzina			pokoje gościnne			sanatorium			namiot – camping		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	54	30,0	13,3	63	35,0	15,6	0	0,0	0,0	24	13,3	5,9
Kobiety	225	87	38,7	21,5	72	32,0	17,8	9	4,0	2,2	24	10,7	5,9

c.d.

Gdzie się pan/pani zatrzymał/a podczas wyjazdu											
hotel			schronisko			kwatery agroturystyczna			inne		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
54	30,0	13,3	3	1,7	0,7	18	10,0	4,4	12	6,7	3,0
75	33,3	18,5	18	8,0	4,4	6	2,7	1,5	3	1,3	0,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 54. Okres wyjazdu

Płeć	N	Okres wyjazdu											
		wiosna			lato			jesień			zima		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	45	25,0	11,1	141	78,3	34,8	63	35,0	15,6	30	16,7	7,4
Kobiety	225	54	24,0	13,3	165	73,3	40,7	84	37,3	20,7	27	12,0	6,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 55. Rejon wyjazdu

Płeć	N	Rejon wyjazdu											
		morze			góry			jeziora			inne		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	147	81,7	36,3	45	25,0	11,1	60	33,3	14,8	6	3,3	1,5
Kobiety	225	150	66,7	37,0	69	30,7	17,0	66	29,3	16,3	15	6,7	3,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 56. Towarzysz w podróży

Płeć	N	Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów								
		współmałżonek			dzieci			rodzice		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	126	70,0	31,1	48	26,7	11,9	51	28,3	12,6
Kobiety	228	129	56,6	31,9	54	23,7	13,3	54	23,7	13,3

c.d.

Kto towarzyszył w trakcie wyjazdów									
znajomi			sami			inni			
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	
33	18,3	8,1	24	13,3	5,9	12	6,7	3,0	
51	22,4	12,6	30	13,2	7,4	12	5,3	3,0	

Źródło: Badania własne.

Tabela 57. Wybór środka lokomocji

Płeć	N	Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia								
		samolot			PKP			autostop		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	30	16,7	7,4	24	13,3	5,9	3	1,7	0,7
Kobiety	225	57	25,3	14,1	24	10,7	5,9	3	1,3	0,7

c.d.

Środek lokomocji dotarcia do miejsca przeznaczenia									
samochód osobowy			autokar			inne			
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	
147	81,7	36,3	30	16,7	7,4	6	3,3	1,5	
171	76,0	42,2	57	25,3	14,1	3	1,3	0,7	

Źródło: Badania własne.

Tabela 58. Czas spędzony podczas wyjazdu

Płeć	N	Czas spędzony podczas wyjazdu								
		spacer			rozrywka			aktywny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	78	43,3	19,3	42	23,3	10,4	81	45,0	20,0
Kobiety	225	108	48,0	26,7	42			114	50,7	28,1

c.d.

Czas spędzony podczas wyjazdu								
zwiedzanie			wypoczynek bierny			turystyka kwalifikowana		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
93	51,7	23,0	63	35,0	15,6	18	10,0	4,4
138	61,3	34,1	51	22,7	12,6	9	4,0	2,2

c.d.

Czas spędzony podczas wyjazdu											
hobby			edukacja			zabiegi			pielgrzymki		
n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół	n	%	% ogół
30	16,7	7,4	0	0,0	0,0	9	5,0	2,2	9	5,0	2,2
33	14,7	8,1	6	2,7	1,5	21	9,3	5,2	18	8,0	4,4

Źródło: Badania własne.

Tabela 59. Preferowany wyjazd

Płeć	N	Preferowany wyjazd					
		krajowy			zagraniczny		
		n	%	% ogół	n	%	% ogół
Mężczyźni	180	134	74,4	33,1	46	25,6	11,4
Kobiety	225	133	59,1	32,8	92	40,9	22,7

Źródło: Badania własne.

ANEKS 2

Badania przeprowadzone na turystach odwiedzających Szklarską Porębę

Zestawienie ilościowo-procentowe. Kobiety – wiek

Tabela 60.Wykształcenie

Wiek (lata)	N	Wykształcenie				
		podstawowe	zawodowe	średnie	wyższe licencjackie	wyższe magisterskie
do 35 lat	244	4	0	196	16	28
36-50 lat	48	4	8	0	4	32
51 lat	36	0	0	16	4	16

c.d.

Wiek (lata)	N	Wykształcenie (w %)				
		podstawowe	zawodowe	średnie	wyższe licencjackie	wyższe magisterskie
do 35 lat	244	1,6	0,0	80,3	6,6	11,5
36-50 lat	48	8,3	16,7	0,0	8,3	66,7
51 lat	36	0,0	0,0	44,4	11,1	44,4

c.d.

Wiek (lata)	N	Wykształcenie ogół (w % ogół)				
		podstawowe	zawodowe	średnie	wyższe licencjackie	wyższe magisterskie
do 35 lat	244	1,2	0,0	59,8	4,9	8,5
36-50 lat	48	1,2	2,4	0,0	1,2	9,8
51 lat	36	0,0	0,0	4,9	1,2	4,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 61. Praca/zajęcie

Miejsce zamieszkania			Praca/zajęcie				
miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś	student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
108	68	68	200	8	32	0	4
12	28	8	0	4	16	0	28
28	4	4	0	4	12	20	0

c.d.

Miejsce zamieszkania (w %)			Praca/zajęcie (w %)				
miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś	student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
44,3	27,9	27,9	82,0	3,3	13,1	0,0	1,6
25,0	58,3	16,7	0,0	8,3	33,3	0,0	58,3
77,8	11,1	11,1	0,0	11,1	33,3	55,6	0,0

c.d.

Miejsce zamieszkania (w %)			Praca/zajęcie (w %)				
miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś	student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
32,9	20,7	20,7	61,0	2,4	9,8	0,0	1,2
3,7	8,5	2,4	0,0	1,2	4,9	0,0	8,5
8,5	1,2	1,2	0,0	1,2	3,7	6,1	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 62. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy						Zadowolenie z pobytu	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
124	112	8	176	68	0	196	48
16	20	12	16	32	0	28	20
12	24	0	20	16	0	24	12

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w %)						Zadowolenie z pobytu (w %)	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
50,8	45,9	3,3	72,1	27,9	0,0	80,3	19,7
33,3	41,7	25,0	33,3	66,7	0,0	58,3	41,7
33,3	66,7	0,0	55,6	44,4	0,0	66,7	33,3

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w %)						Zadowolenie z pobytu (w %)	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
37,8	34,1	2,4	53,7	20,7	0,0	59,8	14,6
4,9	6,1	3,7	4,9	9,8	0,0	8,5	6,1
3,7	7,3	0,0	6,1	4,9	0,0	7,3	3,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 63. Zgodność infrastruktury z potrzebami; Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych

Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
200	44	220	24	212	32	212	32
32	16	28	20	24	24	32	16
20	16	28	8	20	16	24	12

c.d.

Zgodność infrastruktury z potrzebami (w %)		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych (w %)					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
82,0	18,0	90,2	9,8	86,9	13,1	86,9	13,1
66,7	33,3	58,3	41,7	50,0	50,0	66,7	33,3
55,6	44,4	77,8	22,2	55,6	44,4	66,7	33,3

c.d.

Zgodność infrastruktury z potrzebami (w % ogół)		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych (w % ogół)					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
61,0	13,4	67,1	7,3	64,6	9,8	64,6	9,8
9,8	4,9	8,5	6,1	7,3	7,3	9,8	4,9
6,1	4,9	8,5	2,4	6,1	4,9	7,3	3,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 64. Atrakcyjność miejscowości; Konieczność rozbudowy bazy

Atrakcyjność miejscowości		Konieczność rozbudowy bazy					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
204	40	172	72	124	120	188	56
32	16	40	8	36	12	44	4
32	4	20	16	12	24	32	4

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w %)		Konieczność rozbudowy bazy (w %)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
83,6	16,4	70,5	29,5	50,8	49,2	77,0	23,0
66,7	33,3	83,3	16,7	75,0	25,0	91,7	8,3
88,9	11,1	55,6	44,4	33,3	66,7	88,9	11,1

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w % ogół)		Konieczność rozbudowy bazy (w % ogół)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
62,2	12,2	52,4	22,0	37,8	36,6	57,3	17,1
9,8	4,9	12,2	2,4	11,0	3,7	13,4	1,2
9,8	1,2	6,1	4,9	3,7	7,3	9,8	1,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 65. Budzące zastrzeżenia; Środek transportu

Budzące zastrzeżenia				Środek transportu		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
124	120	92	152	132	40	72
16	32	28	20	44	4	0
16	20	4	32	32	4	0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w %)				Środek transportu (w %)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
50,8	49,2	37,7	62,3	54,1	16,4	29,5
33,3	66,7	58,3	41,7	91,7	8,3	0,0
44,4	55,6	11,1	88,9	88,9	11,1	0,0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w % ogół)				Środek transportu (w % ogół)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
37,8	36,6	28,0	46,3	40,2	12,2	22,0
4,9	9,8	8,5	6,1	13,4	1,2	0,0
4,9	6,1	1,2	9,8	9,8	1,2	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 66. Preferowany region i okres wyjazdu

Preferowany region i okres wyjazdu									
w górach				nad morzem				kraj	zagranica
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
192	64	12	24	8	232	0	20	144	128
36	8	8	0	8	32	4	4	20	32
36	12	4	4	4	28	4	8	32	16

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w %)									
w górach				nad morzem				kraj	zagranica
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
78,7	26,2	4,9	9,8	3,3	95,1	0,0	8,2	59,0	52,5
75,0	16,7	16,7	0,0	16,7	66,7	8,3	8,3	41,7	66,7
100,0	33,3	11,1	11,1	11,1	77,8	11,1	22,2	88,9	44,4

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w % ogół)									
w górach				nad morzem				kraj	zagranica
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
58,5	19,5	3,7	7,3	2,4	70,7	0,0	6,1	43,9	39,0
11,0	2,4	2,4	0,0	2,4	9,8	1,2	1,2	6,1	9,8
11,0	3,7	1,2	1,2	1,2	8,5	1,2	2,4	9,8	4,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 67. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
72	44	60	72
12	20	12	8
8	4	20	4

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w %)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
29,5	18,0	24,6	29,5
25,0	41,7	25,0	16,7
22,2	11,1	55,6	11,1

c.d.

Czas przeznaczony na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w % ogół)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
22,0	13,4	18,3	22,0
3,7	6,1	3,7	2,4
2,4	1,2	6,1	1,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 68. Wybór zakwaterowania; Preferowany rodzaj wypoczynku

Baza noclegowa				Preferowany rodzaj wypoczynku	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
60	24	144	60	176	76
4	0	36	16	12	32
20	0	32	4	16	16

c.d.

Baza noclegowa (w %)				Preferowany rodzaj wypoczynku (w %)	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
24,6	9,8	59,0	24,6	72,1	31,1
8,3	0,0	75,0	33,3	25,0	66,7
55,6	0,0	88,9	11,1	44,4	44,4

c.d.

Baza noclegowa (w %)				Preferowany rodzaj wypoczynku (w % ogół)	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
18,3	7,3	43,9	18,3	53,7	23,2
1,2	0,0	11,0	4,9	3,7	9,8
6,1	0,0	9,8	1,2	4,9	4,9

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Kobiety – miejsce zamieszkania

Tabela 69. Miejsce zamieszkania; Praca/zajęcie

Miejsce zamieszkania	N	Praca/zajęcie				
		student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
Miasto powyżej 80 tys.	144	64	8	40	16	16
Miasto poniżej 80 tys.	104	68	8	20	0	8
Wieś	80	68	0	0	4	8

c.d.

Miejsce zamieszkania	N	Praca/zajęcie (w %)				
		student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
Miasto powyżej 80 tys.	144	44,4	5,6	27,8	11,1	11,1
Miasto poniżej 80 tys.	104	65,4	7,7	19,2	0,0	7,7
Wieś	80	85,0	0,0	0,0	5,0	10,0

c.d.

Miejsce zamieszkania	N	Praca/zajęcie (w % ogół)				
		student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
Miasto powyżej 80 tys.	144	19,5	2,4	12,2	4,9	4,9
Miasto poniżej 80 tys.	104	20,7	2,4	6,1	0,0	2,4
Wieś	80	20,7	0,0	0,0	1,2	2,4

Źródło: Badania własne.

Tabela 70. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy; Zadowolenie z pobytu

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy						Zadowolenie z pobytu	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
56	64	8	76	64	0	96	48
56	40	8	84	16	0	88	16
40	44	4	52	24	0	64	16

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w %)						Zadowolenie z pobytu (w %)	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
38,9	44,4	5,6	52,8	44,4	0,0	66,7	33,3
53,8	38,5	7,7	80,8	15,4	0,0	84,6	15,4
50,0	55,0	5,0	65,0	30,0	0,0	80,0	20,0

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w % ogół)						Zadowolenie z pobytu (w % ogół)	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
17,1	19,5	2,4	23,2	19,5	0,0	29,3	14,6
17,1	12,2	2,4	25,6	4,9	0,0	26,8	4,9
12,2	13,4	1,2	15,9	7,3	0,0	19,5	4,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 71. Zgodność infrastruktury z potrzebami; Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych

Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
100	44	116	28	104	40	104	40
88	20	88	16	88	16	92	16
68	12	72	8	64	16	72	4

c.d.

Zgodność infrastruktury z potrzebami (w %)		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych (w %)					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
69,4	30,6	80,6	19,4	72,2	27,8	72,2	27,8
84,6	19,2	84,6	15,4	84,6	15,4	88,5	15,4
85,0	15,0	90,0	10,0	80,0	20,0	90,0	5,0

c.d.

Zgodność infrastruktury z potrzebami (w % ogół)		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych (w % ogół)					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
30,5	13,4	35,4	8,5	31,7	12,2	31,7	12,2
26,8	6,1	26,8	4,9	26,8	4,9	28,0	4,9
20,7	3,7	22,0	2,4	19,5	4,9	22,0	1,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 72. Atrakcyjność miejscowości; Konieczność rozbudowy bazy

Atrakcyjność miejscowości		Konieczność rozbudowy bazy					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
120	24	92	52	52	92	108	36
92	12	80	24	56	48	84	20
56	24	60	20	64	16	72	8

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w %)		Konieczność rozbudowy bazy (w %)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
83,3	16,7	63,9	36,1	36,1	63,9	75,0	25,0
88,5	11,5	76,9	23,1	53,8	46,2	80,8	19,2
70,0	30,0	75,0	25,0	80,0	20,0	90,0	10,0

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w % ogół)		Konieczność rozbudowy bazy (w % ogół)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
36,6	7,3	28,0	15,9	15,9	28,0	32,9	11,0
28,0	3,7	24,4	7,3	17,1	14,6	25,6	6,1
17,1	7,3	18,3	6,1	19,5	4,9	22,0	2,4

Źródło: Badania własne.

Tabela 73. Budzące zastrzeżenia; Środek transportu

Budzące zastrzeżenia				Środek transportu		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
60	84	56	88	124	16	4
48	56	44	60	60	12	32
48	32	24	56	24	20	36

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w %)				Środek transportu (w %)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
41,7	58,3	38,9	61,1	86,1	11,1	2,8
46,2	53,8	42,3	57,7	57,7	11,5	30,8
60,0	40,0	30,0	70,0	30,0	25,0	45,0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w % ogół)				Środek transportu (w % ogół)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
18,3	25,6	17,1	26,8	37,8	4,9	1,2
14,6	17,1	13,4	18,3	18,3	3,7	9,8
14,6	9,8	7,3	17,1	7,3	6,1	11,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 74. Preferowany region i okres wyjazdu

Preferowany region i okres wyjazdu									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
108	44	12	28	8	120	4	12	92	80
92	20	8	0	8	96	4	12	60	64
64	20	4	0	4	76	0	8	44	32

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w %)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
75,0	30,6	8,3	19,4	5,6	83,3	2,8	8,3	63,9	55,6
88,5	19,2	7,7	0,0	7,7	92,3	3,8	11,5	57,7	61,5
80,0	25,0	5,0	0,0	5,0	95,0	0,0	10,0	55,0	40,0

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w % ogół)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
32,9	13,4	3,7	8,5	2,4	36,6	1,2	3,7	28,0	24,4
28,0	6,1	2,4	0,0	2,4	29,3	1,2	3,7	18,3	19,5
19,5	6,1	1,2	0,0	1,2	23,2	0,0	2,4	13,4	9,8

Źródło: Badania własne.

Tabela 75. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
52	24	32	40
24	16	28	36
16	24	32	8

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w %)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
36,1	16,7	22,2	27,8
23,1	15,4	26,9	34,6
20,0	30,0	40,0	10,0

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w %)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
15,9	7,3	9,8	12,2
7,3	4,9	8,5	11,0
4,9	7,3	9,8	2,4

Źródło: Badania własne.

Tabela 76. Baza noclegowa; Preferowany rodzaj wypoczynku

Baza noclegowa			Preferowany rodzaj wypoczynku		
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
52	12	96	32	80	64
24	4	68	24	72	32
8	8	48	24	60	20

c.d.

Baza noclegowa (w %)			Preferowany rodzaj wypoczynku (w %)		
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek ktywny	wypoczynek ierny
36,1	8,3	66,7	22,2	55,6	44,4
23,1	3,8	65,4	23,1	69,2	30,8
10,0	10,0	60,0	30,0	75,0	25,0

c.d.

Baza noclegowa (w % ogół)			Preferowany rodzaj wypoczynku (w % ogół)		
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotel	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
15,9	3,7	29,3	9,8	24,4	19,5
7,3	1,2	20,7	7,3	22,0	9,8
2,4	2,4	14,6	7,3	18,3	6,1

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Kobiety – poziom wykształcenia

Tabela 77. Wykształcenie; Miejsce zamieszkania

Wykształcenie	N	Miejsce zamieszkania		
		miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś
Podstawowe	8	4	0	4
Zawodowe	8	4	4	0
Średnie	224	84	76	64
Wyższe licencjackie	28	16	8	4
Wyższe magisterskie	60	32	24	4

c.d.

Wykształcenie	N	Miejsce zamieszkania (w %)		
		miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś
Podstawowe	8	50,0	0,0	50,0
Zawodowe	8	50,0	50,0	0,0
Średnie	224	37,5	33,9	28,6
Wyższe licencjackie	28	57,1	28,6	14,3
Wyższe magisterskie	60	53,3	40,0	6,7

c.d.

Wykształcenie	N	Miejsce zamieszkania (w % ogół)		
		miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś
Podstawowe	8	1,2	0,0	1,2
Zawodowe	8	1,2	1,2	0,0
Średnie	224	25,6	23,2	19,5
Wyższe licencjackie	28	4,9	2,4	1,2
Wyższe magisterskie	60	9,8	7,3	1,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 78. Praca/zajęcie

Praca/zajęcie				
student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
4	0	0	0	4
0	4	0	0	4
180	12	16	12	4
12	0	8	4	4
16	0	36	4	16

c.d.

Praca/zajęcie (w %)				
student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
50,0	0,0	0,0	0,0	50,0
0,0	50,0	0,0	0,0	50,0
80,4	5,4	7,1	5,4	1,8
42,9	0,0	28,6	14,3	14,3
26,7	0,0	60,0	6,7	26,7

c.d.

Praca/zajęcie (w % ogół)				
student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
1,2	0,0	0,0	0,0	1,2
0,0	1,2	0,0	0,0	1,2
54,9	3,7	4,9	3,7	1,2
3,7	0,0	2,4	1,2	1,2
4,9	0,0	11,0	1,2	4,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 79. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy					
lato			zima		
bardzo atrakcyjny	średnio atrakcyjny	nieatrakcyjny	bardzo atrakcyjny	średnio atrakcyjny	nieatrakcyjny
4	0	4	0	8	0
0	8	0	0	8	0
112	108	4	168	56	0
12	16	0	16	12	0
32	16	12	32	28	0

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w %)					
lato			zima		
bardzo atrakcyjny	średnio atrakcyjny	nieatrakcyjny	bardzo atrakcyjny	średnio atrakcyjny	nieatrakcyjny
50,0	0,0	50,0	0,0	100,0	0,0
0,0	100,0	0,0	0,0	100,0	0,0
50,0	48,2	1,8	75,0	25,0	0,0
42,9	57,1	0,0	57,1	42,9	0,0
53,3	26,7	20,0	53,3	46,7	0,0

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w % ogół)					
lato			zima		
bardzo atrakcyjny	średnio atrakcyjny	nieatrakcyjny	bardzo atrakcyjny	średnio atrakcyjny	Nieatrakcyjny
1,2	0,0	1,2	0,0	2,4	0,0
0,0	2,4	0,0	0,0	2,4	0,0
34,1	32,9	1,2	51,2	17,1	0,0
3,7	4,9	0,0	4,9	3,7	0,0
9,8	4,9	3,7	9,8	8,5	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 80. Zadowolenie z pobytu; Zgodność infrastruktury z potrzebami; Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych

Zadowolenie z pobytu		Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
				tak	nie	tak	nie	tak	nie
4	4	4	4	4	4	4	4	8	0
4	4	4	4	4	4	8	0	4	4
164	60	180	44	192	32	176	48	180	40
28	0	24	4	28	0	28	0	28	0
48	12	44	16	48	12	40	20	48	16

c.d.

Zadowolenie z pobytu		Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
				tak	nie	tak	nie	tak	nie
(w %)									
50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	100,0	0,0
50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	100,0	0,0	50,0	50,0
73,2	26,8	80,4	19,6	85,7	14,3	78,6	21,4	80,4	17,9
100,0	0,0	85,7	14,3	100,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0
80,0	20,0	73,3	26,7	80,0	20,0	66,7	33,3	80,0	26,7

c.d.

Zadowolenie z pobytu		Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
				tak	nie	tak	nie	tak	nie
(w % ogół)									
1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	2,4	0,0
1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	2,4	0,0	1,2	1,2
50,0	18,3	54,9	13,4	58,5	9,8	53,7	14,6	54,9	12,2
8,5	0,0	7,3	1,2	8,5	0,0	8,5	0,0	8,5	0,0
14,6	3,7	13,4	4,9	14,6	3,7	12,2	6,1	14,6	4,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 81. Atrakcyjność miejscowości; Konieczność rozbudowy bazy

Atrakcyjność miejscowości		Konieczność rozbudowy bazy					
tak	nie	ścieżki rowerowe		poła namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
4	4	8	0	4	4	8	0
4	4	4	4	8	0	4	4
184	40	148	76	112	112	180	44
24	4	16	12	12	16	24	4
52	8	56	4	36	24	48	12

c.d.

Atrakcyjność miejscowości		Konieczność rozbudowy bazy					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pole namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
w %							
50,0	50,0	100,0	0,0	50,0	50,0	100,0	0,0
50,0	50,0	50,0	50,0	100,0	0,0	50,0	50,0
82,1	17,9	66,1	33,9	50,0	50,0	80,4	19,6
85,7	14,3	57,1	42,9	42,9	57,1	85,7	14,3
86,7	13,3	93,3	6,7	60,0	40,0	80,0	20,0

c.d.

Atrakcyjność miejscowości		Konieczność rozbudowy bazy					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
w % ogół							
1,2	1,2	2,4	0,0	1,2	1,2	2,4	0,0
1,2	1,2	1,2	1,2	2,4	0,0	1,2	1,2
56,1	12,2	45,1	23,2	34,1	34,1	54,9	13,4
7,3	1,2	4,9	3,7	3,7	4,9	7,3	1,2
15,9	2,4	17,1	1,2	11,0	7,3	14,6	3,7

Źródło: Badania własne.

Tabela 82. Budzące zastrzeżenia; Środek transportu

Budzące zastrzeżenia				Środek transportu		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
4	4	0	8	8	0	0
4	4	4	4	4	4	0
108	116	88	136	116	40	72
16	12	8	20	20	4	4
24	36	24	36	60	0	0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w %)				Środek transportu (w %)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
50,0	50,0	0,0	100,0	100,0	0,0	0,0
50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	0,0
48,2	51,8	39,3	60,7	51,8	17,9	32,1
57,1	42,9	28,6	71,4	71,4	14,3	14,3
40,0	60,0	40,0	60,0	100,0	0,0	0,0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w % ogół)				Środek transportu (w % ogół)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
1,2	1,2	0,0	2,4	2,4	0,0	0,0
1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	0,0
32,9	35,4	26,8	41,5	35,4	12,2	22,0
4,9	3,7	2,4	6,1	6,1	1,2	1,2
7,3	11,0	7,3	11,0	18,3	0,0	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 83. Preferowany region i okres wyjazdu

Preferowany region i okres wyjazdu									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
4	0	0	4	4	4	0	0	4	4
0	8	0	0	0	4	4	0	4	4
188	56	0	8	8	212	0	16	140	116
24	12	4	4	4	28	4	8	12	20
48	8	20	12	4	44	0	8	36	32

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w %)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
50,0	0,0	0,0	50,0	50,0	50,0	0,0	0,0	50,0	50,0
0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0	0,0	50,0	50,0
83,9	25,0	0,0	3,6	3,6	94,6	0,0	7,1	62,5	51,8
85,7	42,9	14,3	14,3	14,3	100,0	14,3	28,6	42,9	71,4
80,0	13,3	33,3	20,0	6,7	73,3	0,0	13,3	60,0	53,3

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w % ogół)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
1,2	0,0	0,0	1,2	1,2	1,2	0,0	0,0	1,2	1,2
0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	1,2	1,2	0,0	1,2	1,2
57,3	17,1	0,0	2,4	2,4	64,6	0,0	4,9	42,7	35,4
7,3	3,7	1,2	1,2	1,2	8,5	1,2	2,4	3,7	6,1
14,6	2,4	6,1	3,7	1,2	13,4	0,0	2,4	11,0	9,8

Źródło: Badania własne.

Tabela 84. Czas przeznaczony na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Czas przeznaczony na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
4	0	4	0
0	4	4	0
64	36	64	60
12	4	8	4
12	20	12	20

c.d.

Czas przeznaczony na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w %)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
50,0	0,0	50,0	0,0
0,0	50,0	50,0	0,0
28,6	16,1	28,6	26,8
42,9	14,3	28,6	14,3
20,0	33,3	20,0	33,3

c.d.

Czas przeznaczony na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w % ogół)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
1,2	0,0	1,2	0,0
0,0	1,2	1,2	0,0
19,5	11,0	19,5	18,3
3,7	1,2	2,4	1,2
3,7	6,1	3,7	6,1

Źródło: Badania własne.

Tabela 85. Baza noclegowa; Preferowany rodzaj wypoczynku

Baza noclegowa			Preferowany rodzaj wypoczynku		
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
4	0	0	4	0	4
0	0	8	0	0	8
44	20	148	56	156	44
8	0	16	4	8	24
28	4	40	16	32	36

c.d.

Baza noclegowa (w %)			Preferowany rodzaj wypoczynku (w %)		
kwatery prywatne	kwatery groturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
50,0	0,0	0,0	50,0	0,0	50,0
0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	100,0
19,6	8,9	66,1	25,0	69,6	19,6
28,6	0,0	57,1	14,3	28,6	85,7
46,7	6,7	66,7	26,7	53,3	60,0

c.d.

Baza noclegowa (w % ogół)			Preferowany rodzaj wypoczynku (w % ogół)		
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
1,2	0,0	0,0	1,2	0,0	1,2
0,0	0,0	2,4	0,0	0,0	2,4
13,4	6,1	45,1	17,1	47,6	13,4
2,4	0,0	4,9	1,2	2,4	7,3
8,5	1,2	12,2	4,9	9,8	11,0

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Mężczyźni – wiek

Tabela 86. Wiek; Wykształcenie

Wiek (lata)	N	Wykształcenie				
		podstawowe	zawodowe	średnie	wyższe licencjackie	wyższe magisterskie
Do 35 lat	160	0	16	112	20	12
36–50 lat	80	4	4	24	4	44
Powyżej 51 lat	92	0	0	36	0	56

c.d.

Wiek (lata)	N	Wykształcenie (w %)				
		podstawowe	zawodowe	średnie	wyższe licencjackie	wyższe magisterskie
Do 35 lat	160	0,0	10,0	70,0	12,5	7,5
36–50 lat	80	5,0	5,0	30,0	5,0	55,0
Powyżej 51 lat	92	0,0	0,0	39,1	0,0	60,9

c.d.

Wiek (lata)	N	Wykształcenie (w %)				
		podstawowe	zawodowe	średnie	wyższe licencjackie	wyższe magisterskie
Do 35 lat	48,2	0,0	4,8	33,7	6,0	3,6
36–50 lat	24,1	1,2	1,2	7,2	1,2	13,3
Powyżej 51 lat	27,7	0,0	0,0	10,8	0,0	16,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 87. Miejsce zamieszkania; Praca/zajęcie

Miejsce zamieszkania			Praca/zajęcie				
miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś	student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
60	76	24	120	16	16	0	8
44	36	0	0	20	52	0	8
56	20	16	0	0	40	24	28

c.d.

Miejsce zamieszkania (w %)			Praca/zajęcie (w %)				
miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś	student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
37,5	47,5	15,0	75,0	10,0	10,0	0,0	5,0
55,0	45,0	0,0	0,0	25,0	65,0	0,0	10,0
60,9	21,7	17,4	0,0	0,0	43,5	26,1	30,4

c.d.

Miejsce zamieszkania (w % ogół)			Praca/zajęcie (w % ogół)				
miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś	student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
18,1	22,9	7,2	36,1	4,8	4,8	0,0	2,4
13,3	10,8	0,0	0,0	6,0	15,7	0,0	2,4
16,9	6,0	4,8	0,0	0,0	12,0	7,2	8,4

Źródło: Badania własne.

Tabela 88. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy; Spełnione oczekiwania

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy						Spełnione oczekiwania	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
92	60	0	104	56	0	152	8
36	16	28	36	44	0	48	32
52	36	4	48	40	4	84	8

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w %)						Spełnione oczekiwania (w %)	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
57,5	37,5	0,0	65,0	35,0	0,0	95,0	5,0
45,0	20,0	35,0	45,0	55,0	0,0	60,0	40,0
56,5	39,1	4,3	52,2	43,5	4,3	91,3	8,7

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w % ogół)						Spełnione oczekiwania (w % ogół)	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
27,7	18,1	0,0	31,3	16,9	0,0	45,8	2,4
10,8	4,8	8,4	10,8	13,3	0,0	14,5	9,6
15,7	10,8	1,2	14,5	12,0	1,2	25,3	2,4

Źródło: Badania własne.

Tabela 89. Zgodność infrastruktury z potrzebami; Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych

Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
136	24	132	28	136	24	136	24
32	48	60	20	44	36	52	28
76	16	84	8	68	24	68	24

c.d.

Zgodność infrastruktury z potrzebami (w %)		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych (w %)					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
85,0	15,0	82,5	17,5	85,0	15,0	85,0	15,0
40,0	60,0	75,0	25,0	55,0	45,0	65,0	35,0
82,6	17,4	91,3	8,7	73,9	26,1	73,9	26,1

c.d.

Zgodność infrastruktury z potrzebami (w % ogół)		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych (w % ogół)					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
41,0	7,2	39,8	8,4	41,0	7,2	41,0	7,2
9,6	14,5	18,1	6,0	13,3	10,8	15,7	8,4
22,9	4,8	25,3	2,4	20,5	7,2	20,5	7,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 90. Atrakcyjność miejscowości; Konieczność rozbudowy bazy

Atrakcyjność miejscowości		Konieczność rozbudowy bazy					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
140	20	124	36	104	56	100	60
60	20	60	20	56	24	76	4
92	0	68	24	24	56	76	16

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w %)		Konieczność rozbudowy bazy (w %)					
Tak	Nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
87,5	12,5	77,5	22,5	65,0	35,0	62,5	37,5
75,0	25,0	75,0	25,0	70,0	30,0	95,0	5,0
100,0	0,0	73,9	26,1	26,1	60,9	82,6	17,4

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w % ogół)		Konieczność rozbudowy bazy (w % ogół)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
42,2	6,0	37,3	10,8	31,3	16,9	30,1	18,1
18,1	6,0	18,1	6,0	16,9	7,2	22,9	1,2
27,7	0,0	20,5	7,2	7,2	16,9	22,9	4,8

Źródło: Badania własne.

Tabela 91. Budzące zastrzeżenia; Środek transportu

Budzące zastrzeżenia				Środek transportu		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
88	72	52	108	120	12	28
44	36	28	52	72	4	4
28	48	28	64	92	0	0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w %)				Środek transportu (w %)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
55,0	45,0	32,5	67,5	75,0	7,5	17,5
55,0	45,0	35,0	65,0	90,0	5,0	5,0
30,4	52,2	30,4	69,6	100,0	0,0	0,0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w % ogół)				Środek transportu (w % ogół)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
26,5	21,7	15,7	32,5	36,1	3,6	8,4
13,3	10,8	8,4	15,7	21,7	1,2	1,2
8,4	14,5	8,4	19,3	27,7	0,0	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 92. Preferowany region i okres wyjazdu

Preferowany region i okres wyjazdu									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
128	36	24	16	12	136	8	16	124	68
76	8	8	12	8	80	8	8	64	44
84	20	20	12	0	80	16	8	68	40

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w %)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
80,0	22,5	15,0	10,0	7,5	85,0	5,0	10,0	77,5	42,5
95,0	10,0	10,0	15,0	10,0	100,0	10,0	10,0	80,0	55,0
91,3	21,7	21,7	13,0	0,0	87,0	17,4	8,7	73,9	43,5

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w % ogół)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
38,6	10,8	7,2	4,8	3,6	41,0	2,4	4,8	37,3	20,5
22,9	2,4	2,4	3,6	2,4	24,1	2,4	2,4	19,3	13,3
25,3	6,0	6,0	3,6	0,0	24,1	4,8	2,4	20,5	12,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 93. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
44	20	40	60
40	8	20	20
36	8	32	40

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w %)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
27,5	12,5	25,0	37,5
50,0	10,0	25,0	25,0
39,1	8,7	34,8	43,5

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w % ogół)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
13,3	6,0	12,0	18,1
12,0	2,4	6,0	6,0
10,8	2,4	9,6	12,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 94. Miejsce zakwaterowania; Preferowany rodzaj wypoczynku

kwatery prywatne	Baza noclegowa			Preferowany rodzaj wypoczynku	
	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
60	72	88	36	108	60
28	16	32	32	32	36
24	8	60	48	64	20

c.d.

Baza noclegowa (w %)				Preferowany rodzaj wypoczynku (w %)	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
37,5	45,0	55,0	22,5	67,5	37,5
35,0	20,0	40,0	40,0	40,0	45,0
26,1	8,7	65,2	52,2	69,6	21,7

c.d.

Baza noclegowa (w % ogół)				Preferowany rodzaj wypoczynku (w % ogół)	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
18,1	21,7	26,5	10,8	32,5	18,1
8,4	4,8	9,6	9,6	9,6	10,8
7,2	2,4	18,1	14,5	19,3	6,0

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Mężczyźni – miejsce zamieszkania

Tabela 95. Miejsce zamieszkania; Praca/zajęcie

Miejsce zamieszkania	N	Praca/zajęcie				
		student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
Miasto powyżej 80 tys.	160	44	12	68	16	20
Miasto poniżej 80 tys.	132	56	20	36	0	20
Wieś	40	20	4	4	8	4

c.d.

Miejsce zamieszkania	N	Praca/zajęcie (w %)				
		student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
Miasto powyżej 80 tys.	160	27,5	7,5	42,5	10,0	12,5
Miasto poniżej 80 tys.	132	42,4	15,2	27,3	0,0	15,2
Wieś	40	50,0	10,0	10,0	20,0	10,0

c.d.

Miejsce zamieszkania	N	Praca/zajęcie (w % ogół)				
		student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
Miasto powyżej 80 tys.	160	13,3	3,6	20,5	4,8	6,0
Miasto poniżej 80 tys.	132	16,9	6,0	10,8	0,0	6,0
Wieś	40	6,0	1,2	1,2	2,4	1,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 96. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy; Zadowolenie z pobytu

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy						Zadowolenie z pobytu	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
80	60	12	104	56	0	128	32
60	52	20	64	68	0	120	12
40	0	0	20	16	4	36	4

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w %)						Zadowolenie z pobytu (w %)	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
50,0	37,5	7,5	65,0	35,0	0,0	80,0	20,0
45,5	39,4	15,2	48,5	51,5	0,0	90,9	9,1
100,0	0,0	0,0	50,0	40,0	10,0	90,0	10,0

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w % ogół)						Zadowolenie z pobytu (w % ogół)	
lato			zima			tak	nie
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne		
24,1	18,1	3,6	31,3	16,9	0,0	38,6	9,6
18,1	15,7	6,0	19,3	20,5	0,0	36,1	3,6
12,0	0,0	0,0	6,0	4,8	1,2	10,8	1,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 97. Zgodność infrastruktury z potrzebami; Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych

Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
116	44	128	32	112	48	112	48
92	40	112	20	104	28	108	24
36	4	36	4	32	8	36	4

c.d.

Zgodność infrastruktury z potrzebami (w %)		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych (w %)					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
72,5	27,5	80,0	20,0	70,0	30,0	70,0	30,0
69,7	30,3	84,8	15,2	78,8	21,2	81,8	18,2
90,0	10,0	90,0	10,0	80,0	20,0	90,0	10,0

c.d.

Zgodność infrastruktury z potrzebami (w % ogół)		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych (w % ogół)					
tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
34,9	13,3	38,6	9,6	33,7	14,5	33,7	14,5
27,7	12,0	33,7	6,0	31,3	8,4	32,5	7,2
10,8	1,2	10,8	1,2	9,6	2,4	10,8	1,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 98. Atrakcyjność miejscowości; Konieczność rozbudowy bazy

Atrakcyjność miejscowości		Konieczność rozbudowy bazy					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
144	16	124	36	88	60	132	28
108	24	96	36	76	56	96	36
40	0	32	8	20	20	24	16

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w %)		Konieczność rozbudowy bazy (w %)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
90,0	10,0	77,5	22,5	55,0	37,5	82,5	17,5
81,8	18,2	72,7	27,3	57,6	42,4	72,7	27,3
100,0	0,0	80,0	20,0	50,0	50,0	60,0	40,0

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w % ogół)		Konieczność rozbudowy bazy (w % ogół)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pola namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
43,4	4,8	37,3	10,8	26,5	18,1	39,8	8,4
32,5	7,2	28,9	10,8	22,9	16,9	28,9	10,8
12,0	0,0	9,6	2,4	6,0	6,0	7,2	4,8

Źródło: Badania własne.

Tabela 99. Budzące zastrzeżenia; Środek transportu

Budzące zastrzeżenia				Środek transportu		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
72	80	48	112	144	0	16
72	56	52	80	108	8	16
16	20	8	32	32	8	0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w %)				Środek transportu (w %)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
45,0	50,0	30,0	70,0	90,0	0,0	10,0
54,5	42,4	39,4	60,6	81,8	6,1	12,1
40,0	50,0	20,0	80,0	80,0	20,0	0,0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w % ogół)				Środek transportu (w % ogół)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
21,7	24,1	14,5	33,7	43,4	0,0	4,8
21,7	16,9	15,7	24,1	32,5	2,4	4,8
4,8	6,0	2,4	9,6	9,6	2,4	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 100. Preferowany region i okres wyjazdu

Preferowany region i okres wyjazdu									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
132	32	28	28	12	144	24	20	128	84
124	28	16	12	8	120	4	12	96	52
32	4	8	0	0	32	4	0	32	16

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w %)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
82,5	20,0	17,5	17,5	7,5	90,0	15,0	12,5	80,0	52,5
93,9	21,2	12,1	9,1	6,1	90,9	3,0	9,1	72,7	39,4
80,0	10,0	20,0	0,0	0,0	80,0	10,0	0,0	80,0	40,0

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w % ogół)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
39,8	9,6	8,4	8,4	3,6	43,4	7,2	6,0	38,6	25,3
37,3	8,4	4,8	3,6	2,4	36,1	1,2	3,6	28,9	15,7
9,6	1,2	2,4	0,0	0,0	9,6	1,2	0,0	9,6	4,8

Źródło: Badania własne.

Tabela 101. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
40	16	52	68
64	20	36	28
16	0	4	24

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w %)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
25,0	10,0	32,5	42,5
48,5	15,2	27,3	21,2
40,0	0,0	10,0	60,0

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w % ogół)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
12,0	4,8	15,7	20,5
19,3	6,0	10,8	8,4
4,8	0,0	1,2	7,2

Źródło: Badania własne.

Tabela 102. Baza noclegowa; Preferowany rodzaj wypoczynku

Baza noclegowa				Preferowany rodzaj wypoczynku	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
64	32	84	80	104	48
32	48	72	16	72	64
16	16	24	20	28	4

c.d.

Baza noclegowa (w %)				Preferowany rodzaj wypoczynku (w %)	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
40,0	20,0	52,5	50,0	65,0	30,0
24,2	36,4	54,5	12,1	54,5	48,5
40,0	40,0	60,0	50,0	70,0	10,0

c.d.

Baza noclegowa (w % ogół)				Preferowany rodzaj wypoczynku (w % ogół)	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
19,3	9,6	25,3	24,1	31,3	14,5
9,6	14,5	21,7	4,8	21,7	19,3
4,8	4,8	7,2	6,0	8,4	1,2

Źródło: Badania własne.

Zestawienie ilościowo-procentowe. Mężczyźni – poziom wykształcenia

Tabela 103. Wykształcenie; Miejsce zamieszkania

Wykształcenie	N	Miejsce zamieszkania		
		miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś
Podstawowe	4	0	4	0
Zawodowe	20	0	16	4
Średnie	172	56	92	24
Wyższe licencjackie	24	12	8	4
Wyższe magisterskie	112	92	12	8

c.d.

Wykształcenie	N	Miejsce zamieszkania (w %)		
		miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś
Podstawowe	4	0,0	100,0	0,0
Zawodowe	20	0,0	80,0	20,0
Średnie	172	32,6	53,5	14,0
Wyższe licencjackie	24	50,0	33,3	16,7
Wyższe magisterskie	112	82,1	10,7	7,1

c.d.

Wykształcenie	N	Miejsce zamieszkania (w % ogół)		
		miasto powyżej 80 tys.	miasto poniżej 80 tys.	wieś
Podstawowe	4	0,0	1,2	0,0
Zawodowe	20	0,0	4,8	1,2
Średnie	172	16,9	27,7	7,2
Wyższe licencjackie	24	3,6	2,4	1,2
Wyższe magisterskie	112	27,7	3,6	2,4

Źródło: Badania własne.

Tabela 104. Praca/zajęcie

Praca/zajęcie				
student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
0	0	4	0	0
0	12	4	0	4
100	16	24	12	20
20	0	0	0	4
0	8	76	12	16

c.d.

Praca/zajęcie (w %)				
student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
0,0	0,0	100,0	0,0	0,0
0,0	60,0	20,0	0,0	20,0
58,1	9,3	14,0	7,0	11,6
83,3	0,0	0,0	0,0	16,7
0,0	7,1	67,9	10,7	14,3

c.d.

Praca/zajęcie (w % ogół)				
student	pracownik fizyczny	pracownik umysłowy	emeryt	inne
0,0	0,0	1,2	0,0	0,0
0,0	3,6	1,2	0,0	1,2
30,1	4,8	7,2	3,6	6,0
6,0	0,0	0,0	0,0	1,2
0,0	2,4	22,9	3,6	4,8

Źródło: Badania własne.

Tabela 105. Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy					
lato			zima		
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne
0	0	4	0	4	0
16	0	4	16	4	0
96	72	4	88	80	4
4	20	0	12	12	0
64	20	20	72	40	0

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy					
lato			zima		
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne
0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0
80,0	0,0	20,0	80,0	20,0	0,0
55,8	41,9	2,3	51,2	46,5	2,3
16,7	83,3	0,0	50,0	50,0	0,0
57,1	17,9	17,9	64,3	35,7	0,0

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w %)					
lato			zima		
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne
0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0
80,0	0,0	20,0	80,0	20,0	0,0
55,8	41,9	2,3	51,2	46,5	2,3
16,7	83,3	0,0	50,0	50,0	0,0
57,1	17,9	17,9	64,3	35,7	0,0

c.d.

Atrakcyjność turystyczna Karkonoszy (w % ogół)					
lato			zima		
bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne	bardzo atrakcyjne	średnio atrakcyjne	nieatrakcyjne
0,0	0,0	1,2	0,0	1,2	0,0
4,8	0,0	1,2	4,8	1,2	0,0
28,9	21,7	1,2	26,5	24,1	1,2
1,2	6,0	0,0	3,6	3,6	0,0
19,3	6,0	6,0	21,7	12,0	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 106. Zadowolenie z pobytu; Zgodność infrastruktury z potrzebami; Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych

Zadowolenie z pobytu		Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
				tak	nie	tak	nie	tak	nie
4	0	4	0	4	0	4	0	4	0
20	0	8	12	16	4	12	8	12	8
152	20	140	32	144	28	152	20	140	32
24	0	20	4	16	8	12	12	20	4
84	28	72	40	96	16	68	44	80	32

c.d.

Zadowolenie z pobytu		Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
				tak	nie	tak	nie	tak	nie
w %									
100,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0
100,0	0,0	40,0	60,0	80,0	20,0	60,0	40,0	60,0	40,0
88,4	11,6	81,4	18,6	83,7	16,3	88,4	11,6	81,4	18,6
100,0	0,0	83,3	16,7	66,7	33,3	50,0	50,0	83,3	16,7
75,0	25,0	64,3	35,7	85,7	14,3	60,7	39,3	71,4	28,6

c.d.

Zadowolenie z pobytu		Zgodność infrastruktury z potrzebami		Pozytywna ocena stanu szlaków turystycznych					
tak	nie	tak	nie	piesze		zjazdowe		biegowe	
				tak	nie	tak	nie	tak	nie
w % ogół									
1,2	0,0	1,2	0,0	1,2	0,0	1,2	0,0	1,2	0,0
6,0	0,0	2,4	3,6	4,8	1,2	3,6	2,4	3,6	2,4
45,8	6,0	42,2	9,6	43,4	8,4	45,8	6,0	42,2	9,6
7,2	0,0	6,0	1,2	4,8	2,4	3,6	3,6	6,0	1,2
25,3	8,4	21,7	12,0	28,9	4,8	20,5	13,3	24,1	9,6

Źródło: Badania własne.

Tabela 107. Atrakcyjność miejscowości; Konieczność rozbudowy bazy

Atrakcyjność miejscowości		Konieczność rozbudowy bazy					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pole namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
4	0	0	4	0	4	0	4
16	4	16	4	12	8	16	4
156	16	124	48	96	72	104	68
20	4	24	0	20	4	20	4
96	16	88	24	56	48	112	0

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w %)		Konieczność rozbudowy bazy (w %)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pole namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
100,0	0,0	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0	100,0
80,0	20,0	80,0	20,0	60,0	40,0	80,0	20,0
90,7	9,3	72,1	27,9	55,8	41,9	60,5	39,5
83,3	16,7	100,0	0,0	83,3	16,7	83,3	16,7
85,7	14,3	78,6	21,4	50,0	42,9	100,0	0,0

c.d.

Atrakcyjność miejscowości (w % ogół)		Konieczność rozbudowy bazy (w % ogół)					
tak	nie	ścieżki rowerowe		pole namiotowe		modernizacja wyciągów	
		tak	nie	tak	nie	tak	nie
1,2	0,0	0,0	1,2	0,0	1,2	0,0	1,2
4,8	1,2	4,8	1,2	3,6	2,4	4,8	1,2
47,0	4,8	37,3	14,5	28,9	21,7	31,3	20,5
6,0	1,2	7,2	0,0	6,0	1,2	6,0	1,2
28,9	4,8	26,5	7,2	16,9	14,5	33,7	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 108. Budzące zastrzeżenia; Środek transportu

Budzące zastrzeżenia				Środek transportu		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
4	0	0	4	4	0	0
4	16	16	4	12	4	4
96	72	52	120	148	8	16
12	12	4	20	12	0	12
44	56	36	76	108	4	0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w %)				Środek transportu (w %)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
100,0	0,0	0,0	100,0	100,0	0,0	0,0
20,0	80,0	80,0	20,0	60,0	20,0	20,0
55,8	41,9	30,2	69,8	86,0	4,7	9,3
50,0	50,0	16,7	83,3	50,0	0,0	50,0
39,3	50,0	32,1	67,9	96,4	3,6	0,0

c.d.

Budzące zastrzeżenia (w % ogół)				Środek transportu (w % ogół)		
dojazd		nawierzchnia		samochód	PKS	PKP
tak	nie	tak	nie			
1,2	0,0	0,0	1,2	1,2	0,0	0,0
1,2	4,8	4,8	1,2	3,6	1,2	1,2
28,9	21,7	15,7	36,1	44,6	2,4	4,8
3,6	3,6	1,2	6,0	3,6	0,0	3,6
13,3	16,9	10,8	22,9	32,5	1,2	0,0

Źródło: Badania własne.

Tabela 109. Preferowany region i okres wyjazdu

Preferowany region i okres wyjazdu									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
4	0	0	0	0	4	0	0	4	4
20	4	4	4	4	16	4	8	12	8
148	44	24	20	12	148	8	8	132	72
8	0	0	0	0	20	4	4	24	12
108	16	24	16	4	108	16	12	84	56

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w %)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	100,0	100,0
100,0	20,0	20,0	20,0	20,0	80,0	20,0	40,0	60,0	40,0
86,0	25,6	14,0	11,6	7,0	86,0	4,7	4,7	76,7	41,9
33,3	0,0	0,0	0,0	0,0	83,3	16,7	16,7	100,0	50,0
96,4	14,3	21,4	14,3	3,6	96,4	14,3	10,7	75,0	50,0

c.d.

Preferowany region i okres wyjazdu (w % ogół)									
w górach				nad morzem				krajowe	zagraniczne
zima	lato	jesień	wiosna	zima	lato	jesień	wiosna		
1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	1,2	1,2
6,0	1,2	1,2	1,2	1,2	4,8	1,2	2,4	3,6	2,4
44,6	13,3	7,2	6,0	3,6	44,6	2,4	2,4	39,8	21,7
2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0	1,2	1,2	7,2	3,6
32,5	4,8	7,2	4,8	1,2	32,5	4,8	3,6	25,3	16,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 110. Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
0	0	4	0
4	8	4	4
68	12	52	48
4	8	4	12
44	8	28	56

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w %)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
0,0	0,0	100,0	0,0
20,0	40,0	20,0	20,0
39,5	7,0	30,2	27,9
16,7	33,3	16,7	50,0
39,3	7,1	25,0	50,0

c.d.

Czas przeznaczany na aktywność turystyczno-rekreacyjną w ciągu roku (w %)			
10–14 dni	w weekendy	30 dni	podczas urlopu
0,0	0,0	1,2	0,0
1,2	2,4	1,2	1,2
20,5	3,6	15,7	14,5
1,2	2,4	1,2	3,6
13,3	2,4	8,4	16,9

Źródło: Badania własne.

Tabela 111. Miejsce zakwaterowania; Preferowany rodzaj wypoczynku

Miejsce zakwaterowania				Preferowany rodzaj wypoczynku	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
0	4	0	0	4	0
4	12	8	0	4	16
56	56	92	48	116	56
12	12	12	12	12	12
40	12	68	56	68	32

c.d.

Miejsce zakwaterowania (w %)				Preferowany rodzaj wypoczynku (w %)	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
0,0	100,0	0,0	0,0	100,0	0,0
20,0	60,0	40,0	0,0	20,0	80,0
32,6	32,6	53,5	27,9	67,4	32,6
50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
35,7	10,7	60,7	50,0	60,7	28,6

c.d.

Miejsce zakwaterowania (w % ogół)				Preferowany rodzaj wypoczynku (w % ogół)	
kwatery prywatne	kwatery agroturystyczne	pensjonaty	hotele	wypoczynek aktywny	wypoczynek bierny
0,0	1,2	0,0	0,0	1,2	0,0
1,2	3,6	2,4	0,0	1,2	4,8
16,9	16,9	27,7	14,5	34,9	16,9
3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
12,0	3,6	20,5	16,9	20,5	9,6

Źródło: Badania własne.